

شَرْحُ السُّنَّةِ
لِلْإِمَامِ الْبَرْبَهَارِيِّ

[13]

DE UITLEG VAN DE SUNNAH

Al-'Imām al-Ḥasan ibn 'Aliyy ibn Khalaf al-Barbahāriyy

252/253 NH – 329 NH رَحِمَهُ اللَّهُ

- de Imām van de Ḥanbalitische geleerden in zijn tijd
& de student van de studenten van al-'Imām Aḥmad ibn Ḥanbal –

Vertaling:

Abū Khuzaymah Rashīd ibn 'Abd as-Salām ibn al-Ḥusayn
al-Bū'bīdiyy al-Ḥarrīshiyy al-Maṭālsiy

Islamhuys

Deze verhandeling komt uit het boek 'De Geloofsleer van Ahl as-Sunnah: Een selectie authentieke verhandelingen van de Salaf & de klassieke Imams' (Islamhuys, 2023). Zie de laatste pagina in deze PDF voor een lijst van alle verhandelingen in het boek. [Klik hier om het boek te bestellen in de webwinkel.](#)

13.1 BIOGRAFIE VAN AL-'IMĀM AL-BARBAHĀRIYY (329 NH) ﷺ

De edele grootgeleerde, wetsgeleerde (*faqīh*), Imām in de Sunnah, bestrijder van innovaties, oproeper naar het goede en Shaykh van de Ḥanbalitische geleerden in zijn tijdperk: Abū Muḥammad al-Ḥasan ibn 'Aliyy ibn Khalaf al-Barbahāriyy ﷺ. Hij werd geboren in het jaar 252 of 253 NH. De naam 'al-Barbahāriyy' is een toeschrijving aan *barbahār*: een benaming voor medicijnen uit India.

Al-Barbahāriyy studeerde o.a. bij een aantal studenten van al-'Imām Aḥmad (zie volgende paragraaf), waaronder al-'Imām Abū Bakr al-Marrūdhīy (275 NH), en groeide uit tot een van de grootste geleerden van Irak en de Imām van de Ḥanbalitische wetsschool in zijn tijdperk, gevestigd in Baghdād. Hij stond bekend om zijn pure oproep naar het volgen van de Sunnah en de overleveringen, evenals zijn felle standpunten tegen innovaties en de mensen van innovaties.^[1] Ibn Abī Ya'la (526 NH) zei in Ṭabaqāt al-Ḥanābilah:

“Al-Ḥasan ibn 'Aliyy ibn Khalaf, Abū Muḥammad al-Barbahāriyy: de Shaykh van de groep (i.e. de Ḥanbalitische geleerden) in zijn tijd en hun aanvoerder in het veroordelen van de mensen van innovaties en het zich distantiëren van hen middels de hand en de tong. Hij genoot een goede reputatie bij de gezaghebber en een hoge positie bij de Ḥanbalitische geleerden. Hij behoort tot de inzichtrijke Imāms, de zorgvuldige bewaarders van de fundamenteën en de betrouwbare gelovigen. Hij vergezelde een groep metgezellen van onze Imām Aḥmad, waaronder al-Marrūdhīy, en vergezelde tevens Sahl at-Tustariyy.”^[2]

Door zijn onbevreesdheid in het afkeuren van valsheid en zijn ijverige inspanningen in het uitnodigen naar de waarheid, duurde het niet lang voordat hij toch

[1] Siyar A'lām an-Nubalā' (15/90) van adh-Dhahabiyy, Sharḥ as-Sunnah (red. ar-Raddādiyy, p. 13), Sharḥ as-Sunnah (red. al-Jumayziyy, pp. 9-10).

[2] Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (3/36) van Ibn Abī Ya'la.

in de problemen kwam met de autoriteiten in Baghdād. Zo vertelt Ibn Abī Ya'la in Ṭabaqāt al-Ḥanābilah:

“Al-Barbahāriyy maakte veel strijd en confrontaties mee in religieuze kwesties, en zijn tegenstanders slaagden erin om de gezaghebber tegen hem op te stoken. In het jaar 321 NH, tijdens het kalifaat van al-Qāhir^[1] en zijn minister Ibn Muqlah, poogde Ibn Muqlah om al-Barbahāriyy te arresteren. Hij dook onder, maar een groep van zijn grote metgezellen werden wel gepakt en overgebracht naar al-Baṣrah. Vervolgens bestrafte Allāh Ibn Muqlah hiervoor door al-Qāhir woedend op hem te maken. Ibn Muqlah vluchtte en werd door al-Qāhir afgezet als minister, waarop al-Qāhir zijn huis in brand liet zetten.

“Vervolgens werd al-Qāhir bi'l-Lāh zelf gearresteerd, op woensdag 6 Jumādā al-'Ākhirah 322 NH. Hij werd gevangengezet, afgezet als kalief en zijn ogen werden gebrand met heet ijzer totdat ze wegsmolten, waardoor hij blind raakte. Vervolgens begunstigde Allāh al-Barbahāriyy door zijn reputatie te herstellen en zelfs te doen toenemen. Dit was zodanig dat toen Abū 'Abdillāh ibn 'Arafah, die bekend staat als Naftūyah, overleed en zijn begrafenis bijgewoond werd door de beste mensen qua religie en wereldse zaken, al-Barbahāriyy degene was die hen in het gebed leidde. Dit was in Ṣafar 323 NH, gedurende het kalifaat van ar-Rāḍī.

“In dit jaar nam de reputatie van al-Barbahāriyy toe, kreeg zijn stem een hoge positie en spraken zijn metgezellen zich openlijk uit in veroordeling van de mensen van innovaties. [...] De mensen van innovaties bleven de leider ar-Rāḍī opstoken tegen al-Barbahāriyy, totdat ar-Rāḍī het bevel gaf aan het hoofd van de politie Badr al-Kharshaniyy om in Baghdād rond te gaan en om te roepen dat geen twee metgezellen van al-Barbahāriyy zich mogen verzamelen. Al-Barbahāriyy dook onder. Hij was gewend om aan de westkant van Baghdād te verblijven bij Bāb Muḥawwal,

[1] Adh-Dhahabiyy zei in Siyar A'lām an-Nubalā' (15/99) bij de biografie van al-Qāhir bi'l-Lāh: “De kalief Abū Manṣūr Muḥammad ibn al-Mu'taḍid bi'l-Lāh Aḥmad ibn al-Muwaffaq Ṭalḥah ibn al-Mutawakkil. Hij werd kalief in het jaar 320 NH bij de dood van zijn broer al-Muqtadir. [...] Al-Qāhir had geen sterke grip op de macht.”

dus hij verplaatste zich naar de oostkant om onder te duiken. Hij overleed terwijl hij ondergedoken was in Rajab 329 NH.”^[1]

Leraren

Hij studeerde, zoals reeds vermeld is, bij een aantal studenten van al-'Imām Aḥmad (241 NH), waaronder al-'Imām Abū Bakr Aḥmad ibn Muḥammad ibn al-Ḥajjāj ibn 'Abd al-'Azīz al-Marrūdhīyy (275 NH), een groot ḥadīthwetenschapper en wetsgeleerde die beschouwd wordt als de primaire en meest prominente student van al-'Imām Aḥmad. Daarnaast studeerde hij bij al-'Imām Abū Muḥammad Sahl ibn 'Abdillāh ibn Yūnus ibn 'Īsā ibn 'Abdillāh ibn Rafī' at-Tustariyy (283 NH), die bekend stond om zijn vroomheid, rechtschapenheid en vermaningen.^[2]

Studenten

Tot zijn studenten behoorden o.a.:

- Al-'Imām Abū 'Abdillāh 'Ubaydullāh ibn Muḥammad ibn Muḥammad ibn Ḥamdān ibn Baṭṭah al-'Ukbariyy (387 NH), een van de grote Ḥanbalitische wetsgeleerden van zijn tijd;
- Abū Bakr Aḥmad ibn Kāmil ibn Khalaf al-Qāḍī (260-350 NH), een groot wetsgeleerde, Qur'ānwetenschapper, taalkundige en historicus, die dit werk *Sharḥ as-Sunnah* (De Uitleg van de Sunnah) overleverde van de auteur (zie paragraaf 13.2 Introductie tot de verhandeling);
- Abū'l-Ḥusayn Muḥammad ibn Aḥmad ibn Ismā'īl al-Baghdādiyy (387 NH), die bekend stond als Abū'l-Ḥusayn ibn Sam'ūn;
- Abū Bakr Muḥammad ibn Muḥammad ibn 'Uthmān al-Maghribiyy.^[3]

[1] *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah* (3/77) van Ibn Abī Ya'lā.

[2] *Siyar A'lām an-Nubalā'* (15/90) en *Sharḥ as-Sunnah* (red. al-Jumayziyy, p. 10)

[3] *Siyar A'lām an-Nubalā'* (15/92-93), *Sharḥ as-Sunnah* (red. al-Jumayziyy, pp. 10-11) en *Sharḥ as-Sunnah* (red. ar-Raddādiyy, p. 18).

Wetenschappelijke status

Zijn student, al-'Imām Ibn Baṭṭah, zei: “Als je ziet dat een man uit Baghdād houdt van Abū'l-Ḥasan ibn Bash-shār en Abū Muḥammad al-Barbahāriyy, weet dan dat hij een volger van de Sunnah is.”^[1]

Ibn Abī Ya'la (526 NH) ﷺ zei in *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*: “Al-Ḥasan ibn 'Aliyy ibn Khalaf, Abū Muḥammad al-Barbahāriyy: de Shaykh van de groep (Ḥanābilah) in zijn tijd en hun aanvoerder in het veroordelen van de mensen van innovaties en het zich distantiëren van hen middels de hand en de tong. Hij genoot een goede reputatie bij de gezaghebber en een hoge positie bij de Ḥanbalitische geleerden. Hij behoort tot de inzichtrijke Imāms, de zorgvuldige bewaarders van de fundamenteën en de betrouwbare gelovigen. Hij vergezelde een groep metgezellen van onze Imām Aḥmad, waaronder al-Marrūḍhiyy, en vergezelde tevens Sahl at-Tustariyy.”^[2]

Adh-Dhahabiyy ﷺ zei in *Siyar A'lām an-Nubalā'*: “Al-Barbahāriyy: de Shaykh van de Ḥanbalitische geleerden, het rolmodel, al-'Imām Abū Muḥammad al-Ḥasan ibn 'Aliyy ibn Khalaf al-Barbahāriyy, de wetsgeleerde. Hij was iemand die veelvuldig de waarheid verkondigde, opriep naar de overleveringen en in de zaak van Allāh niet vreesde voor de blaam van de verwijters.”^[3]

Al-'Imām Ibn Kathīr ﷺ zei in *al-Bidāyah wa'n-Nihāyah*: “Abū Muḥammad al-Barbahāriyy: de geleerde, asceet, Ḥanbalitische wetsgeleerde en vermaner. Hij vergezelde al-Marrūḍhiyy en Sahl at-Tustariyy. Hij onthield zich van de erfenis van zijn vader – zeventuizend (dirham) – vanwege iets wat hem niet goed zat. Hij was zeer hard tegen de mensen van innovaties en zondigheid, genoot een enorm aanzien en werd gerespecteerd door zowel de elite als het gewone volk.”^[4]

Overlijden

Ibn Abī Ya'la zei in zijn werk *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*:

“De mensen van innovaties bleven de leider ar-Rāḍī opstoken tegen al-Barbahāriyy, totdat ar-Rāḍī het bevel gaf aan de hoofd van de politie

[1] *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah* (3/111) van Ibn Abī Ya'la.

[2] *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah* (3/36) van Ibn Abī Ya'la.

[3] *Siyar A'lām an-Nubalā'* (15/90) van adh-Dhahabiyy.

[4] *Al-Bidāyah wa'n-Nihāyah* (11/201) van Ibn Kathīr.

Badr al-Kharshaniyy om in Baghdād rond te gaan en om te roepen dat geen twee metgezellen van al-Barbahāriyy zich mogen verzamelen. Al-Barbahāriyy dook onder. Hij was gewend om aan de westkant van Baghdād te verblijven bij Bāb Muḥawwal, dus hij verplaatste zich naar de oostkant om onder te duiken. Hij overleed terwijl hij ondergedoken was in Rajab 329 NH.

“Muḥammad ibn al-Ḥasan al-Muqri’ leverde over aan mij, hij zei: Mijn grootvader en grootmoeder leverden over aan mij, ze zeiden: ‘Abū Muḥammad al-Barbahāriyy had zich verstopt bij de zus van Tūzūn (een Turkse bevelhebber) aan de oostkant, bij de Ḥammām-weg, aan de Dirb as-Silsilah-sstraat. Hij verbleef er een maand, totdat hij getroffen werd door *qiyām ad-damm* (een ziekte). Toen al-Barbahāriyy vervolgens in haar huis overleed, terwijl hij ondergedoken was, zei de zus van Tūzūn tegen haar bediende: ‘Zoek iemand die hem kan wassen.’

‘Hij haalde een dodenwasser, die hem vervolgens waste, en deed de deur op slot zodat niemand het te weten zou komen. De bediende ging staan om als enige over hem te bidden. Toen de huiseigenares (de zus van Tūzūn) keek, zag ze dat het huis vol stond met mannen met witte en groene gewaden, maar toen hij vervolgens het gebed afsloot met de *taslīm*, zag ze niemand meer. Ze riep de bediende bij zich en zei: ‘O *ḥajjām* (Ḥijāmah-therapeut), je hebt mij vernietigd samen met mijn broer!’ Hij zei: ‘O mijn meesteres, zag je wat ik zag?’ Ze zei: ‘Ja.’ Hij zei: ‘Dit zijn de sleutels van de deur en hij is op slot.’ [...]”^[1]

Adh-Dhahabiyy vertelt in *Siyar A‘lām an-Nubalā’*:

“Al-Barbahāriyy kwam een keer langs de westkant van Baghdād, toen hij niesde en zijn metgezellen de daarbij horende smeekbede voor hem deden. Hun stemmen waren zo hard te horen dat het geluid zelfs door de kalief (ar-Rāḍī) gehoord werd. Toen de kalief geïnformeerd werd over wat de toestand was, werd hij bang. Vervolgens bleven de mensen van innovaties ar-Rāḍī opstoken, totdat er in Baghdād omgeroepen werd: ‘Geen twee

[1] Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (3/77) van Ibn Abi Ya‘lā.

metgezellen van al-Barbahāriyy mogen zich verzamelen.' Hierop dook al-Barbahāriyy onder en overleed ondergedoken in Rajab 329 NH. Hij werd begraven in het huis van de zus van Tūzūn.

“Er wordt verteld dat toen hij gewikkeld werd in het doodskleed en de bediende (van de zus van Tūzūn) bij hem was, hij als enige het dodengebed over hem ging verrichten. Toen de zus van Tūzūn vanuit een opening naar binnen keek, zag ze dat het huis vol stond met mannen met witte gewaden die over hem aan het bidden waren. Ze werd bang en riep (later) de bediende, die zwoer dat de deur geen moment open was gezet.”^[1]

Moge Allāh genadig zijn met de edele Imām Abū Muḥammad al-Ḥasan ibn 'Aliyy al-Barbahāriyy en zijn schrijfwerk zwaar voor hem laten wegen op zijn weegschaal op de Dag der Opstanding.

Literaire nalatenschap

Ibn Abī Ya'īlā zei in zijn werk *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*: “Al-Barbahāriyy schreef meerdere werken, waaronder *Sharḥ Kitāb as-Sunnah* (d.w.z. *Sharḥ as-Sunnah*), waarin hij vermeldde: ...”^[2] waarna Ibn Abī Ya'īlā het volledige werk citeerde, met uitzondering van ongeveer één pagina aan het begin. Al-'Imām al-Barbahāriyy had dus meerdere schrijfwerken op zijn naam staan, maar het enige werk dat bij naam vermeld staat in de verschillende biografieën van al-'Imām al-Barbahāriyy en ons bereikt heeft, is *Sharḥ as-Sunnah* (De Uitleg van de Sunnah), dat in dit deel van deze verzameling gepresenteerd wordt. ■

[1] Siyar A'lam an-Nubalā' (15/92) van adh-Dhahabiyy.

[2] Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (3/37-38) van Ibn Abī Ya'īlā.

13.2 INTRODUCTIE TOT DE VERHANDELING

Een korte beschrijving

Het werk *Sharḥ as-Sunnah* (De Uitleg van de Sunnah) van al-ʿImām al-Barbahāriyy is een van de langere verhandelingen over de geloofsleer, binnen de categorie werken die bekend staat als *al-ʿaqāʾid al-mukhtaṣarah*, d.w.z.: beknopte geloofsleerwerken zonder hoofdstukken en overleveringen met overleveringsketens.^[1]

De verhandeling behandelt een groot aantal hoofdonderwerpen van de geloofsleer, zoals het vasthouden aan de Sunnah en de Gemeenschap, de Qurʾān, de Voorbeschikking, het zien van Allāh op de Dag der Opstanding, de Eigenschappen van Allāh, kwesties van het Hiernamaals, zaken omtrent al-ʿImān (het geloof) en *an-nifāq* (huichelarij), de metgezellen, de omgang met de moslimleiders, zaken van *at-takfīr* (het tot ongelovig verklaren), de omgang met de mensen van innovaties, het strikt volgen van de teksten, het vermijden van discussies en dergelijke.

Het werk onderscheidt zich door de gedetailleerde behandeling van een aantal van de voorgenoemde kwesties, evenals de vermelding van meerdere vertakkingen van de geloofsleer die normaliter niet in andere verhandelingen vermeld staan. Ook geeft de auteur uitvoerig methodologische adviezen mee aan de lezer met betrekking tot de religie en de omgang met degenen die afwijken van de correcte methodiek, gepaard met veel waarschuwingen voor de mensen van innovaties. Dit geeft het werk een unieke stijl ten opzichte van de resterende werken in deze verzameling.

De titel van het werk is *Sharḥ as-Sunnah* (De Uitleg van de Sunnah), conform de methodiek van de Imāms van de Salaf die gewend waren om hun werken over de geloofsleer *as-Sunnah* (of een variant daarvan) te noemen. Met *as-Sunnah* wordt

[1] Geloofsleerwerken die opgedeeld zijn in hoofdstukken en voornamelijk bestaan uit overleveringen met de overleveringsketens vanaf de auteur, worden *al-ʿaqāʾid al-musnadah* (geketende geloofsleerwerken, d.w.z. werken over de geloofsleer met overleveringsketens) genoemd, zoals *Kitāb as-Sunnah* van al-ʿImām ʿAbdullāh ibn Aḥmad (290 NH), *Kitāb as-Sunnah* van al-Khallāl (310 NH), *ash-Sharīʿah* van al-ʿĀjurriyy (360 NH) en *Sharḥ Uṣūl al-ʿItiqād* van al-Lālakāʾiyy (418 NH).

hier bedoeld: de geloofsleer. De auteurs van de biografieën van al-Barbahāriyy hebben allen dit werk vermeld met ofwel de titel *Sharḥ as-Sunnah* (De Uitleg van de Sunnah), ofwel de titel *Sharḥ Kitāb as-Sunnah* (De Uitleg van het Boek van de Sunnah). Zo zei Ibn Abī Ya'lā in *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*: “Al-Barbahāriyy schreef meerdere werken, waaronder: *Sharḥ Kitāb as-Sunnah*.”^[1] Adh-Dhahabiyy zei: “Abū Muḥammad al-Barbahāriyy schreef meerdere werken, waaronder *Sharḥ as-Sunnah*, waarin hij zei...”^[2], waarna hij een stuk uit het werk citeerde. Dit is tevens de titel die op het manuscript vermeld staat, zoals verderop aan bod zal komen.

Het werk *Sharḥ as-Sunnah* is door meerdere geleerden – waaronder meerdere Ḥanbalitische geleerden – in de geschiedenis geciteerd, zowel ter bevestiging van de correcte geloofsleer, evenals ter verduidelijking van wat het standpunt van al-Barbahāriyy – een vroege autoriteit binnen de Ḥanbalitische wetsschool – was in een aantal specifieke kwesties omtrent zowel de geloofsleer als de regelgevingen. Hierover meer in de volgende paragraaf.

Bronnen & authenticiteit

De verhandeling kent een aantal bronnen:

1. Een manuscript van al-Maktabah aḏ-Zāhiriyyah in Damascus (Syrië): manuscriptverzameling nr. 3750 (Majāmi' al-'Umariyyah nr. 13), blad nr. 1-20. Het manuscript werd geschreven door Abū'l-Qāsim 'Abdullāh ibn Ḥamzah ibn Abī Ṭāhir ibn Sānū, in de 6^e eeuw NH.
2. *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*, van Ibn Abī Ya'lā (526 NH), vol. 3, pp. 37-76. Ibn Abī Ya'lā, een autoriteit binnen de Ḥanbaliyy-wetsschool in zijn tijd, vermeldde de hele verhandeling, met uitzondering van ongeveer een pagina aan het begin. Deze versie van *Sharḥ as-Sunnah* is echter iets langer dan de versie in het manuscript, met ongeveer een pagina extra aan het einde van het werk, en op meerdere plekken zijn er kleine woord- of partikelverschillen.
3. *Al-Manhaj al-'Aḥmad fī Tarājim Aṣḥāb al-'Imām Aḥmad*, van Abū'l-Yumn Mujīr ad-Dīn al-'Ulaymiyy al-Maqdisiyy al-Ḥanbaliyy (928 NH), vol. 2, pp. 227-236.

[1] *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah* (3/37-38) van Ibn Abī Ya'lā.

[2] *Tārīkh al-'Islām* (24/209) van adh-Dhahabiyy.

Al-ʿUlaymiyy leverde meerdere stukken van *Sharḥ as-Sunnah* over, uit verschillende plekken in het werk, wat neerkomt op ongeveer één vierde van het werk. Deze versie begint net zoals de versie in *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*, maar bevat kleine verschillen op meerdere plekken, waar het weer overeenkomt met het manuscript. Dit betekent dat al-ʿUlaymiyy ofwel over een ander manuscript beschikte, of een ander manuscript gebruikt heeft van *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*, daar al-ʿUlaymiyy zijn werk baseerde op meerdere vroegere werken, waaronder *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*.^[1]

Meerdere geleerden hebben, in verschillende periodes in de geschiedenis, de authenticiteit van deze verhandeling vastgesteld en bevestigd dat het werk *Sharḥ as-Sunnah* geschreven is door al-ʿImām al-Barbahāriyy. Sommigen daarvan waren geleerden van de Ḥanbalitische wetsschool, die eruit citeerden en/of het gebruikten als bewijs voor wat het standpunt van al-Barbahāriyy was in bepaalde zaken, zoals al-Qāḍī Abū Yaʿlā al-Ḥanbaliyy (458 NH), zijn zoon Ibn Abī Yaʿlā al-Ḥanbaliyy (526 NH), Ibn Muflīḥ al-Maqdisiyy (763 NH), Majd ad-Dīn Ibn Taymiyyah (562 NH; grootvader van al-ʿImām Ibn Taymiyyah), Abū'l-Yumn al-ʿUlaymiyy al-Ḥanbaliyy (928 NH) en anderen. De geleerden van een wetsschool hechten altijd een extra groot belang aan het wetenschappelijke erfgoed van de geleerden van hun wetsschool, waardoor ze extra zorgvuldig zijn in het vaststellen en bewaren ervan en beter ervan op de hoogte zijn dan anderen.

Ook meerdere geleerden die bekend stonden om zorgvuldig onderzoek en strenge verificatie als het gaat om overleveringen, historische bronnen en schrijfwerken, bevestigden dat het werk geschreven is door al-Barbahāriyy, zoals al-ʿImām Ibn Taymiyyah (728 NH; tevens een Ḥanbalitische geleerde met autoriteit binnen de wetsschool), al-Ḥāfiẓ Ibn Rajab al-Ḥanbaliyy (795 NH), al-Ḥāfiẓ adh-Dhahabiyy (748 NH) en anderen.

Hieronder staan een aantal van deze citaten:

1. Al-Qāḍī Abū Yaʿlā Ibn al-Farrā' al-Ḥanbaliyy (458 NH) zei in zijn boek *al-Uddah fī Uṣūl al-Fiqh*: “En Abū Muḥammad al-Barbahāriyy zei: ‘En het verstand is niet iets wat verkregen wordt, maar het is een gunst van Allāh.’ Dit

[1] *Sharḥ as-Sunnah* (red. al-Jumayziyy, pp. 21-22) van al-Barbahāriyy.

vermeldde hij in *Sharḥ as-Sunnah*, in een stuk dat tot mij gekomen is.”^[1] Dit citaat staat aan het einde van passage 74 in deze verhandeling.

2. Ibn Abī Ya‘lā al-Ḥanbaliyy (526 NH) citeerde, zoals reeds vermeld is, vrijwel het gehele werk *Sharḥ as-Sunnah* en schreef het toe aan al-Barbahāriyy. Deze versie van *Sharḥ as-Sunnah* bevat nog een volledige extra pagina aan het einde van het werk, wat aantoont dat Ibn Abī Ya‘lā beschikte over een ander exemplaar van het werk dan het manuscript. Verder levert Ibn Abī Ya‘lā in *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah* via slechts twee tussenpersonen meerdere overleveringen over van al-Barbahāriyy, wat de relatief korte tijdsperiode tussen de twee geleerden aantoont.
3. Majd ad-Dīn ibn Taymiyyah (652 NH), de grootvader van Shaykh al-‘Islām Ibn Taymiyyah, zei in *al-Musawwadah fī Uṣūl al-Fiqh*: “Onze metgezellen (van de Ḥanbalitische wetsschool) zeiden: ‘Het is mogelijk dat het ene verstand completer en sterker is dan het andere.’ Dit werd vermeld door Abū Muḥammad al-Barbahāriyy, Abū’l-Ḥasan at-Tamīmiyy en al-Qāḍī (Abū Ya‘lā).”^[2] Dit is een verwijzing naar passage 74 in deze verhandeling.

De auteur en verzamelaar van het boek *al-Musawwadah*, Shihāb ad-Dīn ad-Dimashqiyy, zegt vervolgens: “Onze Shaykh (i.e. Ibn Taymiyyah, 728 NH) zei: Abū Muḥammad (al-Barbahāriyy) zei in *Sharḥ as-Sunnah*: ‘Het verstand is aangeboren. Ieder mens ontvangt qua verstand wat Allāh wil. Mensen verschillen van elkaar in niveau qua verstand zoals deeltjes in de hemelen van elkaar verschillen, en van ieder mens worden daden geveerd naar gelang van het verstand dat Hij hem gegeven heeft.’”^[3] Dit is een exact citaat van het merendeel van passage 74 in deze verhandeling.

4. Al-‘Imām Ibn Taymiyyah (728 NH) ﷺ zei, naast het citaat dat reeds vermeld is onder punt 3, in zijn werk *Bughyat al-Murtād* (p. 258): “Er werd vermeld dat Abū Muḥammad al-Barbahāriyy zei: ‘Het verstand is niet iets wat verkregen

[1] Al-‘Uddah fī Uṣūl al-Fiqh (1/84) van Abū Ya‘lā.

[2] Al-Musawwadah fī Uṣūl al-Fiqh (p. 560) van Majd ad-Dīn ibn Taymiyyah, Shihāb ad-Dīn ibn Taymiyyah en Shaykh al-‘Islām Ibn Taymiyyah, verzameld door Shihāb ad-Dīn ad-Dimashqiyy.

[3] Ibid.

wordt, maar het is een gunst van Allāh.” Dit citaat staat aan het einde van passage 74 in deze verhandeling.

5. Ook zei Ibn Taymiyyah رحمہ اللہ in *Majmū‘ al-Fatāwā*: “Dit is een fout waar velen in vervielen die zich bezighouden met Uṣūl al-Fiqh (de fundamenteën van de wetsleer), namelijk dat ze ontkenden dat er gradaties bestaan als het gaat om het verstand, verplichtingen of verboden. Dit was het standpunt van al-Qāḍī Abū Bakr, Ibn ‘Aqīl en dergelijke. Het merendeel van de geleerden bevinden zich echter op het tegenovergestelde standpunt en dat is het standpunt van Abū’l-Ḥasan at-Tamīmiyy, Abū Muḥammad al-Barbahāriyy, al-Qāḍī Abū Ya‘lā, Abū’l-Khaṭṭāb en anderen.”^[1] Hier zien we dat Ibn Taymiyyah het standpunt van al-Barbahāriyy vaststelt op basis van zijn woorden in *Sharḥ as-Sunnah* (passage 74), wat betekent dat hij het als een authentiek werk van al-Barbahāriyy beschouwde.
6. Al-Ḥāfiẓ Shams ad-Dīn adh-Dhahabiyy (748 NH) zei in zijn boek *al-‘Uluww li’l-‘Aliyy al-Ghaffār*: “Abū Muḥammad al-Barbahāriyy, al-Ḥasan ibn ‘Aliyy ibn Khalaf, de Shaykh van de Ḥanbaliyy-geleerden in Baghdād; hij had een groot aanzien, had kennis genomen van al-Marrūdhiyy en had metgezellen en volgelingen. Hij zei: ‘Spreken (zonder kennis) over de Heer is een nieuwigheid, een innovatie en een dwaling. We spreken enkel over Allāh op basis van datgene waarmee Hij Zichzelf beschreven heeft en we zeggen niet over Zijn Eigenschappen: ‘Waarom?’, of ‘Hoe?’ Hij kent het geheim en dat wat (nog) verborgener is, op Zijn Troon heeft Hij Zich gevestigd en Zijn Kennis is overal. De Qur’ān is de Spraak van Allāh, Zijn Neerzending en Zijn Licht. Het is niet geschapen.’ Vervolgens vermeldde hij een lang stuk. Al-Barbahāriyy overleed in het jaar 329 (NH).”^[2] Dit citaat van al-Barbahāriyy komt terug in passages 11-13 in deze verhandeling.
7. Daarnaast zei adh-Dhahabiyy رحمہ اللہ in zijn geschiedkundige verzameling *Tārīkh al-‘Islām*: “Abū Muḥammad al-Barbahāriyy schreef meerdere werken, waaronder *Sharḥ as-Sunnah*, waarin hij zei: ‘Pas op voor de kleine nieuwigheden,

[1] Majmū‘ al-Fatāwā (7/513) van Ibn Taymiyyah.

[2] Al-‘Uluww li’l-‘Aliyy al-Ghaffār (2/1260) van adh-Dhahabiyy.

want kleine innovaties veranderen in grote innovaties. En spreken over de Heer, Verheven is Hij, is een nieuwigheid, een innovatie en een dwaling. We spreken enkel over Allāh op basis van datgene waarmee Hij Zichzelf beschreven heeft. Zeg niet over Zijn Eigenschappen: 'Waarom?', of 'Hoe?' En de Qur'ān is de Spraak van Allāh, Zijn Neerzending en Zijn Licht. Het is niet geschapen, want de Qur'ān is van Allāh, en dat wat van Allāh is, is niet geschapen. En redetwisten erover is ongelooft."^[1] Dit citaat van al-Barbahāriyy komt terug in passages 6 en 11-12.

8. Ook zei adh-Dhahabiyy ﷺ, in de biografie van al-'Imām al-Barbahāriyy, in zijn werk *Siyar A'lām an-Nubalā'*: "Een van de uitspraken van ash-Shaykh al-Barbahāriyy is dat hij zei: 'Pas op voor de kleine nieuwigheden, want kleine innovaties veranderen in grote innovaties. En spreken over de Heer ﷻ is een nieuwigheid, een innovatie en een dwaling. We spreken enkel over Hem op basis van datgene waarmee Hij Zichzelf beschreven heeft en we zeggen niet over Zijn Eigenschappen: 'Waarom?', of 'Hoe?' En de Qur'ān is de Spraak van Allāh, Zijn Neerzending en Zijn Licht. Het is niet geschapen. En redetwisten erover is ongelooft.'"
9. Ibn Muflīḥ al-Maqdisiyy al-Ḥanbaliyy (763 NH) ﷺ zei in zijn boek *al-Furū'* (2/149): "Al-Ḥasan ibn 'Aliyy, Abū Muḥammad al-Barbahāriyy, een van onze vroege metgezellen (d.w.z. binnen de Ḥanbalitische wetsschool), zei in zijn boek *Sharḥ as-Sunnah*: 'Als je ziet dat een man zich op een slecht pad en een verwerpelijke koers begeeft en een kwaadpleger, verdorvene, zondaar en onrechtpleger is, terwijl hij wel tot Ahl as-Sunnah behoort, vergezel hem dan en zit met hem, want zijn zonde zal jou niet schaden. Zie je echter een ijverige en ascetische aanbiddier die een volger van zijn begeerte (i.e. een innovator) is, zit dan niet met hem, hoor zijn woorden niet aan en loop niet met hem mee op een weg, want ik vrees dat je zijn methodiek aangenaam zult vinden, waarop je vernietigd wordt.'" Dit citaat van al-Barbahāriyy komt terug in passage 137 in deze verhandeling.

[1] Tārīkh al-'Islām (24/258) van adh-Dhahabiyy.

10. Elders zei Ibn Mufliḥ al-Maqdisiyy , in zijn boek *al-ʿĀdāb ash-Sharʿiyyah*: “Al-Ḥasan ibn ʿAliyy al-Barbahāriyy zei in zijn boek *Sharḥ as-Sunnah*: ‘Weet dat er in de Sunnah geen ruimte is voor (valse) analogie, noch mogen er voorbeelden voor opgeworpen worden (ter verwerping ervan), noch mag iemand zijn begeerten erin volgen. Het is slechts het geloven in de overleveringen van de Boodschapper zonder te vragen naar de hoedanigheid of uitleg. Er dient niet gevraagd te worden: ‘Waarom?’, of ‘Hoe?’ Spreken (zonder kennis), disputeren, discussiëren en redetwisten is namelijk een uitgevonden zaak die twijfel in het hart werpt, zelfs al treft degene die het doet de Sunnah en de waarheid.’

“Verderop zei hij (i.e. al-Barbahāriyy): ‘Als een man jou vraagt over een kwestie in dit onderwerp en hij iemand is die opzoek is naar leiding, praat dan met hem en leidt hem. Als hij echter naar je toe komt om met je te debatteren, pas dan op voor hem, want een debat bevat redetwisten, discussie, willen overwinnen, disputeren en woede; en dit is jou allemaal verboden en het doet je afgaan van het pad van de waarheid. Het heeft ons ook nooit van een van onze *fuqahāʾ* (wetsgeleerden) en geleerden bereikt dat hij discussieerde, debatteerde of disputeerde.’”^[1] Deze twee citaten van al-Barbahāriyy komen terug in passages 9-10 en 144 in deze verhandeling.

11. Ṣalāḥ ad-Dīn aṣ-Ṣafadiyy (764 NH), een groot historicus, zei in zijn werk *al-Wāfi bi'l-Wafayāt*: “Al-Barbahāriyy schreef meerdere werken, waaronder *Sharḥ as-Sunnah*.”^[2]
12. Al-Ḥāfiẓ Ibn Rajab al-Ḥanbaliyy (795 NH) zei in zijn uitleg van *Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy*, genaamd *Fath al-Bārī*: “En dit is de uitspraak van Abū Bakr al-Ḥumaydiyy inzake het vasten en het gebed als iemand het expres laat, namelijk dat het niet geldig is als hij het inhaalt. Dit vermeldde hij in een verhandeling over de geloofsleer aan het einde van zijn Musnad.”^[3] Een soortgelijk standpunt komt ook terug in de woorden van een groep van onze vroege

[1] *Al-ʿĀdāb ash-Sharʿiyyah* (1/223-224) van Ibn Mufliḥ.

[2] *Al-Wāfi bi'l-Wafayāt* (12/91) van aṣ-Ṣafadiyy.

[3] Dit is verhandeling [4] De Fundamenten van de Sunnah (al-Ḥumaydiyy), in deze verzameling.

metgezellen (d.w.z. van de Ḥanbalitische wetsschool), waaronder al-Jawza-jāniyy, Abū Muḥammad al-Barbahāriyy en Ibn Baṭṭah. [...] Al-Barbahāriyy zei: 'Allāh accepteert de gebeden enkel als deze op de daarbij behorende tijdstippen verricht worden, tenzij er sprake is van vergeten, want dan is iemand ge-excuseerd en dient hij het te verrichten wanneer hij het zich herinnert. [En als hij op reis is] dan kan hij de twee gebeden^[1] samenvoegen als hij wil.'^[2] Dit citaat van al-Barbahāriyy komt terug in passage 82 in deze verhandeling.

13. Ibn Ḥajar zei in zijn werk *Fatḥ al-Bārī*: "Sterker nog, al-Barbahāriyy leverde dit over van de metgezellen en de Ṭabī'īn (de generatie na de metgezellen) en dat van niemand van hen authentiek overgeleverd is dat hij het verkrijgen van levensonderhoud liet en zich beperkte tot datgene wat hij ontving."^[3] Dit zien we terug in passage 113 in deze verhandeling, waarin al-Barbahāriyy zegt: "Hij dient niet te zeggen: 'Ik laat het verkrijgen van inkomsten en ik neem wat anderen mij geven.' Dit hebben de metgezellen nooit gedaan, noch de geleerden tot aan ons tijdperk."
14. Abū'l-Yumn al-'Ulaymiyy al-Ḥanbaliyy (928 NH), leverde – zoals reeds vermeld is – ongeveer een kwart van *Sharḥ as-Sunnah* over en schreef het toe aan al-Barbahāriyy, in zijn boek *al-Manhaj al-'Aḥmad fī Tarājim Aṣḥāb al-'Imām Aḥmad*^[4]; zie bron nr. 3 bovenaan deze deelparagraaf.

Zo zijn er nog andere geleerden die het werk – stellig – toeschreven aan al-Barbahāriyy en/of eruit citeerden. Dit gegeven, namelijk dat tientallen geleerden vanaf de vijfde eeuw tot aan de dag van vandaag het werk toeschreven aan al-Barbahāriyy, is voldoende om met zekerheid te concluderen dat het werk geschreven is door al-'Imām al-Barbahāriyy.

[1] D.w.z. aḏ-Ḍuhr met al-'Aṣr en al-Maghrib met al-'Ishā'.

[2] *Fatḥ al-Bārī* (3/355-356) van Ibn Rajab.

[3] *Fatḥ al-Bārī* (11/276-277) van Ibn Ḥajar.

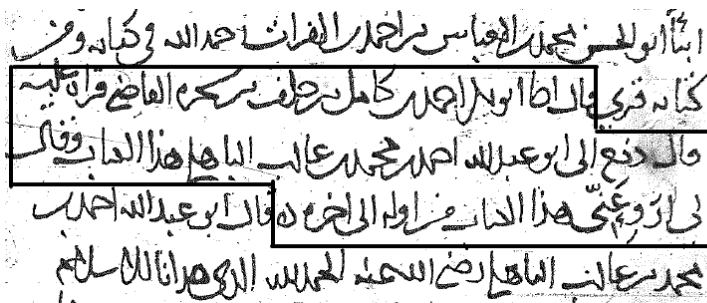
[4] *Al-Manhaj al-'Aḥmad* (2/227-236) van al-'Ulaymiyy.

2. Al-Barbahāriyy wordt in al zijn biografieën beschreven als iemand die meerdere schrijfwerken op zijn naam heeft staan, terwijl er in geen enkele biografie van Ghulām Khalil vermeld staat dat hij ook maar één werk geschreven heeft.
3. Het werk *Sharḥ as-Sunnah* zelf bevat een passage die erop duidt dat Ghulām Khalil niet de auteur kan zijn. In passage nr. 103 staat: “Alles wat ik voor jou beschreven heb in dit boek is afkomstig van Allāh, van de Boodschapper van Allāh ﷺ, van zijn metgezellen, van de Tābi‘īn en van de derde tot de vierde eeuw.” Ghulām Khalil maakte de vierde eeuw niet mee en stierf in 275 NH, dus dit kan onmogelijk door hem geschreven zijn. Dit in tegenstelling tot al-'Imām al-Barbahāriyy, die overleed in het jaar 329 NH en dus de derde en vierde eeuw meemaakte. Deze passage is dus een doorslaggevend bewijs dat Ghulām Khalil niét de auteur is en dat de vermelding van zijn naam op het manuscript een vervalsing, verdraaiing of vergissing is. Dit, samen met het bovenstaande bewijs bij punt 1, vormt vervolgens een doorslaggevend bewijs dat al-'Imām al-Barbahāriyy de auteur is.
4. De auteur van *Sharḥ as-Sunnah* is duidelijk een Ḥanbalitische geleerde: het werk bevat meerdere passages waarin het standpunt van al-'Imām Aḥmad in specifieke kwesties vermeld wordt. Ook zijn er meerdere passages die vrijwel letterlijk overeenkomen met passages uit *Uṣūl as-Sunnah* ([6] De Fundamenten van de Sunnah) van al-'Imām Aḥmad. Al-'Imām al-Barbahāriyy was een Ḥanbalitische geleerde en zelfs de Imām van de Ḥanbalieten in zijn tijd (zie 13.1 Biografie van al-'Imām al-Barbahāriyy), terwijl er nergens over Ghulām Khalil vermeld staat dat hij een Ḥanbaliyy was.
5. Ibn Abī Ya'la (526 NH) levert via twee overleveraars meerdere overleveringen over van al-Barbahāriyy en stond dus veel dichter bij de auteur aan wie hij het werk toeschrijft (i.e. al-Barbahāriyy), dan de schrijver van het manuscript ('Abdullāh ibn Ḥamzah, van wie geen biografie bekend is) die het via vijf overleveraars overlevert van de auteur aan wie hij het toeschrijft (i.e. Ghulām Khalil al-Bāhiliyy). Dit vergroot de waarschijnlijkheid van een fout of vergissing door de manuscriptschrijver aanzienlijk.

6. De overleveraar die het zogezegd van Ghulām Khalīl overleverde, is de nobele geleerde Abū Bakr Aḥmad ibn Kāmil ibn Khalaf ibn Shajarah al-Qāḍī, geboren in 260 NH en overleden in 350 NH. Dit betekent dat toen Ghulām Khalīl overleed in 275 NH, de overleveraar Aḥmad ibn Kāmil 14 of 15 jaar oud was. Ten eerste: het is onwaarschijnlijk dat een geleerde op oude leeftijd zijn boek overdraagt (zie punt 7) aan een 14- of 15-jarige jongen om deze van hem over te leveren. Ten tweede: Aḥmad ibn Kāmil staat in de biografieën weliswaar vermeld als iemand die overgeleverd heeft van zowel Gulām Khalīl als van al-Barbahāriyy, maar het is waarschijnlijker dat hij dit werk van al-Barbahāriyy overgeleverd heeft, aangezien Aḥmad ibn Kāmil overleed in 350 NH en dus al-Barbahāriyy veel langer meegemaakt heeft dan Ghulām Khalīl.

Ook zei al-ʿImām ad-Dāraquṭniyy (385 NH) over Aḥmad ibn Kāmil: “Hij was *mutasāhil* (gemakzuchtig). Soms leverde hij zaken over vanuit zijn memorisatie die hij niet in zijn boek had staan.”^[1] Dit opent tevens de deur voor de mogelijkheid dat hij zich vergiste en al-Bāhiliyy (Ghulām Khalīl) noemde in plaats van al-Barbahāriyy.

7. Ghulām Khalīl al-Bāhiliyy staat op dubieuze wijze op het manuscript vermeld. Zo staat er op de eerste pagina: “Het boek *Sharḥ as-Sunnah*, overgeleverd van Abū ‘Abdillāh Aḥmad ibn Muḥammad ibn Ghālīb al-Bāhiliyy Ghulām Khalīl (275 NH); van hem overgeleverd door Abū Bakr Aḥmad ibn Kāmil ibn Khalaf ibn Shajarah al-Qāḍī.” Op de volgende pagina zien we de overleveringsketen, waarin staat hoe het zogezegd door Aḥmad ibn Kāmil al-Qāḍī van hem overgeleverd is:

[1] Su'ālāt Ḥamzah as-Sahmiyy (nr. 176).

Een van de overleverters, Abū'l-Ḥusayn ibn al-ʿAbbās ibn Aḥmad ibn al-Furāt, zegt hier: “Abū Bakr Aḥmad ibn Kāmil ibn Khalaf ibn Shajarah al-Qāḍī zei, waarbij ik het aan hem voorlas: Abū ʿAbdillāh Aḥmad ibn Muḥammad ibn Ghālīb al-Bāhiliyy (Ghulām Khalīl) gaf dit boek aan mij en zei tegen mij: ‘Lever dit boek over van mij, van begin tot eind.’” Dit is een dubieuze manier van overleveren, want de overlevert Aḥmad ibn Kāmil verklaart niet duidelijk dat het boek door Ghulām Khalīl al-Bāhiliyy geschreven is, maar enkel dat hij van hem vroeg om ‘dit boek’ van hem over te leveren.

Aan het einde van het werk zien we nogmaals een dubieuze, vreemde vermelding van de voorgenoemde Ghulām Khalīl al-Bāhiliyy. In passage 156 staat: “Aḥmad ibn Ḥanbal zei: ‘Een man van onder mijn metgezellen overleed, waarna hij gezien werd in een droom en zei: Zeg tegen Abū ʿAbdillāh: Hou je vast aan de Sunnah, want het eerste waar Allāh mij over vroeg was de Sunnah.’” Dit is hoe het staat in bron nr. 2 (*Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*) en bron nr. 3 (*al-Manhaj al-ʿAḥmad*). Op de laatste pagina van het manuscript staat dit stuk echter als volgt: “Abū ʿAbdillāh Ghulām Khalīl zei: ‘Een man van onder mijn metgezellen overleed...’” De naam Aḥmad ibn Ḥanbal is dus duidelijk vervangen door de naam Abū ʿAbdillāh Ghulām Khalīl.

8. Ghulām Khalīl al-Bāhiliyy (275 NH) stond bekend als een leugenaar die bewust overleveringen over de Profeet ﷺ verzon. Al-ʿImām Abū Dāwūd as-Sijistāniyy (275 NH) zei over hem: “Dat is de bedrieger (*dajjāl*) van Baghdād.”^[1] Al-ʿImām ad-Dāraquṭniyy (385 NH) zei over hem: “*Matrūk*^[2] (verlaten).”^[3]

Ibn ʿAdiyy (365 NH) zei: “Ik hoorde Abū ʿAbdillāh an-Nahāwandiyy zeggen: Ik zei tegen Ghulām Khalīl: ‘Wat zijn deze hartverzachters die jij overlevert?’ Hij zei: ‘We hebben die verzonnen om de harten van het gewone volk te doen verzachten.’”^[4]

[1] Siyar Aʿlām an-Nubalāʾ (13/283) van adh-Dhahabiyy.

[2] *Matrūk* (verlaten) is een beschrijving die gegeven wordt aan een overlevert die beschuldigd wordt van het liegen in overleveringen, het plegen van zondes, het veelvuldig maken van vergissingen of het veelvuldig vervallen in onachtzaamheid.

[3] Mizān al-Iʿtidāl (1/142) van adh-Dhahabiyy.

[4] Mizān al-Iʿtidāl (1/141) van adh-Dhahabiyy.

Adh-Dhahabiyy zei: “Hij had een correcte geloofsleer, maar leverde schandelijke leugens over en geloofde in het verzinnen van overleveringen; we vragen Allāh om veiligheid.”^[1] Het is zeer onwaarschijnlijk dat een werk zoals *Sharḥ as-Sunnah* – waarin constant gehamerd wordt op het zich strikt beperken tot de overleveringen van de Profeet ﷺ en de metgezellen zónder iets toe te voegen – geschreven is door iemand die over zichzelf toegeeft dat hij overleveringen over de Profeet ﷺ verzonnen heeft:

In passage 8 van *Sharḥ as-Sunnah* zien we staan: “Wie beweert dat er nog iets van de Islamitische zaak over is waarin de metgezellen van Muḥammad ﷺ niet voldoende voor ons zijn geweest, die heeft hen tot leugenaars verklaard.” Het is vergezocht dat dit geschreven zou zijn door iemand die tegelijkertijd toegeeft dat hij overleveringen verzint om harten te verzachten.

In passage 9 staat: “Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat er in de Sunnah geen ruimte is voor (valse) analogie, noch mogen er voorbeelden voor opgeworpen worden (om het te verwerpen). Het is slechts het geloven in de overleveringen van de Boodschapper van Allāh ﷺ zonder te vragen naar de hoedanigheid of uitleg en er dient niet gevraagd te worden: ‘Waarom?’, of ‘Hoe?’” Het is ondenkbaar dat de auteur oproept tot het geloven in de overleveringen zonder zelfs ook maar te vragen naar de hoedanigheid, terwijl hij tegelijkertijd toegeeft dat hij volledige overleveringen verzint.

In passage 103 zien we een nóg duidelijkere uitspraak: “Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat het enige wat een dienaar hoeft te doen om over te gaan van het zijn van een gelovige naar het zijn van een ongelovige, is dat hij iets ontkent wat Allāh geopenbaard heeft, *iets toevoegt aan de Spraak van Allāh of iets ervan weghaalt*, of iets ontkent wat Allāh gezegd heeft of wat de Boodschapper van Allāh ﷺ gezegd heeft.” Hier geldt hetzelfde: het zou bizar vergezocht zijn dat deze regelrechte *takfīr* (tot ongelovig verklaren) op degene die iets toevoegt aan de Spraak van Allāh, geuit wordt door iemand die toegeeft dat hij overleveringen verzint en woorden valselijk toeschrijft aan de Profeet ﷺ.

In passage 102 zien we: “Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat als de mensen zouden stoppen bij nieuwe, geïntroduceerde zaken en geen stap verder

[1] Siyar A'lām an-Nubalā' (13/283) van adh-Dhahabiyy.

zouden nemen, en zij geen uitspraken zouden bedenken waarover geen overlevering van de Boodschapper van Allāh ﷺ of van zijn metgezellen is gekomen, er geen innovatie (*bidʿah*) zou bestaan.” En in passage 142 zien we: “En accepteer geen overlevering behalve van degene wiens getuigenis jullie zouden accepteren.” Het is, nogmaals, ondenkbaar dat dit geschreven is door iemand die vervolgens toegeeft dat hij overleveringen over de Profeet ﷺ verzint.

Gelijksoortige uitspraken waarin gehamerd wordt op het strikt volgen van de overleveringen van de Profeet ﷺ en de metgezellen en het zich streng beperken tot navolging zonder toevoeging of ontkenning, zien we o.a. in passages 6, 66, 93, 95, 99, 100, 102, 125, 144 en 153. Dit is een kenmerkend en constant terugkerend thema in het boek.^[1]

Een mogelijke verklaring voor het verschijnen van de naam Ghulām Khalil op het manuscript is dat sommige overlevertaars of manuscriptschrijvers het boek expres aan hem toeschreven uit angst voor de autoriteiten. Er was immers een arrestatiebevel uitgevaardigd voor al-Barbahāriyy – die de laatste jaren van zijn leven ondergedoken doorbracht – en zelfs een verbod op het samenkomen voor de metgezellen van al-Barbahāriyy (zie 13.1 Biografie van al-ʿImām al-Barbahāriyy). Het is daarom niet onwaarschijnlijk dat overlevertaars of manuscriptschrijvers bang waren om betrappt te worden met een werk van al-Barbahāriyy in hun bezit, waardoor zij het toeschreven aan (de reeds overleden) Ghulām Khalil, terwijl het bij de geleerden ondertussen bekend was en bleef dat het van al-Barbahāriyy was.

De voorgenoemde punten, samen met de vele citaten van de geleerden door de geschiedenis heen en de bekendheid (*shuhrah*) van het boek als schrijfwerk van al-Barbahāriyy, zijn voldoende om met zekerheid vast te stellen dat al-ʿImām Abū Muḥammad al-Barbahāriyy de auteur van het werk is. Daarnaast komt het boek qua inhoud volledig overeen met de andere geloofsleerwerken van de Imāms van Ahl as-Sunnah.

[1] Een groot deel van deze punten zijn ontnomen uit de inleidingen van de editoren in Sharḥ as-Sunnah (red. al-Jumayziyy, pp. 25-30) en Sharḥ as-Sunnah (red. ar-Raddādiyy, pp. 42-45), evenals een wetenschappelijk artikel hierover genaamd Ḥaqīqat Nisbat Kitāb Sharḥ as-Sunnah liʿl-ʿImām al-Barbahāriyy (De werkelijkheid van de toeschrijving van het boek Sharḥ as-Sunnah aan al-ʿImām al-Barbahāriyy), door ash-Shaykh dr. Badr ibn ʿAliyy al-ʿUtaybiyy.

Vertaling

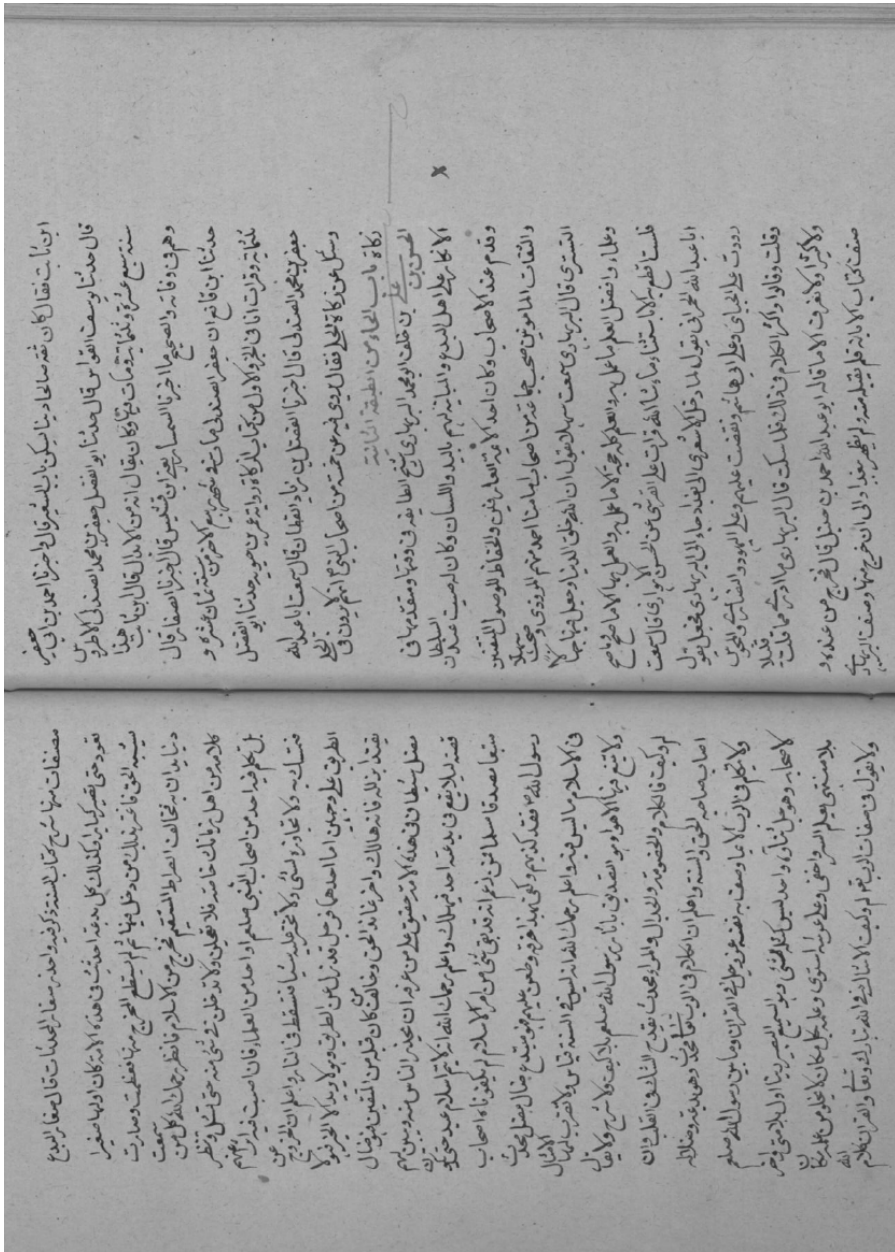
Bij het vertalen van deze verhandeling en het overnemen van de Arabische tekst is gebruik gemaakt van de volgende bronnen en verificaties:

1. *Sharḥ as-Sunnah*, al-Barbahāriyy; uitg. Maktabat Dār al-Minhāj, 1^e editie, 1426 NH; red. ‘Abd ar-Raḥmān al-Jumayziyy; pp. 35-138. De editeur baseerde het op bronnen 1, 2 en 3 (zie paragraaf ‘Bronnen & authenticiteit’).
2. *Sharḥ as-Sunnah*, al-Barbahāriyy; uitg. Maktabat al-Ghurabā’ al-’Athariyyah, 1^e editie, 1414 NH; red. Khālīd ar-Raddādiyy ﷺ; pp. 67-140. De editeur baseerde het op bronnen 1 en 2 (zie paragraaf ‘Bronnen & authenticiteit’).
3. *Al-Jāmi‘ fī ‘Aqā’id wa Rasā’il Ahl as-Sunnah wa’l-’Athar*, ‘Ādil Āl Ḥamdān al-Ghāmīdiyy; uitg. Dār al-Minhāj al-’Awwal, 2^e editie, 1437 NH (2016 NC); pp. 742-885. De editeur baseerde het op bronnen 1 en 2 (zie paragraaf ‘Bronnen & authenticiteit’).
4. *Jamharat ‘Aqā’id A’immat as-Salaf*, Muḥammad Muḥibb ad-Dīn Abū Zayd; uitg. Dār ash-Shuhadā’, 1^e editie, 1436 NH (2015 NC); pp. 319-365. De editeur baseerde het op bronnen 1 en 2 (zie ‘Bronnen & authenticiteit’).
5. *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*, Ibn Abī Ya‘lā (526 NH); uitg. al-’Amānah al-’Āmmah, 1419 NH (1998 NC); red. dr. ‘Abd ar-Raḥmān al-’Uthaymīn; vol. 3, pp. 37-76.
6. *Al-Manhaj al-’Aḥmad fī Tarājim al-’Imām Aḥmad*, Mujīr ad-Dīn al-’Ulaymiyy al-Maqdisiyy al-Ḥanbaliyy (968 NH); uitg. Dār Ṣādir (Beiroet), 1^e editie, 1997 NC; red. Riyāḍ Murād, onder supervisie van ‘Abd al-Qādir al-’Arnā’ūt; vol. 2, pp. 227-236.

Manuscript(en)

Op de volgende bladzijden staan de scans van de voorpagina, de eerste pagina’s en de laatste pagina van het manuscript (bron nr. 1), evenals de eerste pagina’s en de laatste pagina van het werk in een manuscript van *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah* (scan van Maktabat al-’Ustādh dr. Muḥammad at-Turkiyy, oorspronkelijk uit Maktabat al-Majlis al-’Islāmiyy te Iran, manuscript nr. 87816, blad nr. 181-191).

De eerste pagina's van het werk
in het manuscript van *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*:

**De laatste pagina van het werk
in het manuscript van *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*:**

النور من اصغر باذنه الى صاحب بدعة خرج من عصمة الله و وكل اليها في الى
 البدع وقال داود بن ابي هند ارحم الله تبارك وتعالى الى موسى بن عمران
 ان لا يجالس اهل البدع فان جالسهم فحالك في صدرك سعى مما يقولون
 مما اكبتك في نار جهنم وقال الفضل بن عياض من جالس صاحب بدعة لم
 الحكمة وقال ابن عياض لا تجلس مع صاحب بدعة فاني اخاف ان تنزل عليك
 اللقطة وقال الفضل بن عياض من احب صاحب بدعة احبط الله عمله واخرج
 نوره الاسلام من قلبه وقال الفضل بن عياض من جلس مع صاحب بدعة وثرة
 الله العلي وقال الفضل بن عياض اذا رايت صاحب بدعة في طريق فخر في طريق
 يخره وقال الفضل بن عياض من عظم صاحب بدعة فقد اعان على هدم
 الاسلام ومن تبسم في وجه مبتدع فقد استحق بما انزل الله عز وجل على محمد صلعم
 ومن زوج كريمة من مبتدع فقد قطع رحما ومن تبع حبانة مبتدع لم يزل في
 الله حتى يرجع وقال الفضل بن عياض اكل مع يهودي ونصراني ولا اكل مع
 مبتدع واجب ان يكون سني دين صاحب بدعة حصن من حديد وقال الفضل
 ابن عياض اذا علم الله من رجل انه مغيض لصاحب بدعة غفر له وان قل عليه
 ولا يكن صاحب سنة يما في صاحب بدعة الاتفاق او من اعرض بوجهه عن صاحب
 بدعة ملأه الله قلبه ايمانا ومن اتهم صاحب بدعة امنه الله يوم الفرع الاكبر
 من اهان صاحب بدعة دفعه الله في الجنة ما يدرجه فلا يكن يحب صاحب بدعة
 في الله ابا ابنا نا على عن ابن بطه قال سمعت البرهاني يقول المجانسة للمنا
 فتح باب الفايده والمجانسة للمناطرة غلق باب الفايده قال وسمعت البرهاني
 يقول لما اخذ الحاج باقوم ان كان يحتاج معاوضة الى مائة الف دينار ومائة الف

دينار

[13] DE UITLEG VAN DE SUNNAH

VAN AL-'IMĀM AL-BARBAHĀRIYY

Alle lof is voor Allāh, Die ons geleid heeft naar de Islam en ons ermee begunstigd heeft, en ons voortgebracht heeft in de beste natie (Ummah). We vragen Hem dan ook om succes tot datgene waar Hij van houdt en tevreden over is en om bescherming tegen hetgeen Hij haat en ontevreden over is.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِلْإِسْلَامِ، وَمَنْ عَلَيْنَا بِهِ، وَأَخْرَجَنَا فِي خَيْرِ أُمَّةٍ، فَتَسَاءَلُهُ التَّوْفِيقَ لِمَا يُحِبُّ وَيَرْضَى وَالْحِفْظَ مِمَّا يَكْرَهُ وَيَسْخَطُ.

1. Weet: de Islam is de Sunnah en de Sunnah is de Islam. Geen van beide komt tot stand zonder de ander.^[1]

1. اَعْلَمُوا أَنَّ الْإِسْلَامَ هُوَ السُّنَّةُ وَالسُّنَّةُ هِيَ الْإِسْلَامُ، وَلَا يَقُومُ أَحَدُهُمَا إِلَّا بِالْآخَرِ.

[1] De auteur schrijft deze uitspraak verderop in dit werk (passage 156) toe aan al-'Imām Bishr al-Hāfi (227 NH). In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (5063) en Ṣaḥīḥ Muslim (1401) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: "Wie zich dus afwendt van mijn Sunnah, heeft niets met mij te maken." De edele metgezel al-'Imām 'Abdullāh ibn 'Umar (74 NH) ﷺ zei: "Wie afwijkt van de Sunnah, is in ongeloof vervallen." Overgeleverd in Muṣannaf 'Abd ar-Razzāq (4281), al-Muntakhab (827) van 'Abd ibn Ḥumayd en Musnad al-Bazzār (5929). De keten werd authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door al-'Albāniyy in Ṣalāt at-Tarāwīḥ (p. 43) en Ibn Hajar in al-Maṭālib al-'Āliyah (736). En de edele Tābi'iyy al-'Imām Mujaḥid ibn Jabr (104 NH) zei: "Ik weet niet welke van de twee gunsten die aan mij geschonken zijn geweldiger is: dat Hij mij geleid heeft naar de Islam of dat Hij mij beschermd heeft tegen deze begeerten (i.e. innovaties)." Overgeleverd in Sunan ad-Dārimiyy (317) en Dhamm al-Kalām (786) van al-Harawiyy.

De edele Tābi'iyy al-'Imām Makḥūl (126 NH) zei: "De Sunnah kent twee soorten: een soort Sunnah is verplicht om naar te handelen en het verlaten ervan is ongeloof, en een andere soort Sunnah waarbij het een deugd is om ernaar te handelen en het verlaten ervan is niet erg." Overgeleverd in Sunan ad-Dārimiyy (609), ash-Sharī'ah (1/182) van al-'Ājurriyy en al-'Ibānah al-Kubrā (108) van Ibn Baṭṭah. Al-'Imām Ibn Baṭṭah (387 NH) zei in al-'Ibānah al-Kubrā (109) als commentaar erop: "Ik zal een deel van de betekenis van de uitspraak van Makḥūl aan jullie uitleggen. [...] Het is dus verplicht voor de moslimgemeenschap om de Sunan (methodes) te kennen die overgeleverd zijn van de Boodschapper van Allāh ﷺ ter uitleg van deze verzameling verplichtingen in het Boek (de Qur'ān). Dit is namelijk één van de twee fundamenteën (i.e. de Qur'ān en de Sunnah) waarmee Allāh de religie vervolmaakt heeft voor de moslims en waarmee Hij voor hen verzameld heeft wat zij dienen te doen en waar zij van weg moeten blijven. Daarom is het verplicht om het aan te nemen en ongeloof als iemand het verlaat."

Al-'Imām Ibn al-Qayyim (751 NH) ﷺ zei in Tuḥfat al-Mawdūd (p. 297): "De Sunnah betekent: de methode (aṭ-ṭariqah). [...] Het is dus de methode die men volgt, zowel de verplichte als de aanbevolen methode. Dit vanwege zijn (ﷺ) uitspraak: 'Wie zich afwendt van mijn Sunnah, heeft niets met mij te maken.' En zijn (ﷺ) uitspraak: 'Houd jullie vast aan mijn Sunnah en de Sunnah van de rechtgeleiden kaliefen na mij.' En Ibn 'Abbās ﷺ zei: 'Wie afwijkt van de Sunnah, heeft ongeloof gepleegd.' Het specificeren van de

2. Tot de Sunnah behoort: het zich vasthouden aan de Jamā'ah (Gemeenschap).^[1] Wie dus afwijkt van de Jamā'ah en deze verlaat, die heeft het juk^[2] van de Islam van zijn nek verwijderd en is een misleidende dwaler geworden.^[3]

2. فَمَنْ السُّنَّةِ: لَزُومُ الْجَمَاعَةِ، فَمَنْ رَغِبَ عَنِ الْجَمَاعَةِ وَفَارَقَهَا فَقَدْ خَلَعَ رِبْقَةَ الْإِسْلَامِ مِنْ عُنُقِهِ وَكَانَ ضَالًّا مُضِلًّا.

3. Het fundament waarop de Jamā'ah gebouwd wordt: dat zijn de metgezellen van Muḥammad ﷺ, moge Allāh met hen allen genadig zijn. Zij zijn Ahl as-Sunnah wa'l-Jamā'ah.^[4] Wie dus niet van hen

3. وَالْأَسَاسُ الَّذِي بُنِيَ عَلَيْهِ الْجَمَاعَةُ: وَهُمْ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَجُلُهُمْ أَجْمَعِينَ، وَهُمْ أَهْلُ السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ، فَمَنْ لَمْ يَأْخُذْ

betekenis van 'de Sunnah' als datgene wat je mag laten (i.e. aanbevolen zaken), is een nieuwe terminologie. In werkelijkheid is de Sunnah datgene wat de Boodschapper van Allāh ﷺ voorgeschreven heeft voor zijn gemeenschap aan verplichtingen en aanbevolen zaken. De Sunnah is dus de methode (*aṭ-ṭariqah*) en het is de Wet (ash-Sharī'ah), de methodiek (*al-minhāj*) en het pad (*as-sabil*)."

Al-'Imām Ibn Rajab (795 NH) ﷺ zei in Jāmi' al-'Ulūm wa'l-Ḥikam (p. 495): "De Sunnah is: de methode (*aṭ-ṭariqah*) die men bewandelt. Dit omvat het zich vasthouden aan datgene waar hij (d.w.z. de Profeet ﷺ) en de rechtgeleide kaliefen zich op bevonden qua overtuigingen, daden en uitspraken. Dit is de complete Sunnah en daarom waren de Salaf vroeger gewend om de naam 'as-Sunnah' enkel te gebruiken als benaming voor al die zaken samen. Deze betekenis is overgeleverd van al-Ḥasan (al-Baṣriyy), al-'Awzā'iyy en al-Fuḍayl ibn 'Iyād. Veel latere geleerden gebruikten de naam 'as-Sunnah' specifiek voor zaken die te maken hebben met de overtuigingen, omdat dat het fundament van de religie is en degene die erin afwijkt zich op een groot gevaar bevindt."

Al-'Imām Ibn Taymiyyah (728 NH) ﷺ zei in Majmū' al-Fatāwā (4/56-57): "Al deze dwalingen treffen enkel degene die zich niet vasthoudt aan het Boek en de Sunnah, zoals az-Zuhriyy (124 NH, de leraar van Mālik) gewend was om te zeggen: 'Onze geleerden waren gewend om te zeggen: 'Vasthouden aan de Sunnah: dat is de redding.' (Sunan ad-Dārimiyy [101]) En Mālik zei: 'De Sunnah is zoals de Ark van Nūḥ (Noah): wie er aan boord gaat, ontkomt, en wie achterblijft, verdrinkt.' (Dhamm al-Kalām [885] van al-Harawiyy) Dit is zo omdat de Sunnah, de Sharī'ah (Wet) en de *minhāj* (methodiek) in feite het rechte pad (*aṣ-ṣirāṭ al-mustaqīm*) vormen die de dienaren leidt naar Allāh. En de Boodschapper (ﷺ) is de leidende, ervaren gids op dit pad." Einde citaat van Ibn Taymiyyah.

- [1] De Jamā'ah (Gemeenschap) houdt in: de volgers van de waarheid. De edele metgezel al-'Imām Ibn Mas'ūd (33 NH) ﷺ zei: "De Jamā'ah is wat overeenkomt met de waarheid, zelfs al ben je alleen." [Jāmi' at-Tirmidhiyy (4/467); Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (160) van al-Lālakā'iyy; authentiek (*ṣaḥiḥ*) verklaard door al-'Albāniyy in de voetnoten van Mishkāt al-Maṣābiḥ (1/61)] Al-'Imām Nu'aym ibn Ḥammād (228 NH) ﷺ zei: "Wanneer de Jamā'ah verdorven raakt, houd je dan vast aan datgene waar de Jamā'ah zich op bevond voordat het verdorven raakte. Zelfs al ben je alleen, dan ben jij de Jamā'ah op dat moment." [al-Bayhaqiyy in al-Madkhal (p. 15)]
- [2] Een juk (Arabisch: *ribqah*) is het tuig (de riemen) waarmee bijv. een paard ingespannen wordt.
- [3] In Musnad Aḥmad (21560-21561) en Sunan Abi Dāwūd (4758) is overgeleverd van Abū Dharr al-Ghifāriyy ﷺ dat de Profeet ﷺ zei: "Wie zich ook maar met de lengte van een handsparn afscheidt van de Jamā'ah, die heeft het juk van de Islam van zijn nek verwijderd." Authentiek (*ṣaḥiḥ*) verklaard door al-'Imām Ibn al-Qayyim in al-Furūsiyyah (269), adh-Dhahabiyy in al-Kabā'ir (325) en al-'Albāniyy in Ṣaḥiḥ Sunan Abi Dāwūd (4758). *Ṣaḥiḥ li-ghayriḥ* (authentiek vanwege een andere overlevering of overleveringen) verklaard door Shu'ayb al-'Arnā'ūt in de verificatie van Musnad Aḥmad (21560).
- [4] Ahl as-Sunnah wa'l-Jamā'ah: de mensen van de Sunnah en de Jamā'ah.

neemt, die is afgedwaald en heeft een innovatie ingevoerd.^[1] En iedere innovatie (*bid'ah*) is een dwaling, en dwaling en haar mensen zullen in het Vuur zijn.^[2]

‘Umar ibn al-Khaṭṭāb ؓ zei: “Niemand heeft een excuus voor het vervallen in een dwaling denkende dat het leiding is, noch voor het verlaten van leiding denkende dat het dwaling is, want de zaken zijn verduidelijkt, het bewijs (*al-ḥujjah*) is gevestigd en het excuus is afgesloten.”^[3]

عَنْهُمْ فَقَدْ ضَلَّ وَابْتَدَعَ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ، وَالضَّلَالَةُ وَأَهْلُهَا فِي النَّارِ.

وَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ؓ: «لَا عُذْرَ لِأَحَدٍ فِي ضَلَالَةٍ زَكَّيَهَا حِسْبُهَا هُدًى وَلَا فِي هُدًى تَرَكَهُ حِسْبُ ضَلَالَةٍ، فَقَدْ بَيَّنَّتِ الْأُمُورُ وَبَيَّنَّتِ الْحُجَّةُ وَأَنْقَطَعَ الْعُذْرُ».

[1] In Sunan Abī Dāwūd (4597) en Mustadrak al-Ḥākim (443) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Weet, voorwaar, degenen voor jullie van de mensen van het Boek splitsen zich op in tweeënzeventig groepen. En deze natie (Ummah) zal zich opsplitsen in drieënzeventig; tweeënzeventig zullen in het Vuur zijn en één in het Paradijs, en dat is de Jamā’ah (Gemeenschap).” Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door al-Ḥākim in al-Mustadrak (443), al-‘Imām Ibn Taymiyyah in Majmū‘ al-Fatāwā (3/345), ash-Shāṭibiyy in al-‘Itisām (1/430) en al-‘Irāqiyy in Takhrij al-‘Iḥyā’ (3/199).

In o.a. Jāmi‘ at-Tirmidhiyy (2641) en Mustadrak al-Ḥākim (444) is tevens overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “En voorwaar, de kinderen van Isrā’īl (Israël) splitsen zich op in tweeënzeventig groepen. Mijn natie zal zich opsplitsen in drieënzeventig groepen: zij zullen allen in het Vuur zijn behalve één groep.” Ze zeiden: “Welke is dat, o Boodschapper van Allāh?” Hij (ﷺ) zei: “Dat waar ik en mijn metgezellen ons op bevinden.” Goed (*ḥasan*) verklaard door al-‘Albāniyy in Ṣaḥīḥ Sunan at-Tirmidhiyy (2641) en al-‘Irāqiyy in Takhrij al-‘Iḥyā’ (3/284).

[2] In o.a. Ṣaḥīḥ Muslim (867) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Om verder te gaan: De beste spraak is het Boek van Allāh en de beste leiding is de leiding van Muḥammad (ﷺ). De slechtste zaken zijn de nieuwigheden (in de religie) en iedere innovatie (*bid'ah*) is een dwaling.” An-Nasā’iyy leverde het over in al-Mujtabā (3/188) met de bewoording: “Voorwaar, de waarachtigste spraak is het Boek van Allāh en de beste leiding is de leiding van Muḥammad (ﷺ). De slechtste zaken zijn de nieuwigheden (in de religie), iedere uitgevonden zaak is een innovatie (*bid'ah*), iedere innovatie is een dwaling en iedere dwaling zal in het Vuur zijn.” Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door al-‘Albāniyy in Ṣaḥīḥ al-Jāmi‘ (1353); tevens in Musnad Aḥmad (3/310) met een iets andere bewoording.

[3] Overgeleverd door Ibn Shabbah (262 NH) in Tārikh al-Madīnah (3/800), Ibn Baṭṭah in al-‘Ibānah al-Kubrā (173) en al-Khaṭīb al-Baghdādiyy in al-Faqīh wal-Mutafaqqih (392), via al-‘Awzā’iyy van ‘Umar, maar de keten is onderbroken (*munqaṭi‘*) tussen al-‘Awzā’iyy (157 NH) en ‘Umar (23 NH) ؓ. Er is tevens overgeleverd door o.a. al-Muttaqiyy in Kanz al-‘Ummāl (44213), Ibn al-Jawziyy in al-Muntaḍam (4/225) en as-Suyūtiyy in Jāmi‘ al-Ḥadīth (31569) van Sa‘īd ibn Manṣūr, die zei: “Ya‘qūb ibn ‘Abd ar-Raḥmān az-Zuhriyy leverde over aan ons, hij zei: Mūsā ibn ‘Uqbah leverde over aan ons, hij zei: Dit is de preek van ‘Umar ibn al-Khaṭṭāb op de dag van al-Jābiyah: “[...] Er is voor de vernietigde die in vernietiging verviel geen excuus in het verrichten van dwaling denkende dat het leiding is, noch in het laten van de waarheid denkende dat het dwaling is.” Mūsā ibn ‘Uqbah behoorde tot de jongere Tābi‘īn, die niets van ‘Umar aangehoord heeft maar wel van zijn familie en metgezellen.

Soortgelijke uitspraken zijn overgeleverd van andere Imāms van de Salaf. Muḥammad ibn Naṣr al-Marwaziyy leverde over in zijn boek as-Sunnah (95): “Abū Ḥafs al-Bāhiliyy leverde over aan ons, hij zei: Shurayḥ ibn an-Nu‘mān leverde over aan ons, hij zei: al-Mu‘āfā leverde over aan ons, hij zei: al-‘Awzā’iyy

Dit omdat de zaak van de religie volledig geperfectioneerd is door de Sunnah en de Jamāʿah (Gemeenschap), en het is duidelijk geworden voor de mensen, dus wat verplicht is voor de mensen, is navolging (*al-ittibāʿ*).

4. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat de religie slechts afkomstig is van Allāh ﷻ. Het is niet tot stand gebracht op basis van het intellect en de meningen van personen. De kennis erover ligt bij Allāh en bij Zijn Boodschapper (ﷺ), dus volg niets op basis van je begeerte, voordat je uit de religie schiet en uit de Islam treedt. Je hebt namelijk geen excuus, want de Boodschapper van Allāh ﷻ heeft de Sunnah verduidelijkt voor zijn natie en deze opgehelderd voor zijn metgezellen, en zij zijn de Jamāʿah en zij zijn as-Sawād al-ʿAʿẓam.^[1] En as-Sawād al-ʿAʿẓam houdt in: de waarheid en haar volgers.^[2] Wie dus afwijkt van de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷻ in een van de zaken van de religie, die is in ongeloof vervallen.^[3]

وَذَلِكَ أَنَّ السُّنَّةَ وَالْجَمَاعَةَ قَدْ أَحْكَمَا أَمْرَ الدِّينِ كُلِّهِ وَبَيَّنَّا لِلنَّاسِ، فَعَلَى النَّاسِ الْإِتْبَاعُ.

4. وَاعْلَمُوا - رَحِمَكُمُ اللَّهُ - أَنَّ الدِّينَ إِنَّمَا جَاءَ مِنْ قِبَلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، لَمْ يُوضَعْ عَلَى عَقُولِ الرُّجَالِ وَأَرَافِهِمْ، وَعَلِمُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ، فَلَا تَتَّبِعْ شَيْئًا بِهَوَاكَ فَتَمُرُقَ مِنَ الدِّينِ فَتَخْرُجَ مِنَ الْإِسْلَامِ، فَإِنَّهُ لَا حُجَّةَ لَكَ، فَقَدْ بَيَّنَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِأُمَّتِهِ السُّنَّةَ وَأَوْصَحَهَا لِأَصْحَابِهِ وَهُمْ الْجَمَاعَةُ، وَهُمْ السَّوَادُ الْأَعْظَمُ، وَالسَّوَادُ الْأَعْظَمُ: الْحَقُّ وَأَهْلُهُ، فَمَنْ خَالَفَ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ فَقَدْ كَفَرَ.

leverde over aan ons, hij zei: ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz (101 NH) zei: 'Er is na de Sunnah voor niemand een excuus voor het verrichten van dwaling, denkende dat het leiding is.'

Al-ʿImām Ibn Abī Zayd al-Qayrawāniyy al-Mālikiyy (386 NH) ﷺ zei in zijn boek al-Jāmiʿ fi's-Sunan wa'l-ʿĀdāb wa'l-Maghāzī wa't-Tārikh (p. 164): "En tot het standpunt van Ahl as-Sunnah behoort: dat degene wiens *ijtihad* (wetenschappelijke inspanning) hem tot innovatie (*bid'ah*) heeft geleid, niet geëxcuseerd wordt, want de Khawārij verrichtten *ijtihad* om tot een interpretatie (*ta'wil*) te komen maar werden desondanks niet geëxcuseerd toen zij door hun interpretatie afweken van de metgezellen."

Al-ʿImām Ibn Mandah (395 NH) ﷺ zei in zijn boek Kitāb at-Tawhīd (p. 314): "De vermelding van het bewijs dat de *mujtahid* (degene die zich wetenschappelijk inspent om tot een conclusie te komen) die een fout maakt inzake het kennen van Allāh ﷻ en Zijn Eenheid (Waḥdāniyyah) gelijk is aan de *muʿānid* (degene die willens en wetens tegen de waarheid ingaat): Allāh ﷻ zei (vert.): «Zeg: 'Zullen wij jullie berichten over de grootste verliezers qua daden? {103} Degenen wiens streven in het wereldse leven verloren is gegaan, terwijl zij dachten dat zij goed werk verrichtten. {104}» [al-Kahf 18:103-104]. Toen ʿAliyy ibn Abī Ṭālib ﷺ gevraagd werd over «de grootste verliezers qua daden?», zei hij: 'De ongelovigen onder de mensen van het Boek: de eersten van hen bevonden zich op de waarheid, waarna zij deelgenoten toekenden aan hun Heer ﷻ, innovaties invoerden in hun religie en nieuwigheden voor zichzelf invoerden. Ze komen dus samen op dwaling terwijl ze denken dat ze op leiding zijn en ze verrichten *ijtihad* (inspanning) in valsheid terwijl ze denken dat ze zich op waarheid bevinden: «...wiens streven in het wereldse leven verloren is gegaan, terwijl zij dachten dat zij goed werk verrichtten. {104}»"

[1] As-Sawād al-ʿAʿẓam (taalkundig): het hoofddeel, het voornaamste of belangrijkste deel, of het merendeel.

[2] De Jamāʿah (Gemeenschap) en as-Sawād al-ʿAʿẓam houdt dus in: de volgers van de waarheid, beginnend bij de metgezellen van de Profeet ﷺ, en vervolgens degenen die in hun voetsporen treden in iedere generatie, zelfs al zijn zij een kleine groep.

[3] Zie de voetnoot bij paragraaf 1.

5. Weet dat de mensen geen innovatie invoerden totdat ze eenzelfde [hoeveelheid] van de Sunnah verlieten.^[1] Pas dus op voor nieuwigheden (in de religie), want iedere nieuwigheid is een innovatie en iedere innovatie is een dwaling, en dwaling en haar volgelingen zijn in het Vuur.

6. Pas op voor de kleine nieuwigheden (in de religie), want een kleine innovatie verandert uiteindelijk in een grote. Zo ging het met iedere innovatie die ingevoerd werd in deze Ummah: het begon als iets kleins dat leek op de waarheid, waarna degene die erin meeging, erdoor misleid raakte en niet ertoe in staat was om eruit te treden. Vervolgens werd het groter en werd het een religie die men beoefende; diegene week dus af van het Rechte Pad, waarop hij uit de Islam trad.

Onderzoek dus – moge Allāh je genadig zijn – eenieder wiens woorden je aanhoort, specifiek de mensen in jouw tijd, en wees zeker niet haastig en ga zeker niet mee in ook maar iets ervan, totdat je gevraagd en onderzocht hebt: heeft een van de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ of een van de geleerden dit gezegd? Als je vervolgens een overlevering van hen vindt, klamp je dan eraan vast, passeer het niet in ruil voor iets anders en verkies er niks boven, anders zul je in het Vuur vallen.^[2]

5. وَاعْلَمُ أَنَّ النَّاسَ لَمْ يَتَّبِعُوا بِدْعَةَ قَطُّ حَتَّى تَرَكُوا مِنَ السُّنَنِ مِثْلَهَا، فَاخْذِرِ الْمُحْدَثَاتِ مِنَ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ، وَالضَّلَالَةُ وَأَهْلُهَا فِي النَّارِ.

6. وَاخْذِرِ صِغَارَ الْمُحْدَثَاتِ مِنَ الْأُمُورِ فَإِنَّ صَغِيرَ الْبِدَعِ يَعُودُ حَتَّى يَصِيرَ كَبِيرًا، وَكَذَلِكَ كُلُّ بِدْعَةٍ أُحْدِثَتْ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ كَانَ أَوَّلُهَا صَغِيرًا يُشْبِهُ الْحَقَّ، فَأَغْوَى بِذَلِكَ مَنْ دَخَلَ فِيهَا ثُمَّ لَمْ يَسْتَطِعِ الْخُرُوجَ مِنْهَا فَعَظُمَتْ وَصَارَتْ دِينًا يُدَانُ بِهِ، فَخَالَفَ الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ فَخَرَجَ مِنَ الْإِسْلَامِ.

فَانْظُرْ رَجُلَكَ اللَّهُ كُلُّ مَنْ سَمِعْتَ كَلَامَهُ مِنْ أَهْلِ زَمَانِكَ خَاصَّةً فَلَا تَعَجَلْ وَلَا تَدْخُلْ فِي شَيْءٍ مِنْهُ حَتَّى تَسْأَلَ وَتَنْظُرَ: هَلْ تَكَلَّمَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَوْ أَحَدٍ مِنَ الْعُلَمَاءِ؟ فَإِنْ وَجَدْتَ فِيهِ أَثَرًا عَنْهُمْ فَتَمَسَّكْ بِهِ وَلَا تَجَاوِزْهُ لِشَيْءٍ وَلَا تَخْتَرْ عَلَيْهِ شَيْئًا فَتَسْقُطَ فِي النَّارِ.

[1] Overgeleverd door o.a. Ibn Waḍḍāh in al-Bida' (95) en Ibn Baṭṭāh in al-'Ibānah al-Kubrā (237) dat de edele metgezel 'Abdullāh ibn 'Abbās رضي الله عنه zei: "Geen jaar overkomt de mensen behalve dat ze daarin een innovatie introduceren en een Sunnah tot sterven brengen, totdat (er een toestand ontstaat waarin) de innovaties tot leven komen en de Sunan (mv. van Sunnah) sterven." Al-Haythamiyy zei erover in Majma' az-Zawā'id (894): "Overgeleverd door aṭ-Ṭabarāniyy in (al-Mu'jam) al-Kabīr. De overleveraars zijn tot betrouwbaar (thiqah) verklaard."

In al-Bida' (87) van Ibn Waḍḍāh is tevens overgeleverd dat de Ṭābi'iyy al-'Imām Abū Idrīs al-Khawlanīyy (80 NH) رضي الله عنه zei: "Geen natie introduceert een innovatie in haar religie, behalve dat Allāh daarmee een Sunnah van hen opheft." In Sunan ad-Dārimiyy (103), Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (129) van al-Lālākā'iyy, al-'Ibānah al-Kubrā (239) van Ibn Baṭṭāh en al-Bida' (90) van Ibn Waḍḍāh is overgeleverd dat al-'Imām Ḥassān ibn 'Aṭīyyah (130 NH) رضي الله عنه zei: "Geen volk introduceert een innovatie in haar religie, behalve dat Allāh eenzelfde [hoeveelheid] van hun Sunnah wegneemt, waarna Hij het niet naar hen doet terugkeren tot aan de Dag der Opstanding." Authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door al-'Albāniyy in at-Tawassul (p. 47).

[2] Al-'Imām Ibn Baṭṭāh leverde over in al-'Ibānah al-Kubrā (169) dat 'Uthmān ibn Ḥādir zei: "Ik zei tegen Ibn 'Abbās رضي الله عنه: 'Adviseer mij.' Hij zei: 'Wees standvastigheid, volg de eerste zaak (al-'amr al-'awwal) en innoveer niet.'" En al-Khaṭīb al-Baghḍādiyy leverde over in al-Jāmi' li-'Akhlāq ar-Rāwī (1/142) dat al-'Imām Sufyān ath-Thawriyy (161 NH) رضي الله عنه zei: "Als je ertoe in staat bent om (zelfs) niet aan je hoofd te krabben behalve op basis van een overlevering, doe dat dan."

7. Weet dat het verlaten van het [juiste] pad op twee manieren plaatsvindt. Een ervan is een man die van het pad afwijkt terwijl hij enkel het goede wil: zijn misstapt dient niet gevolgd te worden, want hij is vernietigd. De andere is iemand die bewust tegen de waarheid ingaat en afwijkt van de godsvrezenden die hem voor zijn gegaan: hij is een dwalende misleider en een opstandige duivel binnen deze natie (Ummah). Wie hem kent, dient de mensen voor hem te waarschuwen en zijn verhaal aan de mensen te verduidelijken, zodat niemand in zijn innovatie valt en vernietigd wordt.^[1]

7. وَاعْلَمَ أَنَّ السُّخْرُوحَ مِنَ الطَّرِيقِ عَلَى وَجْهِينَ؛ أَمَّا أَحَدُهُمَا: فَرَجُلٌ قَدْ زَلَّ عَنِ الطَّرِيقِ وَهُوَ لَا يُرِيدُ إِلَّا الْخَيْرَ، فَلَا يُقْتَدَى بِزَلَّتِهِ فَإِنَّهُ هَالِكٌ. وَآخَرُ: عَانَدَ الْحَقَّ وَخَالَفَ مَنْ كَانَ قَبْلَهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ، فَهُوَ ضَالٌّ مُضِلٌّ شَيْطَانٌ مَرِيدٌ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ، حَقِيقٌ عَلَى مَنْ يَعْرِفُهُ أَنْ يُحَذِّرَ النَّاسَ مِنْهُ وَيُبَيِّنَ لِلنَّاسِ قِصَّتَهُ لئَلَّا يَنْفَعِ أَحَدٌ فِي بَدْعِيهِ فَيُهْلِكَ.

8. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat de Islam van een dienaar niet compleet is totdat hij een volger (*muttabi*) is die gelooft en zich overgeeft. Wie dus beweert dat er nog iets van de Islam over is wat de metgezellen van Muḥammad ﷺ niet aan ons verduidelijkt hebben, die heeft hen tot leugenaars verklaard. Dit is genoeg als daad van afsplitsing en uitspraak van laster tegenover hen; deze persoon is een innovator, een dwalende misleider en iemand die in de Islam een nieuwheid ingevoerd heeft die er niet aan toe behoort.^[2]

8. وَاعْلَمَ رَحِمَكَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا يَتِمُّ إِسْلَامُ عَبْدٍ حَتَّى يَكُونَ مُتَّبِعًا مُضِدًّا مُسْلِمًا، فَمَنْ زَعَمَ أَنَّهُ بَقِيَ شَيْءٌ مِنْ أَمْرِ الْإِسْلَامِ لَمْ يَكْفُونَاهُ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ ﷺ فَقَدْ كَذَّبَهُمْ، وَكَفَى بِهِ فُرْقَةً وَطَعْنَا عَلَيْهِمْ، وَهُوَ مُبْتَدِعٌ ضَالٌّ مُضِلٌّ مُحْدِثٌ فِي الْإِسْلَامِ مَا لَيْسَ فِيهِ.

9. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat er in de Sunnah geen ruimte is voor *qiyās*,^[3] noch dienen er voorbeelden voor opgeworpen te worden (ter betwisting ervan), noch mogen de begeerten erin gevolgd worden. Het is slechts een kwestie van het geloven in de overleveringen van de Boodschapper van Allāh ﷺ zonder te duiken in de hoedanigheid of de uitleg en zonder te vragen: 'Waarom?' of 'Hoe?'

9. وَاعْلَمَ رَحِمَكَ اللَّهُ أَنَّهُ لَيْسَ فِي السُّنَّةِ قِيَاسٌ وَلَا يُضَرَّبُ لَهَا الْأَمْثَالُ وَلَا تُتَّبَعُ فِيهَا الْأَهْوَاءُ، وَهُوَ التَّصَدِيقُ بِأَثَرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِلَا كَيْفٍ وَلَا شَرْحٍ وَلَا يُقَالُ: لِمَ وَكَيْفَ؟

[1] Zie de voetnoot bij de overlevering van 'Umar ibn al-Khaṭṭāb ﷺ (passage 3).

[2] In o.a. Sunan ad-Dārimiyy (212), al-Bida' (11) van Ibn Waḍḍāḥ, Sharḥ Uṣūl al-ʿItiqād (92) van al-Lālakā'īyy en az-Zuhd (905) van al-ʿImām Aḥmad is overgeleverd dat de edele metgezel al-ʿImām 'Abdullāh ibn Mas'ūd ﷺ zei: "Volg en innoveer niet, want jullie zijn reeds voorzien (d.w.z. de religie is reeds verduidelijkt)." Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door al-'Albāniyy in as-Silsilah aḍ-Ḍa'īfah (533).

[3] *Qiyās*: analogie (vergelijkingstrekking). Hier wordt bedoeld: valse analogie (*al-qiyās al-fāsid*), d.w.z. analogie die tegen de tekstuele bewijzen ingaat. Al-ʿImām Ibn Taymiyyah (728 NH) ﷺ legde dit uit in Majmū' al-Fatāwā (20/504) en zei: "Het fundament hierin is dat je begrijpt dat de term *al-qiyās* een algemene term is waar zowel *al-qiyās aṣ-ṣaḥīḥ* (de correcte analogie) als *al-qiyās al-fāsid* (de valse analogie) onder vallen." De afkeuring van *al-qiyās* in deze en andere passages gaat dus over *valse qiyās*; d.w.z. het toepassen van analogie in een zaak en op basis daarvan tot een oordeel komen, terwijl er een specifieke overlevering is over de desbetreffende zaak, waar deze analogie tegenin gaat.

10. *Al-Kalām*,^[1] disputeren, discussiëren en redetwisten zijn nieuwigheden die twijfel in het hart achterlaten, zelfs al bereikt een persoon daarmee de waarheid en de Sunnah.^[2]

10. وَالْكَالَامُ وَالْخُصُومَةُ وَالْجِدَالُ وَالْمِرَاءُ مُحَدَّثٌ يَقْدَحُ الشَّكَّ فِي الْقَلْبِ، وَإِنْ أَصَابَ صَاحِبُهُ الْحَقَّ وَالسُّنَّةَ.

11. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat *al-kalām* over de Heer een nieuwigheid is. Het is een innovatie en een dwaling.^[3] Er mag niet gesproken worden over de Heer behalve op basis van datgene waarmee Hij Zichzelf ﷻ beschreven heeft in de Qurʾān en wat de Boodschapper van Allāh ﷺ verduidelijkt heeft aan zijn metgezellen.^[4] En Hij is Enig (Waḥid): «Niets is gelijk aan Hem, en Hij is de Alhorende (as-Samīʿ), de Alziende (al-Baṣīr). {11}»^[5] Onze Heer is de Eerste

11. وَاعْلَمْ رَجُلَكَ اللَّهُ أَنَّ الْكَالَامَ فِي الرَّبِّ تَعَالَى مُحَدَّثٌ وَهُوَ بَذْعٌ وَضَلَالَةٌ، وَلَا يَتَكَلَّمُ فِي الرَّبِّ إِلَّا بِمَا وَصَفَ بِهِ نَفْسَهُ ﷻ فِي الْقُرْآنِ، وَمَا بَيَّنَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِأَصْحَابِهِ، وَهُوَ جَلُّ ثَنَائِهِ وَاجِدٌ: «لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ» [الشورى: 11]. رَبُّنَا أَوَّلٌ بِلَا مَتَى وَآخِرٌ بِلَا مُنْتَهَى

[1] *Al-Kalām*: theologische redenering op basis van Griekse filosofie.

[2] Al-ʿImām Ibn Rajab zei in Faḍl ʿIlm as-Salaf (p. 3): “Tot de nieuwigheden behoort tevens datgene wat de Muʿtazilah en hun soortgenoten ingevoerd hebben aan *al-kalām* over Allāh Zelf en Zijn Eigenschappen middels argumenten vanuit het verstand. Dit is gevaarlijker dan *al-kalām* over de Voorbeschikking (al-Qadar), want *al-kalām* over de Voorbeschikking betekent *kalām* over Zijn Daden, terwijl dit *kalām* over Allāh Zelf en Zijn Eigenschappen is.”

[3] Al-ʿImām Harb al-Kirmāniyy (280 NH) ﷺ zei in Kitāb as-Sunnah min Masāʾil Harb (434) dat zijn leraar al-ʿImām Ishāq ibn Rāhūyah (238 NH) ﷺ zei: “Nadenken over de Schepper is niet toegestaan, maar het is wel toegestaan voor de dienaren om na te denken over de schepselen, op basis van wat hen bereikt heeft over hen, zonder verder te gaan dan dat, want als ze dat wel doen, dan zullen ze verdwaald raken.”

[4] Al-ʿImām Nuʾaym ibn Ḥammād (228 NH) ﷺ, de leraar van al-ʿImām al-Bukhārīyy (256 NH) ﷺ, zei: “Wie Allāh vergelijkt met Zijn schepping, is ongelovig geworden, en wie hetgeen ontkent waarmee Allāh Zichzelf beschreven heeft, is ongelovig geworden. Er bevindt zich geen *tashbih* (vergelijking) in datgene waarmee Allāh Zichzelf beschreven heeft of waarmee Zijn Boodschapper Hem beschreven heeft.” Vermeld door adh-Dhahabiyy in al-ʿUluww (p. 126) en Ibn al-Qayyim in Ijtīmāʿ al-Juyūsh al-Islāmiyyah (p. 86).

Al-ʿImām Aḥmad ibn Ḥanbal (241 NH) ﷺ zei, zoals vermeld werd door al-ʿImām Ibn Taymiyyah in al-Ḥamawīyyah (p. 271): “Allāh dient niet beschreven te worden behalve met datgene waarmee Hij Zichzelf beschreven heeft of waarmee Zijn Boodschapper ﷺ Hem beschreven heeft. Men dient niet voorbij de Qurʾān en de overlevering te gaan.”

Al-ʿImām ash-Shāfiʿiyy (204 NH) ﷺ zei in [3] De Inleiding van ar-Risālah (passage 3): “Degenen die Hem beschrijven, zullen nooit de werkelijkheid van Zijn Geweldigheid kunnen beschrijven; Hij is zoals Hij Zichzelf beschreven heeft en boven datgene waarmee Zijn schepping Hem beschrijft.”

Ibn Abī Zamanīn al-Mālikiyy (399 NH) leverde over in Uṣūl as-Sunnah (25) dat al-ʿImām Ibn al-Qāsim (191 NH; student van al-ʿImām Mālik) zei: “Niemand dient Allāh te beschrijven behalve met datgene waarmee Hij Zichzelf beschreven heeft in de Qurʾān (of waarmee Zijn Profeet ﷺ Hem beschreven heeft in de Sunnah), en hij dient Zijn Twee Handen niet te vergelijken met iets, noch Zijn Gezicht te vergelijken met iets, maar hij dient te zeggen: ‘Hij heeft Twee Handen zoals Hij Zichzelf beschreven heeft in de Qurʾān en Hij heeft een Gezicht zoals Hij Zichzelf beschreven heeft.’ [...]”

[5] Sūrat ash-Shūrā 42:11.

der 'wanneer'^[1] en de Laatste zonder eind.^[2] Hij kent het geheim en dat wat (nog) verborgener is,^[3] Hij heeft Zich op Zijn Troon gevestigd,^[4] en Zijn Kennis is overal: geen plek is vrij van Zijn Kennis.

يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى، وَعَلَى عَرْشِهِ اسْتَوَى،
وَعِلْمُهُ بِكُلِّ مَكَانٍ لَا يَحُلُو مِنْ عِلْمِهِ
مَكَانٌ.

12. Niemand vraagt over de Eigenschappen van de Heer: 'hoe?' en 'waarom?', behalve iemand die twijfelt over Allāh ﷻ.

12. وَلَا يَقُولُ فِي صِفَاتِ الرَّبِّ: كَيْفَ؟
وَلَمْ يَسْأَلْ فِي اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى.

[1] D.w.z.: Allāh ﷻ is de Eerste zonder begin, want Hij ﷻ heeft altijd al bestaan.

[2] Zoals in de smeebede van de Profeet ﷺ die gezegd wordt voor het slapen gaan; overgeleverd in Ṣaḥīḥ Muslim (2713) dat de Boodschapper ﷺ zei: "O Allāh, de Heer van de hemelen, de Heer van de aarde en de Heer van de geweldige Troon, onze Heer en de Heer van alles, Splijter van de graankorrels en de pitten en Neerzender van de Tawrah (Thora), de Injil (het Evangelie) en de Furqān (de Onderscheider; een andere naam voor de Qur'ān): ik zoek toevlucht bij U tegen het kwaad van alles wat U vastgrijpt bij zijn voorhoofd. O Allāh, U bent de Eerste (al-'Awwal), er was niks voor U, en U bent de Laatste (al-'Ākhir), er is niks na U, en U bent de Hoge (az-Zāhir), er is niks boven U, en U bent de Nabije (al-Bāṭin), niks is nabijer dan U (i.e. met Zijn Kennis, terwijl Hij op Zijn Troon is boven de zevende hemel), los onze schulden voor ons af en verrijk ons uit onze armoede."

[3] Zoals Allāh zei (vert.): «En indien jij hardop spreekt: voorwaar, Hij kent het geheim en dat wat (nog) verborgener is. {7}» [Tā-Hā 20:7].

[4] Zoals Allāh zei (vert.): «De Genadevolle (ar-Raḥmān) heeft Zich op de Troon gevestigd. {5}» [Tā-Hā 20:5]. Er is overgeleverd door o.a. al-'Imām ad-Dārimīyy (280 NH) ﷺ in an-Naqd 'alā'l-Marīsiyy (98, 111, 137) en ar-Radd 'alā'l-Jahmiyyah (81) en door al-'Imām Ibn Khuzaymah (311 NH) ﷺ in Kitāb at-Tawḥīd (178, 787) dat de edele metgezel al-'Imām 'Abdullāh ibn Mas'ūd ﷺ zei: "Tussen de hemel en de aarde is een afstand van vijfhonderd jaar; tussen iedere hemel en de andere hemel is een afstand van vijfhonderd jaar; tussen de zevende hemel en de Kursiyy (de Stoel) is een afstand van vijfhonderd jaar; tussen de Kursiyy en het water is een afstand van vijfhonderd jaar; en de Troon bevindt zich op het water; en Allāh bevindt zich op de Troon, terwijl Hij jullie daden kent." Authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door al-'Imām Ibn al-Qayyim in Ijtīmā' al-Juyūsh al-'Islāmiyyah (p. 100) en adh-Dhahabiyy in al-'Uluww (p. 64).

Al-'Imām 'Abdullāh ibn Aḥmad (290 NH) ﷺ leverde over in Kitāb as-Sunnah (202) en al-'Imām Harb al-Kirmāniyy in Kitāb as-Sunnah min Masā'il Ḥarb (338, 429) dat 'Aliyy ibn al-Ḥasan ibn Shaqīq zei: "En ik hoorde 'Abdullāh (ibn al-Mubārak; 181 NH) zeggen: 'Wij kennen onze Heer ﷻ als volgt: boven de zeven hemelen, op de Troon, gescheiden (bā'in) van Zijn schepping, met een ḥadd (grens), en we zeggen niet zoals de Jahmiyyah zeggen, namelijk dat Hij hier is', en hij wees met zijn hand naar de grond.'" Al-'Imām Ibn Taymiyyah zei over deze overlevering in Majmū' al-Fatāwā (5/184): "Dit is welbekend van Ibn al-Mubārak en authentiek (ṣaḥīḥ) overgeleverd via meerdere wegen. Het is tevens authentiek overgeleverd van Aḥmad ibn Ḥanbal, Ishāq ibn Rāḥūyah en meerdere andere Imāms."

De twee geleerden al-'Imām Abū Zur'ah en al-'Imām Abū Ḥātim ﷺ zeiden in hun werk [9] De Geloofsleer van ar-Rāziyyayn (passage 7): "Allāh ﷻ bevindt Zich op Zijn Troon, gescheiden van Zijn schepping, zoals Hij Zichzelf beschreven heeft in Zijn Boek en op de tong van Zijn Boodschapper ﷺ..."

Abū 'Abdillāh al-Ḥākim leverde over in Ma'rifat 'Ulūm al-Ḥadīth (p. 285) van Muḥammad ibn Ṣāliḥ ibn Hānī dat al-'Imām Ibn Khuzaymah (311 NH) ﷺ zei: "Wie niet bevestigt dat Allāh ﷻ Zich op Zijn Troon gevestigd heeft boven de zevende hemel, die is ongelovig in zijn Heer. Hij dient opgeroepen te worden tot berouw: of hij toont berouw, of zijn nek wordt geslagen (met het zwaard)." Al-'Imām Ibn Taymiyyah voerde deze uitspraak als bewijs aan in Majmū' al-Fatāwā (5/138): "En Muḥammad ibn Ishāq ibn Khuzaymah zei...", waarna hij het citeerde.

13. De Qur'ān is de Spraak van Allāh, Zijn Neerzending en Zijn Licht. Het is niet geschapen, want de Qur'ān hoort bij Allāh, en dat wat hoort bij Allāh, is niet geschapen. Dit is wat Mālik ibn Anas, Aḥmad ibn Ḥanbal en de wetsgeleerden (*fuqahā*) voor hen en na hen zeiden. Het is ongeloof om hierover te redetwisten.^[1]
14. Geloven in het zien (van Allāh) op de Dag der Opstanding. Ze^[2] zullen Allāh zien met de ogen van hun hoofden^[3] en Hij zal hen ter verantwoording roepen zonder afscherming of tolk.^[4]
15. Geloven in de Weegschaal (*al-Mīzān*) op de Dag der Opstanding, waarin het goede en het slechte gewogen wordt. Het heeft twee schalen en een weegarm.^[5]
16. Geloven in de bestraffing van het graf en in Munkar en Nakīr.^[6]

13. وَالْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ وَتَنْزِيلُهُ وَنُورُهُ، لَيْسَ بِمَخْلُوقٍ لِأَنَّ الْقُرْآنَ مِنَ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمَخْلُوقٍ وَهَكَذَا قَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَأَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَالْفُقَهَاءُ قَبْلَهُمَا وَبَعْدَهُمَا وَالْمَرَاءُ فِيهِ كُفْرٌ.

14. وَالْإِيمَانُ بِالرُّؤْيَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يَرَوْنَ اللَّهَ بِأَبْصَارِ رُؤُوسِهِمْ، وَهُوَ يَحَاسِبُهُمْ بِأَلَا حِجَابٍ وَلَا تَرْجُومٍ.

15. وَالْإِيمَانُ بِالْمِيزَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يُوزَنُ فِيهِ الْخَيْرُ وَالشَّرُّ، لَهُ كِفَّتَانِ وَلِسَانٌ.

16. وَالْإِيمَانُ بِعَذَابِ الْقَبْرِ، وَمُنْكَرٍ وَنَكِيرٍ.

[1] Al-'Imām Sufyān ath-Thawriyy (161 NH) zei in [1] De Geloofsleer van ath-Thawriyy (passage 1), zoals overgeleverd werd in Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (1/148) van al-Lālakā'iyy: "De Qur'ān is de Spraak (Kalām) van Allāh en het is niet geschapen. Uit Hem is het gekomen en naar Hem keert het terug. Wie iets anders dan dit zegt, is een ongelovige."

Al-'Imām Ibn Jarīr at-Ṭabariyy (310 NH) leverde over in [7] De Duidelijke Sunnah (passage 10) – zoals overgeleverd werd in Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (1/171-173) van al-Lālakā'iyy – dat al-'Imām Sufyān ibn 'Uyaynah (198 NH) zei: "Ik hoorde 'Amr ibn Dinār zeggen: 'Ik maak onze Shaykhs al zeventig jaar mee en ze hebben altijd gezegd: 'De Qur'ān is de Spraak van Allāh. Uit Hem is het gekomen en naar Hem keert het terug.'"

[2] D.w.z.: de gelovigen.

[3] D.w.z. met hun eigen ogen die zich in hun hoofden bevinden. Allāh zei (vert.): «Op die Dag zullen (sommige) gezichten stralen. {22} Naar hun Heer zullen zij kijken. {23}» [al-Qiyāmah 75:22-23]. In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (554) en Ṣaḥīḥ Muslim (633) is overgeleverd van Jarīr ۞ dat de Boodschapper van Allāh ۞ zei: "Voorwaar, jullie zullen jullie Heer zien (op de Dag der Opstanding) zoals jullie deze maan zien en jullie zullen elkaar niet verdringen om Hem te zien." Wat betreft de ongelovigen: Allāh zei (vert.): «Nee! Voorwaar, zij zullen op die Dag zeker van hun Heer worden afgeschermd. {15}» [al-Muṭaffifin 83:15]

[4] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (7443) en Ṣaḥīḥ Muslim (1016) is overgeleverd van de edele metgezel 'Adiyy ibn Ḥātim ۞ dat de Profeet ۞ zei: "Er is niemand onder jullie behalve dat zijn Heer tegen hem zal spreken, zonder dat er tussen hem en Hem een tolk zal zijn, noch een afscherming die hem afschermt."

[5] De Weegschaal (*al-Mīzān*) op de Dag der Opstanding; hierover zei al-'Imām Aḥmad ibn Ḥanbal ۞ in verhandeling [6] De Fundamenten van de Sunnah (passage 14) – zoals overgeleverd werd in Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (317) van al-Lālakā'iyy: "Geloven in de Weegschaal zoals het gekomen is. (De Profeet ۞ zei) 'Op de Dag der Opstanding zal een dienaar worden gewogen en hij zal niet eens de vleugel van een mug wegen.' (Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy 4729 & Ṣaḥīḥ Muslim 2785) En de daden van de dienaren zullen gewogen worden zoals gekomen is in de overlevering."

[6] Zie [6] De Fundamenten van de Sunnah (Aḥmad), passage 17, incl. voetnoot.

17. Geloven in het Waterbassin (Ḥawḍ) van de Boodschapper van Allāh ﷺ. [1] Iedere Profeet heeft een waterbassin, [2] behalve de Profeet Ṣāliḥ ﷺ, want zijn waterbassin is de uier van zijn vrouwtjeskameel. [3]
18. Geloven in de Intercessie (Shafāʿah) van de Boodschapper van Allāh ﷺ voor de zondaren [4] op de (Dag der) Opstanding en op de Weg (aṣ-Ṣirāt), [5] en dat hij hen uit de Hel zal mogen halen. [6] Er is geen profeet of hij zal intercessie mogen verrichten; hetzelfde geldt
17. وَالْإِيمَانُ بِحَوْضِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَلِكُلِّ نَبِيٍّ حَوْضٌ، إِلَّا صَالِحَ النَّبِيِّ ﷺ فَإِنَّ حَوْضَهُ صَرْعُ نَاقَتِهِ.
18. وَالْإِيمَانُ بِشَفَاعَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لِمُذْنِبِينَ الْخَاطِئِينَ فِي الْقِيَامَةِ وَعَلَى الصِّرَاطِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنْ جَوْفِ جَهَنَّمَ، وَمَا مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا لَهُ شَفَاعَةٌ، وَكَذَلِكَ

[1] Het Waterbassin (al-Ḥawḍ) van de Profeet ﷺ op Arḍ al-Maḥshar (de Verzamelplek) op de Dag der Opstanding, is een grote waterbak waar de Ummah langs zal komen. Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (6579) van ʿAbdullāh ibn ʿAmr ﷺ, dat de Profeet ﷺ zei: “Mijn Waterbassin is (ter grootte van) de afstand die afgelegd wordt in een maand. Haar water is witter dan melk, haar geur is lekkerder dan muskus, haar drinkbekers zijn zoals de sterren van de hemel en wie ervan drinkt zal nooit meer dorst krijgen.”

In Ṣaḥīḥ Muslim (249) is overgeleverd dat de Boodschapper van Allāh ﷺ zei: “[...] Weet: er zullen zeker mannen weggejaagd worden van mijn Waterbassin zoals verdwaalde kamelen weggejaagd worden. Ik zal hen roepen: ‘Voorwaar, kom!’, waarop er tegen mij gezegd wordt: ‘Voorwaar, zij veranderden (zaken) na jou.’ Vervolgens zal ik zeggen: ‘Wegwezen, wegwezen.’”

[2] Overgeleverd door o.a. at-Tirmidhiyy in al-Jāmiʿ (2443), Ibn Abī ʿĀsim in as-Sunnah (734) en aṭ-Ṭabarāniyy in al-Muʿjam al-Kabīr (6771) van de metgezel Samurah ibn Jundub ﷺ, dat de Boodschapper van Allāh ﷺ zei: “Voorwaar, elke Profeet heeft een waterbassin (op de Dag der Opstanding). [...] Authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door al-ʿAlbāniyy in Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ (2156) en Ṣaḥīḥ Sunan at-Tirmidhiyy (2443)

[3] De uitspraak dat het waterbassin van de Profet Ṣāliḥ ﷺ de uier van zijn vrouwtjeskameel is, is gebouwd op zwakke overleveringen – zoals vermeld werd door al-ʿUqayliyy in aḍ-Ḍuʿafāʾ (3/64), Ibn al-Jawziyy in al-Mawḍūʿāt (3/244) en adh-Dhahabiyy in Mizān al-Iʿtidāl (4913) – en derhalve niet correct.

[4] Overgeleverd in Sunan Abī Dāwūd (4739), Jāmiʿ at-Tirmidhiyy (2435), Musnad Aḥmad (13222) en Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān (6468) dat de Boodschapper van Allāh ﷺ zei: “Mijn Voorspraak (Shafāʿah) is voor de plegers van grote zondes onder mijn Ummah.” Authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door Ibn Ḥibbān in de voorgenomde bron, Shaykh al-ʿIslām Ibn Taymiyyah in Sharḥ Ḥadīth Jibrīl (p. 358) en Majmūʿ al-Fatāwā (7/500), as-Suyūṭiyy in al-Jāmiʿ aṣ-Ṣaghīr (4875), al-ʿAlbāniyy in o.a. Ṣaḥīḥ Sunan at-Tirmidhiyy (2345) en Ṣaḥīḥ Sunan Abī Dāwūd (4739) en Muqbil al-Wādiʿiyy in ar-Risālah al-Wāziʿah (p. 314).

[5] De Brug (aṣ-Ṣirāt) die over de Hel gelegd zal worden op de Dag der Opstanding. In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (3340) en Ṣaḥīḥ Muslim (194) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Vervolgens wordt de Jisr (de Brug; d.w.z. de Ṣirāt) over de hel geplaatst en wordt de voorspraak toegelaten.”

[6] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (6565) en Ṣaḥīḥ Muslim (193) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “[...] Zij zullen naar mij toe komen en ik zal mijn Heer om toestemming vragen (om voorspraak te doen), waarna ik toestemming zal krijgen. Wanneer ik Hem dan zie, dan zal ik neerknielen, waarop Hij mij (zo) zal laten zolang Allāh het wil. Vervolgens zal er gezegd worden: ‘O Muḥammad, hef je hoofd op. Zeg en je zult gehoord worden, vraag en het zal je gegeven worden, en verricht voorspraak en je voorspraak zal geaccepteerd worden.’ Vervolgens zal ik mijn hoofd opheffen en mijn Heer prijzen met een lofprijzing die mijn Heer mij zal leren. Daarna zal ik voorspraak doen en er zal een limiet voor mij gesteld worden, waarna ik hen uit het Vuur zal halen en hen het Paradijs binnen zal laten gaan. [...]” Dit is de bewoording uit Ṣaḥīḥ Muslim.

voor de waarachtigen, de martelaren en de rechtschapenen. Vervolgens zal Allāh overvloedig begunstigen wie Hij wil. En [mensen] zullen uit het Vuur treden nadat ze verbrand zijn en kolen zijn geworden.^[1]

الصَّادِقُونَ وَالشَّهَدَاءُ وَالصَّالِحُونَ، وَيَلَهُ
بَعْدَ ذَلِكَ تَقْضَى كَثِيرٌ فَيَمْنُ يَسَاءُ،
وَالْخُرُوجُ مِنَ النَّارِ بَعْدَ مَا اخْتَرَقُوا
وَصَارُوا فَحْمًا.

19. Geloven in de Weg (*aṣ-Ṣirāṭ*) die over de Hel loopt. De Weg zal weggrijpen wie Allāh wil. Degenen voor wie Allāh het wil, zullen volledig oversteken, en degenen voor wie Allāh het wil, zullen in de Hel vallen.^[2] En ze zullen beschikken over lichten naar gelang hun geloof (*īmān*).^[3]

19. وَالْإِيمَانُ بِالصِّرَاطِ عَلَى جَهَنَّمَ، يَأْخُذُ
الصِّرَاطُ مَنْ شَاءَ اللَّهُ، وَيَجُوزُ مَنْ شَاءَ
اللَّهُ، وَيَسْقُطُ فِي جَهَنَّمَ مَنْ شَاءَ اللَّهُ، وَلَهُمْ
أَنْوَارٌ عَلَى قَدْرِ إِيمَانِهِمْ.

[1] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (7439) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “[...] De Profeten, de Engelen en de gelovigen zullen intercederen, waarna de Overweldiger (al-Jabbār; i.e. Allāh) zal zeggen (vert.): ‘Mijn Intercessie (Shafā’ah) is nog over.’ Vervolgens zal Hij een greep uit het Vuur grijpen en groepen eruit halen wiens lichamen verbrand zijn, waarop zij in een rivier gegooid zullen worden bij de ingang van het Paradijs genaamd het Water van het Leven. [...]”

In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (4518) en Ṣaḥīḥ Muslim (185) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Wat betreft de inwoners van het Vuur die haar (permanente) inwoners zijn: zij zullen daarin niet sterven en niet leven. Maar er is een groep mensen (moslims) die (tijdelijk) door het Vuur getroffen zullen worden vanwege hun zondes” – of hij zei: “vanwege hun fouten” – “waarop Hij hen een dood laat sterven totdat zij kolen zijn geworden, waarna toestemming gegeven wordt voor de intercessie. [...]”

[2] De Weg (*aṣ-Ṣirāṭ*) is een brug die over de Hel gelegd zal worden op de Dag der Opstanding. Allāh zei (vert.): «En er is niemand van jullie behalve dat hij het (i.e. de Hel) over zal steken. Dit is voor jouw Heer een besloten onvermijdelijkheid. {71} Vervolgens zullen Wij degenen die (Allāh) vreesden redden en zullen Wij de onrechtplegers daarin op hun knieën achterlaten. {72}» [Maryam 19:71-72].

In een lange overlevering in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (7437, 7438) zei de Profeet ﷺ: “[...] Vervolgens zal de Brug (al-Jisr) dwars over de Hel geplaatst worden en ik en mijn Ummah zullen de eersten zijn die het oversteken. Niemand zal op die Dag spreken behalve de Boodschappers en de smeekbede van de Boodschappers zal op die Dag zijn: ‘O Allāh, stel veilig, stel veilig (*Allāhumma sallim sallim*).’”

In Ṣaḥīḥ Muslim (482) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Het toevertrouwde en de familieband zullen aan de rechter- en linkerkant van de Weg (*aṣ-Ṣirāṭ*) gaan staan. Vervolgens zullen zij (die naar de Profeet ﷺ toe kwamen) oversteken zoals (de snelheid van) bliksem. [...] Vervolgens [sommigen] zoals het oversteken van de wind, vervolgens zoals het oversteken van een vogel, en de snelheid van personen is naar gelang hun daden die hen meenemen, terwijl jullie Profeet op de Brug staat en zegt: ‘O mijn Heer, stel veilig, stel veilig,’ totdat de daden van de dienaren niet meer kunnen en totdat een man zal komen en hij niet over zal kunnen steken behalve door te kruipen. [...] En aan de zijanten van de Brug hangen haken die opgedragen zijn om degenen te grijpen tot wie ze opgedragen werden (om ze te grijpen): sommigen zullen gesneden worden maar toch ontkomen en anderen zullen opgestapeld worden in het Vuur.”

[3] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (6558) en Ṣaḥīḥ Muslim (191) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “En aan ieder mens onder hen – zij het een *munāfiq* (huichelaar die zich voordeed als moslim) of een gelovige – zal een licht gegeven worden, die zij vervolgens zullen volgen. Op de Brug van de Hel zullen zich haken en stekels bevinden, die weggrijpen wie Allāh wil. Vervolgens zal het licht van de *munāfiqīn* (huichelaren) gedooft worden en de gelovigen zullen vervolgens ontkomen.”

20. Geloven in de Profeten en de Engelen.

20. وَالْإِيمَانُ بِالْأَنْبِيَاءِ وَالْمَلَائِكَةِ.

21. Geloven dat het Paradijs een ware werkelijkheid is en dat het Vuur een ware werkelijkheid is. Het Paradijs en het Vuur zijn beide al geschapen.^[1] Het Paradijs bevindt zich in de zevende hemel en haar dak is de Troon.^[2] En het Vuur bevindt zich onder de zevende, laagste aarde.^[3] Ze zijn beide al geschapen.

21. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَالنَّارَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةُ وَالنَّارُ مَخْلُوقَتَانِ، الْجَنَّةُ فِي السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَسَفْهُهَا الْعَرْشُ، وَالنَّارُ تَحْتَ الْأَرْضِ السَّابِعَةِ السُّفْلَى، وَهُمَا مَخْلُوقَتَانِ.

Allāh kent reeds het aantal inwoners van het Paradijs en wie het zal binnentreden en het aantal inwoners van het Vuur en wie het zal binnentreden. Beide^[4] zullen nooit vergaan: ze blijven allebei bestaan samen met de Blijvendheid (Baqa') van Allāh ﷻ, voor eeuwig en altijd. En Ādam bevond zich in dit blijvende Paradijs dat al geschapen is, waarna hij eruit geplaatst werd nadat hij Allāh ongehoorzaam was.

قَدْ عَلِمَ اللَّهُ عِدَدَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَنْ يَدْخُلُهَا، وَعِدَدَ أَهْلِ النَّارِ وَمَنْ يَدْخُلُهَا، لَا تَفْنَيَانِ أَبَدًا، هُمَا مَعَ بَقَاءِ اللَّهِ تَبَاقُوعًا أَبَدَ الْأَبَدِينَ فِي ذَهْرِ الدَّاهِرِينَ، وَأَدَمُ كَانَ فِي الْجَنَّةِ الْبَاقِيَةِ الْمَخْلُوقَةِ، فَأُخْرِجَ مِنْهَا بَعْدَ مَا عَصَى اللَّهَ.

22. Geloven in al-Maṣīḥ ad-Dajjāl (de Antichrist).

22. وَالْإِيمَانُ بِالْمَسِيحِ الدَّجَالِ.

[1] In de bekende, lange overlevering over de Isrā' (de Nachtreis) en de Mi'rāj (de Opstijging naar de hemel) in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (3342) en Ṣaḥīḥ Muslim (163) zei de Profeet ﷺ: "[...] Vervolgens werd ik het Paradijs binnengebracht en ik trof daarin koepels van parels en haar grond was muskus." Zie [6] De Fundamenten van de Sunnah van al-ʿImām Aḥmad (passage 45, incl. voetnoten).

[2] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (7423) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: "Voorwaar, er zijn in het Paradijs honderd gradaties die Allāh gereedgemaakt heeft voor de *mujāhidīn* (degenen die Jihād voeren) op Zijn Pad. Tussen iedere twee gradaties is [een afstand] zoals tussen de hemel en de aarde. Wanneer jullie Allāh dus vragen, vraag Hem dan om al-Firdaws, want dat is het midden van het Paradijs en het hoogste van het Paradijs, en daarboven bevindt zich de Troon van de Genadevolle (ar-Raḥmān) en daaruit ontspringen de rivieren van het Paradijs."

[3] In o.a. Sunan Abī Dāwūd (4753), Musnad Aḥmad (18557), Kitāb at-Tawḥīd (p. 119) van Ibn Khuzaymah en Kitāb al-ʿImān (398) van Ibn Mandah is overgeleverd dat de Profeet ﷺ in een lange overlevering zei met betrekking tot de ongelovige: "Allāh zal zeggen: 'Schrijf zijn boek in Sijjīn, in de laagste aarde', waarna zijn ziel gegooid zal worden." Ibn Mandah zei erbij: "Dit is een bekende, aaneengesloten keten." Al-Ḥākim zei erbij: "Authentiek (*ṣaḥīḥ*) volgens het criterium van al-Bukhāriyy en Muslim." Al-Bayhaqiyy zei erbij: "De keten is authentiek (*ṣaḥīḥ*)."¹ Al-ʿAlbāniyy verklaarde het authentiek (*ṣaḥīḥ*) in Ṣaḥīḥ al-Jāmi' (1676) en al-ʿImām Ibn Taymiyyah zei erover in Majmū' al-Fatāwā (4/290): "Goed (*ḥasan*), authentiek overgeleverd (*thābit*)."

In Šifat al-Jannah (127) van Abū Nu'aym is overgeleverd dat de edele metgezel al-ʿImām Ibn ʿAbbās ﷺ zei: "[...] De Hel is in de zevende aarde." En in Šifat al-Jannah (131) van Abū Nu'aym, Šifat an-Nār (178) van Ibn Abī d-Dunyā en Mustadrak al-Ḥākim (8698) is overgeleverd dat de edele metgezel al-ʿImām ʿAbdullāh ibn Salām ﷺ zei: "Het Paradijs is in de hemel en het Vuur is in de aarde." Al-Ḥākim zei erbij: "Dit is een overlevering met een authentieke (*ṣaḥīḥ*) overleveringsketen, maar al-Bukhāriyy en Muslim hebben het niet vermeld."

[4] D.w.z. het Paradijs en het Vuur.

23. En (geloven) in de neerdaling van 'Īsā, de zoon van Maryam (ﷺ). Hij zal neerdalen en vervolgens zal hij de Dajjāl (Antichrist) doden. Ook zal hij trouwen^[1] en bidden achter de nakomeling van Muḥammad (ﷺ) die het gebed zal leiden.^[2] Hij (i.e. 'Īsā (ﷺ)) zal sterven en de moslims zullen hem begraven.^[3]

23. وَبَنُرُولِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ، يَنْزِلُ
فَيَقْتُلُ الدَّجَالَ وَيَتَزَوَّجُ، وَيُصَلِّيَ خَلْفَ
الْقَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ ﷺ، وَيَمُوتُ،
وَيُدْفَنُهُ الْمُسْلِمُونَ.

[1] Hierover zijn een aantal zwakke overleveringen overgeleverd zoals in al-Fitan (2/578) van Abū Nu'aym en al-'Ilal al-Mutanāhiyah (1529) van Ibn al-Jawziyy, die erbij zei: "Dit is geen authentieke overlevering."

[2] De nakomeling van Muḥammad (ﷺ) die het gebed leidt: d.w.z. de Mahdiyy, genaamd Muḥammad ibn 'Abdillāh. In Ṣaḥīḥ Muslim (156) is overgeleverd dat de Boodschapper van Allāh (ﷺ) zei: "Een groep van mijn natie (Ummah) zal blijven strijden op de waarheid en zal overwinnen tot aan de Dag der Opstanding." Hij (i.e. de Profeet (ﷺ)) zei: "Vervolgens zal 'Īsā ibn Maryam (ﷺ) neerdalen, waarna hun bevelhebber (i.e. van de moslims) zal zeggen: 'Kom en leid ons in het gebed.' Daarop zal hij (i.e. 'Īsā) zeggen: 'Nee, voorwaar, jullie zijn elkaars bevelhebbers: zo heeft Allāh deze natie (Ummah) geëerd.'" Al-'Imām Ibn al-Qayyim vermeldde in al-Manār al-Munif fi ṣ-Ṣaḥīḥ wa'd-Ḍa'if (pp. 147-148; nr. 337) dat al-Ḥārith ibn Abī Usāmah dezelfde overlevering overgeleverd heeft in zijn Musnad met de bewoording: "'Īsā ibn Maryam zal neerdalen, waarna hun leider, al-Mahdiyy, zal zeggen: 'Kom en leid ons in het gebed.' [...]" Ibn al-Qayyim zei erachteraan: "De keten is goed (*jayyid*)."

Al-'Imām Ibn Taymiyyah zei in Minhāj as-Sunnah an-Nabawiyyah (8/254-255): "De overleveringen die als bewijs aangehaald worden voor de verschijning van al-Mahdiyy zijn authentieke (*ṣaḥīḥ*) overleveringen. Deze zijn overgeleverd door Abū Dāwūd, at-Tirmidhiyy, Aḥmad en anderen, vanuit de overlevering van Ibn Ma'sūd en anderen, zoals de uitspraak van de Profeet (ﷺ) in de overlevering die Ibn Ma'sūd overleverde: 'Als er maar één dag op de wereld over was, dan zou Allāh die dag verlengen totdat gedurende die [dag] een man zal verschijnen die behoort tot mij,' – of: 'die behoort tot mijn familie' – 'en wiens naam overeenkomt met mijn naam en wiens vaders naam overeenkomt met mijn vaders naam. Hij zal de aarde vullen met gerechtigheid en rechtvaardigheid, zoals het (daarvoor) gevuld was onderdrukking en onrecht.' (Sunan Abi Dāwūd [4282]; authentiek [*ṣaḥīḥ*] verklaard door al-'Albāniyy in Ṣaḥīḥ al-Jāmi' aṣ-Ṣaḥīḥ [5/70-71]) Ook overgeleverd door at-Tirmidhiyy en Abū Dāwūd via Umm Salamah. Er is tevens overgeleverd hieromtrent (dat de Profeet (ﷺ) zei): 'Al-Mahdiyy behoort tot mijn nakomelingen, via de kinderen van Faṭimah.' (Sunan Abi Dāwūd [4284]; authentiek [*ṣaḥīḥ*] verklaard door al-'Albāniyy in o.a. Ṣaḥīḥ Sunan Abi Dāwūd [4284] en goed [*ḥasan*] verklaard door Shu'ayb al-'Arnā'ūt in zijn redactie van Sharḥ as-Sunnah [15/85-86])" Einde citaat van Ibn Taymiyyah, die de overleveringen tot authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaarde.

[3] In Musnad Aḥmad (9270) en Sunan Abi Dāwūd (4324) is overgeleverd dat de Profeet (ﷺ) zei: "De profeten zijn halfbroers van dezelfde vader: hun moeders verschillen, maar hun religie is één. Ik sta het dichtst bij 'Īsā ibn Maryam, want tussen mij en hem was geen profeet. Voorwaar, hij zal neerdalen, dus als jullie hem zien, herken hem dan als een man van gemiddelde lengte die (qua huidskleur) neigt naar roodheid en witheid; hij draagt twee gewaden die (qua kleur) neigen naar geelheid en het lijkt alsof zijn hoofd druppelt terwijl geen vocht hem getroffen heeft. Hij zal het kruis breken, het varken doden en de Jizyah opheffen (d.w.z. enkel bekering tot de Islam wordt geaccepteerd). Hij zal de mensen oproepen tot de Islam, waarop Allāh in zijn tijd alle religies zal vernietigen behalve de Islam. Ook zal Allāh in zijn tijd al-Masiḥ ad-Dajjāl (de Antichrist) vernietigen. Veiligheid zal tot stand komen op aarde, zodanig dat leeuwen samen met kamelen mogen grazen, tijgers samen met koeien en wolven samen met schapen. Kinderen zullen spelen met slangen zonder dat het hen schaadt. Hij (i.e. 'Īsā) zal veertig jaar op aarde verblijven, waarna hij zal sterven en de moslims (het dodengebed) over hem zullen bidden." Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door al-'Albāniyy in as-Silsilah aṣ-Ṣaḥīḥah (2182) en Shu'ayb al-'Arnā'ūt in zijn redactie van al-Musnad (9270).

24. Geloven dat het geloof (al-'Imān) bestaat uit uitspraken en daden,^[1] en (je kunt zeggen): uit daden, uitspraken, intenties en het treffen [van de Sunnah]. Het kan toenemen en afnemen.^[2] Het kan toenemen zoveel Allāh wil en het kan afnemen tot er niets meer van overblijft.^[3]

24. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ الْإِيمَانَ قَوْلٌ وَعَمَلٌ، وَعَمَلٌ وَقَوْلٌ وَنِيَّةٌ وَإِصَابَةٌ، يَزِيدُ وَيَنْقُصُ، يَزِيدُ مَا شَاءَ اللَّهُ وَيَنْقُصُ حَتَّى لَا يَبْقَى مِنْهُ شَيْءٌ.

25. De beste personen van deze Ummah na het overlijden van haar Profeet (ﷺ), zijn Abū Bakr, vervolgens 'Umar en daarna 'Uthmān. Zo is het aan ons overgeleverd van Ibn 'Umar, die zei: "We zeiden altijd, terwijl de Boodschapper van Allāh (ﷺ) onder ons aanwezig was: 'Voorwaar, de beste mensen na de Boodschapper van Allāh (ﷺ) zijn Abū Bakr, 'Umar en 'Uthmān.' De Profeet (ﷺ) hoorde hiervan en keurde het niet af."^[4]

25. وَخَيْرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ بَعْدَ وَفَاةِ نَبِيِّهَا: أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ، هَكَذَا رَوَى لَنَا عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: كُنَّا نَقُولُ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَ أَظْهُرِنَا: إِنَّ خَيْرَ النَّاسِ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ، وَيَسْمَعُ النَّبِيُّ ﷺ بِذَلِكَ فَلَا يُنْكِرُهُ.

[1] Ibn Taymiyyah (رحمته الله) zei in Majmū' al-Fatāwā (7/672): "De Salaf hebben er consensus over dat al-'Imān bestaat uit uitspraken en daden en dat het kan toenemen en afnemen. Dit betekent dat het bestaat uit de uitspraken van het hart (de overtuiging) en de daden van het hart, en vervolgens de uitspraken van de tong en de daden van de ledematen."

[2] Al-Lālakā'iyy leverde over in Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (1593) dat al-'Imām ash-Shāfi'iyy (204 NH) (رحمته الله) zei: "De consensus van de metgezellen, de Ṭābi'in (de generatie na de metgezellen), degenen na hen en degenen die wij meemaakten, was dat zij zeiden: 'Al-'Imān (het geloof) bestaat uit uitspraken, daden en intenties: geen van deze drie is geldig zonder de rest.'" Al-'Imām Ibn Taymiyyah voerde het als bewijs aan in zijn boek al-'Imān (p. 166; Majmū' al-Fatāwā [7/209]) en citeerde het uit boek al-'Umm van ash-Shāfi'iyy.

Al-'Imām Sufyān ath-Thawriyy (161 NH) (رحمته الله) zei in verhandeling [1] De Geloofsleer van ath-Thawriyy (passage 2-4; Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād [1185]) van al-Lālakā'iyy: "Al-'Imān bestaat uit uitspraken, daden en intenties. Het kan toenemen en afnemen. Het neemt toe met gehoorzaamheid en het neemt af met ongehoorzaamheid. Uitspraken zijn niet geldig behalve met daden; uitspraken en daden zijn niet geldig behalve met de intentie; en uitspraak, daden en intenties zijn niet geldig behalve bij overeenkomstigheid met de Sunnah."

[3] Al-'Imām al-Ḥumaydiyy (219 NH) (رحمته الله) zei in zijn verhandeling [4] De Fundamenten van de Sunnah (passage 9; Musnad al-Ḥumaydiyy [2/546]): "Ik hoorde Sufyān (ibn 'Uyaynah; 198 NH) zeggen: 'Al-'Imān bestaat uit uitspraken en daden. Het kan toenemen en afnemen.' Zijn broer Ibrāhīm ibn 'Uyaynah zei tegen hem: 'O Abū Muḥammad, zeg niet dat het kan afnemen.' Hij (Sufyān) werd boos en zei: 'Wees stil o jongen. Sterker nog, het kan afnemen tot er niks meer van over is!'" Tevens overgeleverd door aṣ-Ṣābūniyy in 'Aqīdat as-Salaf wa 'Aṣḥāb al-Ḥadīth (p. 270), al-Lālakā'iyy in Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (1745), Ibn Baṭṭāh in al-'Ibānah al-Kubrā (1155) en al-'Ajurriyy in ash-Sharī'ah (p. 114).

[4] Overgeleverd in o.a. Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (365, 3698), Sunan Abī Dāwūd (4628), Jāmi' at-Tirmidhiyy (3707) en Musnad Abī Ya'lā (5603) zonder de toevoeging "De Profeet (ﷺ) hoorde hiervan en keurde het niet af." De overlevering zonder de toevoeging is authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door al-'Albāniyy in Ṣaḥīḥ Sunan at-Tirmidhiyy (3707) en Ṣaḥīḥ Sunan Abī Dāwūd (4628), evenals door Shu'ayb al-'Arnā'ūt in zijn redactie van Sunan Abī Dāwūd (4628). Met deze toevoeging werd de overlevering overgeleverd door al-Khallāl in zijn werk Kitāb as-Sunnah (477) en Ibn Abī 'Āsim in zijn werk Kitāb as-Sunnah (1196); authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door al-'Albāniyy in Dhilāl al-Jannah (1196).

De beste mensen na hen zijn ‘Aliyy, Ṭalḥah, az-Zubayr, Sa’d (ibn Abī Waqqāṣ), Sa’id (ibn Zayd) en ‘Abd ar-Raḥmān ‘Awf,^[1] en ze waren allen geschikt om kalief te worden. De beste mensen na hen zijn de (resterende) metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ: de eerste generatie onder wie hij gezonden werd, de eerste Emigranten (al-Muhājirūn) en de Helpers (al-ʿAnṣār), en dat zijn degenen die naar beide gebedsrichtingen gebeden hebben. De beste mensen na hen zijn de metgezellen die de Boodschapper van Allāh ﷺ vergezeld hebben voor een dag, maand of jaar, of minder of meer.

We vragen (Allāh) om genade voor hen, vermelden hun deugd, zwijgen over hun misstappen en spreken enkel op een goede manier over eenieder van hen. Dit vanwege de uitspraak van de Boodschapper van Allāh ﷺ: “Wanneer mijn metgezellen genoemd worden, onthoud jullie dan.”^[2] Ibn ‘Uyaynah^[3] zei: “Wie een (verkeerd) woord zegt over de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ, is een volger van begeerten.”^[4] En de Profeet ﷺ zei: “Mijn metgezellen zijn zoals de sterren: welke jullie ook maar volgen, jullie zullen geleid worden.”^[5]^[6]

ثُمَّ أَفْضَلُ النَّاسِ بَعْدَ هَؤُلَاءِ: عَلِيٌّ وَطَلْحَةُ وَالزُّبَيْرُ وَسَعِيدٌ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَكُلُّهُمْ يَصْلُحُ لِلْخِلَافَةِ. ثُمَّ أَفْضَلُ النَّاسِ بَعْدَ هَؤُلَاءِ: أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، الْقَرْنُ الْأَوَّلُ الَّذِي بُعِثَ فِيهِمْ: الْمُهَاجِرُونَ الْأَوَّلُونَ وَالْأَنْصَارُ، وَهُمْ مَنْ صَلَّى الْفَيْلَتَيْنِ.

ثُمَّ أَفْضَلُ النَّاسِ بَعْدَ هَؤُلَاءِ: مَنْ صَحِبَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا أَوْ شَهْرًا أَوْ سَنَةً أَوْ أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ أَوْ أَكْثَرَ، تَرَحَّمْ عَلَيْهِمْ وَتَذَكَّرْ فَضْلَهُمْ وَتَكَفَّرْ عَنْ زَلَّتِهِمْ، وَلَا تَذَكَّرْ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا بِالْخَيْرِ، لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا ذَكَرَ أَصْحَابِي فَأَمْسِكُوا». وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ: مَنْ تَطَلَّقَ فِي أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِكَلِمَةٍ فَهُوَ صَاحِبٌ هَوًى. وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «أَصْحَابِي كَالنُّجُومِ، بِأَيِّهِمْ أَتَقْدِرُ أَتَقْدِرُ».

[1] De tot hier genoemde namen zijn negen van de tien metgezellen voor wie de Profeet ﷺ getuigde dat zij het Paradijs zouden binnentreden. De tiende is de edele metgezel Abū ‘Ubaydah ‘Āmir ibn al-Jarrāḥ ﷺ.

[2] Overgeleverd door meerdere metgezellen, o.a. Ibn Mas‘ūd, Thawbān en Ibn ‘Umar, zoals in o.a. al-Mu‘jam al-Kabīr (10448, 1427) van at-Ṭabarāniyy, Musnad al-Ḥārith (742), Sharḥ Uṣūl al-Itiḳād (210) van al-Lālaka‘iyy, Ḥilyat al-ʿAwliya’ (4/108) van Abū Nu‘aym, al-ʿIbānah al-Kubrā (1369) van Ibn Baṭṭah en Tārikh Jurjān (357-358) van as-Sahmiyy. Ibn Rajab zei in Faḍl ‘Ilm as-Salaf (p. 26): “Het is via vele wegen overgeleverd, maar er is gesproken over de overleveringsketens (i.e. ze zijn zwak).” De overlevering werd tot goed (ḥasan) verklaard door Ibn Ḥajar in Faṭḥ al-Bārī (11/477) en authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door al-ʿAlbāniyy in Ṣaḥīḥ al-Jāmi‘ aṣ-Ṣaḥīr (545). De Imāms van Ahl as-Sunnah hebben deze overlevering veelvuldig als bewijs aangehaald in hun boeken over de geloofsleer.

[3] Al-ʿImām Sufyān ibn ‘Uyaynah (198 NH), de Imām van Makkah.

[4] Vermeld door ‘Abd al-Qādir al-Jaylāniyy (561 NH) in al-Ghunyah li-Ṭālibī Ṭāriq al-Ḥaqq (1/79).

[5] Het gedeelte tussen (kleine) vierkante haken staat enkel in de versie in Tabaqāt al-Ḥanābilah.

[6] Overgeleverd door o.a. ‘Abd ibn Ḥumayd in zijn Musnad (783), Ibn ‘Adiyy in al-Kāmil (2/376), al-ʿĀjurriyy in ash-Sharī‘ah (1167) en al-Bayhaqiyy in al-Madkhal (151-153). Al-Bayhaqiyy zei erbij: “De tekst van deze overlevering is bekend, maar de overleveringsketens zijn zwak.” Ibn Kathīr zei erover in Tuḥfat at-Ṭālib (p. 166): “Het is zwak.” Al-ʿAlbāniyy zei in as-Silsilah aḍ-Ḍa‘īfah (58-61): “Het is verzonnen.” Al-ʿImām al-ʿĀjurriyy zei in ash-Sharī‘ah (4/1691): “Wanneer de metgezellen een meningsverschil hebben over een wetenschappelijk onderwerp, waarbij sommigen onder hen zeggen dat het toegestaan is en anderen dat het verboden is, dan dient een persoon te kijken welke uitspraak het dichtst bij het Boek van Allāh ﷻ en de Sunnah van de Boodschapper van Allāh ﷺ staat – en hij dient de geleerden hierover te vragen als hij tekortschiet qua kennis – en die dient hij aan te nemen. Hij mag (in elk geval) niet buiten de uitspraak van een deel van de metgezellen treden.”

26. Horen en gehoorzamen tegenover de leiders in datgene waar Allāh van houdt en tevreden over is. Als iemand het leiderschap over het kalifaat verkrijgt met overeenstemming van de mensen en hun tevredenheid, dan is hij de Bevelhebber van de Gelovigen. Het is voor niemand toegestaan om een nacht door te brengen zonder te geloven dat hij een leider boven zich heeft: of het nu een vrome of zondige [leider] is.

26. وَالسَّمْعُ وَالطَّاعَةُ لِلْإِمَامَةِ فِيمَا يُحِبُّ اللَّهُ وَيَرْضَى. وَمَنْ وَلِيَ الْخِلَافَةَ بِإِجْمَاعِ النَّاسِ عَلَيْهِ وَرِضَاهُمْ بِهِ فَهُوَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ، وَلَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَبْسُتَ لَيْلَةً وَلَا يَرَى أَنْ عَلَيْهِ إِمَامًا، بَرًّا كَانَ أَوْ فَاجِرًا.

27. De Ḥajj en het uitvoeren van militaire expedities samen met de leider gaat voort. Het vrijdaggebed achter hen is geldig; daarna kan iemand zes gebedseenheden (*rakaʿāt*) bidden, die hij op dient te splitsen tussen iedere twee gebedseenheden;^[1] dit is wat Aḥmad ibn Ḥanbal zei.^[2]

27. وَالْحَجُّ وَالْعَزُومَةُ مَعَ الْإِمَامِ مَاضٍ، وَصَلَاةُ الْجُمُعَةِ خَلْفَهُمْ جَائِزَةٌ، وَيُصَلِّي بَعْدَهَا بِسِتِّ رَكَعَاتٍ يَفْضِلُ بَيْنَ كُلِّ رَكَعَتَيْنِ، هَكَذَا قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ.

28. Leiderschap over het kalifaat ligt bij Quraysh, totdat ʿĪsā ibn Maryam neerdaalt.^[3]

28. وَالْخِلَافَةُ فِي قُرَيْشٍ إِلَى أَنْ يَنْزِلَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ.

29. Wie in opstand komt tegen een van de leiders van de moslims, die is een Khārijīyy. Hij heeft gerebelleerd tegen de moslims en is tegen de overleveringen ingegaan. Zijn dood zal een dood van al-Jāhiliyyah (het pre-Islamitische onwetendheidstijdperk) zijn.

29. وَمَنْ خَرَجَ عَلَى إِمَامٍ مِنْ أُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ فَهُوَ خَارِجِيٌّ، وَقَدْ شَقَّ عَصَا الْمُسْلِمِينَ، وَخَالَفَ الْأَثَارَ، وَمِثَّتْهُ مِثَّةُ جَاهِلِيَّةٍ.

30. Het is niet toegestaan om te strijden tegen de machthebber en tegen hem in opstand te komen, zelfs al is hij onrechtvaardig. Dit is de [betekenis van de] uitspraak van de Boodschapper van Allāh ﷺ

30. وَلَا يَحِلُّ قِتَالُ السُّلْطَانِ وَالْخُرُوجُ عَلَيْهِ وَإِنْ جَارَ، وَذَلِكَ قَوْلُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَا يَدْرُ الْغَفَّارِيُّ:

[1] D.w.z. drie sets van twee gebedseenheden die steeds afgesloten worden met de *tashahhud* en de *taslīm*.

[2] Zie Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (1/133). Deze uitspraak is overgeleverd van meerdere metgezellen: ʿAliyy ibn Abī Ṭālib, zoals vermeld in Muṣannaf Ibn Abi Shaybah (5368, 5389); ʿAbdullāh ibn ʿUmar (idem 5370); en Abū Mūsā al-ʿAshʿariyy (idem 5371). Tevens overgeleverd van de Ṭābiʿiyy Masrūq (idem 5372). Anderen onder de Salaf waren van mening dat er slechts twee *rakaʿāt* gebeden dienen te worden, en anderen vier (zie al-ʿUmm [7/172] van ash-Shāfiʿiyy).

[3] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (3310, 6212) en Ṣaḥīḥ Muslim (1820) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Deze zaak (het leiderschap over het kalifaat) zal bij Quraysh blijven zolang er nog twee van hen over zijn.” En in de bewoording in Ṣaḥīḥ Muslim: “...zolang er nog twee mensen over zijn.” En in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (3500) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Voorwaar, deze zaak ligt bij Quraysh. Niemand is vijandig tegen hen behalve dat Allāh hem op zijn gezicht zal werpen, zolang zij de religie tot stand brengen.” Abū Nuʿaym al-ʿAshbahāniyy (430 NH) zei in al-ʿImāmah (1/252): “Er is geen meningsverschil onder de moslims dat het kalifaat (*al-khilāfah*) bij Quraysh ligt en dat de leiders van hun dienen te zijn.”

tegen Abū Dharr al-Ghifāriyy (رضي الله عنه): “Wees geduldig, zelfs al is het een Abessinische slaaf.”^[1] En zijn (ﷺ) uitspraak tegen de Helpers (al-ʿAnṣār): “Wees geduldig, tot jullie mij treffen bij het Waterbassin (al-Ḥawḍ).”^[2] Strijden tegen de (islamitische) machthebber behoort niet tot de Sunnah, want daarin zit de vernietiging van de religie en de wereldse zaken.

«اضْبِرْ وَإِنْ كَانَ عَبْدًا حَبَشِيًّا». وَقَوْلُهُ لِلْأَنْصَارِ: «اضْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ». وَكَانَ مِنَ السَّنَةِ قِتَالُ السُّلْطَانِ، فَإِنَّ فِيهِ فَسَادَ الدِّينِ وَالْدُّنْيَا.

31. Het is toegestaan om tegen de Khawārij te strijden wanneer zij de moslims aanvallen met betrekking tot hun levens, bezittingen en families, maar een persoon heeft niet het recht om achter hen aan te gaan wanneer zij ophouden en zich terugtrekken.^[3] Hij mag hun gewonden niet doden, geen oorlogsbuit van hen nemen, hen niet doden als hij hen gevangengenomen heeft en hen niet achtervolgen wanneer ze vluchten.^[4]

31. وَجَلَّ قِتَالُ الْخَوَارِجِ إِذَا عَرَضُوا لِلْمُسْلِمِينَ فِي أَنْفُسِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ، وَلَيْسَ لَهُ إِذَا فَارَقُوهُ أَنْ يَطْلُبَهُمْ وَلَا يُجِيزَ عَلَى جَرِيحِهِمْ وَلَا يَأْخُذَ فَيَتَّهِمُ وَلَا يَقْتُلَ أَسِيرَهُمْ وَلَا يَتَّبِعَ مُذْبِرَهُمْ.

32. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat je een schepsel niet mag gehoorzamen in ongehoorzaamheid aan Allāh (ﷻ). Als iemand een moslim is, getuig dan niet voor hem^[5] vanwege een goede of slechte daad, want je weet niet hoe zijn leven afgesloten zal worden. Je dient voor hem te hopen en te vrezen; je weet niet wat er vooraf aan zijn dood zal plaatsvinden aan spijtbetuiging tegenover Allāh en andere zaken die Allāh zal laten gebeuren op dat moment, als hij sterft op de Islam. Je hoopt voor hem op de Genade van Allāh en je vreest zijn zonden voor hem; en er is geen zonde behalve dat een dienaar daar berouw van kan tonen.

32. وَأَعْلَمَ رَجُلٌ أَنَّ اللَّهَ أَنَّهُ لَا طَاعَةَ لِبَشَرٍ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ ﷻ. مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْإِسْلَامِ فَلَا تَشْهَدُ لَهُ بِعَمَلٍ خَيْرٍ وَلَا شَرٍّ، فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي بِمَا يُحْتَمُّ لَهُ عِنْدَ الْمَوْتِ، تَرْجُو لَهُ وَتَخَافُ عَلَيْهِ وَلَا تَدْرِي مَا يَسْبِقُ لَهُ عِنْدَ الْمَوْتِ إِلَى اللَّهِ مِنَ النَّدَمِ، وَمَا أَحَدَّثَ اللَّهُ فِي ذَلِكَ الرَّقَبِ إِذَا مَاتَ عَلَى الْإِسْلَامِ، تَرْجُو لَهُ رَحْمَةَ اللَّهِ وَتَخَافُ عَلَيْهِ ذُنُوبَهُ، وَمَا مِنْ ذَنْبٍ إِلَّا وَلِلْعَبْدِ مِنْهُ تَوْبَةٌ.

33. Steniging is legitiem.^[6]

33. وَالرَّجْمُ حَقٌّ.

[1] Overgeleverd in o.a. Ṣaḥīḥ Muslim (1839), Musnad Aḥmad (3/171) en Sunan Ibn Mājah (2862).

[2] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (3792), Ṣaḥīḥ Muslim (1059, 1845) en Musnad Aḥmad (3/57).

[3] Enkel de moslimleider heeft dit recht.

[4] Zie de uitleg van al-ʿImām Aḥmad hierover in: [6] De Fundamenten van de Sunnah, passage 35.

[5] D.w.z. getuig dan niet voor hem dat hij naar het Paradijs of het Vuur gaat vanwege respectievelijk...

[6] D.w.z. steniging van de mannelijke of vrouwelijke overspelige, mits hij of zij *thayyib* is, d.w.z. getrouwd is of getrouwd geweest is (waarbij het huwelijk in beide situaties geconsumeerd moet zijn). In Ṣaḥīḥ Muslim (1690) is overgeleverd dat de Profeet (ﷺ) zei: “Als een ongetrouwde man overspel pleegt met een ongetrouwde vrouw: honderd slagen en verbanning voor een jaar. En als een *thayyib* man overspel pleegt met een *thayyib* vrouw: honderd slagen en steniging.” Het merendeel van de geleerden is van mening dat zijn straf enkel steniging is (d.w.z. zonder honderd stokslagen) op basis van andere overleveringen, zoals de overlevering over de steniging van Māʿiz (رضي الله عنه), waarin Jābir ibn Samurah (رضي الله عنه) zei: “Hij (de Profeet (ﷺ)) stuurde hem (Māʿiz) twee keer terug en vervolgens gaf hij het bevel, waarop hij gestenigd werd.”

34. Vegen over de leren sokken (*al-khuffayn*) is Sunnah. 34. وَالْمَسْحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ سُنَّةٌ.
35. Het gebed inkorten op reis is Sunnah. 35. وَتَقْصِيرُ الصَّلَاةِ فِي السَّفَرِ سُنَّةٌ.
36. Wat betreft vasten op reis: wie wil vasten, mag dat doen, en wie niet wil vasten, mag dat doen. 36. وَالصَّوْمُ فِي السَّفَرِ: مَنْ شَاءَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ.
37. Bidden in een broek is geen probleem.^[1] 37. وَلَا بَأْسَ بِالصَّلَاةِ فِي السَّرَاوِيلِ.
38. *An-Nifāq* (huichelarij) is dat je de Islam aan de buitenkant uitdraagt terwijl je ongeloof verbergt. 38. وَالنَّفَاقُ أَنْ تُظَهِّرَ الْإِسْلَامَ وَتُخْفِيَ الْكُفْرَ.
39. Weet dat deze wereld een plaats is waarin we te maken hebben met Īmān (geloof) en Islam. De Ummah van Muḥammad ﷺ wordt daarin beschouwd als een gemeenschap van gelovigen en moslims wat betreft wetten, erfenissen, geslachte dieren en het bidden (van het dodengebed) over hen. Getuig voor niemand dat hij de werkelijkheid van al-'Īmān (het geloof) heeft tot hij alle voorschriften van de Islam nakomt. Als hij in iets daarvan tekortschiet, dan is hij iemand met een gebrekkige Īmān tot hij berouw toont. En de kennis over zijn Īmān en of dit een complete Īmān of een gebrekkige Īmān is, ligt enkel bij Allāh behalve wat je zelf bij hem ziet aan verwaarlozing van Islamitische voorschriften. 39. وَاعْلَمْ أَنَّ الدُّنْيَا دَارُ إِيْمَانٍ وَإِسْلَامٍ، فَأُمَّةُ مُحَمَّدٍ ﷺ فِيهَا مُؤْمِنُونَ مُسْلِمُونَ فِي أَحْكَامِهِمْ وَمَوَارِيثِهِمْ وَذَبَائِحِهِمْ وَالصَّلَاةِ عَلَيْهِمْ، لَا تَشْهَدُ لِأَحَدٍ بِحَقِيقَةِ الْإِيْمَانِ حَتَّى يَأْتِيَ بِجَمِيعِ شَرَائِعِ الْإِسْلَامِ، فَإِنْ قَصَّرَ فِي شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ كَانَ نَاقِصَ الْإِيْمَانِ حَتَّى يَتُوبَ، وَاعْلَمْ إِيْمَانِي إِلَى اللَّهِ تَعَالَى: تَأْمُ الْإِيْمَانُ أَوْ نَاقِصُ الْإِيْمَانِ، إِلَّا مَا ظَهَرَ لَكَ مِنْ تَضْيِيعِ شَرَائِعِ الْإِسْلَامِ.
40. Het bidden (van het dodengebed) over de overledene van de mensen van de Qiblah^[2] is Sunnah: ook de gestenigde, de overspelige man, de overspelige vrouw, degene die zichzelf gedood heeft en anderen van de mensen van de Qiblah; ook de dronkaard en anderen onder hen. Het bidden over hen is Sunnah. 40. وَالصَّلَاةُ عَلَى مَنْ مَاتَ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ سُنَّةٌ: الْمَرْجُومُ، وَالزَّانِي، وَالزَّانِيَةُ، وَالَّذِي يَقْتُلُ نَفْسَهُ، وَغَيْرُهُمْ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ، وَالسَّكَرَانُ وَغَيْرُهُ، الصَّلَاةُ عَلَيْهِمْ سُنَّةٌ.
41. We plaatsen niemand van de mensen van de Qiblah buiten de Islam tot hij een vers uit het Boek van Allāh verwerpt, iets van de overleveringen van de Boodschapper van Allāh ﷺ verwerpt, slacht 41. وَلَا تُخْرِجُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ مِنَ الْإِسْلَامِ حَتَّى يَرُدَّ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ أَوْ يَرُدَّ شَيْئًا مِنْ أَقْوَامِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ،

[1] Al-'Imām ash-Shāfi'īyy ﷺ zei in zijn werk al-'Umm (1/89): "Een man mag in een broek bidden, als deze het gebied bedekt tussen de navel en de knie. De *izār* (lendendoek; een stuk stof wat om het onderlichaam gewikkeld wordt) bedekt echter beter en is geliefder bij mij [dan een broek]."

[2] De mensen van de Qiblah (Ahl al-Qiblah): de mensen van de gebedsrichting, d.w.z. de moslims.

voor een ander dan Allāh of bidt voor een ander dan Allāh. Als hij iets hiervan verricht, dan is het verplicht voor jou geworden om hem buiten de Islam te plaatsen. Als hij niets daarvan verricht heeft, dan is hij een gelovige en een moslim qua naam, maar niet per definitie qua werkelijkheid.^[1]

أَوْ يَدْبَحْ لِغَيْرِ اللَّهِ، أَوْ يُصَلِّيَ لِغَيْرِ اللَّهِ، فَإِذَا فَعَلَ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ فَقَدْ وَجَبَ عَلَيْكَ أَنْ تُخْرِجَهُ مِنَ الْإِسْلَامِ، وَإِذَا لَمْ يَفْعَلْ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَهُوَ مُؤْمِنٌ مُسْلِمٌ بِالْإِسْمِ لَا بِالْحَقِيقَةِ.

42. Iedere overlevering die je hoort maar die je niet met je verstand kunt bevatten, zoals de uitspraak van de Boodschapper van Allāh ﷺ: “De harten van de dienaren bevinden zich tussen Twee Vingers

42. وَكُلُّ مَا سَمِعْتَ مِنَ الْأَثَارِ بِمَا لَمْ يَبْلُغْهُ عَقْلُكَ، نَحْوُ قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ:

[1] D.w.z.: wie de Islam uitdraagt, wordt een moslim genoemd en krijgt het oordeel van een moslim, maar of hij daadwerkelijk bij Allāh een moslim is qua overtuiging, uitspraken en daden, laten we over aan Allāh. In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (25) en Ṣaḥīḥ Muslim (22) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Ik ben bevolen om tegen de mensen te strijden tot zij: getuigen dat er geen rechtmatige aanbedene is behalve Allāh en dat Muḥammad de Boodschapper van Allāh is, het gebed verrichten en de Zakāh geven. Als ze dat doen, dan hebben ze hun bloed en bezittingen gered van mij, behalve met betrekking tot het recht van de Islam (d.w.z. de Islamitische wet), en hun verrekening is aan Allāh.”

In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (391) van Anas ibn Mālik ؓ dat de Profeet ﷺ zei: “Wie bidt zoals wij bidden, zich richt tot onze Qiblah (gebedsrichting) en slacht zoals wij slachten, die is een moslim: hij krijgt de Bescherming van Allāh en de bescherming van Zijn Boodschapper.” En in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (393): “Ḥumayd zei: Maymūn ibn Siyāh vroeg Anas ibn Mālik ؓ: ‘O Abū Ḥamzah, wat maakt het bloed en het bezit van een dienaar verboden?’ Hij (Anas) zei: ‘Wie getuigt dat niets het recht heeft om aanbeden te worden behalve Allāh, zich richt tot onze Qiblah, bidt zoals wij bidden en slacht zoals wij slachten, die is een moslim: hij krijgt de rechten van een moslim en de verplichtingen van een moslim.’”

Al-ʿImām al-Lālakāʿiyy leverde over in Sharḥ Uṣūl al-ʿItiqād (1797) van Abū Ishāq dat al-ʿAwzāʿiyy (157 NH) zei: “Het zijn moslims wiens huwelijken geldig zijn, wiens geslachte dieren toegestaan zijn en op wie de voorgeschreven straffen (*al-ḥudūd*) van kracht zijn. Ze zijn bij ons moslims qua naam en verder weten we niet wat Allāh met hen zal doen.”

Al-ʿImām Qutaybah ibn Saʿīd (240 NH) zei in verhandeling [5] De Geloofsleer van Qutaybah ibn Saʿīd (passage 36): “We zeggen: de mensen zijn bij ons gelovigen (*muʾminūn*) qua naam die Allāh hun gegeven heeft, en qua erkenning, voorgeschreven straffen en erfenissen, maar we zeggen niet dat ze ware gelovigen zijn, noch zeggen we dat ze bij Allāh gelovigen zijn, noch zeggen we dat hun ʾImān (geloof) zoals de ʾImān van Jibrīl (Gabriël) en Mikāʾil (Michaël) is, want de ʾImān van deze twee engelen is geaccepteerd.”

De twee Imāms Abū Zurʿah ar-Rāziyy (264 NH) en Abū Ḥātim ar-Rāziyy (277 NH) zeiden in verhandeling [9] De Geloofsleer van ar-Rāziyyayn (passage 25): “De mensen worden als gelovigen (*muʾminīn*) beschouwd als het gaat om wetten en erfenissen, maar men weet niet wat zij werkelijk zijn bij Allāh ﷻ.”

Al-ʿImām ash-Shāfiʿiyy zei in zijn werk al-ʿUmm (2/165): “Allāh berichtte over een volk van onder de bedoeïenen (vert.): ﴿De bedoeïenen zeiden: ‘Wij geloven.’ Zeg (o Profeet): ‘Jullie geloven niet, maar zeg: ‘Wij hebben ons overgegeven’, want het geloof (al-ʾImān) is jullie harten nog niet binnengetreten...﴾ [al-Ḥujurāt 49:14], tot aan het einde van het vers. Allāh gaf dus te kennen dat het geloof (al-ʾImān) hun harten nog niet binnengetreten was, maar dat zij het wel uitdroegen, en dat Hij daarmee het vergieten van hun bloed verboden heeft. Mujāhid ؓ zei over Zijn Uitspraak (vert.): ﴿‘Wij hebben ons overgegeven’﴾, het volgende: ‘Dit betekent: Wij hebben ons overgegeven uit angst om gedood te worden en tot slaven genomen te worden.’”

van de Vingers van de Genadevolle (ar-Raḥmān) ﷺ.^[1] En zijn ﷺ uitpraak: “Voorwaar, Allāh ﷻ daalt neer naar de laagste hemel...”^[2] En: “Hij (i.e. Allāh) daalt neer op de Dag van ‘Arafah”,^[3] en: “Hij (i.e. Allāh) daalt neer op de Dag der Opstanding.”^[4] En: “Er zal in de Hel geworpen blijven worden totdat Hij Zijn Voet (Qadam) erop plaatst.”^[5] En de Uitspraak van Allāh tegen de dienaar: “Als jij naar Mij toe loopt,

«قُلُوبُ الْعِبَادِ بَيْنَ إصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ ﷻ»، وَقَوْلِهِ ﷻ: «إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَنْزِلُ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا»، وَ«يَنْزِلُ يَوْمَ عَرَفَةَ»، وَ«يَنْزِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»، وَأَنَّ جَهَنَّمَ لَا تَرَأَى يَطْرَحُ فِيهَا حَتَّى يَضَعَ عَلَيْهَا قَدَمَهُ جَلَّ ثَنَاؤُهُ. وَقَوْلِ اللَّهِ لِلْعَبْدِ:

- [1] In Ṣaḥīḥ Muslim (2654) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Voorwaar, de harten van de kinderen van Ādam bevinden zich allemaal tussen Twee Vingers van de Vingers (Aṣābi) van de Genadevolle, zoals één hart, Hij keert deze hoe Hij wil.” Vervolgens zei de Boodschapper van Allāh ﷻ: “O Draaier van de harten, keer onze harten naar gehoorzaamheid aan U.”
- [2] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (1145) en Ṣaḥīḥ Muslim (758) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ: “Onze Heer ﷻ daalt iedere nacht neer naar de laagste hemel wanneer het laatste derde deel van de nacht nog over is en zegt (vert.): ‘Wie roept Mij aan, zodat Ik hem zal verhoren? Wie vraagt Mij, zodat Ik hem zal geven? Wie vraagt Mij om vergeving, zodat Ik hem zal vergeven?’”
- [3] In o.a. Ṣaḥīḥ Ibn Khuzaymah (2840), Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān (3853), Musnad Abi Yaʿlā (2090), Kitāb at-Tawḥīd (1/147) van Ibn Mandah, al-Fawāʿid (1/92, 2/87) van Abūʿl-Faraj ath-Thaqafiyy en Sharḥ Uṣūl al-ʿIṭiqād (751) van al-Lālakāʿiyy is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Wanneer het de dag van ‘Arafah is, voorwaar, dan daalt Allāh neer naar de (laagste) hemel en prijst Hij hen bij de engelen. [...]” In de versie van o.a. Ibn Ḥibbān: “Er is geen dag die beter is bij Allāh dan de Dag van ‘Arafah. Allāh daalt dan neer naar de laagste hemel en prijst de inwoners van de aarde bij de inwoners van de hemelen...” Ibn Mandah zei erbij: “Deze keten is aaneengesloten en komt overeen met de voorwaarde van an-Nasāʿiyy.” Ath-Thaqafiyy zei erbij: “Authentiek (ṣaḥīḥ) volgens de voorwaarde van an-Nasāʿiyy. De keten is aaneengesloten en de overleveraars zijn betrouwbaren (thiqāt) met een complete memorisatie (athbāt).” Authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door Shuʿayb al-ʿArnāʿūt in zijn redactie van Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān (3853).

In o.a. al-Muʿjam al-Kabīr (13566) van aṭ-Ṭabarāniyy is overgeleverd dat de Profeet ﷺ in een lange overlevering zei: “Wat betreft jouw staan op ‘Arafah: voorwaar, Allāh daalt dan neer naar de laagste hemel en prijst hen bij de engelen...” Goed (ḥasan) verklaard door al-ʿAlbāniyy in Ṣaḥīḥ at-Targhib (1112).

In Ṣaḥīḥ Muslim (1348) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Er is geen dag waarop Allāh meer dienaren bevrijdt van de Hel dan op de Dag van ‘Arafah. En voorwaar, Hij komt dichterbij, prijst hen vervolgens bij de Engelen en zegt dan (vert.): ‘Wat willen deze mensen?’”

- [4] Allāh zei (vert.): ﴿Nee! Wanneer de aarde flink geschud en tot beven gebracht wordt. {21} En jouw Heer en de engelen komen, rij na rij. {22}﴾ [al-Fajr 21-22]. Al-ʿImām ad-Dārimiyy (280 NH) zei over vers 22 in ar-Radd ʿalāʿl-Jahmiyyah (p. 74, nr. 123): “Dit is op de Dag der Opstanding wanneer Allāh neerdaalt om te oordelen tussen de dienaren.” In o.a. Jāmiʿ at-Tirmidhiyy (2382), Mustadrak al-Ḥākim (1547) en Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān (408) is overgeleverd dat Abū Hurayrah zei: “De Boodschapper van Allāh ﷻ leverde over aan mij dat Allāh ﷻ, wanneer het de Dag der Opstanding is, neerdaalt naar Zijn dienaren om tussen hen te oordelen. [...]” Al-Ḥākim zei erbij: “De keten is authentiek (ṣaḥīḥ).” Authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door al-ʿAlbāniyy in Ṣaḥīḥ Sunan at-Tirmidhiyy (2382), Ṣaḥīḥ at-Targhib (1335) en Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ (1713). De keten werd authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door Shuʿayb al-ʿArnāʿūt in de redactie van Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān (408).
- [5] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (6661) en Ṣaḥīḥ Muslim (2848) is overgeleverd van Anas ﷺ dat de Profeet ﷺ zei: “Er zal in de Hel geworpen blijven worden en het zal blijven zeggen: ‘Is er nog meer?’, totdat de Bezitter der Krachtigheid (Rabb al-ʿIzzah; i.e. Allāh) Zijn Voet erop plaatst, waarna haar delen zullen samentrekken en het zal zeggen: ‘Genoeg, genoeg, bij Uw Krachtigheid en Uw Generositeit.’ [...]”

dan loop Ik snel naar jou toe.”^[1] En zijn (ﷺ) uitspraak: “Voorwaar, Allah schiep Ādam naar Zijn Gedaante (Ṣūrah).”^[2] En de uitspraak van de Profeet (ﷺ): “Voorwaar, ik zag mijn Heer (in een droom) in een

«إِنْ مَشَيْتَ إِلَيَّ هَرَوْنْتُ إِلَيْكَ»
«إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ آدَمَ عَلَى صُورَتِهِ»

[1] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (7405) en Ṣaḥīḥ Muslim (2675) is overgeleverd van de Boodschapper van Allah (ﷺ), in een *ḥadīth qudsiyy*, dat Allah zei (vert.): “Ik ben bij de gedachte van de dienaar over Mij, en Ik ben met hem wanneer hij Mij gedenkt. Als hij Mij dus gedenkt bij zichzelf, dan vermeld Ik hem bij Mijzelf, en als hij Mij gedenkt onder een groep, dan vermeld Ik hem onder een betere groep, en als hij een handspan (*shibr*) nader tot Mij komt, dan kom Ik een elleboogslengte (*dhirā*) nader tot hem, en als hij een elleboogslengte nader tot Mij komt, dan kom Ik een vadem (*bā*’; afstand tussen twee zijwaarts uitgestrekte armen) nader tot Hem, en als hij lopend naar Mij toekomt, dan kom Ik snellopend (*harwalah*) naar hem toe.” Al-’Imām Abū Ishāq Ibrāhīm al-Ḥarbiyy (285 NH) zei hierover in Gharīb al-Ḥadīth (2/684): “Zijn Uitspraak: ‘*Harwalah*’, betekent: snel lopen.”

[2] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (6227) en Ṣaḥīḥ Muslim (2841) is overgeleverd van Abū Hurayrah (رضي الله عنه) dat de Profeet (ﷺ) zei: “Allah (ﷻ) schiep Ādam naar Zijn Ṣūrah (Vorm, Gedaante).” En in Ṣaḥīḥ Muslim (2612), ook van Abū Hurayrah (رضي الله عنه), dat de Profeet (ﷺ) zei: “Als een van jullie zijn broeder bevecht, laat hem dan het gezicht vermijden, want voorwaar, Allah schiep Ādam naar Zijn Ṣūrah (Vorm, Gedaante).” In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (7437, 7438) en Ṣaḥīḥ Muslim (182, 183) is overgeleverd dat de Profeet (ﷺ) in een lange overlevering zei: “Vervolgens zal Allah naar hen toe komen in Zijn Ṣūrah (Vorm, Gedaante) die zij kennen.”

De eerste overlevering is tevens met een andere bewoording overgeleverd, o.a. door ‘Abdullāh ibn Aḥmad in Kitāb as-Sunnah (482, 1054), van ‘Abdullāh ibn ‘Umar (رضي الله عنه), dat de Profeet (ﷺ) zei: “Zeg niet: ‘moge Allah je gezicht misvormen’, want Allah heeft Ādam geschapen naar de Ṣūrah (Vorm, Gedaante) van de Genadevolle (ar-Raḥmān).” Ook overgeleverd door Ibn Abi ‘Āsim in Kitāb as-Sunnah (529), al-’Ājurriyy in Kitāb ash-Sharī‘ah (725) en ad-Dāraqutniyy in aṣ-Ṣifāt (48). Al-’Imām Ishāq ibn Rāhūyah (238 NH) zei over deze overlevering, zoals al-’Ājurriyy vermeldde in Kitāb ash-Sharī‘ah (697): “Deze is authentiek. Niemand laat het behalve een innovator (*mubtadi*) of iemand met een zwak inzicht.”

Ook al-’Imām Aḥmad verklaarde het tot authentiek, zoals al-Qāḍi Abū Ya’lā (458 NH) zei in Ibtāl at-Ta’wīlāt (1/91): “Abū’l-Qāsim ‘Abd ar-Raḥmān ibn Mandah leverde over van Ḥamdān ibn ‘Āliyy, hij zei: ‘Ik hoorde een man Aḥmad vragen over de overlevering die overgeleverd wordt van de Profeet (ﷺ): ‘Voorwaar, Allah schiep Ādam naar Zijn Ṣūrah (Vorm, Gedaante),’ en of dit ‘naar de ṣūrah (vorm, gedaante) van Ādam’ betekent. Aḥmad zei: ‘Waar is de overlevering dan die overgeleverd wordt van de Profeet (ﷺ): ‘Voorwaar, Allah schiep Ādam naar de Ṣūrah van de Genadevolle (ar-Raḥmān)?’” (Abū Ya’lā zei) Dit is een bewijs dat Aḥmad het als authentiek (*ṣaḥīḥ*) beschouwde.”

Deze tweede overlevering van ‘Abdullāh ibn ‘Umar (رضي الله عنه) bevestigt dat het betekent dat Ādam geschapen is naar de Ṣūrah (Vorm, Gedaante) van Allah en bevat een weerlegging op enkele foute interpretaties: Al-Qāḍi Abū Ya’lā vermeldde in Ibtāl at-Ta’wīlāt (74): “At-Ṭabarāniyy zei: Ik hoorde ‘Abdullāh ibn Aḥmad zeggen: Een man zei tegen mijn vader (Aḥmad ibn Ḥanbal): ‘Die-en-die zegt over de overlevering van de Boodschapper van Allah (ﷺ), ‘Voorwaar, Allah (ﷻ) schiep Ādam naar Zijn Ṣūrah (Vorm, Gedaante),’ dat het betekent: ‘naar de ṣūrah (vorm, gedaante) van de man.’ Mijn vader (Aḥmad) zei: ‘Deze persoon heeft gelogen. Dit is de uitspraak van de Jahmiyyah. En wat voor nut (qua betekenis) zit hierin?’”

Al-’Imām Abū Bakr al-Khallāl (311 NH) (رضي الله عنه) leverde over in zijn werk Kitāb as-Sunnah, zoals vermeld werd door Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah in Bayān Talbīs al-Jahmiyyah (6/416): “Al-Khallāl leverde over van Abū Ṭalīb via twee wegen, hij zei: Ik hoorde Abū ‘Abdillāh (Aḥmad ibn Ḥanbal) zeggen: ‘Wie zegt dat Allah Ādam geschapen heeft naar de ṣūrah (vorm, gedaante) van Ādam, die is een Jahmiyy. En welke ṣūrah (vorm, gedaante) had Ādam dan voordat Hij hem schiep?’”

meest voortreffelijke gedaante.”^[1] En dergelijke overleveringen; het is verplicht voor je om je eraan over te geven, erin te geloven, het (qua hoedanigheid) over te laten aan Allāh en er tevreden mee te zijn. Leg niets van deze overleveringen uit met je begeerte, want het is verplicht om erin te geloven. Wie iets hiervan uitlegt met zijn begeerte of het verwerpt, die is een Jahmiyy.

وَقَوْلُ النَّبِيِّ ﷺ: «إِنِّي رَأَيْتُ رَبِّي فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ»، وَأَشْبَاهِ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ، فَعَلَيْكَ بِالتَّسْلِيمِ وَالتَّصَدِيقِ وَالتَّقْوِيضِ وَالرَّضَا، لَا تُفَسِّرْ شَيْئًا مِنْ هَذِهِ بَهْوَاكَ، فَإِنَّ الْإِيمَانَ بِهَذَا وَاجِبٌ، فَمَنْ فُسِّرَ شَيْئًا مِنْ هَذَا بِهْوَاهُ أَوْ رَدَّهُ فَهُوَ جَهْمِيٌّ.

43. Wie beweert dat hij zijn Heer ziet in deze wereld,^[2] is ongelo-
vig in Allāh.

43. وَمَنْ زَعَمَ أَنَّهُ يَرَى رَبَّهُ فِي دَارِ الدُّنْيَا فَهُوَ كَافِرٌ بِاللَّهِ.

44. Nadenken over Allāh ﷻ is een innovatie (*bidʿah*), vanwege de uitspraak van de Boodschapper van Allāh ﷺ: “Denk na over de schepping en denk niet na over Allāh.”^[3] Want voorwaar, nadenken over de Heer laat twijfel achter in het hart.

44. وَالْفِكْرَةُ فِي اللَّهِ تَبَاهُكَ وَتَعَالَى بِدْعَةٌ، يَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «تَفَكَّرُوا فِي الْخَلْقِ وَلَا تَتَفَكَّرُوا فِي اللَّهِ»، فَإِنَّ الْفِكْرَةَ فِي الرَّبِّ تَفْذَحُ الشَّكَّ فِي الْقَلْبِ.

[1] Dit was in een droom, zoals in de lange overlevering vermeld staat, overgeleverd in o.a. Musnad Aḥmad (3484, 16621), Jāmiʿ at-Tirmidhiyy (3235), Ṣaḥīḥ Ibn Khuzaymah (321), ar-Radd ʿalā l-Jahmiyyah (72-75) van ad-Dārimiyy en ar-Ruʿyah (255-259) van ad-Dāraquṭniyy, van Muʿadh ibn Jabal ﷺ, dat de Profeet ﷺ zei: “[...] Vervolgens begon ik me slaperig te voelen in het gebed, tot ik in een diepe slaap viel. Plotseling zag ik mijn Heer ﷻ in een meest voortreffelijke gedaante, en Hij zei (vert.): ‘O Muḥammad.’ Ik zei: ‘Ik ben tot Uw dienst, o mijn Heer.’ [...]” De overlevering werd authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door: al-ʿImām Aḥmad (vermeld door Ibn ʿAdiyy in Tahdhīb at-Tahdhīb [6/204]); al-ʿImām al-Bukhāriyy (vermeld door at-Tirmidhiyy in zijn Jāmiʿ [3235]); Ibn Taymiyyah in Bayān Talbīs al-Jahmiyyah (7/205-229); Aḥmad Shākīr in ʿUmdat at-Tafsīr (1/790) en al-ʿAlbāniyy in Ṣaḥīḥ Sunan at-Tirmidhiyy (3235).

Al-ʿImām ad-Dārimiyy (280 NH) ﷺ zei in an-Naqḍ (p. 166): “Dit zien (van Allāh) vond slechts plaats tijdens het slapen (i.e. in een droom). En tijdens het slapen is het mogelijk om Allāh te zien in iedere toestand en in iedere gedaante.” Het zien van Allāh in een droom is dus niet Zijn werkelijke gedaante, zoals Ibn Taymiyyah zei in Majmūʿ al-Fatāwā (5/251): “De gelovige kan zijn Heer zien in zijn slaap in verschillende gedaantes, naar gelang zijn geloof en zekerheid (over Allāh). Als zijn geloof correct is, dan ziet hij hem in een voortreffelijke gedaante, en als zijn geloof gebrekkig is, dan ziet hij iets naar gelang dat (gebrekkige) geloof van hem. Dromen tijdens het slapen hebben echter een ander oordeel dan het werkelijk zien met de ogen in wakere staat.”

[2] D.w.z.: terwijl hij wakker is. In Ṣaḥīḥ Muslim (2930) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Leer dat niemand van jullie zijn Heer ﷻ zal zien totdat hij overleden is.” Al-ʿImām Ibn Taymiyyah zei in Minhāj as-Sunnah (2/636): “Ahl as-Sunnah zijn het erover eens dat niemand Allāh met zijn twee ogen kan zien in deze wereld, of diegene nu een profeet is of geen profeet, en de mensen hebben hier geen geschil over, behalve inzake onze Profeet Muḥammad ﷺ.” D.w.z. of de Profeet ﷺ Allāh tijdens de Miʿrāj (Opstijging) zag met zijn hart of met zijn ogen.

[3] Overgeleverd door Abūʿsh-Shaykh in al-ʿAzamah (1/214-215, nr. 4), at-Ṭabarāniyy in al-Muʿjam al-ʿAwsaṭ (2319) en Abūʿl-Qāsim al-ʿAsbahāniyy in at-Targhīb (174). In o.a. al-ʿAwsaṭ (6456) van at-Ṭabarāniyy, Sharḥ Uṣūl al-ʿItiqād (1/119) van al-ʿImām al-Lālakāʿiyy en Shuʿab al-ʿImān (1/75) van al-Bayhaqiyy met de be-
woording: “Denk na over de gunsten van Allāh en denk niet na over Allāh ﷻ.” Goed (*ḥasan*) verklaard door al-ʿAlbāniyy in as-Silsilah aṣ-Ṣaḥīḥah (1788) en Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ (2975, 2976) vanwege de verschillende ketens die elkaar ondersteunen.

45. Weet dat insecten, roofdieren en alle andere wezens, zoals kleine mieren, vliegen en mieren, zich allemaal onder het Bevel van Allāh bevinden: zij doen niets behalve met toestemming van Allāh.^[1]

45. وَأَعْلَمُ أَنَّ الْهَوَامَّ وَالسَّبَاعَ وَالذَّوَابَّ كُلَّهَا تَحُو الدَّرَّ وَالذَّبَابَ وَالنَّمْلَ كُلُّهَا مَأْمُورَةٌ لَا يَعْمَلُونَ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى.

46. Geloven dat Allāh ﷻ weet wat er was vanaf het begin der tijden, wat er nooit is geweest (en er nooit zal zijn), en wat er is en zal zijn. Allāh heeft het allemaal opgesomd en volledig geteld. Wie zegt dat Hij niet weet wat er was noch wat er is en wat er zal zijn, die is ongelovig in Allāh, de Geweldige.

46. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدْ عَلِمَ مَا كَانَ مِنْ أَوَّلِ الدَّهْرِ، وَمَا لَمْ يَكُنْ وَمَا هُوَ كَائِنٌ، أَحْصَاهُ اللَّهُ وَعَدَّهُ عَدًّا، وَمَنْ قَالَ إِنَّهُ لَا يَعْلَمُ مَا كَانَ وَمَا هُوَ كَائِنٌ، فَقَدْ كَفَرَ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ.

47. Er is geen huwelijk behalve met een voogd (*waliyy*) en twee betrouwbare getuigen,^[2] en een bruidsschat, zij het veel of weinig. En als iemand geen voogd heeft, dan is de machthebber (*as-sultān*) de voogd van degene die geen voogd heeft.

47. وَلَا يَحَاحُ إِلَّا بِوَلِيٍِّّ وَشَاهِدَيْنِ عَدْلٍ، وَصَدَاقٍ قَلٍّ أَوْ كَثُرَ، وَمَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ فَلِلسُّلْطَانِ وَلِيٌّ مَنْ لَا وَلِيَّ لَهُ.

[1] De daden van dieren, insecten en dergelijke zijn dus geschapen, net zoals de daden van de mensen en alle andere schepselen.

[2] In o.a. Sunan Abī Dāwūd (2085), Jāmi‘ at-Tirmidhiyy (1101), Sunan ad-Dārimiyy (2/137), Musnad Aḥmad (19761), Sunan Ibn Mājah (1881), Musnad Abi Ya‘lā (7227), Sunan ad-Dāraquṭniyy (3/218-219) en Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān (4076) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Er is geen huwelijk behalve met een voogd (*waliyy*).” Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door al-‘Imām Aḥmad (Kash-shāf al-Qinā’ [5/48] van al-Buhūtiyy), al-‘Imām ‘Alīyy ibn al-Madīniyy (as-Sunan al-Kubrā [7/108] van al-Bayhaqiyy), al-‘Imām adh-Dhuhliyy (al-Khilāfiyyāt [3955] van al-Bayhaqiyy), Ibn al-Qayyim in Tahdhīb as-Sunan (6/102), Muqbil al-Wādi‘iyy in aṣ-Ṣaḥīḥ al-Musnad (822) en al-‘Albāniyy in Ṣaḥīḥ Sunan Ibn Mājah (1881).

In al-Kāmil (4/134) van Ibn ‘Adiyy, Sunan ad-Dāraquṭniyy (3534), Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān (4063) en as-Sunan al-Kubrā (7/202) van al-Bayhaqiyy is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Er is geen huwelijk behalve met een voogd en twee betrouwbare getuigen (*shāhiday ‘adl*).” De toevoeging: “...en twee betrouwbare getuigen”, is echter niet authentiek. Ibn ‘Abd al-Hādī vermeldde in Tanqīḥ at-Taḥqīq (3/163), Ibn Taymiyyah in Majmū‘ al-Fatāwā (32/128) en Ibn al-Jawziyy in at-Taḥqīq (7/151) dat al-‘Imām Aḥmad zei: “Er is niets authentiek overgeleverd van de Profeet ﷺ inzake het laten getuigen van mensen bij een huwelijkscontract.” Ook vermeldde Ibn Taymiyyah in Majmū‘ al-Fatāwā (33/93) dat al-‘Imām Aḥmad erover zei: “Hierover bestaat geen authentieke (*ṣaḥīḥ*) overlevering.”

De toevoeging is wel authentiek overgeleverd van meerdere metgezellen, o.a. in as-Sunan aṣ-Ṣaḥīḥ (2383) van al-Bayhaqiyy dat de edele metgezel ‘Umar ibn al-Khaṭṭāb zei: “Er is geen huwelijk behalve met een voogd en twee betrouwbare getuigen.” Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door al-‘Imām Aḥmad, zoals vermeld werd in Masā’il Ḥarb al-Kirmāniyy (p. 464) en al-Mughnī (9/345) van Ibn Qudāmah. En in as-Sunan al-Kubrā (13645) van al-Bayhaqiyy is overgeleverd dat de edele metgezel ‘Alīyy ibn Abi Ṭālib zei: “Er is geen huwelijk behalve met een voogd en er is geen huwelijk behalve met getuigen.” Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door al-‘Imām Aḥmad, zoals vermeld werd in Masā’il Ḥarb al-Kirmāniyy (p. 464).

Al-‘Imām Abū Dāwūd zei in zijn Masā’il (228): “Ik hoorde Aḥmad gevraagd worden: ‘Wat is het minimale dat aanwezig moet zijn bij een huwelijkscontract?’ Hij zei: ‘De huwelijksaanzoeker, degene die de vrouw weggeeft in het huwelijk en de twee getuigen.’ Ik hoorde Aḥmad zeggen: ‘Er is geen huwelijkscontract behalve met een voogd, en als er geen voogd is, dan is de machthebber de voogd.’”

48. Als een man drie keer scheidt van zijn vrouw, dan is ze verboden voor hem geworden. Ze is niet meer toegestaan voor hem (om te huwen), tot ze een andere echtgenoot gehuwd heeft.^[1]

48. وَإِذَا طَلَّقَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا فَقَدْ حَرُمَتْ عَلَيْهِ، وَلَا تَحِلُّ لَهُ حَتَّى تَنْكِحَ رَجُلًا غَيْرَهُ.

49. Het bloed van een moslim, die getuigt dat er geen rechtmatige aanbodene is behalve Allāh en getuigt dat Muḥammad Zijn dienaar en Boodschapper is, is niet toegestaan (om te vergieten) behalve in drie gevallen: een overspelige na *iḥṣān*,^[2] degene die afvallig wordt nadat hij geloofde, of het onrechtmatig doden van een gelovige, waarna de dader geëxecuteerd wordt.^[3] In alle andere gevallen is het bloed van de moslim verboden voor zijn medemoslim, voor altijd, tot het Uur tot stand komt.

49. وَلَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَيَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا بِأَحَدٍ ثَلَاثٍ: زَانٍ بَعْدَ إِحْصَانٍ، أَوْ مُرْتَدٌّ بَعْدَ إِيمَانٍ، أَوْ قَتَلَ نَفْسٍ مُؤْمِنَةً بِغَيْرِ حَقٍّ فَيُقْتَلُ بِهِ، وَمَا سِوَى ذَلِكَ فَدَمُ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ أَبَدًا حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ.

50. Alles waarvoor Allāh vergankelijkheid voorgeschreven heeft, zal vergaan. Het Paradijs, het Vuur, de Troon, de Kursiyy (Stoel), het Tablet, de Pen en de Bazuin^[4] zullen echter nooit vergaan.^[5] Vervolgens zal Allāh op de Dag der Opstanding de schepping opwekken in dezelfde toestand als waarop Hij hen deed sterven, waarna Hij hun verrekening zal uitvoeren zoals Hij wil: een groep zal in het Paradijs belanden en een (andere) groep in het laaiende Vuur. Tegen alle andere schepselen die niet geschapen werden om permanent te blijven bestaan, zal Hij zeggen: “Wees aarde.”

50. وَكُلُّ شَيْءٍ مِمَّا أَوْجَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْفَنَاءَ يَفْنَى، إِلَّا الْجَنَّةَ وَالنَّارَ وَالْعَرْشَ وَالْكُرْسِيَّ وَاللَّوْحَ وَالْقَلَمَ وَالصُّورَ، لَيْسَ يَفْنَى شَيْءٌ مِنْ هَذَا أَبَدًا، ثُمَّ يَبْعَثُ اللَّهُ الْخَلْقَ عَلَى مَا مَاتُوا عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَحَاسِبُهُمْ بِمَا شَاءَ، فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ، وَيَقُولُ لِسَائِرِ الْخَلْقِ مِمَّنْ لَمْ يَخْلُقْ لِلْبَقَاءِ: كُونُوا تَرَابًا.

[1] En dit huwelijk geconsumeerd is geweest.

[2] D.w.z. steniging van de mannelijke of vrouwelijke overspelige, mits er sprake is van *iḥṣān*, d.w.z.: dat hij of zij getrouwd is of getrouwd geweest is (waarbij het huwelijk in beide situaties geconsumeerd moet zijn geweest). Dit wordt ook wel een *thayyib* of *muḥṣan* genoemd. Zie passage 33 (incl. voetnoot).

[3] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (6878) en Ṣaḥīḥ Muslim (1776) van Ibn Masʿūd ﷺ dat de Boodschapper van Allāh ﷺ zei: “Het bloed van een moslim, die getuigt dat er geen rechtmatige aanbodene is behalve Allāh en dat ik de Boodschapper van Allāh ben, is niet toegestaan (om te vergieten) behalve in drie gevallen: een ziel voor een ziel, de overspelige *thayyib* (zie de vorige voetnoot) en degene die uit de religie treedt: de verlater van de Jamāʿah (Gemeenschap).”

[4] Zie passage 11 en 21 inzake de Troon. Zie verhandeling [10] De Geloofsleer van Ḥarb al-Kirmāniyy, passages 50, 53, 55 en 57 over de Troon, passage 51 over al-Kursiyy (de Stoel), en passages 41-43 over de Bazuin, het Bewaarde Tablet en de Pen.

[5] Evenals de zielen en het staartbeen (de stuit). In Ṣaḥīḥ Muslim (2955) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “De aarde zal alles van de zoon van Ādam consumeren, behalve het staartbeen (de stuit): daaruit werd hij geschapen en van daaruit zal hij opgezet worden (bij de wederopstanding).”

51. Geloven in de vergelding (*al-qīṣāṣ*) op de Dag der Opstanding tussen alle schepselen: de kinderen van Ādam, roofdieren en insecten, zelfs voor de kleine mier tegenover de kleine mier, totdat Allāh hun rechten tegenover elkaar hersteld heeft: voor de inwoners van het Paradijs tegenover de inwoners van het Vuur, voor de inwoners van het Vuur tegenover de inwoners van het Paradijs, voor de inwoners van het Paradijs onderling en voor de inwoners van het Vuur onderling.

51. وَالْإِيمَانُ بِالْقِصَاصِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بَيْنَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ، بَنِي آدَمَ وَالسَّبَاعِ وَالْهُوَامِ، حَتَّى لِلذَّرَّةِ مِنَ الذَّرَّةِ، حَتَّى يَأْخُذَ اللَّهُ لِبَعْضِهِمْ مِنْ بَعْضٍ، لِأَهْلِ الْجَنَّةِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، وَأَهْلِ النَّارِ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَأَهْلِ الْجَنَّةِ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ، وَأَهْلِ النَّارِ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ.

52. Het zuiver maken (*ikhhlās*) van de daden voor Allāh.

52. وَإِخْلَاصُ الْعَمَلِ لِلَّهِ.

53. Tevreden zijn met de Voorbepaling (de Qaḍā') van Allāh.

53. وَالرِّضَا بِقَضَاءِ اللَّهِ.

54. Geduldig zijn met het Oordeel (de Ḥukm) van Allāh.

54. وَالصَّبْرُ عَلَى حُكْمِ اللَّهِ.

55. Geloven in wat Allāh ﷻ gezegd heeft.

55. وَالْإِيمَانُ بِمَا قَالَ اللَّهُ ﷻ.

56. Geloven in alle Voorbeschikkingen van Allāh: zowel het goede als het slechte ervan en zowel het zoete als het bittere ervan. Allāh wist wat de dienaren zouden doen en waar ze terecht zouden komen. Ze treden nooit buiten de Kennis van Allāh. En niets zal op de aarden of in de hemelen zijn behalve wat Allāh ﷻ weet.

56. وَالْإِيمَانُ بِأَقْدَارِ اللَّهِ كُلِّهَا خَيْرِهَا وَشَرِّهَا وَحُلْوِهَا وَمُرَّهَا، قَدْ عَلِمَ اللَّهُ مَا الْعِبَادُ عَامِلُونَ، وَإِلَى مَا هُمْ صَائِرُونَ، لَا يَخْرُجُونَ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ وَلَا يَكُونُ فِي الْأَرْضِينَ وَلَا فِي السَّمَاوَاتِ إِلَّا مَا عَلِمَ اللَّهُ ﷻ.

57. Weten dat hetgeen jou getroffen heeft, jou nooit gemist zou hebben, en hetgeen jou miste, jou nooit getroffen zou hebben.^[1]

57. وَتَعْلَمُ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ، وَمَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ.

58. Er is geen schepper naast Allāh.

58. وَلَا خَالِقَ مَعَ اللَّهِ.

59. De *takbīr*^[2] wordt viermaal uitgesproken bij het dodengebed. Dit is het standpunt van Mālik ibn Anas, Sufyān ath-Thawriyy, al-Ḥasan ibn Šāliḥ,^[3] Aḥmad ibn Ḥanbal en de andere wetsgeleerden, en zo heeft de Boodschapper van Allāh ﷺ het gezegd.

59. وَالتَّكْبِيرُ عَلَى الْجَنَائِزِ أَرْبَعٌ، وَهُوَ قَوْلُ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، وَسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، وَالْحَسَنَ بْنَ صَالِحٍ، وَأَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ، وَالْفُقَهَاءَ، وَهَكَذَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ.

[1] Zie de voetnoot bij passage 65.

[2] *Takbīr*: het uitspreken van 'Allāhu akbar'.

[3] Al-Ḥasan ibn Šāliḥ ibn Ḥayy al-Hamdāniyy (169 NH). Ibn Abī Ya'lā zei in Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (1/142): "Al-Marrūḍhiyy zei: Toen al-Ḥasan ibn Ḥayy genoemd werd, hoorde ik Abū 'Abdillāh (Aḥmad ibn Ḥanbal) zeggen: 'We zijn niet tevreden over zijn methodiek. Sufyān (ath-Thawriyy) is geliefder bij ons. Ibn Ḥayy bleef weg van het vrijdaggebed en beschouwde het zwaard (tegen onrechtvaardige machthebbers) als toegestaan.'" Al-ʿImām al-Barbahāriyy was hier wellicht niet van op de hoogte, of hij geloofde dat al-Ḥasan ibn Šāliḥ teruggekomen was op zijn standpunten (vanwege bepaalde overleveringen hierover).

60. Geloven dat er met iedere regendruppel een engel vanuit de hemel neerdaalt, tot hij het plaatst op de plek waartoe Allāh ﷻ hem opdroeg.^[1]
61. Geloven dat de (dode) afgodenaanbidders die in de put gegooid werden op de Dag van (de Slag bij) Badr, de woorden van de Profeet ﷺ konden horen toen hij hen toesprak.^[2]
62. Geloven dat de zieke persoon door Allāh beloond wordt voor de ziekte waar hij aan lijdt.^[3]
63. En (geloven) dat de martelaar beloond wordt voor het feit dat hij gedood werd.
64. Geloven dat kinderen pijn voelen wanneer ze door iets getroffen worden in deze wereld. Dit in tegenstelling tot Bakr ibn Ukht ʿAbd al-Wāhid,^[4] die zei: “Ze voelen geen pijn”, en hiermee onwaarheid sprak.
60. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ مَعَ كُلِّ قَطْرَةٍ مَلَكَكَ يُنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ حَتَّى يَضَعَهَا حَيْثُ أَمَرَهُ اللَّهُ ﷻ.
61. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حِينَ كَلَّمَ أَهْلَ الْقَلْبِ يَوْمَ بَدْرٍ، أَيُّ: الْمُشْرِكِينَ، كَانُوا يَسْمَعُونَ كَلَامَهُ.
62. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ الرَّجُلَ إِذَا مَرِضَ يَأْجُرُهُ اللَّهُ عَلَى مَرَضِهِ.
63. وَالشَّهِيدُ يَأْجُرُهُ عَلَى الْقَتْلِ.
64. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ الْأَطْفَالَ إِذَا أَصَابَهُمْ شَيْءٌ فِي دَارِ الدُّنْيَا يَأْلُمُونَ، وَذَلِكَ أَنَّ بَكْرَ ابْنِ أُخْتِ عَبْدِ الْوَاحِدِ قَالَ: لَا يَأْلُمُونَ، وَكَذَبَ.

[1] De auteur bouwde dit op overleveringen van enkele Tabiʿin, namelijk al-Ḥakam ibn ʿUṭaybah en al-Ḥasan al-Baṣriyy. Zo leverde Abū ʿsh-Shaykh over in al-ʿAẓamah (4/1274) van al-Ḥasan al-Baṣriyy ﷺ inzake de Uitspraak van Allāh (vert.): ﴿En we zenden het niet neer behalve volgens een bekende maatgeving. (21)﴾ [al-Hijr 15:21]; al-Ḥasan zei erover: “Geen jaar kent meer regen dan een ander jaar, maar Allāh stuurt de regen waar Hij het wil, en soms kan dat in de zee zijn. Met de regen dalen zo-en-zoveel engelen neer: ze schrijven waar die regen terecht komt, aan wie het als voorziening gegeven wordt en wat eruit voortkomt, met elke druppel.”

[2] In Ṣaḥiḥ al-Bukhāriyy (3976) en Ṣaḥiḥ Muslim (2875) is overgeleverd “van Abū Ṭalḥah (رضي الله عنه), dat de Profeet van Allāh ﷺ op de Dag van Badr vierentwintig kopstukken van Quraysh liet werpen in een van de vieze, uitgedroogde putten van Badr. [...] Tot hij ging staan aan de rand van de put en hij hen riep bij hun namen en de namen van hun vaders: ‘O die-en-die, zoon van die-en-die, en o die-en-die, zoon van die-en-die, zouden jullie er niet blij mee zijn geweest als jullie Allāh en Zijn Boodschapper gehoorzaam waren geweest? Want voorwaar, wij hebben hetgeen onze Heer ons beloofde als waarheid aangetroffen. Hebben jullie hetgeen jullie Heer jullie beloofde als waarheid aangetroffen?’ Hij (de overleveraar) zei: ‘Umar zei vervolgens: ‘O Boodschapper van Allāh, je spreekt tegen lijken die geen zielen bevatten.’ Hierop zei de Boodschapper van Allāh ﷺ: ‘Bij Degene in Wiens Hand de ziel van Muḥammad ligt, jullie horen datgene wat ik zeg niet beter dan zij.’”

[3] In Ṣaḥiḥ al-Bukhāriyy (5660) en Ṣaḥiḥ Muslim (2571) is overgeleverd dat de Boodschapper van Allāh ﷺ zei: “Er is geen moslim die getroffen wordt door schade van een ziekte of andere zaken, behalve dat Allāh zijn slechte daden weghaalt zoals een boom haar bladeren laat vallen.”

[4] Bakr ibn Ukht ʿAbd al-Wāhid ibn Zayd al-Baṣriyy, naar wie de Bakriyyah-sekte vernoemd is. Zie [10] De Geloofsleer van Ḥarb al-Kirmāniyy, passage 95.

65. Weet dat niemand het Paradijs zal binnentreden behalve met de Genade van Allāh,^[1] en dat Allāh niemand zal straffen behalve vanwege zijn zonden en naar gelang zijn zonden. Als Allāh de inwoners van de hemelen en de aarde zou straffen, zowel de deugdzamen als de zondaren onder hen, dan zou Hij daarmee niet onrechtvaardig zijn tegen hen.^[2] Het is niet toegestaan om over Allāh ﷻ te zeggen dat Hij onrecht pleegt. Immers, het is slechts onrecht wanneer iemand iets neemt wat niet van hem is. Aan Allāh behoort echter het Scheppen en het Bevelen toe: de schepping is Zijn schepping en de wereld is Zijn wereld. Hij wordt niet gevraagd over wat Hij doet met Zijn schepping en er mag niet gevraagd worden: 'waarom?' en 'hoe?' Niemand mag tussen Allāh en Zijn schepping treden.

65. وَأَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَحَدٌ إِلَّا بِرَحْمَةِ اللَّهِ، وَلَا يُعَذَّبُ اللَّهُ أَحَدًا إِلَّا بِذُنُوبِهِ يَقْدِرُ ذُنُوبِهِ، وَلَوْ عَذَّبَ اللَّهُ أَهْلَ السَّمَاوَاتِ وَأَهْلَ الْأَرْضِ بِرَّهْمٍ وَفَاجِرُهُمْ، عَذَّبَهُمْ غَيْرَ ظَالِمٍ لَهُمْ. لَا يَجُوزُ أَنْ يَقَالَ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: إِنَّهُ يَظْلِمُ، وَإِنَّمَا يَظْلِمُ مَنْ يَأْخُذُ مَا لَيْسَ لَهُ، وَاللَّهُ جَلَّ تَنَازُؤُهُ هُوَ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ، الْخَلْقُ خَلْقُهُ وَالِدَارُ دَارُهُ، لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ بِخَلْقِهِ، وَلَا يَقَالُ: لِمَ وَكَيْفَ؟ لَا يَدْخُلُ أَحَدٌ بَيْنَ اللَّهِ وَبَيْنَ خَلْقِهِ.

66. Als je hoort dat een man de *āthār*^[3] aanvalt of niet accepteert, of dat hij iets van de berichtgevingen van de Boodschapper van Allāh ﷺ ontkent, betwijfel zijn Islam dan, want dit is een man met een slechte uitspraak en slecht standpunt. Hij valt hiermee in feite de

66. وَإِذَا سَمِعْتَ الرَّجُلَ يَطْعُنُ عَلَى الْأَثَارِ وَلَا يَقْبَلُهَا أَوْ يُنْكِرُ شَيْئًا مِنْ أَخْبَارِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَاتَّهِمُهُ عَلَى الْإِسْلَامِ، فَإِنَّهُ رَجُلٌ رَدِيءُ الْقَوْلِ وَالْمَذْهَبِ، وَإِنَّمَا طَعَنَ عَلَى

[1] In Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (6464) en Ṣaḥīḥ Muslim (2818) is overgeleverd "van 'Ā'ishah, de echtgenote van de Profeet, dat zij gewend was om te zeggen: 'De Boodschapper van Allāh ﷺ zei: 'Streef naar het correcte; lukt dat niet, probeer dan in de buurt ervan te komen. En ontvang het goede nieuws, want er is niemand die door zijn daden het Paradijs zal binnentreden.' Ze zeiden: 'O Boodschapper van Allāh, ook jij niet?' Hij zei: 'Ook ik niet, behalve dat Allāh mij omvat met Genade van Hem. En weet dat de meest geliefde daad bij Allāh datgene is wat continu voortgezet wordt, zelfs al is het weinig.'"

[2] In o.a. Sunan Abī Dāwūd (4699), Sunan Ibn Mājah (77) en Ṣaḥīḥ Ibn Hibbān (727) is overgeleverd: "Ad-Daylamiyy zei: Ik ging naar (de metgezel) Ubayy ibn Ka'b (رضي الله عنه) toe en zei tegen hem: 'Er is iets (i.e. een gedachte) in mij terechtgekomen met betrekking tot de Voorbeschikking (al-Qadar), dus lever iets over aan mij, zodat Allāh het verwijdt uit mijn hart.' Hij (i.e. Ubayy ibn Ka'b) zei: 'Als Allāh de inwoners van Zijn hemelen en de inwoners van Zijn aarde zou straffen, dan zou Hij hen straffen terwijl Hij (hiermee) niet onrechtvaardig tegen hen is. En als Hij hen genadig zou zijn, dan zou Zijn Genade beter voor hen zijn dan hun daden. Als jij een hoeveelheid die gelijk is aan (de berg) Uḥud aan goud uit zou geven voor de zaak van Allāh, dan zou Allāh het niet van je accepteren totdat je gelooft in de Voorbeschikking en (totdat) je weet dat hetgeen jou trof, jou nooit gemist zou hebben, en dat hetgeen jou miste, jou nooit getroffen zou hebben. Als je op iets anders dan dit zou sterven, dan zou je het Vuur binnentreden.' Hij (i.e. ad-Daylamiyy) zei: 'Vervolgens ging ik naar (de metgezel) 'Abdullāh ibn Mas'ūd (رضي الله عنه) toe en hij zei hetzelfde; daarna ging ik naar (de metgezel) Ḥudhayfah ibn al-Yamān (رضي الله عنه) toe en hij zei hetzelfde; en vervolgens ging ik naar (de metgezel) Zayd ibn Thābit (رضي الله عنه) toe, en hij leverde hetzelfde aan mij over van de Profeet ﷺ.' Authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door al-'Imām Ibn al-Qayyim in Shifā' al-'Ālil (1/343) en al-'Albāniyy in o.a. Ṣaḥīḥ Sunan Abī Dāwūd (4699) en as-Silsilah aṣ-Ṣaḥīḥah (2439), en tot goed (ḥasan) verklaard door Muqbil al-Wādi'iy in aṣ-Ṣaḥīḥ al-Musnad (350).

[3] *Āthār* betekent 'overleveringen' en is een term waarmee overleveringen aangeduid worden van zowel de Profeet ﷺ als van de metgezellen, de Tābi'īn en de Imams van de Salaf.

Boodschapper van Allāh ﷺ en zijn metgezellen aan, want we kennen Allāh, de Boodschapper van Allāh ﷺ, de Qur'ān, wat goed is, wat slecht is, de wereld en het Hiernamaals enkel door de *āthār*. En voorwaar, de Qur'ān heeft de Sunnah meer nodig dan dat de Sunnah de Qur'ān nodig heeft.^[1]

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَصْحَابِهِ لِأَنَّهُ إِنَّمَا عَرَفْنَا اللَّهَ وَعَرَفْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَعَرَفْنَا الْقُرْآنَ وَعَرَفْنَا الْخَيْرَ وَالشَّرَّ وَالْدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ بِالْأَثَارِ، فَإِنَّ الْقُرْآنَ إِلَى السُّنَّةِ أَخْوَجُ مِنَ السُّنَّةِ إِلَى الْقُرْآنِ.

67. (Onnodig) praten, discussiëren en disputeren, specifiek over de Voorbeschikking (al-Qadar), is verboden bij alle sektes, want de Voorbeschikking is het geheim van Allāh.^[2] De Heer ﷺ verbood de Profeten om te spreken over de Voorbeschikking, de Boodschapper van Allāh ﷺ verbood het om te disputeren over de Voorbeschikking en de geleerden en godsvrezenden hekelden het en ze verboden het om te discussiëren over de Voorbeschikking. Geef je dus over eraan, bevestig het, heb Īmān (geloof) erin en geloof in alles wat de Boodschapper van Allāh ﷺ gezegd heeft over alle zaken, en zwijg over al het andere.

67. وَالْكَلَامُ وَالْجِدَالُ وَالْخُصُومَةُ فِي الْقَدَرِ خَاصَّةٌ مِنْهُيَّ عَنْهُ عِنْدَ جَمِيعِ الْفِرَقِ، لِأَنَّ الْقَدَرَ سِرُّ اللَّهِ، وَنَهَى الرَّبُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى الْأَنْبِيَاءَ عَنِ الْكَلَامِ فِي الْقَدَرِ، وَنَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْخُصُومَةِ فِي الْقَدَرِ، وَكَرِهَهُ الْعُلَمَاءُ وَأَهْلُ الْوَرَعِ وَنَهَوْا عَنِ الْجِدَالِ فِي الْقَدَرِ، فَعَلَيْكَ بِالتَّسْلِيمِ وَالْإِقْرَارِ وَالْإِيمَانِ، وَاعْتِقَادِ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي جُمْلَةِ الْأَشْيَاءِ وَتَسَكُّتِ عَمَّا سِوَى ذَلِكَ.

[1] Hiermee wordt bedoeld dat de algemeenheden van de Qur'ān met detail uitgelegd worden in de Sunnah. In o.a. al-'Ibānah al-Kubrā (95) van Ibn Baṭṭah is overgeleverd "via al-'Awzā'iyy (157 NH), van Makḥūl (112 NH; Ṭābi'iyy), hij zei: 'De Qur'ān heeft de Sunnah meer nodig dan dat de Sunnah de Qur'ān nodig heeft.' Hij (i.e. al-'Awzā'iyy) zei: 'En Yaḥyā ibn Abī Kathīr (129 NH) zei: 'De Sunnah is bepalend over de Qur'ān, maar de Qur'ān is niet bepalend over de Sunnah.'" De uitspraak van al-'Imām Makḥūl is ook overgeleverd door al-Khaṭīb al-Baghdādiyy in al-Kifāyah (21), al-Marwaziyy in as-Sunnah (104), al-Harawiyy in Dhamm al-Kalām (2/222). De uitspraak van al-'Imām Yaḥyā ibn Abī Kathīr is tevens overgeleverd in Sunan ad-Dārimiyy (1/45), as-Sunnah (103) van al-Marwaziyy en Dhamm al-Kalām (219).

Al-'Imām Ibn Qutaybah (276 NH) zei over de uitspraak van al-'Imām Yaḥyā ibn Abī Kathīr, in zijn werk Ta'wīl Mukhtalaf al-Ḥadīth (p. 199): "Hij bedoelt dat de Sunnah het Boek uitlegt en dat het informeert over wat Allāh ermee bedoelt." In Dhamm al-Kalām (213) van al-Harawiyy en al-Kifāyah (22) van al-Khaṭīb al-Baghdādiyy is overgeleverd dat al-Faḍl ibn Ziyād zei: "Ik hoorde het toen Aḥmad ibn Ḥanbal gevraagd werd over de overlevering waarin staat dat de Sunnah bepalend is over het Boek, waarop hij zei: 'Dit zou ik niet durven te zeggen, maar de Sunnah legt de Qur'ān uit en het verduidelijkt het.'"

[2] In al-'Ibānah al-Kubrā (1583) van al-'Imām Ibn Baṭṭah, ash-Sharī'ah (p. 202) van al-'Imām al-'Ājurriyy en Sharḥ Uṣūl al-'Itiqād (4/629) van al-'Imām al-Lalākā'iyy is overgeleverd "dat een man tegen 'Aliyy ibn Abī Ṭālib (ﷺ) zei: 'O Abū'l-Ḥasan, wat zeg je over de Voorbeschikking?' Hij (i.e. 'Aliyy) zei: 'Dit is een duistere weg, dus bewandel het niet.' Hij zei: 'Wat zeg je over de Voorbeschikking?' Hij (i.e. 'Aliyy) zei: 'Een diepe zee, dus ga er niet in.' Hij zei: 'Wat zeg je over de Voorbeschikking?' Hij (i.e. 'Aliyy) zei: 'Het geheim van Allāh, dus belast jezelf niet ermee.'"

In al-Mu'jam al-Kabīr (10606) van aṭ-Ṭabarāniyy en al-'Ibānah al-Kubrā (1994) van al-'Imām Ibn Baṭṭah is overgeleverd dat Ibn 'Abbās (رضي الله عنه) in een lange overlevering zei: "Vervolgens verzamelde 'Isā (رضي الله عنه) zijn volgelingen en zei: 'De Voorbeschikking is het geheim van Allāh, dus belast jullie zelf niet ermee.'" Al-'Imām al-'Ājurriyy zei in ash-Sharī'ah (p. 149): "Het past de moslims niet om te gaan zoeken en onderzoeken inzake de Voorbeschikking, want de Voorbeschikking is een van de geheimen van Allāh ﷻ."

68. Geloven dat de Boodschapper van Allāh ﷺ 's nachts omhoog gebracht werd (vanuit Jeruzalem) naar de hemel, waarna hij bij de Troon kwam en Allāh ﷻ tegen hem sprak. En tevens dat hij het Paradijs binnentrad en keek in het Vuur, dat hij de Engelen zag en de Profeten aan hem getoond werden, en dat hij zag wat er zich om de Troon heen bevindt. Ook zag hij de Kursiyy^[1] en alles wat zich in de hemelen en op de aarden bevindt; dit (was allemaal) terwijl hij wakker was. Jibrīl nam hem op al-Burāq^[2] mee en liet hem rondgaan in de hemelen. In die nacht werd het gebed verplicht gesteld en hij keerde diezelfde nacht nog terug naar Makkah. Dit vond vóór de Emigratie (al-Hijrah) plaats.^[3]

68. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أُسْرِيَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ وَصَارَ إِلَى الْعَرْشِ وَكَلَّمَهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، وَدَخَلَ الْجَنَّةَ وَأَطْلَعَ إِلَى النَّارِ وَرَأَى الْمَلَائِكَةَ وَنُشِرَتْ لَهُ الْأَنْبِيَاءُ، وَرَأَى سُرَادِقَاتِ الْعَرْشِ وَالْكَرْسِيِّ وَجَمِيعَ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِينَ فِي الْيَقَظَةِ، حَمَلَهُ جِبْرِيلُ عَلَى الْبُرَاقِ حَتَّى أَدَارَهُ فِي السَّمَاوَاتِ، وَفُرضَ الصَّلَاةُ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ، وَرَجَعَ إِلَى مَكَّةَ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ، وَذَلِكَ قَبْلَ الْهِجْرَةِ.

69. Weet dat de zielen van de martelaren zich bevinden in groene vogels die rondvliegen in het Paradijs en zich vestigen in nesten onder de Troon.^[4] En de zielen van de (andere overleden) gelovigen bevinden zich onder de Troon.^[5] De zielen van de (overleden)

69. وَاعْلَمُوا أَنَّ أَرْوَاحَ الشُّهَدَاءِ فِي حَوَاصِلِ طَيْرٍ خَضِرٍ تُسْرَحُ فِي الْجَنَّةِ وَتَأْوِي إِلَى قَنَادِيلٍ تَحْتَ الْعَرْشِ، وَأَرْوَاحَ الْمُؤْمِنِينَ تَحْتَ الْعَرْشِ، وَأَرْوَاحَ الْكُفَّارِ وَالْفَجَّارِ

[1] In o.a. Kitāb as-Sunnah (57) van al-ʿImām ʿAbdullāh ibn Aḥmad is overgeleverd dat de edele metgezel Ibn ʿAbbās رضي الله عنه zei: “De Kursiyy (Stoel) is de plek (*mawḍiʿ*) van de Twee Voeten, en niemand kent de omvang van de Troon.” Tevens overgeleverd door al-ʿImām ad-Dārimiyy (280 NH) رحمه الله in an-Naqd ʿalā l-Marisiyy (89), waarna hij zei: “Dit is wat we van Ibn ʿAbbās kennen als authentiek (*ṣaḥīḥ*) en bekend.” Al-ʿAzhariyy (370 NH) zei in Tahdhīb al-Lughah (10/54): “De mensen van kennis hebben er overeenstemming over dat deze overlevering authentiek (*ṣaḥīḥ*) is.”

[2] In Ṣaḥīḥ Muslim (164) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ in een lange overlevering zei: “Vervolgens werd er een wit rijdier naar mij toe gebracht, genaamd al-Burāq. Het was groter dan een ezel en kleiner dan een muilnier en elke stap die hij nam bracht hem aan het einde van zijn zichtveld.”

[3] Zoals vermeld staat in de bekende overlevering over al-ʿIsrāʾ wa l-Miʿrāj (de Nachtreis en de Opstijging) in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (349) en Ṣaḥīḥ Muslim (163); de Nachtreis van de Profeet ﷺ vanuit Makkah naar Jeruzalem en vervolgens de Opstijging naar de hemelen.

[4] In o.a. Ṣaḥīḥ Muslim (1887) is overgeleverd: “Masrūq zei: Wij vroegen ʿAbdullāh ibn Masʿūd over dit vers (vert.): ﴿En beschouw degenen die gedood zijn op het pad van Allāh niet als doden. Integendeel, zij zijn in leven bij hun Heer, terwijl zij voorzien worden.﴾ (169) [ʾĀl ʾImrān 3:169]; hij zei erover: Voorwaar, wij hebben [de Profeet ﷺ] daarover gevraagd en hij zei: ‘Hun zielen bevinden zich in groene vogels wiens nesten aan de Troon hangen. Ze vliegen in het Paradijs waar ze maar naartoe willen en vestigen zich vervolgens in die nesten.’”

[5] In Muwaṭṭaʾ Mālik (572), Sunan an-Nasāʾiyy (2073), Sunan Ibn Mājah (4271) en Musnad Aḥmad (15792) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “De ziel van de gelovige is een vogel die zit in de bomen van het Paradijs totdat Allāh hem terugbrengt naar zijn lichaam op de dag dat Hij hem zal opwekken.” Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door Ibn ʿAbd al-Barr in al-Istidhkār (2/614), al-ʿAlbāniyy in o.a. Sharḥ aṭ-Ṭaḥāwīyyah (422) en Ṣaḥīḥ Sunan Ibn Mājah (3465) en Shuʿayb al-ʿArnāʾūt in Takhrij al-Musnad (15792). →

ongelovigen en verdorvenen bevinden zich in (de waterbron van) Barahūt, en in Sijjīn.^[1]

فِي بُرْهُوتَ وَهِيَ فِي سَجِّينَ.

70. Geloven dat de overledene tot zitten gebracht zal worden in zijn graf en dat Allāh de ziel naar hem terug zal sturen, zodat Munkar

70. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ الْمَيِّتَ يُعَدُّ فِي قَبْرِهِ، وَيُرْسِلُ اللَّهُ فِيهِ الرُّوحَ حَتَّى يَسْأَلَهُ مُنْكَرٌ

Al-'Imām 'Abdullāh ibn Aḥmad zei in zijn Masā'il (546): "Ik vroeg mijn vader (Aḥmad ibn Ḥanbal) over de zielen van de doden: bevinden zij zich in de graven of in vogels, of sterven ze zoals de lichamen sterven? Hij zei: 'Het is overgeleverd van de Profeet ﷺ dat hij zei: 'De ziel van de gelovige is een vogel die zit in de bomen van het Paradijs totdat Allāh hem terugbrengt naar zijn lichaam op de dag dat Hij hem zal opwekken.' En het is overgeleverd dat 'Abdullāh ibn 'Amr (رضي الله عنه) zei: 'De zielen van de gelovigen bevinden zich binnen in groene vogels, zoals bezoekers: ze zullen elkaar daarin (i.e. in het Paradijs) herkennen en zullen voorzien worden van haar vruchten.' "Sommige mensen zeiden: 'De zielen van de martelaren bevinden zich binnen in groene vogels die zich vestigen in nesten in het Paradijs, die hangen aan de Troon.'" In al-Jāmi' li-'Ulūm al-'Imām Aḥmad (4/241) en Majmū' al-Fatāwā (4/224) staat vermeld dat al-'Imām Aḥmad zei: "De zielen van de ongelovigen bevinden zich in het Vuur en de zielen van de gelovigen in het Paradijs, terwijl de lichamen zich bevinden op de wereld. [...]"

- [1] Sijjīn: de zevende, onderste aarde. Barahūt is een vallei in Ḥadramawt (Jemen), waar een diepe waterbron (bi'r) ligt met dezelfde naam: Bi'r Barahūt. Dit is overgeleverd van meerdere metgezellen en Tābi'in, waaronder de edele metgezel 'Aliyy ibn Abī Ṭālib (رضي الله عنه):

In Muṣannaf 'Abd ar-Razzāq (9118), Tafsīr Ibn Abī Ḥātim (18574), Akhbār Makkah (1110) van al-Fākihiyy en Akhbār Makkah (p. 50) van al-'Azraqiyy is overgeleverd "van (Sufyān) Ibn 'Uyaynah, via Furāt al-Qazzāz, via (de metgezel) Abū 't-Ṭufayl (رضي الله عنه), van 'Aliyy (رضي الله عنه), hij zei: "De beste vallei onder de mensen is de vallei van Makkah en een vallei in India (al-Hind) waarin Ādam neerdaalde en waarvandaan deze parfum gehaald wordt waarmee jullie jezelf parfumeren. De twee slechtste valleien onder de mensen zijn de vallei van al-'Aḥqāf (de plek waar Hūd (عليه السلام) zijn volk 'Ād waarschuwde) en een vallei in Ḥadramawt genaamd Barahūt. De beste waterbron onder de mensen is de bron van Zamzam en die bevindt zich in de vallei van Makkah. De slechtste waterbron onder de mensen is Barahūt en die bevindt zich in de vallei van Barahūt, en daarin worden de zielen van de (overleden) ongelovigen verzameld." Al-Jumayziyy, de redacteur van Sharḥ as-Sunnah, zei in de voetnoten (p. 82): "Dit is een authentieke (ṣaḥīḥ) keten. De overlevering bevat iets wat niet vanuit opinie gezegd kan worden, dus het krijgt het oordeel van *ar-ra'f* (toeschrijving aan de Profeet ﷺ)."

Al-'Imām Ibn al-Qayyim zei in ar-Rūḥ (p. 91): "Abū 'Abdillāh Ibn Mandah (395 NH) zei: 'Een groep onder de metgezellen en de Tābi'in zei: 'De zielen van de gelovigen bevinden zich bij Allāh (ﷻ), zonder daar iets aan toe te voegen. En het is overgeleverd van een groep onder de metgezellen en de Tābi'in dat de zielen van de gelovigen in al-Jābiyah (een plek in ash-Shām) zijn en dat de zielen van de ongelovigen in de waterbron van Barahūt in Ḥadramawt zijn.'" Muqātil ibn Sulaymān (150 NH) zei in zijn Tafsīr (4/561) over de Dag der Opstanding: "De zielen van de ongelovigen stijgen vanuit de onderste aarde, in zwarte staat, omhoog naar een vallei in Ḥadramawt genaamd Barahūt."

Al-'Imām Ibn Rajab al-Ḥanbaliyy zei in zijn Tafsīr (1/159): "Een groep geleerden droeg de mening dat de zielen van de (overleden) ongelovigen zich in de waterbron van Barahūt bevinden, waaronder al-Qāḍī Abū Ya'lā – een van onze Ḥanbalitische geleerden – in zijn boek al-Mu'tamad. Dit wijkt af van de uitspraak van Aḥmad dat de zielen van de (overleden) ongelovigen zich in het Vuur bevinden. Maar wellicht is de waterbron van Barahūt via de bodem verbonden aan de Hel, zoals er overgeleverd is dat de Hel zich onder de zee bevindt."

en Nakīr hem kunnen vragen over het geloof en haar voorschriften. Vervolgens wordt zijn ziel er pijnloos uitgehaald.^[1]

وَيَكْبُرُ عَنِ الْإِيمَانِ وَمَرَائِعِهِ، ثُمَّ تُسَلُّ رُوحُهُ بِلاَ أَلَمٍ.

71. De overledene weet het wanneer iemand hem bezoekt.^[2] De gelovige zal genietingen ondervinden in het graf en de verdorvene zal bestraft worden zoals Allāh het wil.

71. وَيَعْرِفُ الْمَيِّتُ الرَّائِرَ إِذَا زَارَهُ، وَيَنْعَمُ فِي الْقَبْرِ الْمُؤْمِنُ وَيُعَذَّبُ الْفَاجِرُ كَيْفَ شَاءَ اللَّهُ.

72. Weet dat zowel het slechte als het goede plaatsvindt met de Voorbepaling (Qaḍā') en Voorbeschikking (Qadar) van Allāh.

72. وَاعْلَمْ أَنَّ الشَّرَّ وَالْخَيْرَ بِقَضَاءِ اللَّهِ وَقَدَرِهِ.

[1] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (1369) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: "Wanneer de gelovige tot zitten gebracht wordt in zijn graf, dan wordt hij bezocht (door de engelen)..." En in o.a. Sunan Abī Dāwūd (4753), Musnad Aḥmad (18534), Muṣannaf Ibn Abī Shaybah (3/310, 3/374), Kitāb at-Tawḥīd (p. 119) van Ibn Khuzaymah, Mustadrak al-Ḥākim (1/37-8), Shu'ab al-ʿImān (395) van al-Bayhaqiyy en Kitāb al-ʿImān (1064) van Ibn Mandah, is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: "[...] Zijn ziel zal teruggebracht worden naar zijn lichaam, waarna twee engelen naar hem toe zullen komen en hem zullen laten zitten, waarop ze zullen zeggen: 'Wie is jouw Heer?' [...]" Al-Bayhaqiyy zei erbij: "Dit is een overlevering met een authentieke (ṣaḥīḥ) overleveringsketen." En Ibn Mandah zei erbij: "Dit is een bekende, aaneengesloten overleveringsketen, overgeleverd van (de metgezel) al-Barā' door een groep." Ibn al-Qayyim zei in ar-Rūḥ (p. 76): "De overlevering is authentiek (ṣaḥīḥ); er is geen twijfel over." Zie verhandeling [6] De Fundamenten van de Sunnah (Aḥmad), passage 17 (incl. voetnoot) over Munkar en Nakīr.

[2] Al-ʿImām Ibn al-Qayyim zei in zijn boek ar-Rūḥ (p. 5): "De eerste kwestie: weten de doden van het bezoek van de levenden en hun Salām (veiligheidsgroet) aan hen, of niet? [...]" Er is van de Salaf overgeleverd middels overleveringen die *mutawātir* (massaal overgeleverd in iedere fase van de keten, waardoor het authentiek is) zijn, dat de overledene het weet wanneer hij bezocht wordt door de levende en hier blij om wordt." Vervolgens noemde Ibn al-Qayyim een reeks aan overleveringen, waaronder een overlevering in Shu'ab al-ʿImān (8857) van al-Bayhaqiyy, waarin de edele metgezel Abū Hurayrah zei: "Als een man langs het graf van iemand komt die hij kent en hij de Salām aan hem geeft, dan zal hij hem de Salām teruggeven en hem herkennen. En als hij langs een graf komt [van iemand] die hij niet kent en hij hem de Salām geeft, dan zal hij de Salām teruggeven." Al-ʿImām Ibn Rajab zei in Ahwāl al-Qubūr (p. 258): "Paragraaf: dat de doden weet hebben van degenen die hen bezoeken en hen de Salām geven."

In Ṣaḥīḥ Muslim (121) is overgeleverd dat de edele metgezel 'Amr ibn al-ʿĀṣ ﷺ zei: "Wanneer jullie mij begraven, vul mijn graf dan goed met aarde, en blijf om mijn graf heen voor de tijdsduur waarin een kameel geslacht wordt en het vlees ervan verdeeld wordt, zodat ik jullie gezelschap kan ondervinden en ik kan kijken wat ik de boodschappers (d.w.z. engelen) van mijn Heer als antwoord zal geven."

Al-ʿImām Ibn al-Qayyim zei in ar-Rūḥ (p. 20): "Het is bevestigd in aṣ-Ṣaḥīḥ (Ṣaḥīḥ Muslim in dit geval) dat de overledene gezelschap ondervindt van degenen die zijn Janāzah (begravenis) bijwonen na het begraven. Muslim leverde over in zijn Ṣaḥīḥ (121; zie hierboven) [...] Dit duidt erop dat de overledene gezelschap ondervindt van degenen die bij zijn graf aanwezig zijn en dat hij blij is met hen."

Deze uitspraak van al-ʿImām al-Barbahāriyy werd vermeld door Ibn Mufliḥ al-Maqdisiyy (763 NH; een van de latere Ḥanbalitische wetsgeleerden), die zei in zijn boek over de Ḥanbalitische wetsleer al-Furū' (2/235): "Abū Muḥammad al-Barbahāriyy, een van onze vroegere Ḥanbalitische geleerden verklaarde, in zijn algemeenheid, dat de overledene weet zal hebben van de levende (die hem bezoekt)."

73. Geloven dat Allāh ﷻ Degene is Die tegen Mūsā ibn 'Imrān (ﷺ) sprak op de Dag van de Berg en dat Mūsā de Spraak van Allāh hoorde, met een Stem (Ṣawt) die hij met zijn oren van Hem hoorde en niet van iemand anders. Wie iets anders zegt dan dit, is ongelovig geworden.^[1]

73. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى هُوَ الَّذِي كَلَّمَ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ يَوْمَ الطُّورِ، وَمُوسَى يَسْمَعُ مِنَ اللَّهِ الْكَلَامَ بِصَوْتٍ وَقَعَ فِي مَسَامِعِهِ مِنْهُ لَا مِنْ غَيْرِهِ، فَمَنْ قَالَ غَيْرَ هَذَا فَقَدْ كَفَرَ.

[1] Allāh zei (vert.): «En Allāh sprak werkelijk tegen Mūsā. {164}» [4:164], en in een ander vers (vert.): «En toen Mūsā op het met Ons afgesproken tijdstip kwam en zijn Heer tegen hem sprak...» [7:143]. In o.a. Khalq Af'āl al-'Ibād (p. 17) van al-Bukhāriyy, Kitāb as-Sunnah (48) van 'Abdullāh ibn Aḥmad en al-'Ibānah al-Kubrā (327) van Ibn Baṭṭāh is overgeleverd dat al-'Imām 'Abd ar-Raḥmān ibn Maḥdiyy (198 NH) zei: "Voorwaar, de Jahmiyyah willen ontkennen dat Allāh tegen Mūsā sprak en dat Hij Zich op de Troon bevindt. Wij zijn van mening dat ze moeten worden opgeroepen tot berouw: of ze tonen berouw, of hun nekken dienen geslagen te worden (met het zwaard)."

De Jahmiyyah, waaronder de Ashā'irah, beweren dat Allāh niet spreekt met een ṣawt (stem, geluid). Al-'Imām Ibn Taymiyyah zei in Majmū' al-Fatāwā (12/368): "Abdullāh ibn Aḥmad zei in Kitāb as-Sunnah (533): 'Ik zei tegen mijn vader (Aḥmad): 'Er is hier iemand die zegt dat Allāh niet spreekt met geluid (ṣawt).'' Hij zei: 'O mijn zoon, dit zijn Jahmiyyah, *zanādiqah* (d.w.z. huichelaren). Ze draaien en keren uiteindelijk slechts terug naar ontkenning (*at-ta'īl*).'"

Al-'Imām 'Abdullāh ibn Aḥmad ﷺ zei in Kitāb as-Sunnah (518): "Ik vroeg mijn vader (Aḥmad ibn Ḥanbal) ﷺ over een volk dat zegt: 'Toen Allāh ﷻ tegen Mūsā sprak, sprak Hij niet met geluid (ṣawt).'' Mijn vader zei: 'Integendeel, voorwaar, jouw Heer ﷻ sprak met geluid. We leveren deze overleveringen over zoals ze gekomen zijn.' Mijn vader ﷺ zei vervolgens: 'De overlevering van Ibn Maṣ'ūd ﷺ: 'Wanneer Allāh ﷻ spreekt, dan is er een Stem (Ṣawt) van Hem te horen, (die een effect op het gehoor heeft) zoals een ketting die over een rots wordt gesleept.' Mijn vader ﷺ zei: 'De Jahmiyyah ontkennen dit.' Mijn vader zei: 'Dit zijn ongelovigen. Ze willen de mensen misleiden. Wie beweert dat Allāh ﷻ niet spreekt, is een ongelovige. Wij leveren deze overleveringen over zoals ze gekomen zijn.'" Tevens in Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (1/185).

In o.a. Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (4701, 4800), Sunan Abi Dāwūd (3989), Jāmi' at-Tirmidhiyy (3223) en Sunan Ibn Mājah (194) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: "Wanneer Allāh een zaak bepaalt in de hemel, dan slaan de engelen met hun vleugels uit onderdanigheid aan Zijn Uitspraak, (die een effect op hun gehoor heeft) zoals een ketting (die gesleept wordt) op een gladde steen. [...]" Hier wordt niet bedoeld dat de Stem van Allāh lijkt op het geluid van een ketting die over een rots wordt gesleept, maar dat het effect dat de Stem van Allāh heeft op het gehoor, lijkt op het effect dat het geluid van een ketting op het gehoor heeft wanneer deze gesleept wordt over een rots.

Allāh zei (vert.): «Toen hij (i.e. Mūsā) er (i.e. bij het vuur) aankwam, werd hij geroepen van vanuit de kant van de vallei rechts (van Mūsā), op een gezegende plek, van de boom (Allāh zei): "O Mūsā, voorwaar, Ik ben Allāh, de Heer der werelden." {30}» [28:30]. Al-'Imām al-'Ājurriyy (360 NH) zei in ash-Shar'ah (3/1109): "Wie beweert dat Allāh ﷻ niet tegen Mūsā sprak, die heeft de tekst van de Qur'ān verworpen en is ongelovig in Allāh, de Geweldige. En als een van hen zegt: 'Allāh heeft spraak geschapen in de boom (die vermeld werd in het voorgenoemde vers) en daarmee sprak Hij tegen Mūsā ﷺ', dan dient er tegen hem gezegd te worden: dit is ongeloof; want hij beweert dat de Spraak geschapen is, ver verheven is Allāh boven dat, en hij beweert dat een geschapene ar-Rubūbiyyah (Heerschappij) mag claimen; dit behoort tot de afschuwelijkste en afgrijselijkste uitspraken. Er dient tegen hem gezegd te worden: o dwalende, is het toegestaan voor een ander dan Allāh om te zeggen: 'Voorwaar, ik ben Allāh'? We zoeken toevlucht bij Allāh tegen het idee dat degene die dit zegt een moslim is. Dit is een ongelovige."

74. Het intellect^[1] is aangeboren. Ieder mens heeft aan intellect ge-kregen wat Allāh voor hem wilde: ze verschillen van elkaar in niveau qua intellect zoals de deeltjes in de hemelen van elkaar verschillen, en van ieder mens worden daden gevergd naar gelang het intellect dat Hij hem gegeven heeft. Het intellect is niet iets wat verworven wordt, maar het is een gunst van Allāh ﷻ.^[2]

75. Weet dat Allāh sommige dienaren heeft begunstigd boven anderen, zowel qua religie als qua wereldse zaken, uit Rechtvaardigheid van Hem. Er mag niet gezegd worden dat Hij onrechtvaardig is of dat Hij onterecht een voorkeur heeft. Wie zegt dat de Gunst van Allāh aan de gelovige en de ongelovige gelijk is, die is een persoon van innovatie. Allāh heeft de gelovigen begunstigd boven de ongelovigen, de gehoorzame boven de ongehoorzame en de beschermde boven de vernederde, uit Rechtvaardigheid van Hem. Het is Zijn Gunst: Hij geeft het aan wie Hij wil en Hij weerhoudt het van wie Hij wil.^[3]

76. Het is niet toegestaan om oprecht advies (*an-naṣīḥah*) over religieuze zaken verborgen te houden voor de moslims, met betrekking tot zowel de deugdzamen als de zondaren onder hen. Wie het verbergt, heeft de moslims bedrogen, en wie de moslims bedriegt, heeft de religie bedrogen, en wie de religie bedriegt, heeft Allāh, Zijn Boodschapper ﷺ en de gelovigen bedrogen.^[4]

74. وَالْعَقْلُ مَوْجُودٌ، أُعْطِيَ كُلُّ إِنْسَانٍ مِنَ الْعَقْلِ مَا أَرَادَ اللَّهُ، يَتَفَاوَتُونَ فِي الْعُقُولِ مِثْلَ الذَّرَّةِ فِي السَّمَاوَاتِ، وَيُطَلَّبُ مِنْ كُلِّ إِنْسَانٍ مِنَ الْعَمَلِ عَلَى قَدْرِ مَا أُعْطَاهُ مِنَ الْعَقْلِ، وَلَيْسَ الْعَقْلُ بِاِكْتِسَابٍ، إِنَّمَا هُوَ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى.

75. وَأَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ فَضَّلَ الْعِبَادَ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الدِّينِ وَالْدُنْيَا، عَدْلًا مِنْهُ، لَا يُقَالُ: جَارٌ وَلَا حَاسِي، فَمَنْ قَالَ: إِنَّ فَضْلَ اللَّهِ عَلَى الْمُؤْمِنِ وَالْكَافِرِ سَوَاءٌ فَهُوَ صَاحِبُ بِدْعَةٍ، بَلْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ، وَالطَّائِعِ عَلَى الْعَاصِي، وَالْمَعْصُومِ عَلَى الْمَخْذُولِ، عَدْلًا مِنْهُ، هُوَ فَضْلُهُ يُعْطَى مَنْ يَشَاءُ وَيُمْنَعُ مَنْ يَشَاءُ.

76. وَلَا يَحِلُّ أَنْ تَكْتُمَ النَّصِيحَةَ لِلْمُسْلِمِينَ بِرَّهِمْ وَفَاجِرِهِمْ فِي أَمْرِ الدِّينِ، فَمَنْ كَتَمَ فَقَدْ غَشَّ الْمُسْلِمِينَ، وَمَنْ غَشَّ الْمُسْلِمِينَ فَقَدْ غَشَّ الدِّينَ، وَمَنْ غَشَّ الدِّينَ فَقَدْ خَانَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ.

[1] Intellect (*al-aql*): verstandelijk vermogen.

[2] In al-'Aql (32) van al-'Imām Ibn Abi'd-Dunyā (281 NH) is overgeleverd dat al-'Imām Wahb ibn Munabbih (110 NH; Tābi'iy) zei: "Zoals bomen van elkaar in niveau verschillen qua vruchten, zo verschillen mensen van elkaar in niveau qua intellect."

[3] Allāh zei (vert.): ﴿En Allāh heeft sommige van jullie begunstigd boven anderen qua levensonderhoud.﴾ [16:71]. En (vert.): ﴿Zijn zij het die de Genade van jouw Heer verdelen? Wij zijn het Die hun levensonderhoud onder hen verdeeld hebben in het wereldse leven en Wij hebben sommigen van hen boven anderen in rang verheven, zodat sommigen van hen anderen in dienst kunnen nemen.﴾ [43:32]. En (vert.): ﴿Een groep heeft Hij geleid en een groep verdiende (het om te verkeren in) dwaling.﴾ [7:30].

[4] Allāh zei (vert.): ﴿En (gedenk) toen Allāh een verbond aanging met degenen aan wie het Boek gegeven was: 'Jullie moeten het zeker verduidelijken aan de mensen en het niet verbergen.' Waarna zij het achter hun ruggen wierpen en het inruilden voor een geringe prijs. En slecht is dat wat zij kochten. (187)﴾ [3:187]. In Ṣaḥīḥ Muslim (55) is overgeleverd "van Tamīm ad-Dāriyy dat de Profeet ﷺ zei: 'De religie is oprecht (an-naṣīḥah).' Wij zeiden: 'Tegenover wie?' Hij zei: 'Tegenover Allāh, Zijn Boek, Zijn Boodschapper, de leiders van de moslims en het gewone volk onder hen.'"

77. Allāh is Alhorend (Samīʿ) en Alziend (Baṣīr); Alhorend en Alwetend (ʿAlim). Zijn Twee Handen zijn uitgestrekt.^[1] Allāh wist dat de schepselen Hem ongehoorzaam zouden zijn voordat Hij hen schiep. Zijn Kennis over hen wordt altijd verwezenlijkt, maar Zijn Kennis over hen weerhield Hem niet ervan om [sommigen onder] hen te leiden naar de Islam en hen ermee te begunstigen, uit Generositeit, Gulheid en Begunstiging; dus alle prijzingen zijn voor Hem.

77. وَاللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى سَمِيعٌ بَصِيرٌ، سَمِيعٌ عَلِيمٌ، يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ، قَدْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّ الْخَلْقَ يَعْصُونَهُ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَهُمْ، عَلِمُهُ نَافِذٌ فِيهِمْ، فَلَمْ يَمْنَعْهُ عِلْمُهُ فِيهِمْ أَنْ هِدَاهُمْ لِلْإِسْلَامِ، وَمَنْ بِهِ عَلَيْهِمْ كَرَمًا وَجُودًا وَتَفَضُّلاً فَلَهُ الْحَمْدُ.

78. Weet dat de verkondiging van het nieuws (die een persoon ontvangt) bij het overlijden, drie vormen kent. Er zal gezegd worden: 'O geliefde van Allāh, ontvang het nieuws van de Tevredenheid van Allāh en het Paradijs.'^[2] En er zal gezegd worden: 'O vijand van Allāh, ontvang het nieuws van de Woede van Allāh en het Vuur.'^[3] En er zal gezegd worden: 'O dienaar van Allāh, ontvang het nieuws van het (binnentreden van het) Paradijs na vergelding.'^[4] Dit is de uitspraak van Ibn ʿAbbās.

78. وَاعْلَمْ أَنَّ الْبَشَارَةَ عِنْدَ الْمَوْتِ ثَلَاثٌ بِشَارَاتٍ، يُقَالُ: أَبْشِرْ يَا حَبِيبَ اللَّهِ بِرِضَى اللَّهِ وَالْجَنَّةِ، وَيُقَالُ: أَبْشِرْ يَا عَدُوَّ اللَّهِ بِغَضَبِ اللَّهِ وَالنَّارِ، وَيُقَالُ: أَبْشِرْ يَا عَبْدَ اللَّهِ بِالْجَنَّةِ بَعْدَ الْإِتِّقَامِ. هَذَا قَوْلُ ابْنِ عَبَّاسٍ.

[1] Allāh zei (vert.): «Echter, Zijn Twee Handen zijn uitgestrekt.» [5:64].

[2] D.w.z.: dit zal gezegd worden tegen de gelovige. Allāh zei (vert.): «O jij, de geruste ziel. {27} Keer terug naar jouw Heer, tevreden en welgevallig. {28} Treed vervolgens binnen onder mijn dienaren. {29} En treed Mijn Paradijs binnen. {30}» [89:27-30]. En (vert.): «Voorwaar, degenen die zeiden: "Onze Heer is Allāh", en vervolgens standvastig bleven, op hen zullen de engelen (bij het overlijden) neerdalen (zeggende): "Vrees niet en treur niet, en ontvang de goede tijding van het (binnentreden van) Paradijs die aan jullie beloofd werd." {30}» [41:30].

In o.a. Muṣannaf Ibn Abī Shaybah (3/380), Sunan Abī Dāwūd (4753), Musnad Aḥmad (18557) en Sunan an-Nasāʿiyy (2001) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei inzake de gelovige: "[...] Vervolgens komt de Engel des Doods ʾĀḍl tot hij gaat zitten bij zijn hoofd, waarna hij zegt: 'O goede ziel, kom eruit, naar Vergeving van Allāh en Tevredenheid.' [...] Tot goed (*ḥasan*) verklaard door al-ʿImām Ibn Taymiyyah in Majmūʿ al-Fatāwā (4/290) en door Muqbil al-Wādiʿiyy in aṣ-Ṣaḥiḥ al-Musnad (141). Authentiek (*ṣaḥiḥ*) verklaard door al-ʿAlbāniyy in o.a. Ṣaḥiḥ al-Jāmiʿ (1676).

[3] D.w.z.: dit zal gezegd worden tegen de ongelovige. Allāh zei (vert.): «En als jij de onrechtplegers zou zien tijdens de kwellingen van de dood, terwijl de engelen hun handen uitstrekken (zeggende): "Laat jullie zielen eruit. Op deze dag zullen jullie vergolden worden met een vernederende Bestrafing, omdat jullie gewend waren om iets anders dan de waarheid over Allāh te zeggen en jullie je tegenover Zijn Verzen hoogmoedig opstelden. {93}» [6:93]. In dezelfde overlevering als in de vorige voetnoot zei de Profeet ﷺ over de ongelovige: "[...] Vervolgens komt de Engel des Doods ʾĀḍl tot hij bij zijn hoofd gaat zitten, waarna hij zegt: 'O slechte ziel, kom eruit, naar Woede van Allāh en Toorn.' [...]»

[4] D.w.z. dit wordt gezegd tegen de zondige moslim die bestraffing verdient. Vermeld door ad-Daylamiyy (509 NH) in Musnad al-Firdaws (979) zonder keten: "Van Ibn ʿAbbās: 'Wanneer Allāh de Engel des Doods opdraagt tot het grijpen van de zielen van degenen die het Vuur verdienen van de zondaren van mijn Ummah, dan zegt Hij: 'Verkondig aan hen het nieuws van het Paradijs na een vergelding van zo en zo lang, afhankelijk van hoe lang zij in het Vuur vastgehouden zullen worden.'" Zowel ad-Daylamiyy als al-Barbahāriyy hebben geen keten vermeld, dus de authenticiteit kan niet onafhankelijk vastgesteld worden.

79. Weet dat de blinden de eersten zullen zijn die zullen kijken naar Allāh in het Paradijs,^[1] vervolgens de mannen en daarna de vrouwen,^[2] met de ogen van hun hoofden, zoals de Boodschapper van Allāh ﷺ zei: “Jullie zullen jullie Heer zien zoals jullie de maan zien op een vollemaansnacht en jullie zullen elkaar niet verdringen om Hem te zien.”^[3] Het is verplicht om hierin te geloven en het ontkennen ervan is ongeloof.^[4]

79. وَاعْلَمُ أَنَّ أَوَّلَ مَنْ يُنْظَرُ إِلَى اللَّهِ فِي الْجَنَّةِ الْأَصْرَاءُ، ثُمَّ الرِّجَالُ، ثُمَّ النِّسَاءُ، بِأَعْيُنِ رُؤُوسِهِمْ، كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «سَتَرُونَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرُونَ الْقَمَرَ لَيْلَةَ الْبَدْرِ لَا تَضَامُونَ فِي رُؤْيَيْهِ»، وَالْإِيمَانُ بِهَذَا وَاجِبٌ وَإِنْكَارُهُ كُفْرٌ.

80. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat er geen huichelarij (*zandaqah*), ongeloof, twijfel, innovatie, dwaling of verwarring met betrekking tot de religie plaatsgevonden heeft, behalve dat het afkomstig was van *al-kalām*^[5] en de mensen die zich bezighouden met *al-kalām*, redetwist, discussie en disputatie. Het is verbazingwekkend hoe iemand het lef kan hebben om zich bezig te houden met discussiëren, disputeren en redetwisten terwijl Allāh zegt: «Niemand redetwist over de Verzen van Allāh, behalve degenen die ongelovig zijn.»^[6] Je dient je over te geven, tevreden te zijn met de overleveringen en met de volgers van de overleveringen, jezelf te weerhouden en te zwijgen.

80. وَاعْلَمُ رَحِمَ اللَّهُ أَنَّهُ مَا كَانَتْ زُنْدَقَةٌ قَطُّ وَلَا كُفْرٌ وَلَا شَكٌّ وَلَا بِدْعَةٌ وَلَا ضَلَالَةٌ وَلَا خَيْرَةٌ فِي الدِّينِ إِلَّا مِنَ الْكَلَامِ وَأَصْحَابِ الْكَلَامِ وَالْجِدَالِ وَالْمِرَاءِ وَالْحُصُومَةِ، وَالْعَجَبُ كَيْفَ يَجْتَرُّ الرَّجُلُ عَلَى الْمِرَاءِ وَالْحُصُومَةِ وَالْجِدَالِ وَاللَّهُ يَقُولُ: «مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا» [غَافِر: 4]. فَعَلَيْكَ بِالتَّسْلِيمِ وَالرَّضَا بِالتَّكْوِينِ وَأَهْلِ التَّكْوِينِ، وَالْكَفُّ وَالسُّكُوتُ.

81. Geloven dat Allāh ﷻ schepselen zal bestraffen in het Vuur, in boeien, ketenen en kettingen. Het vuur zal zich in hen, boven hen en onder hen bevinden. Dit in tegenstelling tot een van de Jahmiyyah

81. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يُعَذِّبُ الْخُلُقَ فِي النَّارِ فِي الْأَغْلَالِ وَالْأَنْكَالِ وَالسَّلَاسِلِ وَالنَّارُ فِي أَجْوَافِهِمْ وَفَوْقَهُمْ

[1] Dit is vermeld in twee zwakke overleveringen van de Profeet ﷺ. De eerste is vermeld door ad-Daylamiyy in Musnad al-Firdaws (35) zonder overleveringsketen. De tweede is vermeld door al-Lālakā'iyy in Sharḥ Uṣūl al-ʿIṭiqād (923), Ibn Ḥibbān in ath-Thiqāt (4/9) en al-Bayhaqiyy in Shu'ab al-ʿImān (9959). Al-ʿImām al-Lālakā'iyy schreef er een hoofdstuk over genaamd: “Inzake dat de blinden de eersten zullen zijn die naar Allāh zullen kijken.” Er is tevens een uitspraak overgeleverd van al-Ḥasan al-Baṣriyy hierover, door al-Lālakā'iyy in hetzelfde hoofdstuk in Sharḥ Uṣūl al-ʿIṭiqād (924) en door al-Khaṭīb al-Baghdaḍiyy in Tajrīd al-ʿAsmaʾ wa'l-Kunā (2/310) en al-Muttafiq wa'l-Muftariq (1765), dat al-Ḥasan al-Baṣriyy (110 NH; Ṭabī'iyy) zei: “De eerste die zal kijken naar Allāh ﷻ is de blinde.” Al-Jumayziyy, de redacteur van Sharḥ as-Sunnah, zei erover in de voetnoten (p. 86): “De overleveringsketen bevat een onbekendheid. Het is niet authentiek.”

[2] De uitspraak dat mannen Allāh eerder zullen zien dan vrouwen is geen bewijs voor terug te vinden, noch is het terug te vinden in andere verhandelingen over de geloofsleer van de Imāms van Ahl as-Sunnah.

[3] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (554) en Ṣaḥīḥ Muslim (633).

[4] Deze laatste zin gaat over het zien van Allāh door de gelovigen in het Hiernamaals, en niet over de door de auteur vermeldde volgorde (blinden, dan de mannen, vervolgens de vrouwen).

[5] *Al-Kalām*: theologische redenering op basis van Griekse filosofie.

[6] Sūrat Ghāfir 40:4.

genaamd Hishām al-Fuwaṭiyy,^[1] die zegt: “Allāh bestraft slechts *bij* het Vuur”,^[2] en hiermee Allāh en Zijn Boodschapper tegenspreekt.

82. Weet dat er vijf verplichte gebeden zijn, waar niets aan toegevoegd of vanaf gehaald mag worden, en die verricht dienen te worden op de bijbehorende tijdstippen. Op reis bestaan ze uit twee gebedseenheden (*rak'atān*), behalve het Maghrib-gebed. Wie zegt dat het meer dan vijf gebeden zijn, heeft een innovatie ingevoerd, en wie zegt dat het minder dan vijf zijn, heeft een innovatie ingevoerd. Allāh accepteert niets ervan behalve binnen de bijbehorende tijd, tenzij iemand het vergeet, want dan moet hij het verrichten wanneer hij het zich herinnert, en tenzij iemand op reis is, want dan mag hij de twee gebeden samenvoegen^[3] als hij wil.

83. De Zakāh over goud, zilver, vruchten, granen en vee dient betaald te worden zoals de Boodschapper van Allāh ﷺ zei. Als een iemand het zelf wil distribueren, dan mag dat, en als hij het afstaat aan de leider,^[4] dan is dat ook toegestaan.

84. Weet dat de Islam begint met de getuigenis dat er geen rechtmatige aanbodene is behalve Allāh (*lā ilāha illā'l-Lāh*) en dat Muḥammad Zijn dienaar en Boodschapper is.

85. En (weet) dat hetgeen Allāh gezegd heeft, is zoals Hij het gezegd heeft. Niemand mag afwijken van wat Hij gezegd heeft^[5] en Hij is zoals Hij gezegd heeft.

86. Geloven in alle (Islamitische) wetgevingen (*sharā'i*).^[6]

وَذَلِكَ أَنَّ الْجَهْمِيَّةَ مِنْهُمْ هِشَامُ الْفُوطِيُّ قَالَ: إِنَّمَا يُعَذَّبُ عِنْدَ النَّارِ؛ رَدٌّ عَلَى اللَّهِ وَعَلَى رَسُولِهِ.

82. وَاعْلَمُ أَنَّ صَلَاةَ الْفَرِيضَةِ خَمْسُ صَلَوَاتٍ، لَا يُزَادُ فِيهَا وَلَا يُنْقُصُ فِي مَوَاقِفِهَا، وَفِي السَّفَرِ رَكْعَتَانِ إِلَّا الْمَغْرِبَ، فَمَنْ قَالَ: أَكْثَرَ مِنْ خَمْسٍ، فَقَدْ ابْتَدَعَ، وَمَنْ قَالَ: أَقَلُّ مِنْ خَمْسٍ، فَقَدْ ابْتَدَعَ، لَا يَقْبَلُ اللَّهُ شَيْئًا مِنْهَا إِلَّا لَوْفَتْهَا، إِلَّا أَنْ يَكُونَ نِسْيَانًا فَإِنَّهُ مَعْدُورٌ، بَأْيَ بِهَا إِذَا ذَكَرَهَا، أَوْ يَكُونَ مُسَافِرًا فَيَجْمَعُ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ إِنْ شَاءَ.

83. وَالزَّكَاةُ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالنَّمْرِ وَالْحَبُوبِ وَالذُّوَابِ عَلَى مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَإِنْ قَسَمَهَا فَجَائِزٌ وَإِنْ أَعْطَاهَا الْإِمَامُ فَجَائِزٌ.

84. وَاعْلَمُ أَنَّ أَوَّلَ الْإِسْلَامِ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

85. وَأَنَّ مَا قَالَ اللَّهُ كَمَا قَالَ، وَلَا خُلْفَ لِمَا قَالَ، وَهُوَ عِنْدَ مَا قَالَ.

86. وَالْإِيمَانُ بِالشَّرَائِعِ كُلِّهَا.

[1] Hishām ibn 'Amr al-Fuwaṭiyy (226 NH), een van de kopstukken van de Mu'tazilah.

[2] Dit is een van de filosofische dwalingen van de Mu'tazilah én de Ash'ā'irah, namelijk het ontkennen van het effect van *asbāb* (middelen). Daarom geloven zij dat Allāh niet straft met het Vuur, maar enkel bij het Vuur, en dat het Vuur geen effect heeft. Ahl as-Sunnah geloven echter dat *asbāb* effect hebben met Toestemming van Allāh, en dat Allāh bestraft met het Vuur en dat het Vuur effect heeft als een *sabab* (middel). Allāh zei (vert.): «Strijd tegen hen, zodat Allāh hen zal bestraffen middels jullie handen...» [9:14].

[3] D.w.z. het samenvoegen van az-Zuhr en al-'Aṣr en het samenvoegen van al-Maghrib en al-'Ishā'.

[4] D.w.z.: zodat de leider het kan distribueren.

[5] Dit zou ook vertaald kunnen worden als: 'Niets kan afwijken van wat Hij gezegd heeft', d.w.z. dat Allāh Zijn Belofte altijd ten uitvoer brengt (dit in tegenstelling tot Zijn Bedreiging tegenover de zondaren: het kan zijn dat Hij dit uitvoert, maar het kan ook zijn dat Hij dit niet doet).

[6] Dit zou ook vertaald kunnen worden als: 'Geloven in alle Wetgevingen (van de Profeten).'

87. Weet dat kopen en verkopen toegestaan is, als de verkoop gedaan wordt op de markten van de moslims, conform het oordeel van het Boek, de Islam en de Sunnah, zonder onrecht of bedrog en zonder dat het in strijd is met de Qur'an of afwijkt van wat je weet.^[1]

88. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat een dienaar altijd angst bij zich moet dragen, zolang hij zich op deze wereld bevindt. Hij weet namelijk niet waar hij op zal sterven, hoe zijn leven afgesloten zal worden en in wat voor staat hij Allāh zal ontmoeten, zelfs al heeft hij iedere goede daad verricht. De persoon die buitensporig is geweest tegen zichzelf, dient op het punt van overlijden niet de hoop op Allāh op te geven, maar hij dient goede gedachten te hebben over Allāh^[2] en tegelijkertijd te vrezen voor zijn zonden. Als Allāh hem genadig is, dan is het vanuit een Gunst, en als Hij hem straft, dan is het van-wege een zonde.

89. Geloven dat Allāh ﷻ Zijn Profeet ﷺ heeft bericht wat er in zijn Ummah (natie) zal plaatsvinden^[3] tot aan de Dag der Opstanding.^[4]

90. Weet dat de Boodschapper van Allāh ﷺ heeft gezegd: "Deze Ummah (natie) zal zich opsplitsen in drieënzeventig groepen, die zich allemaal in het Vuur bevinden behalve één, en dat is de Jamā'ah (Gemeenschap)." Er werd gezegd: "O Boodschapper van Allāh, wie zijn dat?" Hij zei: "Datgene waar ik en mijn metgezellen ons vandaag op bevinden."^[5]

87. وَاعْلَمُ أَنَّ الشَّرَاءَ وَالْبَيْعَ حَلَالٌ إِذَا بَيَعَ فِي أَسْوَاقِ الْمُسْلِمِينَ عَلَى حُكْمِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يَدْخُلَهُ ظُلْمٌ أَوْ عَدْرٌ أَوْ خِلَافٌ لِلْقُرْآنِ أَوْ خِلَافٌ لِلْعِلْمِ.

88. وَاعْلَمُ رَجُلَكَ اللَّهُ أَنَّهُ يَنْبَغِي لِلْعَبْدِ أَنْ تَصْحَبَهُ الشَّفَقَةُ أَبَدًا مَا صَحِبَ الدُّنْيَا، لِأَنَّهُ لَا يَدْرِي عَلَى مَا يَمُوتُ، وَبِمَا يُحْتَمُّ لَهُ، وَعَلَى مَا يَلْقَى اللَّهَ، وَإِنْ عَمِلَ كُلَّ عَمَلٍ مِنَ الْخَيْرِ، وَيَنْبَغِي لِلرَّجُلِ الْمُسْرِفِ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ لَا يَقْطَعَ رَجَاءَهُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى عِنْدَ الْمَوْتِ، وَيُحْسِنُ ظَنَّهُ بِاللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، وَيَخَافُ ذُنُوبَهُ، فَإِنْ رَجَعَهُ اللَّهُ فَيُفْضِلَ وَإِنْ عَذَّبَهُ فَيَذْنِبُ.

89. وَالْإِيمَانُ بَأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَطْلَعَ نَبِيَّهُ ﷺ عَلَى مَا يَكُونُ فِي أُمَّتِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

90. وَاعْلَمُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «سَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً، وَهِيَ الْجَمَاعَةُ»، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ هُمْ؟ قَالَ: «مَا أَنَا عَلَيْهِ الْيَوْمَ وَأَصْحَابِي».

[1] D.w.z. afwijkt van wat je weet over het te verkopen handelsartikel qua defecten of gebreken.

[2] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ Muslim (2877) dat de Profeet zei: "Niemand van jullie hoort te sterven behalve terwijl hij goede gedachten heeft over Allāh."

[3] D.w.z. qua *fitan* (oproeren, tumulten en beproevingen; enkelvoud: *fitnah*).

[4] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (6604) en Ṣaḥīḥ Muslim (2891) is overgeleverd dat Ḥudhayfah ﷺ zei: "De Profeet ﷺ ging een keer voor ons staan en terwijl hij daar stond liet hij niets van de zaken (d.w.z. *fitan*) die zouden gebeuren tot aan de totstandkoming van het Uur behalve dat hij deze vertelde. Wie het onthouden heeft, heeft het onthouden, en wie het vergeten is, is het vergeten." In een andere versie in Ṣaḥīḥ Muslim (2891) zei Ḥudhayfah: "Bij Allāh, ik heb de meeste kennis onder de mensen over iedere *fitnah* (oproer, tumult, beproeving) die plaats zal vinden vanaf nu tot aan het Uur, en het is maar dat de Boodschapper van Allāh ﷺ iets daarvan in het geheim aan mij verteld heeft wat hij aan niemand anders verteld heeft. De Boodschapper van Allāh ﷺ zei echter, toen hij een zitting – waar ik in zat – vertelde over de *fitan*..."

[5] Overgeleverd met deze bewoording in o.a. Jāmi' at-Tirmidhiyy (2641) en Mustadrak al-Ḥākim (444). Goed (*ḥasan*) verklaard door al-'Albāniyy in Ṣaḥīḥ Sunan at-Tirmidhiyy (2641) en al-'Irāqiyy in Takhrīj al-'Iḥyā' (3/284). Zie in deze verhandeling passage 3, voetnoot nr. 1, voor meer uitleg.

Zo was de religie tot aan het kalifaat van 'Umar en zo was de religie in de tijd van 'Uthmān. Toen 'Uthmān vervolgens gedood werd, verschenen de geschillen en innovaties en splitsen mensen zich op in partijen en groepen. Sommige mensen bleven bij het verschijnen van de eerste verandering standvastig op de waarheid, spraken het uit en riepen de mensen ernaar op.

De zaak begaf zich op een rechte, correcte koers tot aan de vierde generatie, in het kalifaat van Banū Fulān,^[1] toen het tijdperk omsloeg, de mensen enorm veranderden, innovaties wijdverspreid raakten en de uitnodigers naar iets anders dan het pad van de waarheid en de Jamā'ah in grote hoeveelheid toenamen. Er vonden beproevingen plaats in een zaak waar de Boodschapper van Allāh ۞ en zijn metgezellen nooit over gesproken hebben. Ze riepen op tot verdeeldheid, terwijl Allāh ۞ verdeeldheid verboden heeft, en verklaarden elkaar tot ongelovig. Eenieder riep op tot zijn eigen mening en het ongelovig verklaren van degene die het met hem oneens is. Hierdoor dwaalden de onwetenden en het gespuis af, evenals degene die geen kennis had.

Ze verleidden de mensen met iets van het wereldse en maakten hen bang voor een wereldse bestraffing, waarop de mensen hen volgden uit vrees voor hun wereldse belang en uit verlangen naar verbetering ervan. Zo werden de Sunnah en haar volgelingen onzichtbaar en verborgen, terwijl innovaties de overhand kregen en wijdverspreid raakten. Ze vervielen op meerdere manieren in ongelof zonder dat ze het wisten en introduceerden (valse) analogie (*al-qiyās*). Ze interpreteerden de Macht (Qudrah) van Allāh, Zijn Verzen, Zijn Wetten, Zijn Bevelen en Zijn Verboden met hun eigen verstand en opinies: wat overeenkwam met hun verstand, accepteerden ze, en wat niet overeenkwam met hun verstand, verwierpen ze. De Islam en de Sunnah werden iets vreemds en de volgelingen van de Sunnah (Ahl as-Sunnah) werden vreemdelingen in hun eigen huizen.

وَهَكَذَا كَانَ الدِّينُ إِلَى خِلَافَةِ عُمَرَ، وَهَكَذَا كَانَ الدِّينُ فِي زَمَنِ عُثْمَانَ، فَلَمَّا قُتِلَ عُثْمَانُ جَاءَ الْإِخْتِلَافُ وَالْبِدْعُ، وَصَارَ النَّاسُ أَحْزَابًا وَصَارُوا فِرْقًا، فَوَيْدَ النَّاسِ مَنْ ثَبَّتَ عَلَى الْحَقِّ عِنْدَ أَوَّلِ التَّغْيِيرِ وَقَالَ بِهِ وَعَمِلَ وَدَعَا النَّاسَ إِلَيْهِ.

فَكَانَ الْأَمْرُ مُسْتَقِيمًا حَتَّى كَانَتِ الطَّائِفَةُ الرَّابِعَةُ فِي خِلَافَةِ بَنِي فُلَانٍ انْقَلَبَ الزَّمَانُ وَتَغَيَّرَ النَّاسُ جَدًّا، وَفَسَدَ الْبَدْعُ، وَكَثُرَتِ الدُّعَاةُ إِلَى غَيْرِ سَبِيلِ الْحَقِّ وَالْجَمَاعَةِ، وَوَقَعَتِ الْبَحْنُ فِي شَيْءٍ لَمْ يَتَكَلَّمْ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلَا أَصْحَابُهُ، وَدَعَا إِلَى الْفُرْقَةِ، وَقَدْ نَهَى اللَّهُ ﷻ عَنِ الْفُرْقَةِ، وَكَثُرَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا، وَكُلُّ دَعَا إِلَى رَأْيِهِ وَإِلَى تَكْفِيرٍ مَنْ خَالَفَهُ، فَضَلَّ الْجُهَالُ وَالرَّعَاةُ وَمَنْ لَا عِلْمَ لَهُ.

وَأَطْمَعُوا النَّاسَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَخَوَّفُوهُمْ عِقَابَ الدُّنْيَا، فَاتَّبَعَهُمُ الْخَلْقُ عَلَى خَوْفٍ فِي دُنْيَاهُمْ وَرَغْبَةٍ فِي دُنْيَاهُمْ. فَصَارَتِ السُّنَّةُ وَأَهْلُهَا مَكْتُومِينَ، وَظَهَرَتِ الْبِدْعُ وَفَسَدَتْ، وَكَثُرُوا مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ مِنْ وَجْهِ شَيْءٍ، وَوَضَعُوا الْقِيَاسَ، وَحَمَلُوا قُدْرَةَ الرَّبِّ وَآيَاتِهِ وَأَحْكَامَهُ وَأَمْرَهُ وَنَهْيَهُ عَلَى عُقُولِهِمْ وَأَرَائِهِمْ، فَمَا وَافَقَ عُقُولُهُمْ قَبْلُوهُ وَمَا لَمْ يُوَافِقْ عُقُولُهُمْ رَدُّوهُ، فَصَارَ الْإِسْلَامُ غَرِيبًا، وَالسُّنَّةُ غَرِيبَةً، وَأَهْلُ السُّنَّةِ غُرَبَاءَ فِي خَوْفِ دِيَارِهِمْ.

[1] Banū Fulān: de nakomelingen van die-en-die (*fulān* is een anonieme verwijzing naar een mannelijke persoon). De auteur doelt hiermee (waarschijnlijk) op Banū'l-'Abbās (de Abbasiden), die regeerden vanaf 132 NH (749 NC) tot 922 NH (1258 NC), zoals geconcludeerd kan worden uit passage 93.

91. Weet dat het tijdelijke huwelijk (*al-mut'ah*) met vrouwen^[1] en *al-istiḥlāl*^[2] verboden is tot aan de Dag der Opstanding.

91. وَأَعْلَمَ أَنَّ الْمُتْعَةَ - مُتْعَةَ النِّسَاءِ - وَالِاسْتِحْلَالَ حَرَامٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

92. Erken de deugd van (de stam) Banū Hāshim, vanwege hun verwantschap aan de Boodschapper van Allāh ﷺ. Ook dien je de deugd van Quraysh, de Arabieren en alle *afkhādh*^[3] te erkennen; erken hun status en rechten in de Islam.^[4] En de vrijgelaten slaaf van een volk, behoort tot hen.^[5] Daarnaast hoor je de rechten van alle andere moslims in de Islam te erkennen. Je dient de deugd van de Anṣār (Helpers) te erkennen, evenals de instructie die de Boodschapper van Allāh ﷺ gaf met betrekking tot hen.^[6] Vergeet de familie van Boodschapper (ﷺ) niet^[7] en erken hun deugd, en erken de deugd van zijn (ﷺ) burens van de inwoners van al-Madīnah.

92. وَأَعْرِفْ لِبَنِي هَاشِمٍ فَضْلَهُمْ لِقَرَابَتِهِمْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَتَعْرِفْ فَضْلَ قُرَيْشٍ وَالْعَرَبِ وَجَمِيعِ الْأَفْخَاذِ، فَأَعْرِفْ قَدْرَهُمْ وَحُقُوقَهُمْ فِي الْإِسْلَامِ، وَمَوَاقِفَهُمْ مِنَ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَتَعْرِفْ لِسَائِرِ النَّاسِ حَقَّهُمْ فِي الْإِسْلَامِ وَتَعْرِفْ فَضْلَ الْأَنْصَارِ، وَوَصِيَّةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِيهِمْ، وَأَلَّ الرَّسُولُ فَلَا تَنْسَاهُمْ، تَعْرِفْ فَضْلَهُمْ وَجِيرَانَهُ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ، فَأَعْرِفْ فَضْلَهُمْ.

[1] In Ṣaḥīḥ Muslim (1406) is overgeleverd dat de metgezel Sabrah ibn Ma'bad al-Juhaniyy ﷺ zei: "De Profeet ﷺ verbood het tijdelijke huwelijk."

[2] *Al-Istiḥlāl*: het toegestaan maken. Hiermee wordt *nikāḥ at-taḥlīl* bedoeld, d.w.z.: het huwelijk dat opgezet wordt om een vrouw toegestaan te maken voor haar vorige man die reeds drie keer van haar gescheiden is. In o.a. Jāmi' at-Tirmidhiyy (1120), Sunan Abī Dāwūd (2076) en Sunan Ibn Mājah (1934) is overgeleverd dat Ibn Mas'ūd ﷺ zei: "De Profeet ﷺ vervloekte *al-muḥill* (degene die trouwt met een vrouw om haar toegestaan te maken voor haar vorige man) en *al-muḥallalu lah* (de vorige man voor wie dit gedaan wordt)." Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door al-'Albāniyy in Ṣaḥīḥ at-Tirmidhiyy (1120). Al-'Imām at-Tirmidhiyy ﷺ zei erachteraan: "Op basis van deze overlevering wordt gehandeld volgens de geleerden van de metgezellen van de Profeet ﷺ, waaronder 'Umar ibn al-Khaṭṭāb, 'Uthmān ibn 'Affān, 'Abdullāh ibn 'Umar en anderen. Het is de uitspraak van de wetsgeleerden van de Ṭābi'in en de uitspraak van Sufyān ath-Thawriyy, Ibn al-Mubārak, ash-Shāfi'yy, Aḥmad en Ishāq."

[3] *Afkhādh*, meervoud van *fakh-dh*: een eenheid binnen de tribale onderverdeling in 'ilm al-'ansāb (genealogie). De vertakningsstructuur waarin stammen onderverdeeld worden loopt als volgt, van groter naar kleiner: een *sha'b* (zoals Khuzaymah), een *qabilah* (zoals Kinānah), een 'amārah (zoals Quraysh), een *ba'n* (zoals Banū Quṣay), een *fakh-dh* (zoals Banū Hāshim), en een *faṣilah* (zoals Banū'l-'Abbās).

[4] In Ṣaḥīḥ Muslim (2276) is overgeleverd van Wāthilah ibn al-'Asqā' ﷺ dat de Boodschapper van Allāh ﷺ zei: "Voorwaar, Allāh verkoos Kinānah uit de kinderen van Ismā'il, Hij verkoos Quraysh uit Kinānah, Hij verkoos Banū Hāshim uit Quraysh, en Hij verkoos mij uit Banū Hāshim." Zie [10] De Geloofsleer van Ḥarb al-Kirmāniyy (passage 82-84; incl. voetnoten).

[5] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (6761) is overgeleverd dat de Boodschapper van Allāh ﷺ zei: "De vrijgelaten slaaf van een volk behoort tot hen."

[6] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (3799) en Ṣaḥīḥ Muslim (2510) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: "Ik draag jullie op (tot het goede) met betrekking tot de Anṣār (Helpers), want zij zijn mijn *karish* (nabije vertrouwelingen) en mijn 'aybah (degenen aan wie ik mijn geheimen toevertrouw)."

[7] In Ṣaḥīḥ Muslim (2510) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: "Ik herinner jullie aan Allāh met betrekking tot mijn familie."

93. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat de mensen van kennis doorgingen met het verwerpen van de uitspraak van de Jahmiyyah, totdat de laaghartige mensen (*ar-ruwaybiḍah*^[1]) – tijdens het kalifaat van Banū Fulān^[2] – begonnen te spreken over de zaken van de mensen. Ze bekritiseerden de overleveringen van de Boodschapper van Allāh ﷺ, grepen naar (valse) analogie (*al-qiyās*) en opinie (*ar-raʿy*) en verklaarden eenieder die het niet met hen eens was tot ongelovig, waarna de onwetende, de onachtzame en degene die geen kennis heeft, hun uitspraak aannamen en ongelovig werden zonder dat ze het wisten.

De moslimgemeenschap viel in vernietiging op verschillende manieren, verviel in ongeloof op verschillende manieren, verviel in huichelarij (*zandaqah*) op verschillende manieren en splitste zich op en innoveerde op verschillende manieren, behalve degene die: standvastig bleef op de uitspraak en het bevel van de Boodschapper van Allāh ﷺ; en op het bevel van zijn metgezellen, zonder over een van hen te beweren dat hij de fout is ingegaan en zonder hun bevel voorbij te gaan; genoegten nam met datgene waar zij genoegten mee namen, zich niet afkeerde van hun weg en wist dat zij zich bevonden op de correcte Islam en het correcte geloof (Īmān), waarna hij hen volgde in zijn religie en tot rust kwam; en wist dat de religie enkel tot stand komt middels navolging (*at-taqlīd*): en wie nagevolgd dienen te worden zijn de metgezellen van Muḥammad ﷺ.

93. وَاعْلَمَ رَحِمَكَ اللَّهُ أَنَّ أَهْلَ الْعِلْمِ
لَمْ يَزَالُوا يَرُدُّونَ قَوْلَ الْجَهْمِيَّةِ حَتَّى
كَانَ فِي خِلَافَةِ بَنِي فُلَانَ تَكْلَمَ
الرُّوَيْبِضَةُ فِي أَمْرِ الْعَامَّةِ، وَطَعَنُوا عَلَى
آثَارِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَأَخَذُوا بِالْقِيَاسِ
وَالرَّأْيِ، وَكَفَرُوا مَنْ خَالَفَهُمْ، فَدَخَلَ
فِي قُلُوبِهِمُ الْجَاهِلُ وَالْمُغَفَّلُ وَالَّذِي لَا
عِلْمَ لَهُ، حَتَّى كَفَرُوا مِنْ حَيْثُ لَا
يَعْلَمُونَ.

فَهَلَكَتِ الْأُمَّةُ مِنْ وَجْهِهِ، وَكَفَرَتْ مِنْ
وُجُوهِهِ، وَتَزَنَّدَقَتْ مِنْ وَجْهِهِ، وَضَلَّتْ مِنْ
وُجُوهِهِ، وَتَفَرَّقَتْ وَابْتَدَعَتْ مِنْ وَجْهِهِ، إِلَّا
مَنْ تَبَيَّنَ عَلَى قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَمْرِهِ
وَأَمْرِ أَصْحَابِهِ وَلَمْ يَخْطُئْ أَحَدًا مِنْهُمْ، وَلَمْ
يُجَاوِزْ أَمْرَهُمْ، وَوَسِعَهُ مَا وَسِعَهُمْ، وَلَمْ
يَرْغَبْ عَنْ طَرِيقِهِمْ، وَعَلِمَ أَنَّهُمْ كَانُوا عَلَى
الْإِسْلَامِ الصَّحِيحِ وَالْإِيمَانِ الصَّحِيحِ،
فَقَلَّدَهُمْ دِينَهُ وَاسْتَرَّاحَ، وَعَلِمَ أَنَّ الدِّينَ
إِنَّمَا هُوَ بِالتَّقْلِيدِ، وَالتَّقْلِيدُ لِأَصْحَابِ
مُحَمَّدٍ ﷺ.

[1] *Ar-Ruwaybiḍah*: een laaghartig, vernederd persoon. De auteur verwijst hier naar de overlevering in o.a. Musnad Aḥmad (13298), Musnad Abi Yaʿlā (3715) en al-Muʿjam al-ʿAwsaṭ (3258) van aṭ-Ṭabarāniyy waarin de Profeet ﷺ zei: “Voorwaar, vóór de Dajjāl (Antichrist) zullen er bedrieglijke jaren zijn, waarin de waarheidsgetrouwe tot leugenaar wordt verklaard en de leugenaar geloofd wordt, waarin de betrouwbare tot bedrieger verklaard wordt en de bedrieger vertrouwd wordt, en waarin *ar-ruwaybiḍah* zal spreken.” Er werd gezegd: “Wat is *ar-ruwaybiḍah*?” Hij zei: “Het zondaartje (*al-fuwaysiq*) dat spreekt over de zaken van de mensen.” Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door Muqbil al-Wādiʿiyy in aṣ-Ṣaḥīḥ al-Musnad min Dalāʾil an-Nubuwwah (568) en goed (*ḥasan*) verklaard door hem in aṣ-Ṣaḥīḥ al-Musnad (33), evenals door Shuʿayb al-ʿArnāʾūt in zijn redactie van al-Musnad (13298). In Sunan Ibn Mājah (4036): “Er werd gezegd: ‘Wat is *ar-ruwaybiḍah*?’ Hij (de Profeet ﷺ) zei: ‘De laaghartige man (die spreekt) over de zaken van de mensen.’” Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door al-ʿAlbāniyy in Ṣaḥīḥ Sunan Ibn Mājah (4036).

[2] Banū Fulān: de nakomelingen van die-en-die (*fulān* is een anonieme verwijzing naar een mannelijke persoon). Zo staat het in het manuscript, maar in de versie in Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (3/55) staat: “tijdens het kalifaat van Banūʿl-ʿAbbās...” Banūʿl-ʿAbbās (de Abbasiden-dynastie) regeerden, zoals reeds vermeld is in een vorige voetnoot, vanaf 132 NH (749 NC) tot 922 NH (1258 NC).

94. Weet dat degene die zegt dat zijn uitspraak (*lafz*) van de Qur'an geschapen is, een Jahmiyy is.^[1] En degene die zwijgt en niet zegt dat de Qur'an geschapen en ook niet zegt dat deze niet geschapen is, die is ook een Jahmiyy.^[2] Dit is wat Aḥmad ibn Ḥanbal zei.^[3] De Boodschapper van Allāh ﷺ zei: "Wie van jullie na mij zal leven, zal veel geschillen zien, dus pas op voor nieuwigheden, want het zijn dwalingen, en houd jullie vast aan mijn Sunnah en de Sunnah van de rechtgeleide Kaliefen, en bijt je eraan vast met de kiezen."^[4]

94. وَاعْلَمَ أَنَّ مَنْ قَالَ لَفْظُهُ بِالْقُرْآنِ مَخْلُوقٌ، فَهُوَ جَهْمِيٌّ، وَمَنْ سَكَتَ فَلَمْ يَقُلْ مَخْلُوقٌ وَلَا غَيْرَ مَخْلُوقٍ، فَهُوَ جَهْمِيٌّ. هَكَذَا قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ. وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ عِشَ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِيَّاهَا ضَلَالَةٌ، وَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ، وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ».

- [1] Dit zijn de Lafziyyah (een subsekte van de Jahmiyyah). Zij zeiden dat hun uitspraak van de Qur'an geschapen is en wilden hiermee met een omweg zeggen dat de Qur'an geschapen is. Al-'Imām Ibn Taymiyyah ﷺ zei in Dar' Ta'arud al-'Aql wa'n-Naql (1/264): "Als iemand zegt: 'De uitspraak, oplezing of recitatie van de Qur'an is geschapen', of: 'Mijn uitspraak of recitatie van de Qur'an is geschapen', dan valt hier tevens de opgelezen en gereciteerde Spraak zelf onder, en dat is de Spraak van Allāh."
- [2] Dit zijn de Wāqifah (een subsekte van de Jahmiyyah). Zij stopten inzake de Qur'an, d.w.z. dat ze noch bevestigden noch ontkenden dat de Qur'an geschapen is. De geloofsleer van Ahl as-Sunnah is dat de Qur'an de Spraak van Allāh is en dat het niet geschapen is. De Jahmiyyah zijn inzake de Qur'an opgesplitst in drie subsektes. Al-'Imām Aḥmad zei: "De Jahmiyyah zijn er in drie soorten: een groep zegt dat de Qur'an geschapen is (al-Jahmiyyah al-Makhlūqiyyah), een andere groep zegt: 'De Qur'an is de Spraak van Allāh' en stopt vervolgens (al-Wāqifah), en een andere groep zegt: 'Onze uitspraken van de Qur'an zijn geschapen' (al-Lafziyyah). Ik beschouw hen qua uitspraak als één en hetzelfde." Overgeleverd door o.a. al-Khallāl in Kitāb as-Sunnah (5/125) en al-'Ājurriyy in ash-Sharī'ah (1/539).

De methodiek van Ahl as-Sunnah is dat we niet zeggen dat onze uitspraak van de Qur'an geschapen is, maar dat we ook niet zeggen dat onze uitspraak van de Qur'an niet geschapen is, want beide bevatten een valse betekenis. Al-'Imām Abū Bakr al-Khallāl leverde over in Kitāb as-Sunnah (2122) dat Abū Bakr ibn Zanjūyah zei: "Ik hoorde Aḥmad ibn Ḥanbal zeggen: 'Wie zegt dat zijn uitspraak van de Qur'an geschapen is, die is een Jahmiyy, en wie zegt dat zijn uitspraak van de Qur'an niet geschapen is, die is een innovator (*mubtadi'*), met wie niet gesproken dient te worden.'" Beide uitspraken zijn dus vals.

- [3] Als het gaat om de Wāqifah en de Lafziyyah maakten de Salaf wel een uitzondering voor de onwetende onder hen en verklaarden hem niet tot ongelovig. Al-'Imām 'Abdullāh ibn Aḥmad (290 NH) zei in Kitāb as-Sunnah (224-225): "[224] Mijn vader ﷺ werd gevraagd – terwijl ik luisterde – over de Lafziyyah en de Wāqifah, waarop hij zei: 'Degene onder hen die onwetend is en geen geleerde is, dient te vragen en te leren.' [225] Ik hoorde mijn vader ﷺ een andere keer zeggen, toen hij gevraagd werd over de Lafziyyah en de Wāqifah: 'Degene onder hen die *al-kalām* (theologische redenering op basis van Griekse filosofie) beheerst, is een Jahmiyy.'"

Al-'Imām Abū Zur'ah (264 NH) en al-'Imām Abū Ḥatīm (277 NH) zeiden in hun verhandeling, [9] De Geloofsleer van ar-Rāziyyayn (passage 32-33), overgeleverd door al-Lālakā'iyy in Sharḥ Uṣūl al-'Iṭiqād (1/165-168): "Wie twijfelt over de Spraak van Allāh en vervolgens uit twijfel stopt en zegt: 'Ik weet niet of het wel of niet geschapen is', die is een Jahmiyy. En wie uit onwetendheid stopt (*waqafa*) inzake de Qur'an, dient onderwezen te worden, en hij wordt tot innovator (*mubtadi'*) verklaard, maar niet tot ongelovige."

- [4] Overgeleverd in o.a. Musnad Aḥmad (16692), Sunan Abī Dāwūd (4607), Jāmi' at-Tirmidhiyy (2815) en Sunan Ibn Mājah (42). Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door al-'Imām Ibn Taymiyyah in Iṭiqād' aṣ-Ṣirāt al-Mustaḳīm (2/83) en al-'Albāniyy in Ṣaḥīḥ Sunan Abī Dāwūd (4607), en goed (*ḥasan*) verklaard door Muqbil al-Wādi'iy in aṣ-Ṣaḥīḥ al-Musnad (921).

95. Weet dat de Jahmiyyah in vernietiging vervielen doordat ze nadachten over de Heer. Ze introduceerden de vragen 'waarom?' en 'hoe?' en lieten de overleveringen. Ze voerden (valse) analogie (*al-qiyās*) in en trokken conclusies over de religie door vergelijkingen te trekken op basis van hun eigen mening, waardoor ze met duidelijke, openlijke ongeloof kwamen, waarvan het niet verborgen is dat het ongeloof is. Ze verklaarden de mensen tot ongelovig en werden meegesleept door deze zaak totdat ze vervielen in ontkenning (van Zijn Eigenschappen).

Sommige geleerden, waaronder Aḥmad ibn Ḥanbal ۞, zeiden: De Jahmiyy is een ongelovige en behoort niet tot de mensen van de Qiblah;^[1] zijn bloed is toegestaan en hij erft niet, noch wordt er van hem geërfd. Dit omdat hij zegt dat er geen vrijdaggebed, geen gezamenlijk gebed, geen feestgebeden en geen liefdadigheid mogelijk is, en omdat ze (i.e. de Jahmiyyah) zeiden: 'Wie niet zegt dat de Qur'ān geschapen is, is een ongelovige.' Ze verklaarden het toegestaan om het zwaard te trekken tegen de Ummah van Muḥammad ۞, gingen in tegen degenen die voor hen waren en begonnen de mensen te testen in iets waar de Boodschapper van Allāh ۞ nooit over gesproken had, noch een van zijn metgezellen.

Ze wilden de moskeeën en de *jawāmi'*^[2] tot lege, verlaten plekken maken. Ze ondermijnden de Islam, annuleerden de Jihād, brachten verdeeldheid teweeg, gingen tegen de overleveringen in, spraken aan de hand van geabrogeerde teksten (*al-mansūkh*) en voerden de meerduidige teksten (*al-mutashābih*) als bewijs aan, waardoor ze de mensen tot twijfel brachten over hun (gevestigde) meningen en religieuze standpunten. Ze disputeerden over hun Heer en zeiden: 'Er is geen bestraffing van het graf, geen Waterbassin (Ḥawḍ) en geen Intercessie (Shafā'ah), en het Paradijs en het Vuur zijn nog niet geschapen', en ze ontkenden vele zaken die de Boodschapper van Allāh ۞ uitgesproken heeft. Degenen die het toestonden om hen tot ongelovigen te verklaren en hun bloed tot toegestaan te verklaren, deden dat dan ook vanuit dit oogpunt, want wie één vers uit het Boek van Allāh verwerpt, die heeft het hele Boek verworpen,

95. وَاعْلَمُوا أَنَّهُ إِنَّمَا جَاءَ هَٰذَا الْجَهْمِيَّةُ أَنَّهُمْ فَكَّرُوا فِي الرَّبِّ، فَأَدْخَلُوا: لَمْ وَكَيْفَ، وَتَرَكُوا الْأَثَرِ، وَوَضَعُوا الْقِيَاسَ، وَقَاسُوا الدِّينَ عَلَى رَأْيِهِمْ فَجَاءُوا بِالْكُفْرِ عَيْنًا لَا يَخْفَى أَنَّهُ كُفْرٌ، وَكَفَرُوا الْخَلْقَ وَأَضْطَرَّهُمُ الْأَمْرُ حَتَّى قَالُوا بِالتَّعْطِيلِ.

وَقَالَ بَعْضُ الْعُلَمَاءِ، مِنْهُمْ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ ۞: الْجَهْمِيُّ كَافِرٌ، لَيْسَ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ، حَالًا الدِّمِ، لَا يَرِثُ وَلَا يُورَثُ، لِأَنَّهُ قَالَ: لَا جُمُعَةَ وَلَا جَمَاعَةَ وَلَا عِيدَيْنِ وَلَا صَدَقَةَ، وَقَالُوا: إِنَّ مَنْ لَمْ يَقُلْ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ، فَهُوَ كَافِرٌ، وَاسْتَحَلُّوا السَّيْفَ عَلَى أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ ۞، وَخَافُوا مَنْ كَانَ قَبْلَهُمْ، وَامْتَحَنُوا النَّاسَ بِشَيْءٍ لَمْ يَتَكَلَّمْ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ ۞ وَلَا أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِهِ.

وَأَرَادُوا تَعْطِيلَ الْمَسَاجِدِ وَالْجَوَامِعِ، وَأَوْهَنُوا الْإِسْلَامَ، وَعَطَلُوا الْجِهَادَ، وَعَمِلُوا فِي الْفُرْقَةِ، وَخَالَفُوا الْأَثَرَ، وَتَكَلَّمُوا بِالنُّسُخِ، وَاحْتَجُّوا بِالْمُتَشَابِهِ، فَشَكَّكَوا النَّاسَ فِي وَأَذْيَانِهِمْ، وَاخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ، وَقَالُوا: لَيْسَ عَذَابُ قَبْرِ، وَلَا حَوْضٌ وَلَا شَفَاعَةٌ، وَالْجَنَّةُ وَالنَّارُ لَمْ يُخْلَقَا، وَأَنْكَرُوا كَثِيرًا مِمَّا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ۞، فَاسْتَحَلَّ مَنْ اسْتَحَلَّ تَكْفِيرَهُمْ وَدِمَاءَهُمْ مِنْ هَٰذَا الْوَجْهِ، لِأَنَّ مَنْ رَدَّ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَقَدْ رَدَّ الْكِتَابَ كُلَّهُ،

[1] De mensen van de Qiblah (*Ahl al-Qiblah*): de mensen van de gebedsrichting, d.w.z. de moslims.

[2] *Jawāmi'*: moskeeën waarin het vrijdaggebed gehouden worden.

en wie één overlevering van de Boodschapper van Allāh ﷺ verwerpt, die heeft alle overleveringen verworpen en hij is ongelovig in Allāh, de Geweldige (al-ʿAzīm).

De periode duurde voort in hun voordeel: ze vonden hulp voor hun zaak bij de machthebber en namen het zwaard en de zweep op omwille daarvan. Hierdoor raakte de kennis van de Sunnah en de Jama'ah uitgewist. Beide zaken werden door hen ondermijnd en werden onzichtbaar en verborgen. Dit als gevolg van de openlijke vertoning en bespreking van hun innovaties, evenals hun^[1] grote aantallen. Ze organiseerden zittingen, openbaarden hun mening, schreven er boeken over en verleidden de mensen, voor wie zij leiderschapsposities regelden (als verleiding).

Het was dan ook een enorme beproeving (*fitnah*), waar niemand aan ontkwam, behalve degene die door Allāh beschermd werd. Het minste waarmee een persoon getroffen werd als hij met hen zat, was dat hij zou twijfelen over zijn religie, hen zou volgen of zou beweren dat ze zich op de waarheid bevinden, zonder werkelijk te weten of hij zich nu op waarheid of valsheid bevindt, waardoor hij eindigt als twijfelaar.

De mensen waren in vernietiging vervallen, totdat het tijdperk aanbrak van Ja'far, die al-Mutawakkil^[2] genoemd wordt. Middels hem deed Allāh de innovaties doven en liet Hij de waarheid en de

وَمَنْ رَدَّ أَثَرًا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَدْ رَدَّ الْأَثَرَ كُلَّهُ، وَهُوَ كَافِرٌ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ.

فَدَامَتْ لَهُمُ الْمُدَّةُ، وَوَجَدُوا مِنَ السُّلْطَانِ مَعُونَةً عَلَى ذَلِكَ، وَوَضَعُوا السَّيْفَ وَالسَّوْطَ دُونَ ذَلِكَ، فَكَرَسَ عِلْمُ الشُّبَّةِ وَالْجَمَاعَةِ وَأَوْهَنُوا فَصَارُوا مَكْتُومِينَ، لِإِظْهَارِ الْبِدْعِ وَالْكَلَامِ فِيهَا وَلِكَثْرَتِهِمْ، فَاتَّخَذُوا الْمَجَالِسَ، وَأَطْهَرُوا رَأْيَهُمْ، وَوَضَعُوا فِيهِ الْكُتُبَ، وَأَطْمَعُوا النَّاسَ، وَطَلَبُوا لَهُمُ الرِّيَاسَةَ.

فَكَانَتْ فِتْنَةً عَظِيمَةً لَمْ يَنْجُ مِنْهَا إِلَّا مَنْ عَصَمَ اللَّهُ، فَادَّيَّ مَا كَانَ يُصِيبُ الرَّجُلَ فِي مُجَالَسَتِهِمْ أَنْ يَشُكَّ فِي دِينِهِ، أَوْ يُتَابِعَهُمْ أَوْ يَرَى رَأْيَهُمْ عَلَى الْحَقِّ، وَلَا يَدْرِي أَنَّهُمْ عَلَى حَقٍّ أَوْ عَلَى بَاطِلٍ، فَصَارَ شَاكًا.

فَهَلَكَ الْخَلْقُ، حَتَّى كَانَ أَيَّامُ جَعْفَرِ الَّذِي يُقَالُ لَهُ الْمُتَوَكِّلُ، فَأَطْفَأَ اللَّهُ بِهِ الْبِدْعَ وَأَطْهَرَ بِهِ الْحَقَّ وَأَطْهَرَ بِهِ أَهْلَ الشُّبَّةِ،

[1] D.w.z. van de Jahmiyyah.

[2] De Abbasidische kalief Abū'l-Faḍl Ja'far ibn Muḥammad (al-Mu'taṣim) ibn Hārūn (ar-Rashīd) ibn Muḥammad (al-Mahdiyy) ibn Abī Ja'far (al-Manṣūr), al-Qurashīyy al-Abbāsiyy (247 NH); bijnaam: al-Mutawakkil. Hij regeerde vanaf 232 NH tot hij gedood werd in 247 NH. Tijdens zijn bewind steunde hij de Sunnah en de mensen van de Sunnah en corrigeerde hij het kwaad dat zijn voorgangers teweeggebracht hadden toen zij de Jahmiyyah steunden tegen Ahl as-Sunnah.

Al-ʿImām ad-Dārimīyy (280 NH) zei in zijn werk an-Naqd 'alā'l-Marīsiyy (p. 534): "De Jahmiyyah bleven vernederd en onderdrukt, zodanig dat geen uitspraak van hen geaccepteerd werd en er niet naar hun mening omgekeken werd. Dit was zo totdat ze zich keerden tot bepaalde machthebbers die niet bij de geleerden gezeten hadden en geen tijd dicht bij de wetsgeleerden doorgebracht hadden, waardoor de Jahmiyyah hen konden bedriegen met deze vervloekte ramp, totdat zij (i.e. deze machthebbers) de mensen dwongen tot deze geloofsleer middels het zwaard en de zweep. De Jahmiyyah bleven vervolgens jarenlang de mensen van de Sunnah (Ahl as-Sunnah) vervolgen met de macht van Ibn Abī Dū'ād (een geleerde van de Jahmiyyah die dicht bij de machthebber stond), de tegenwerker van Allāh en Zijn Boodschapper. Dit ging door totdat al-Mutawakkil ﷺ kalief werd, waarop Allāh middels hem de sporen van de Jahmiyyah uitwiste en hun helpers vernietigde, zodanig dat de meeste mensen standvastig werden op de oorspronkelijke Sunnah en de oorspronkelijke *manhaj* (methodiek)."

mensen van de Sunnah (Ahl as-Sunnah) overwinnen: ze spraken zich hard uit, ondanks hun kleine aantallen en het grote aantal mensen van innovaties, tot op de dag van vandaag. En nog steeds is er een groep die handelt naar en zich toeschrijft aan die sporen en die symbolen van dwaling; niemand die hen tegenhoudt en niemand die hen weerhoudt van hetgeen ze doen en zeggen.

96. Weet dat er nooit een innovatie verschenen is, behalve dat het afkomstig was van het dwaze gespuis, de volgelingen van eenieder die maar iets roept, die meegaan met iedere wind. Wie zo is, heeft geen religie. Allāh ﷻ zei: ﴿Zij verschilden dan ook niet van mening behalve nadat de kennis tot hen gekomen was, uit onderlinge afgunst.﴾^[1] En Hij zei: ﴿En zij raakten niet verdeeld behalve nadat de kennis tot hen gekomen was, uit onderlinge afgunst.﴾^[2] En Hij zei: ﴿En niemand verschilde in mening erover (i.e. over het Boek), behalve degenen aan wie het was gegeven, nadat de duidelijke Bewijzen tot hen waren gekomen, uit onderlinge afgunst.﴾^[3] Dit zijn de kwade geleerden; de mensen van hebzucht en innovaties.

97. Weet dat er altijd een groep mensen van de waarheid en de Sunnah onder de mensen zal zijn, die door Allāh geleid worden, middels wie Hij anderen leidt en middels wie Hij de Sunan^[4] doet herleven. Zij zijn degenen die, ondanks hun geringe aantal, bij geschillen als volgt door Allāh beschreven werden; Hij zei eerst: ﴿degenen aan wie het was gegeven, nadat de duidelijke Bewijzen tot hen waren gekomen, uit onderlinge afgunst.﴾^[3] en vervolgens zonderde Hij deze groep uit en zei: ﴿Vervolgens leidde Allāh, met Zijn toestemming, degenen die geloven naar de waarheid in datgene waarover zij van mening verschilden. En Allāh leidt wie Hij wil naar een recht Pad. {213}﴾^[3] De Boodschapper van Allāh ﷺ zei: “Er zal altijd een groep van mijn Ummah (natie) zegevierend op de waarheid blijven. Ze zullen niet geschaad worden door degenen die hen verraden, tot het Bevel van Allāh komt.”^[5]

وَوَالَّتِ الْأَسْتِثْنَةُ، مَعَ قَلِيلِهِمْ وَكَثْرَةِ أَهْلِ
الْبِدْعِ إِلَى يَوْمِنَا هَذَا، وَالرَّسْمُ وَأَعْلَامُ
الضَّلَالَةِ قَدْ بَقِيَ قَوْمٌ يَعْمَلُونَ بِهَا،
وَيَدْعُونَ إِلَيْهَا، لَا مَانِعَ يَمْنَعُهُمْ، وَلَا أَحَدَ
يَحْجُزُهُمْ عَمَّا يَقُولُونَ وَيَعْمَلُونَ.

96. وَاعْلَمْ أَنَّهُ لَمْ يَحْيَ بِدْعَةٌ قَطُّ إِلَّا مِنْ أَلْهَمِجِ
الرَّعَاعِ أَتْبَاعَ كُلِّ نَاعِيٍّ يَبْلُغُونَ مَعَ كُلِّ رِيحٍ
فَمَنْ كَانَ هَكَذَا فَلَا دِينَ لَهُ، قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى:
﴿فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْوَيْلُ
بَعِيًّا بَيْنَهُمْ﴾ [الْبَقَرَةُ: 17]، وَقَالَ: ﴿وَمَا
تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْوَيْلُ بَعِيًّا بَيْنَهُمْ﴾
[الشُّورَى: 14]، وَقَالَ: ﴿وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا
الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ أَلْبَيِّنَاتُ بَعِيًّا
بَيْنَهُمْ﴾ [البَقَرَةُ: 213]، وَهُمْ عُلَمَاءُ
السُّوءِ، أَصْحَابُ الطَّمَعِ وَالْبِدْعِ.

97. وَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا تَزَالُ النَّاسُ فِي عَصَابَةٍ مِنْ
أَهْلِ الْحَقِّ وَالسُّنَّةِ يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَيَهْدِي بِهِمْ
غَيْرُهُمْ وَيُخَيِّبُهُمُ الشُّكُّ فَهُمْ الَّذِينَ وَصَفَهُمُ
اللَّهُ مَعَ قَلِيلَتِهِمْ عِنْدَ الْاِخْتِلَافِ، وَقَالَ:
﴿الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ أَلْبَيِّنَاتُ بَعِيًّا
بَيْنَهُمْ﴾، فَاسْتَنْتَاهُمْ فَقَالَ: ﴿فَهَدَى اللَّهُ
الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ
وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ [٣٢]
[البَقَرَةُ: 213]. وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا
تَزَالُ عَصَابَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ لَا
يُضُرُّهُمْ مَنْ خَدَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ».

[1] Sūrat al-Jāthiyah 45:17.

[2] Sūrat ash-Shūrā 42:14.

[3] Sūrat al-Baqarah 2:213.

[4] Sunan: methodes, manieren (van de Profeet ﷺ); enkelvoud: Sunnah.

[5] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ Muslim (1924).

98. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat kennis niet tot stand komt middels veelvuldig overleveren en het hebben van veel boeken. De geleerde is echter degene die kennis en de Sunan (Profetische methodes) volgt, zelfs al heeft hij weinig kennis en weinig boeken. En wie tegen het Boek en de Sunnah ingaat, is een persoon van innovatie, zelfs al heeft hij veel kennis en boeken.

99. Weet, moge Allāh je genadig zijn: wie over de religie van Allāh spreekt met zijn opinie (*ra'y*), analogie (*qiyās*) en interpretatie (*ta'wil*), zonder bewijs vanuit de Sunnah en de Jamā'ah, die heeft iets gezegd over Allāh waar hij geen kennis over heeft. En wie iets zegt over Allāh waar hij geen kennis over heeft, die behoort tot de degenen die zichzelf foutief belasten. De waarheid is datgene wat afkomstig is van Allāh, de Sunnah is de Sunnah van de Boodschapper van Allāh ﷺ en de Jamā'ah is datgene waar de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ overeenstemming over hadden tijdens het kalifaat van Abū Bakr, 'Umar en 'Uthmān.

Wie zich beperkt tot de Sunnah van de Boodschapper van Allāh ﷺ en datgene waar zijn metgezellen zich op bevonden en de Jamā'ah zich op bevond, zal triomferen over alle mensen van innovaties, zijn lichaam zal rust vinden en zijn religie zal veilig zijn, als Allāh het wil. De Boodschapper van Allāh ﷺ zei namelijk: "Mijn Ummah zal zich opsplitsen", en de Boodschapper van Allāh ﷺ heeft aan ons verduidelijkt welke daarvan de geredde (groep) is, toen hij zei: "Het-geen waar ik en mijn metgezellen ons op bevinden."^[1] Dit is dus de genezing, de verduidelijking, de heldere zaak en het verlichte baken. En de Boodschapper van Allāh ﷺ zei: "Pas op voor het diepgaan (in zaken) en pas voor op overdrijving. Houd jullie vast aan jullie oude, oorspronkelijke religie."^[2]

98. وَاعْلَمَ رَحِمَكَ اللَّهُ أَنَّ الْعِلْمَ لَيْسَ بِكَثْرَةِ الرِّوَايَةِ وَالْكَتُبِ، إِنَّمَا الْعَالِمُ مَنْ اتَّبَعَ الْعِلْمَ وَالسُّنَنَ، وَإِنْ كَانَ قَلِيلَ الْعِلْمِ وَالْكَتُبِ، وَمَنْ خَالَفَ الْكِتَابَ وَالسُّنَنَ فَهُوَ صَاحِبُ بِدْعَةٍ، وَإِنْ كَانَ كَثِيرَ الْعِلْمِ وَالْكَتُبِ.

99. وَاعْلَمَ رَحِمَكَ اللَّهُ أَنَّ مَنْ قَالَ فِي دِينِ اللَّهِ بِرَأْيِهِ وَقِيَاسِهِ وَتَأْوِيلِهِ مِنْ غَيْرِ حُجَّةٍ مِنَ السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ فَقَدْ قَالَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا يَعْلَمُ، وَمَنْ قَالَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا يَعْلَمُ فَهُوَ مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ، وَالْحَقُّ مَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَالسُّنَّةُ سُنَّةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَالْجَمَاعَةُ مَا اجْتَمَعَ عَلَيْهِ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي خِلَافَةِ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ.

وَمَنْ افْتَصَرَ عَلَى سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمَا كَانَ عَلَيْهِ أَصْحَابُهُ وَالْجَمَاعَةُ فَلَجَّ عَلَى أَهْلِ الْبِدْعِ كُلِّهِمْ وَاسْتَرَحَّ بِدَنِّهِ وَسَلِمَ لَهُ دِينُهُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، لِأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «سَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي»، وَيَبَيَّنَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ النَّاجِيَةَ مِنْهَا فَقَالَ: «مَا كُنْتُ أَنَا عَلَيْهِ الْيَوْمَ وَأَصْحَابِي». فَهَذَا هُوَ الشَّفَاءُ وَالْبَيَانُ وَالْأَمْرُ الْوَاضِحُ وَالْمَنَارُ الْمُسْتَبِيرُ. وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِيَّاكُمْ وَالْتِمَعُّقَ، وَإِيَّاكُمْ وَالتَّنَطُّعَ، وَعَلَيْكُمْ بِدِينِكُمُ الْعَتِيقَ».

[1] Zie passage 90 (incl. voetnoot) voor de bron van deze overlevering.

[2] Dit is authentiek overgeleverd als uitspraak van de edele metgezel al-'Imām Ibn Mas'ūd. De auteur heeft zich vergist in het toeschrijven ervan aan de Profeet ﷺ. In o.a. Sunan ad-Dārimiyy (142, 143), Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (108) van al-Lālakā'iyy, Kitāb as-Sunnah (pp. 29-30) van al-Marwaziyy en al-'Ibānah al-Kubrā (169) van Ibn Baṭṭāh is overgeleverd dat Ibn Mas'ūd ﷺ zei: "Doe kennis op voordat het weggenomen wordt. En het wegnemen ervan vindt plaats door de verdwijning van haar mensen (i.e. de geleerden). Let op: pas op voor overdrijving, diepgaan en innovaties, en houd jullie vast aan het oude, oorspronkelijke (*al-'atiq*)."

100. Weet: de oude, oorspronkelijke religie, is zoals het was vanaf het overlijden van de Boodschapper van Allāh ﷺ tot aan de moord op 'Uthmān ibn 'Affān. De moord op hem vormde het begin van verdeeldheid en geschillen, waarna de moslimgemeenschap verviel in onderlinge strijd, opsplitsing en het volgen van verlangens, begeerten en neigingen naar wereldse belangen.

Niemand heeft dus een permissie om iets nieuws in te voeren waar de metgezellen van Muḥammad, de Boodschapper van Allāh ﷺ, zich niet op bevonden, of op te roepen naar iets nieuws wat hij zelf uitgevonden heeft of wat uitgevonden is door een iemand van de mensen van innovaties, en in dit (laatste) geval is hij gelijk aan degene die het zelf uitgevonden heeft. Wie beweert of zegt dat die [permissie] er wel is, die heeft de Sunnah verworpen, is afgeweken van de waarheid en de Jamā'ah (Gemeenschap) en heeft innovaties toegestaan; hij is schadelijker voor deze gemeenschap dan Iblīs.

Wie weet wat de zaken van de Sunnah zijn die de mensen van innovaties verlaten hebben en waarin zij zich afgesplitst hebben, en zich daar vervolgens aan vastklampt, die is een persoon van de Sunnah en een persoon van de Jamā'ah (Gemeenschap). Hij verdient het om gevolgd, gesteund en beschermd te worden en hij valt onder degenen tot wiens behartiging en goede behandeling opgedragen werd door de Boodschapper van Allāh ﷺ.

101. Weet, moge Allāh jullie genadig zijn, dat er vier fundamenteën van innovaties zijn: uit deze vier zijn tweeënzeventig begeerten (i.e. innovaties) voortgekomen.^[1] Vervolgens is iedere innovatie zich

100. وَأَعْلَمُ أَنَّ الدِّينَ الْعَتِيقَ مَا كَانَ مِنْ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَى قَتْلِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، وَكَانَ قَتْلُهُ أَوَّلَ الْفُرْقَةِ، وَأَوَّلَ الْإِخْتِلَافِ، فَتَحَارَبَتْ الْأُمَّةُ وَتَفَرَّقَتْ وَاتَّبَعَتْ الطَّمَعِ وَالْأَهْوَاءَ وَالْمِيلَ إِلَى الدُّنْيَا.

فَلَيْسَ لِأَحَدٍ رُخْصَةٌ فِي شَيْءٍ أَحَدْنَاهُ بِمَا لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، أَوْ يَكُونُ رَجُلٌ يَدْعُو إِلَى شَيْءٍ أَحَدْنَاهُ مِنْ قَبْلِهِ أَوْ مِنْ قَبْلِ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْبِدْعِ، فَهُوَ كَمَنْ أَحَدْنَاهُ، فَمَنْ زَعَمَ ذَلِكَ أَوْ قَالَ بِهِ، فَقَدْ رَدَّ السُّنَّةَ وَخَالَفَ الْحَقَّ وَالْجَمَاعَةَ، وَأَبَاحَ الْبِدْعَ، وَهُوَ أَضَرُّ عَلَى هَذِهِ الْأُمَّةِ مِنْ إِبْلِيسَ.

وَمَنْ عَرَفَ مَا تَرَكَ أَصْحَابُ الْبِدْعِ مِنَ السُّنَّةِ وَمَا فَارَقُوا فِيهِ فَتَمَسَّكَ بِهِ فَهُوَ صَاحِبُ سُنَّةٍ وَصَاحِبُ جَمَاعَةٍ، وَحَقِيقٌ أَنْ يُتَّبَعَ وَأَنْ يُعَانَ وَأَنْ يُحْفَظَ، وَهُوَ مِنْ أَوْصِيَائِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ.

101. وَأَعْلَمُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ أَنَّ أَصُولَ الْبِدْعِ أَرْبَعَةُ أَبْوَابٍ، انْتَشَعَبَ مِنْ هَذِهِ الْأَرْبَعَةِ اثْنَانِ وَسَبْعُونَ هَوًى ثُمَّ يَصِيرُ كُلُّ وَاحِدٍ

[1] Al-'Imām Ibn Baṭṭāh (387 NH) leverde over in al-'Ibānah al-Kubrā (293-294) dat al-'Imām Yūsuf ibn Asbāt (195 NH) zei: "Er zijn vier fundamenteën van innovaties: de Rawāfiḍ, de Khawārij, de Qadariyyah en de Murji'ah. Uit iedere sekte zijn vervolgens achttien sektes vertakt, die samen tweeënzeventig sektes vormen. De drieënzeventigste (groep) is de Jamā'ah (Gemeenschap) waarover de Boodschapper van Allāh ﷺ zei dat het de geredde (groep) is."

Al-'Imām Ibn Baṭṭāh leverde tevens over in al-'Ibānah al-Kubrā (295) dat Ḥafṣ ibn Ḥumayd zei: "Ik zei tegen 'Abdullāh ibn al-Mubārak: 'In hoeveel (groepen) heeft deze Ummah zich opgesplitst?' Hij zei: 'Het fundament kent vier sektes: de Shī'ah (Sjiïeten), de Ḥarūriyyah (de eerste Khawārij), de Qadariyyah en de Murji'ah. De Shī'ah splitsten zich op in tweeëntwintig sektes, de Ḥarūriyyah in eenentwintig sektes, de Qadariyyah in zestien sektes en de Murji'ah in dertien sektes.' Ik zei: 'O Abū 'Abd ar-Rahmān, ik heb je de Jahmiyyah niet horen noemen.' Hij zei: 'Je vroeg me slechts over de sektes van de moslims.'"

verder gaan vertakken totdat ze samen achtentwintighonderd uitspraken vormden. Het zijn allemaal dwalingen en bevinden zich allemaal in het Vuur, behalve één, en dat is (de groep van) eenieder die gelooft in datgene wat in dit boek staat^[1] zonder onzekerheid of twijfels in zijn hart: dat is een volger van de Sunnah en dat is degene die gereed is, als Allāh het wil.

102. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat als de mensen dáár zouden stoppen waar nieuwigheden beginnen en geen stap verder zouden zetten, en geen uitspraken zouden bedenken waar geen overlevering van de Boodschapper van Allāh ﷺ of van zijn metgezellen over gekomen is, er geen innovatie (*bid'ah*) zou bestaan.

103. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat een gelovige dienaar al verandert in een ongelovige door slechts iets te ontkennen wat Allāh geopenbaard heeft, iets toe te voegen aan of te verwijderen van de Spraak van Allāh of iets te ontkennen wat Allāh gezegd heeft of wat de Boodschapper van Allāh ﷺ gezegd heeft. Dus vrees Allāh, moge Allāh je genadig zijn, sla acht op jezelf en pas op voor extremisme in de religie, want het behoort op geen enkele manier tot het pad van de waarheid.

104. Alles wat ik voor je beschreven heb in dit boek is afkomstig van Allāh, de Boodschapper van Allāh ﷺ, zijn metgezellen, de Tabi'in^[2] en de derde tot de vierde eeuw.^[3] Dus vrees Allāh, o dienaar van Allāh,

مِنَ الْبِدْعِ يَنْسَعِبُ حَتَّى تَصِيرَ كُلُّهَا إِلَى
الْأَيْنِ وَتَمَانِيَةً مَقَالَةً كُلُّهَا ضَلَالَةٌ وَكُلُّهَا
فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً، وَهُوَ مَنْ آمَنَ بِمَا فِي
هَذَا الْكِتَابِ وَاعْتَقَدَهُ مِنْ غَيْرِ رَيْبَةٍ فِي قَلْبِهِ
وَلَا شُكَّوْكَ، فَهُوَ صَاحِبُ سُنَّتِهِ، وَهُوَ
النَّاجِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

102. وَاعْلَمْ رَحِمَكَ اللَّهُ لَوْ أَنَّ النَّاسَ وَقَفُوا
عِنْدَ مُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ وَلَمْ يَتَجَاوَزُوا بِشَيْءٍ
وَلَمْ يُوَلِّدُوا كَلَامًا مِمَّا لَمْ يَحِجْ فِيهِ أَثَرٌ عَنْ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَا عَنْ أَصْحَابِهِ لَمْ تَكُنْ
بِدْعَةً.

103. وَاعْلَمْ رَحِمَكَ اللَّهُ أَنَّهُ لَيْسَ بَيْنَ الْعَبْدِ
وَبَيْنَ أَنْ يَكُونَ مُؤْمِنًا حَتَّى يَصِيرَ كَافِرًا إِلَّا أَنْ
يَحْدَثَ شَيْئًا مِمَّا أَنْزَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى، أَوْ يَزِيدَ فِي
كَلَامِ اللَّهِ، أَوْ يَنْقُصَ، أَوْ يُنَكِّرَ شَيْئًا مِمَّا قَالَ
اللَّهُ، أَوْ شَيْئًا مِمَّا تَكَلَّمَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ. فَاتَّقِ
اللَّهَ رَحِمَكَ اللَّهُ وَانظُرْ لِنَفْسِكَ، وَإِيَّاكَ وَالْعُلُوَّ
فِي الدِّينِ فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ طَرِيقِ الْحَقِّ فِي شَيْءٍ.

104. وَجَمِيعُ مَا وَصَفْتُ لَكَ فِي هَذَا الْكِتَابِ
فَهُوَ عَنِ اللَّهِ وَعَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَعَنْ
أَصْحَابِهِ وَعَنِ التَّابِعِينَ، وَالْقَرْنِ الثَّالِثِ

[1] De auteur bedoelt hiermee: de Sunnah en fundamenteën die hij in dit boek verduidelijkt heeft (en niet iéder detail). Sommigen bekritiseerden de auteur op deze uitspraak, omdat dit (extreme) zelfprijzing zou zijn en omdat het boek enkele punten bevat waar geen bewijs voor is of waar een meningsverschil over bestaat. Dit is echter een misplaatste interpretatie van de woorden van de auteur, die niets verschillen van de uitspraken van andere Imāms van de Salaf over hun werken, zoals de uitspraak van al-'Imām Aḥmad ibn Ḥanbal in [6] De Fundamenteën van de Sunnah (nr. 7): "Tot de verplichte, bindende Sunnah behoren de volgende zaken, en wie ook maar één kenmerk ervan laat, door het niet te accepteren en er niet in te geloven, valt niet onder de mensen van de Sunnah..." En zoals al-'Imām Ḥarb al-Kirmāniyy zei in [10] De Geloofsleer van Ḥarb (passage 1): "Wie tegen iets van deze standpunten ingaat, het bekritiseert of de uitspreker ervan afkraakt, die is een innovator (*mubtadi'*) die buiten de Jamā'ah getreden is en die de methodiek van de Sunnah en het pad van de waarheid verlaten heeft."

[2] Tabi'in: de generatie (direct) na de metgezellen.

[3] Zoals in '13.2 Introductie tot de verhandeling' vermeld staat, is dit een van de passages die bewijzen dat het werk geschreven is door al-'Imām al-Barbahāriyy (329 NH), die de vierde eeuw meemaakte, en niet door Ghulām Khalīl al-Bāhiliyy, die overleed in 275 NH en de vierde eeuw dus nooit meemaakte.

en hou je vast aan geloof, overgave, het overlaten van de zaak (aan Allāh), en tevredenheid over hetgeen in dit boek staat.^[1] Verberg dit boek voor niemand van de mensen van de Qiblah,^[2] want wellicht zal Allāh hiermee een verwarde uit zijn verwarring halen, een volger van innovatie terughalen van zijn innovatie of een volger van dwaling uit zijn dwaling halen, waardoor hij gered wordt middels dit boek.

Vrees Allāh dus en houd je vast aan de eerste, oude, oorspronkelijke zaak, en dat is wat ik voor je beschreven heb in dit boek. Moge Allāh genadig zijn met de dienaar – en zijn beide ouders – die dit boek leest, verspreidt, ernaar handelt, ernaar oproept en het als bewijs aanvoert, want het is de religie van Allāh en de religie van de Boodschapper van Allāh ﷺ. Voorwaar, wie iets aanneemt dat ingaat tegen datgene wat in dit boek staat, die heeft de religie niet aangenomen tegenover Allāh; hij heeft het volledig verworpen,^[1] net zoals wanneer een dienaar gelooft in alles wat Allāh ﷺ gezegd heeft maar twijfelt over één letter: hij heeft dan alles verworpen wat Allāh gezegd heeft en is een ongelovige.

Net zoals de getuigenis dat er geen rechtmatige aanbodene is behalve Allāh (*lā ilāha illallāh*), niet van iemand geaccepteerd wordt behalve wanneer dit gepaard gaat met een oprechte intentie en zuivere zekerheid, zo accepteert Allāh ook niets van de Sunnah als een deel ervan gelaten wordt. Wie iets van de Sunnah laat, die heeft de Sunnah volledig verlaten. Accepteer het dus en verlaat twistzucht en koppigheid, want het behoort op geen enkele manier tot de religie van Allāh, en specifiek dit tijdperk waarin je leeft is een tijdperk van kwaad, dus vrees Allāh.

105. Wanneer *fitnah*^[3] plaatsvindt, blijf dan thuis, kom niet in de buurt van de *fitnah* en pas op voor partijfanatisme (*ʿaṣabiyyah*). Iedere strijd tussen moslims om een wereldse zaak, is *fitnah*, dus vrees Allāh Alleen – Hij Die geen deelgenoot heeft – en trek er niet op uit wanneer het plaatsvindt, vecht er niet in mee, draag geen begeerte, kies

إِلَى الْقَرْنِ الرَّابِعِ، فَاتَّقِ اللَّهَ يَا عَبْدَ اللَّهِ وَعَلَيْكَ بِالتَّصَدِيقِ وَالتَّسْلِيمِ وَالتَّقْوَى وَالرِّضَا بِمَا فِي هَذَا الْكِتَابِ، وَلَا تُكْثِرْ هَذَا الْكِتَابَ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ، فَعَسَى يَرُدُّ اللَّهُ بِهِ حَيْرَانًا عَنْ حَيْرَتِهِ أَوْ صَاحِبَ بَدْعَةٍ عَنْ بَدْعِيهِ أَوْ ضَالًّا عَنْ ضَلَالَتِي، فَيُنْجُو بِهِ.

فَاتَّقِ اللَّهَ، وَعَلَيْكَ بِالْأَمْرِ الْأَوَّلِ الْعَتِيقِ، وَهُوَ مَا وَصَفْتُ لَكَ فِي هَذَا الْكِتَابِ، فَرَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا، وَرَحِمَ وَالِدَيْهِ، قَرَأَ هَذَا الْكِتَابَ وَبَنَّهُ وَعَمِلَ بِهِ وَدَعَا إِلَيْهِ وَاحْتَجَّ بِهِ، فَإِنَّهُ دِينُ اللَّهِ وَدِينُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَإِنَّهُ مَنْ اتَّحَلَ شَيْئًا خِلَافَ مَا فِي هَذَا الْكِتَابِ فَإِنَّهُ لَيْسَ يَدِينُ لِلَّهِ بَدِينٍ وَقَدْ رَدَّهُ كُلُّهُ كَمَا لَوْ أَنَّ عَبْدًا آمَنَ بِجَمِيعِ مَا قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِلَّا أَنَّهُ شَكَّ فِي حَرْفٍ فَقَدْ رَدَّ جَمِيعَ مَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى، وَهُوَ كَافِرٌ.

كَمَا أَنَّ شَهَادَةَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَا تُقْبَلُ مِنْ صَاحِبِهَا إِلَّا بِصَدَقِ النَّبِيِّ وَخَالِصِ الْيَقِينِ، كَذَلِكَ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ شَيْئًا مِنَ السُّنَّةِ فِي تَرْكِ بَعْضٍ، وَمَنْ تَرَكَ مِنْ السُّنَّةِ شَيْئًا فَقَدْ تَرَكَ السُّنَّةَ كُلَّهَا. فَعَلَيْكَ بِالْقَبُولِ وَدَعِ عَنْكَ الْمَحْكَ وَاللَّجَاجَةَ فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ دِينِ اللَّهِ فِي شَيْءٍ، وَزَمَانُكَ خَاصَّةٌ زَمَانُ سُوءٍ فَاتَّقِ اللَّهَ.

105. وَإِذَا وَقَعَتِ الْفِتْنَةُ فَالزَّمْ جَوْفَ بَيْتِكَ وَفَرِّ مِنْ جَوَارِ الْفِتْنَةِ، وَإِيَّاكَ وَالْعَصَبِيَّةَ، وَكُلُّ مَا كَانَ مِنْ قِتَالِ بَيْنِ الْمُسْلِمِينَ عَلَى الدُّنْيَا فَهُوَ فِتْنَةٌ، فَاتَّقِ اللَّهَ وَحَدِّ لَا شَرِيكَ لَهُ وَلَا تُخْرِجْ فِيهَا وَلَا تُقَاتِلْ فِيهَا، وَلَا تَهْوِ،

[1] Zie voetnoot 1 op de vorige pagina.

[2] De mensen van de Qiblah (*Ahl al-Qiblah*): de mensen van de gebedsrichting; d.w.z. de moslims.

[3] *Fitnah*: oproer, tumult en beproeving.

geen partij, neig niet naar een kant en draag geen liefde voor iets van de zaken waar ze zich op begeven,^[1] want het is zoals men zei: 'Wie de daden van een volk liefheeft, goed of slecht, is zoals degene die het verricht.' Moge Allāh ons en jullie leiden naar Zijn Tevredenheid en moge Hij ons en jullie weghouden van ongehoorzaamheid jegens Hem.

وَلَا تُشَايِعْ، وَلَا تَمَّائِلْ، وَلَا تُحِبَّ شَيْئًا مِنْ أُمُورِهِمْ، فَإِنَّهُ يُقَالُ: مَنْ أَحَبَّ فِعَالًا قَوْمًا - خَيْرًا كَانَ أَوْ شَرًّا - كَانَ كَمَنْ عَمِلَهُ. وَفَقَّكَ اللَّهُ وَإِيَّاكُمْ لِمَرْضَاتِهِ، وَجَنَّبَنَا وَإِيَّاكُمْ مَعْصِيَتَهُ.

106. Beperk het bestuderen van sterren tot datgene wat je als hulpmiddel gebruikt om de gebedstijden te weten en wend je af van alles buiten dat, want het leidt naar huichelarij (*zandaqah*).^[2]

106. وَأَقْلَّ النَّظَرَ فِي النُّجُومِ إِلَّا مَا سَتَعَيْنُ بِهِ عَلَى مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ، وَالْأَمَّا سِوَى ذَلِكَ فَإِنَّهُ يَدْعُو إِلَى الزُّنْدَقَةِ.

107. Pas op voor het bestuderen van *al-kalām*^[3] en het zitten met de mensen van *al-kalām*.^[4] Blijf bij de overleveringen en bij de men-sen van de overleveringen: laat hen degenen zijn aan wie je vragen voorlegt, met wie je zit en van wie je neemt.

107. وَإِيَّاكَ وَالنَّظَرَ فِي الْكَلَامِ وَالْجُلُوسَ إِلَى أَصْحَابِ الْكَلَامِ، وَعَلَيْكَ بِالْأَثَارِ وَأَهْلِ الْأَثَارِ، وَإِيَّاهُمْ فَاسْأَلْ، وَمَعَهُمْ فَاجْلِسْ، وَمِنْهُمْ فَاقْصِرْ.

[1] In Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (3601) en Ṣaḥīḥ Muslim (2886) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: "Er zullen *fitan* (oproeren, tumulten, beproevingen) plaatsvinden waarin degene die zit beter is dan de degene die staat, degene die staat beter is dan degene die loopt en degene die loopt beter is dan degene die rent. Wie zich eraan blootstelt, zal erdoor vernietigd worden, en wie een plaats van toevlucht vindt, dient er toevlucht te zoeken."

[2] In o.a. Musnad Aḥmad (2000) en Sunan Abī Dāwūd (3905) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: "Wie iets van de kennis van sterren verkrijgt, heeft een tak van tovenarij (*as-sihr*) verkregen, die toeneemt naar gelang hij er meer van verkrijgt." Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door al-'Albāniyy in Ṣaḥīḥ at-Targhīb wa't-Tarhīb (3051). De keten werd authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door Ibn Taymiyyah in Majmū' al-Fatāwā (35/193).

[3] *Al-Kalām*: theologische redenering op basis van Griekse filosofie.

[4] Hierover zijn veel uitspraken van de Salaf. In o.a. Sharaf Aṣḥāb al-Ḥadīth (155) van al-Khaṭīb al-Baghdādiyy en Manāqib ash-Shāfi'iyy (1/462) van al-Bayhaqiyy is de bekende uitspraak overgeleverd waarin al-'Imām ash-Shāfi'iyy (204 NH) zei: "Mijn oordeel over de aanhangers van *al-kalām* is dat ze geslagen dienen te worden met palmtakken en op een kameel geplaatst moeten worden, waarna men hen laat rondgaan onder de clans en de stammen terwijl er over hen omgeroepen wordt: dit is de straf voor degene die het Boek en de Sunnah verlaat en grijpt naar *al-kalām*." De redacteur van Sharaf Aṣḥāb al-Ḥadīth, 'Amr 'Abd al-Mun'im Salīm, zei in de voetnoot: "Authentiek (*ṣaḥīḥ*)."

Al-'Imām Ibn Taymiyyah voerde de uitspraak van ash-Shāfi'iyy als bewijs aan in Majmū' al-Fatāwā (5/119): "Vanuit een bepaald opzicht verdienen ze wat ash-Shāfi'iyy zei: 'Mijn oordeel over de aanhangers van *al-kalām* [...]'". Adh-Dhahabiyy vermeldde het in Siyar A'lām an-Nubalā' (8/245) en zei vervolgens: "Dit is wellicht zelfs *mutawātir* (massaal overgeleverd in iedere fase van de keten, waardoor het authentiek is) van de Imām." Ibn Taymiyyah zei in Bayān Talbīs al-Jahmiyyah (8/485): "Daarom zeiden de Imāms, zoals Aḥmad ibn Ḥanbal en anderen: 'De geleerden van *al-kalām* zijn *zanādiqah* (huichelaren).'"

Al-'Imām Ibn Taymiyyah zei in Majmū' al-Fatāwā (12/460-461): "Wanneer de Salaf kritiek uitten op de aanhangers van *al-kalām* (Ahl al-Kalām) en uitspraken deden zoals: 'De geleerden van *al-kalām* zijn *zanādiqah* (huichelaren),' en : 'Er is niemand die zich bezighoudt met *al-kalām* en vervolgens slaagt,' dan bedoelden zij niet 'spraak' (*al-kalām*) in de absolute zin, maar het was een gewoonlijke benaming voor eenieder die sprak over de religie met iets anders dan de methodiek van de Boodschappers."

108. Weet dat er geen daad bestaat waarmee Allāh aanbeden wordt die qua niveau vergelijkbaar is met angst voor Allāh en het pad van angst, verdriet, bezorgdheid en schaamte voor Allāh. ^[1]
109. Pas op voor het zitten met iemand die uitnodigt naar verlangens en liefde, zich afzondert met vrouwen en uitnodigt naar *ṭariq al-madh-hab*^[2], want ze bevinden zich allemaal op dwaling.
110. Weet, moge Allāh je genadig zijn, dat Allāh ﷻ alle schepselen heeft opgeroepen tot het aanbidden van Hem. Vervolgens heeft Hij uit Zijn Gunst diegenen die Hij wilde begunstigd met de Islam.
111. Zich weerhouden van het spreken over de oorlog die plaatsvond tussen 'Aliyy en Mu'āwiyah,^[3] [en tussen 'Aliyy] en 'Ā'ishah,
108. وَأَعْلَمُ أَنَّهُ مَا عُبِدَ اللَّهُ بِمِثْلِ الْخَوْفِ مِنْ اللَّهِ وَطَرِيقِ الْخَوْفِ وَالْحَزَنِ وَالشَّفَقَاتِ وَالْحَيَاءِ مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى.
109. وَاحْذَرُ أَنْ تَحِلِسَ مَعَ مَنْ يَدْعُو إِلَى الشَّوْقِ وَالْمَحَبَّةِ، وَمَنْ يَخْلُو مَعَ النِّسَاءِ، وَطَرِيقِ الْمَذْهَبِ، فَإِنَّ هَؤُلَاءِ كُلَّهُمْ عَلَى ضَلَالَةٍ.
110. وَأَعْلَمُ رَحِمَكِ اللَّهُ أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى دَعَا الْخَلْقَ كُلَّهُمْ إِلَى عِبَادَتِهِ، وَمَنْ بَعْدَ ذَلِكَ عَلَى مَنْ شَاءَ بِالْإِسْلَامِ تَفَضُّلاً مِنْهُ.
111. وَالْكَفُّ عَنْ حَرْبِ عَلِيٍّ وَمُعَاوِيَةَ وَعَائِشَةَ وَطَلْحَةَ وَالزُّبَيْرِ، وَمَنْ كَانَ مَعَهُمْ،

[1] De auteur benadrukt hiermee het belang van angst in de aanbidding, binnen de context van de volgende passage over de Šufiyyah (Soefisten) die Allāh enkel aanbidden met liefde. Aanbidding dient namelijk gepaard te gaan met liefde, angst en hoop. Al-'Imām Ibn Taymiyyah zei in al-'Ubūdiyyah (p. 112): "Meerdere onder de Salaf zeiden: 'Wie Allāh enkel aanbidt met liefde, is een huichelaar (*zindiq*). Wie Hem enkel aanbidt met hoop, is een Murji'. En wie Hem enkel aanbidt met angst, is een Ḥarūriyy (mv.: Ḥarūriyyah: een subsekte van de Khawārij)."

Al-'Imām Ibn al-Qayyim zei in Madārij as-Sālikīn (1/514): "Het hart is, in haar reis naar Allāh, zoals een vogel: liefde is de kop en angst en hoop zijn de twee vleugels. Zolang de kop en de vleugels gezond zijn, kan de vogel goed vliegen. Gaat de kop eraf, dan sterft de vogel, en verliest de vogel zijn twee vleugels, dan zal deze ten prooi vallen van iedere jager en roofvogel. De Salaf raadden het echter aan om in tijden van gezondheid de vleugel van angst sterker te laten zijn dan de vleugel van hoop en om bij het verlaten van de wereld (i.e. bij de dood) de vleugel van hoop sterker te laten zijn dan de vleugel van angst."

[2] *Ṭariq al-Madh-hab*: het pad van de *madh-hab*; hier betekent *madh-hab* 'school' of 'methode'. De auteur bedoelt hiermee: de Soefistische *ṭuruq* (paden; meervoud van *ṭariq*), die bekend staan om deze benadering. Al-'Imām Ibn Taymiyyah zei in al-'Ubūdiyyah (p. 112): "Meerdere dragers van inzicht en kennis hekelden het om te zitten met mensen die veelvuldig praten over liefde, zonder te praten over vrees."

[3] Al-'Imām Ibn Taymiyyah zei in Majmū' al-Fatāwā (35/72-73): "Mu'āwiyah claimde niet de kalief te zijn (in de tijd van 'Aliyy) en er is nooit een *bay'ah* (eet van trouw) aan hem afgelegd toen hij streed tegen 'Aliyy. Hij streed dus niet vanuit de claim dat hij de kalief was, noch dat hij degene was die het recht had om kalief te zijn. Ze erkenden dit over hem en Mu'āwiyah erkende dit zelf wanneer hij erover gevraagd werd. Ook hadden Mu'āwiyah en zijn metgezellen het standpunt dat ze geen strijd zouden initiëren tegen 'Aliyy en zijn metgezellen; en in de praktijk hebben ze dit ook nooit gedaan."

In Majmū' al-Fatāwā (4/467) zei Ibn Taymiyyah: "In de overlevering van Abū Sa'īd al-Khudriyy staat dat hij (i.e. de Profeet ﷺ) zei: 'Een groep (i.e. de Khawārij) zal zich afsplitsen wanneer de mensen verdeeld zijn (in twee groepen), waarna ze gedood zullen worden door de groep die zich van de twee groepen het dichtst bij de waarheid bevindt.' (Šaḥīḥ Muslim, 1065) [...] Deze authentieke overlevering vormt een bewijs dat beide groepen die tegen elkaar streden – 'Aliyy en zijn metgezellen en Mu'āwiyah en zijn metgezellen – zich op waarheid bevonden, maar dat 'Aliyy en zijn metgezellen zich dichterbij de waarheid bevonden dan Mu'āwiyah en zijn metgezellen." 'Aliyy en zijn metgezellen streden uiteindelijk tegen de Khawārij.

Ṭalḥah, az-Zubayr en degenen die met hen waren.^[1] Disputeer niet over hen en laat hun zaak over aan Allāh ﷻ,^[2] want de Boodschapper van Allāh ﷻ zei: “Pas op voor het (negatief) vermelden van mijn metgezellen, aangetrouwde familie en schoonzonen.”^[3] En hij (ﷺ) zei: “Voorwaar, Allāh ﷻ keek naar de mensen van Badr en zei: ‘Doe wat jullie willen, want voorwaar, Ik heb jullie vergeven.’”^[4]

وَلَا تُخَاصِمُوا فِيهِمْ وَيَكِلْ أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَذِكْرَ أَصْحَابِي وَأَصْهَارِي وَأَخْتَانِي» وَقَوْلُهُ: «إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى نَظَرَ إِلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ: اْعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَإِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ».

112. Weet dat het bezit van een moslim niet toegestaan is (om te nemen) behalve als hij het vrijwillig afstaat. Als een man over verboden bezittingen beschikt, dan is hij er verantwoordelijk voor. Het is voor niemand toegestaan om iets ervan te nemen, behalve met zijn toestemming, want als hij berouw toont en het terug wil geven aan de eigenaren, dan heb jij verboden bezittingen genomen.

112. وَاعْلَمَ رَحِمَكُمُ اللَّهُ أَنَّهُ لَا يَحِلُّ مَالُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ إِلَّا بِطِبْيَةٍ مِنْ نَفْسِهِ، وَإِنْ كَانَ مَعَ رَجُلٍ مَالٌ حَرَامٌ فَقَدْ صَوَّمَتْ، لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَأْخُذَ مِنْهُ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِهِ، فَإِنَّهُ عَسَى أَنْ يَتُوبَ هَذَا فَيَرِيدَ أَنْ يَرُدَّهُ عَلَى أَرْبَابِهِ فَأَخَذَتْ حَرَامًا.

[1] Al-ʿImām Ibn Taymiyyah zei in zijn werk Minhāj as-Sunnah an-Nabawiyyah (4/316): “Āʾishah heeft niet gestreden en was er niet op uitgetrokken om te strijden. Ze was er slechts op uitgetrokken met de intentie om verzoening teweeg te brengen onder de moslims en dacht dat het in het belang van de moslims was als ze erop uit zou trekken. Daarna werd het duidelijk voor haar dat het beter was geweest als ze er niet op uitgetrokken was. Iedere keer dat ze daarna eraan teruggedacht, moest ze zodanig huilen dat haar hoofdbedekking er nat van werd. Dit was tevens het geval bij alle andere vroege voorgangers: ze hadden allen spijt van de strijd waar ze aan deelgenomen hadden. Ṭalḥah, az-Zubayr en ʿAliyy hadden allen spijt en niemand van hen droeg op de Dag van de Kameel de intentie tot onderlinge strijd, maar het vond plaats buiten hun keuze om.”

[2] In o.a. Faḍāʾil aṣ-Ṣaḥābah van al-ʿImām Aḥmad (1/69, 2/1152), al-ʿIbānah al-Kubrā van Ibn Baṭṭāh (294) en ash-Sharīʿah van al-ʿĀjurriyy (2033) is via Mujaḥid overgeleverd dat de edele metgezel al-ʿImām Ibn ʿAbbās ﷺ zei: “Beledig de metgezellen van Muḥammad (ﷺ) niet, want Allāh heeft opgedragen tot het vragen van vergeving voor hen terwijl Hij wist dat ze onderling zouden strijden.”

In o.a. aṭ-Ṭabaqāt al-Kubrā (5/394) van Ibn Saʿd (230 NH) en Kitāb as-Sunnah (1/461-462) van al-Khallāl is overgeleverd: “Umar ibn ʿAbd al-ʿAzīz (101 NH) werd gevraagd over ʿAliyy, ʿUthmān, de Slag van de Kameel (tussen de kant van ʿĀʾishah en ʿAliyy) en de Slag van Šiffin (tussen de kant van ʿAliyy en Muʿāwiyah) en wat er zich tussen hen heeft voorgedaan, waarop hij zei: ‘Dat is bloed waar Allāh mijn handen van weerhouden heeft, dus ik hekel het om vervolgens mijn tong er (wel) in te dippen. [...]’” En in Kitāb as-Sunnah van al-Khallāl (2/460) is overgeleverd: “Nadat er tegen al-ʿImām Aḥmad gezegd werd: ‘Wat zeg je over wat er gebeurd is tussen ʿAliyy en Muʿāwiyah?’, zei hij: ‘Ik zeg enkel het goede over hen.’”

[3] Overgeleverd in o.a. al-Muʿjam al-Kabīr (5640) van aṭ-Ṭabarāniyy met de bewoording: “O mensen, eer mij met betrekking tot mijn metgezellen, mijn schoonzonen en mijn aangetrouwde familie.” De overlevering is echter zwak. Al-Haythamiyy zei in Majmaʿ az-Zawāʾid (9/157): “Overgeleverd door aṭ-Ṭabarāniyy. Het bevat een groep overleveraars die ik niet ken.” Ibn ʿAbd al-Barr verklaarde het tot verzonnen (mawḍūʿ) in al-Istīʿāb (2/667). In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (3470) en Ṣaḥīḥ Muslim (2541) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Beschimp mijn metgezellen niet, want zelfs al zou een van jullie de gelijkenis van (de berg) Uḥud aan goud uitgeven (in liefdadigheid), dan zou dat niet eens (de hoeveelheid van) een mudd (twee handen-vol van een gewone man) van een van hen bereiken, noch de helft ervan.”

[4] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (3007) en Ṣaḥīḥ Muslim (2494) via ʿAliyy ibn Abī Ṭālib ﷺ.

113. Er is geen beperking op het verkrijgen van inkomsten. Zolang je ziet dat het wettelijk correct is, dan is er geen beperking, tenzij het onwettig of onzuiver blijkt te zijn. Als het onwettig of onzuiver blijkt te zijn, dient een persoon (bij noodzaak) enkel datgene ervan te nemen waarmee hij zichzelf staande kan houden. Hij dient niet te zeggen: 'Ik laat het verkrijgen van inkomsten en neem wat anderen mij geven.' Dit is namelijk niet hoe de metgezellen te werk gingen, noch de geleerden, tot op de dag van vandaag.^[1] ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb ﷺ zei: "Inkomsten verkrijgen waar iets van een defect in zit, is beter dan afhankelijk zijn van de mensen."^[2]

113. وَالْمَكَايِبُ مُطْلَقَةٌ مَا بَانَ لَكَ صِحَّتُهُ فَهُوَ مُطْلَقٌ إِلَّا مَا ظَهَرَ فُسَادُهُ، وَإِنْ كَانَ فَاسِدًا يَأْخُذُ مِنَ الْفَسَادِ مَسِيكَةً نَفْسِهِ، لَا تَقُولُ: أَتْمُرُكَ الْمَكَايِبَ وَأَخُذُ مَا أَعْطَوْنِي. لَمْ يَفْعَلْ هَذَا الصَّحَابَةُ وَلَا الْعُلَمَاءُ إِلَى زَمَانِنَا هَذَا. وَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ﷺ: كَسَبُ فِيهِ بَعْضُ الدِّينَةِ خَيْرٌ مِنْ الْحَاجَةِ إِلَى النَّاسِ.

114. De vijf gebeden zijn geldig achter wie je ze ook maar bidt, tenzij het achter een Jahmiyy^[3] is, want dat is een Mu'aṭṭil.^[4] Indien je achter hem gebeden hebt, verricht je gebed dan opnieuw. Indien de imam bij het vrijdaggebed een Jahmiyy is, en hij een machthebber is, bid dan achter hem en verricht je gebed daarna opnieuw. Indien de imam – machthebber of geen machthebber – een volger van de Sunnah is, bid dan achter hem en verricht je gebed niet opnieuw.^[5]

114. وَالصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ جَائِزَةٌ خَلْفَ مَنْ صَلَّيْتَ خَلْفَهُ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ جَهْمِيًّا فَإِنَّهُ مُعْطَلٌ، وَإِنْ صَلَّيْتَ خَلْفَهُ فَأَعِدْ صَلَاتَكَ، وَإِنْ كَانَ إِمَامًا كَ يَوْمِ الْجُمُعَةِ جَهْمِيًّا، وَهُوَ سُلْطَانٌ، فَصَلَّ خَلْفَهُ، وَأَعِدْ صَلَاتَكَ، وَإِنْ كَانَ إِمَامًا مِنَ السُّلْطَانِ وَغَيْرِهِ صَاحِبَ سُنَّةٍ فَصَلَّ خَلْفَهُ وَلَا تُعِدْ صَلَاتَكَ.

115. Geloven dat Abū Bakr en ʿUmar in de kamer van ʿĀ'ishah begraven zijn, samen met de Boodschapper van Allāh ﷺ, dus als je bij het graf komt, dan is het verplicht om hen te begroeten met de Salām (veiligheidsgroet) nadat je de Boodschapper van Allāh ﷺ begroet hebt.^[6]

115. وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ فِي حُجْرَةِ عَائِشَةَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَدْ دُفِنَا هُنَاكَ مَعَهُ، فَإِذَا أَتَيْتَ الْقَبْرَ فَالْتَّسِمِ عَلَيْهِمَا وَاجِبٌ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.

[1] In Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (1471) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: "Het is beter voor een van jullie dat hij zijn touw neemt en daarmee een bundel hout haalt die hij op zijn rug draagt om het vervolgens te verkopen, waardoor Allāh zijn gezicht gered, dan dat hij de mensen vraagt, ongeacht of zij hem geven of niet."

[2] Overgeleverd in Iṣlāḥ al-Māl (321) van Ibn Abī'd-Dunyā, ath-Thiqāt (8/204) van Ibn Ḥibbān, at-Tamhīd (18/329) van Ibn ʿAbd al-Barr en andere bronnen; in sommige versies staat: "waar iets van twijfel in zit", in plaats van "waar iets van een defect in zit". In Ḥilyat al-ʿAwliyā' (8/239) van Abū Nu'aym is overgeleverd dat al-ʿImām Yūsuf ibn Asbāṭ zei: "Zaken zijn onder te verdelen in drie categorieën: wat duidelijk toegestaan (ḥalāl) is, wat duidelijk en ongetwijfeld verboden (ḥarām) is, en twijfelachtige zaken die ertussenin zitten. De gelovige is iemand die, als hij het toegestane niet treft, enkel datgene aan twijfelachtige zaken consumeert wat hij nodig heeft."

[3] Jahmiyy: iemand van de Jahmiyyah-sekte. De auteur noemt dit als voorbeeld, omdat een Jahmiyy een ongelovige is, maar het oordeel geldt bij iedere ongelovige. Het gebed is enkel geldig achter een moslim.

[4] Mu'aṭṭil: ontkenner, d.w.z. iemand die de Eigenschappen van Allāh ontkent.

[5] Zie [1] De Geloofsleer van Sufyān ath-Thawriyy, passage 12-13 (incl. voetnoten).

[6] Volgens andere geleerden is dit aanbevolen en niet verplicht.

116. Het bevelen van het goede en het verbieden van het slechte is verplicht, behalve als je vreest voor iemands zwaard of stok. 116. وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاجِبٌ، إِلَّا مَنْ خِفْتُ سَيْفَهُ أَوْ عَصَاهُ.
117. Het geven van de Salām (veiligheidsgroet) aan alle (gelovige) dienaren van Allāh. 117. وَالسَّلَامُ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ أَجْمَعِينَ.
118. Wie het vrijdaggebed en het gezamenlijke gebed in de moskee zonder excuus laat, is een innovator.^[1] Een excuus kan zijn: een ziekte waardoor iemand niet naar buiten kan om naar de moskee toe te gaan of angst voor een onrechtvaardige machthebber; alles daarbuiten is geen excuus voor iemand. 118. وَمَنْ تَرَكَ صَلَاةَ الْجُمُعَةِ وَالْجَمَاعَةِ فِي الْمَسْجِدِ مِنْ غَيْرِ عَذْرٍ فَهُوَ مُتَبَدِّعٌ، وَالْعَذْرُ كَمَرَضٍ لَا طَاقَةَ لَهُ بِالْخُرُوجِ إِلَى الْمَسْجِدِ أَوْ خَوْفٍ مِنْ سُلْطَانٍ ظَالِمٍ، وَمَا سِوَى ذَلِكَ فَلَا عَذْرَ لَهُ.
119. Als iemand achter een imam bidt maar hem niet volgt [in het gebed], dan is zijn gebed ongeldig. 119. وَمَنْ صَلَّى خَلْفَ إِمَامٍ فَلَمْ يَتَّبِعْ بِهِ فَلَا صَلَاةَ لَهُ.
120. Het bevelen van het goede en het verbieden van het slechte dient gedaan te worden met de hand, de tong en het hart, en niet met het zwaard.^[2] 120. وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ بِالْيَدِ وَاللِّسَانِ وَالْقَلْبِ، بَلَا سَيْفٍ.
121. De *mastūr*^[3] onder de moslims is degene van wie niks verdachts te zien is. 121. وَالْمَسْتُورُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ مَنْ لَمْ تَظْهَرْ لَهُ رَيْبَةٌ.
122. Iedere vorm van kennis over het verborgene (*ilm al-bāṭin*) die de dienaren beweren te hebben, die niet aanwezig is in het Boek en de Sunnah, is een innovatie en dwaling. Niemand dient ernaar te handelen of ernaar op te roepen. 122. وَكُلُّ عِلْمٍ ادَّعَاهُ الْعِبَادُ مِنْ عِلْمِ الْبَاطِنِ لَمْ يَوْجَدْ فِي الْكِتَابِ وَالسُّنَنِ فَهُوَ بِدْعَةٌ وَضَلَالَةٌ، وَلَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَعْمَلَ بِهِ وَلَا يَدْعُو إِلَيْهِ.
123. Als een vrouw haarzelf schenkt aan een man, dan is ze verboden voor hem: ze dienen beide bestraft te worden als hij (seksueel) iets van haar gehad heeft. Het is enkel toegestaan wanneer het (een huwelijk) is met een voogd (*waliyy*), twee rechtvaardige getuigen en een bruidsschat. 123. وَأَيُّمَا امْرَأَةٍ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِرَجُلٍ فَإِنَّهَا لَا تَحِلُّ لَهُ، يُعَاقَبَانِ إِنْ نَالَ مِنْهَا شَيْئًا، إِلَّا بَوَلِيٍّ وَشَاهِدَيْنِ عَدْلٍ وَصَدَاقٍ.

[1] De auteur doelt hier op iemand die dit vanuit een religieuze overtuiging doet, zoals de Khawārij.

[2] In Ṣaḥīḥ Muslim (49) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: "Wie van jullie een kwaad ziet, dient het te veranderen met zijn hand. Als hij daartoe niet in staat is, dan met zijn tong. En als hij daartoe niet in staat is, dan met zijn hart, en dat is de zwakste vorm van al-ʾImān (het geloof)."

[3] *Mastūr*: iemand wiens toestand bedekt of verborgen is.

124. Als je een persoon ziet kwaadspreken over een van de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ, weet dan dat hij een drager van een slecht standpunt en begeerten is. Dit vanwege de uitspraak van de Boodschapper van Allāh ﷺ: “Wanneer mijn metgezellen genoemd worden, onthoud jullie dan.”^[1] De Profeet ﷺ wist (via openbaring) dat ze bepaalde misstappen zouden maken na zijn dood en toch zei hij enkel het goede over hen. Ook zei hij (ﷺ): “Laat mijn metgezellen. Zeg niets over hen behalve het goede.”^[2] Lever niets over met betrekking tot hun misstappen, noch de oorlogen tussen hen, noch datgene waar je geen kennis over hebt. Hoor het ook niet aan als iemand het overlevert, want je hart zal niet veilig zijn als je het gehoord hebt.

125. Als je een man hoort kwaadspreken over de overleveringen, de overleveringen hoort verwerpen of iets anders hoort wensen dan de overleveringen, betwijfel zijn Islam dan en twijfel er niet over dat hij een persoon van begeerte en een innovator is.

126. Weet dat het onrecht van de (islamitische) machthebber niets afdoet aan de verplichtingen die Allāh ﷻ opgelegd heeft via de tong van Zijn Profeet ﷺ. Zijn onrecht is op zijn eigen rug, terwijl de daden van aanbidding en deugden die je samen met hem verricht volledig voor jou zullen zijn, als Allāh het wil. Dat wil zeggen: het gezamenlijke gebed, het vrijdaggebed en de Jihād worden samen met hen verricht, en bij iedere daad van gehoorzaamheid dien je met hen deel te nemen, want jij zult krijgen wat je intentie was.

127. Als je een man een smeekbede ziet verrichten tegen de machthebber, weet dan dat hij een persoon van begeerten is. Als je een man een smeekbede om rechtschapenheid ziet verrichten voor de machthebber, weet dan dat hij een volger van de Sunnah is, als Allāh

124. وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يَطْعُنُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَأَعْلَمْ أَنَّهُ صَاحِبُ قَوْلٍ سُوءٍ وَهَوًى، لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا ذُكِرَ أَصْحَابُ فَأَمْسِكُوا». قَدْ عَلِمَ النَّبِيُّ ﷺ مَا يَكُونُ مِنْهُمْ مِنَ الزَّلَلِ بَعْدَ مَوْتِهِ فَلَمْ يَقُلْ فِيهِمْ إِلَّا خَيْرًا. وَقَوْلُهُ: «دَرُوا أَصْحَابِي، لَا تَقُولُوا فِيهِمْ إِلَّا خَيْرًا». وَلَا تُحَدِّثْ بِسَيِّئَةٍ مِنْ زَلَلِهِمْ وَلَا حَرْبِهِمْ وَلَا مَا غَابَ عَنْكَ عِلْمُهُ وَلَا تَسْمَعُ مِنْ أَحَدٍ يُحَدِّثُ بِهِ، فَإِنَّهُ لَا يَسْلَمُ لَكَ قَلْبُكَ إِنْ سَمِعْتَ.

125. وَإِذَا سَمِعْتَ الرَّجُلَ يَطْعُنُ عَلَى الْآثَارِ أَوْ يَرُدُّ الْآثَارَ أَوْ يُرِيدُ غَيْرَ الْآثَارِ، فَأَعْلَمْهُ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَلَا تَشْكُ أَتَى صَاحِبُ هَوًى مُبْتَدِعٌ.

126. وَأَعْلَمْ أَنَّ جَوْرَ السُّلْطَانِ لَا يَنْقُصُ فَرِيضَةً مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ عَزَّجَلَّ الَّتِي افْتَرَضَهَا عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ ﷺ، جَوْرُهُ عَلَى نَفْسِهِ وَتَطَوُّعُكَ وَبِرُّكَ مَعَهُ تَامٌ لَكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، يَعْنِي: الْجَمَاعَةَ وَالْجُمُعَةَ مَعَهُمْ وَالْجِهَادَ مَعَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ مِنَ الطَّاعَاتِ فَشَارِكُهُمْ فِيهِ، فَلَكَ يَنْتَكِلُ.

127. وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يَدْعُو عَلَى السُّلْطَانِ فَأَعْلَمْ أَنَّهُ صَاحِبُ هَوًى، وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يَدْعُو لِلْسُّلْطَانِ بِالصَّلَاحِ فَأَعْلَمْ أَنَّهُ صَاحِبُ سُنَّةٍ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، لِقَوْلِ

[1] Zie de voetnoot bij dezelfde overlevering in passage 25.

[2] Met deze bewoording is de overlevering niet terug te vinden. Wel is er overgeleverd in o.a. Musnad Aḥmad (13812) dat de Profeet ﷺ zei: “Laat mijn metgezellen voor mij.” Authentiek (ṣaḥīḥ) verklaard door al-ʿAlbāniyy in as-Silsilah aṣ-Ṣaḥīḥah (1923). In Sunan an-Nasāʾiyy (10877) en Musnad al-Bazzār (7221) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Laat mijn metgezellen voor mij. Beschimp mijn metgezellen niet.” Het tweede gedeelte is terug te vinden met een zwakke keten in Ḥadīth Lā Taṣubbu Aṣḥābi van Ibn Ḥajar (p. 70) met de bewoording: “Zeg niets over mijn metgezellen behalve het goede.”

het wil. Fuḍayl ibn 'Iyāḍ^[1] zei: "Als ik een (geaccepteerde) smeekbede had, dan zou ik deze voor de machthebber laten zijn." [Aḥmad ibn Kāmil berichtte ons, hij zei: "Al-Ḥusayn ibn Muḥammad at-Ṭabariyy berichtte ons, hij zei: Mardūyah aṣ-Ṣā'igh berichtte ons, hij zei: Ik hoorde Fuḍayl zeggen: 'Als ik een smeekbede had die geaccepteerd zou worden, dan zou ik het voor de machthebber laten zijn.' Er werd tegen hem gezegd: 'O Abū 'Aliyy, leg dit aan ons uit.' Hij zei: 'Als ik het voor mezelf verricht, dan zal het resultaat bij mij blijven. Verricht ik het echter voor de machthebber, dan wordt hij rechtschapen en door zijn rechtschapenheid zullen de dienaren en de landen goed worden.'"^[2]]^[3]

We werden dus bevolen om smeekbeden tot Allāh te richten waarin we vragen om rechtschapenheid voor hen; en we werden niet bevolen tot het verrichten van smeekbeden tégen hen, zelfs al vervallen ze in onrecht en onderdrukking, want hun onrecht en onderdrukking is op hun rug, terwijl hun rechtschapenheid in hun eigen voordeel en die van de moslims is.^[4]

128. Vermeld niemand van de Moeders van de Gelovigen behalve op goede wijze.

129. Als je een man constant de verplichte gebeden ziet onderhouden in gezamenlijke vorm, achter de machthebber of iemand anders, weet dan dat hij een persoon van de Sunnah is, als Allāh het wil. Als je een man de verplichte gebeden in gezamenlijke vorm ziet verwaarlozen, zelfs al is het achter de machthebber, weet dan dat het een persoon van begeerten is.

فَصِيلَ: لَوْ كَانَتْ لِي دَعْوَةٌ مَا جَعَلْتُهَا إِلَّا فِي السُّلْطَانِ. [أَنَا أَحْمَدُ بْنُ كَامِلٍ قَالَ: نَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّبْرِيُّ، نَا مَرْدُويَةَ الصَّائِغِ، قَالَ: سَمِعْتُ فَضِيلًا يَقُولُ: لَوْ أَنَّ لِي دَعْوَةً مُسْتَجَابَةً مَا جَعَلْتُهَا إِلَّا فِي السُّلْطَانِ. قِيلَ لَهُ: يَا أَبَا عَلِيٍّ فَسَرْنَا هَذَا. قَالَ: إِذَا جَعَلْتُهَا فِي نَفْسِي لَمْ تَعْدُنِي، وَإِذَا جَعَلْتُهَا فِي السُّلْطَانِ صَلَحَ، فَصَلَحَ بِصَلَاحِهِ الْعِبَادُ وَالْبِلَادُ.]

فَأَمَرْنَا أَنْ نَدْعُوَهُمْ بِالصَّلَاحِ وَلَمْ نُؤْمَرْ أَنْ نَدْعُوَهُمْ عَلَيْهِمْ وَإِنْ ظَلَمُوا، وَإِنْ جَاؤُوا، لِأَنَّ ظُلْمَهُمْ وَجَوْرَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ، وَصَلَاحَهُمْ لِأَنْفُسِهِمْ وَلِلْمُسْلِمِينَ.

128. وَلَا تَذْكُرْ أَحَدًا مِنْ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ إِلَّا بِخَيْرٍ.

129. وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يَتَعَاهَدُ الْفَرَائِضَ فِي جَمَاعَةٍ مَعَ السُّلْطَانِ وَغَيْرِهِ، فَأَعْلَمْ أَنَّه صَاحِبُ سُنَّةٍ إِنْ شَاءَ اللَّهُ. وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يَتَهَاوَنُ بِالْفَرَائِضِ فِي جَمَاعَةٍ، وَإِنْ كَانَ مَعَ السُّلْطَانِ، فَأَعْلَمْ أَنَّه صَاحِبُ هَوَى.

[1] Al-'Imām al-Fuḍayl ibn 'Iyāḍ ibn Mas'ūd at-Tamimiyy, Abū 'Aliyy (t87 NH), een van de Imāms van de Sunnah in al-Kūfah en daarna in Makkah.

[2] Het gedeelte tussen vierkante haakjes is aan het boek toegevoegd door Aḥmad ibn Kāmil, de student van al-'Imām al-Barbahāriyy. Het stuk komt niet voor in de versie in Ṭabaqāt al-Ḥanābilah.

[3] Overgeleverd in o.a. Ḥilyat al-'Awliyā' (8/91) van Abū Nu'aym en Tārikh Dimashq (48/448) van Ibn 'Asākir.

[4] Al-'Imām Abū 'Uthmān aṣ-Ṣābūniyy (449 NH) zei in 'Aqīdat as-Salaf wa Aṣṣhāb al-Ḥadīth (p. 294): "De volgers van de overleveringen (Ahl al-Ḥadīth) geloven dat het vrijdaggebed, de twee feestgebeden en alle andere gebeden, achter iedere leider gebeden kunnen worden, of hij nu vroom of zondig is. Ook geloven ze dat de Jihād tegen de ongelovigen samen met hen (d.w.z. de leiders) verricht dient te worden, zelfs al zijn ze onrechtvaardige verdorvenen. En ze geloven dat men Allaah dient te vragen om corrigeren, succes en rechtschapenheid voor hen."

130. Het toegestane (*al-ḥalāl*) is datgene waarover je kunt getuigen en zweren dat het toegestaan is. Hetzelfde geldt voor het verbodene (*al-ḥarām*). Wat blijft jeuken in je hart, is een twijfelachtige zaak.

130. وَالْحَلَالُ مَا شَهِدْتَ عَلَيْهِ وَحَلَفْتَ عَلَيْهِ أَنَّهُ حَلَالٌ، وَكَذَلِكَ الْحَرَامُ، وَمَا حَاكَ فِي صَدْرِكَ فَهُوَ شُبْهَةٌ.

131. De *mastūr*^[1] is degene wiens toestand duidelijk bedekt is en de blootgelegde is degene wiens schending duidelijk is geworden.

131. وَالْمَسْتُورُ مَنْ بَانَ سِتْرُهُ وَالْمَهْتُوكُ مَنْ بَانَ هَتْكُهُ.

132. Als je een man hoort zeggen: 'Die-en-die is een Mushabbih, en die-en-die spreekt over *at-tashbih*',^[2] verdenk hem dan, en weet dat hij een Jahmiyy is. Als je een man hoort zeggen: 'Die-en-die is een Nāṣibiyy',^[3] weet dan dat hij een Rāfiḍiyy is. Als je een man hoort zeggen: 'Spreek over *at-tawhīd* en leg mij *at-tawhīd* uit',^[4] weet dan dat hij een Khārijīyy Mu'taziliyy is.

132. وَإِذَا سَمِعْتَ الرَّجُلَ يَقُولُ: فَلَانٌ مُشَبِّهٌ وَفُلَانٌ يَتَكَلَّمُ فِي التَّشْبِيهِ فَأَتَيْهِمْ وَأَعْلَمْ أَنَّهُ جَهْمِيٌّ. وَإِذَا سَمِعْتَ الرَّجُلَ يَقُولُ: فَلَانٌ نَاصِبِيٌّ، فَأَعْلَمْ أَنَّهُ رَافِضِيٌّ. وَإِذَا سَمِعْتَ الرَّجُلَ يَقُولُ: تَكَلَّمُ بِالتَّوْحِيدِ وَاشْرَحْ لِي التَّوْحِيدَ، فَأَعْلَمْ أَنَّهُ خَارِجِيٌّ مُعْتَزِلِيٌّ.

[1] *Mastūr*: iemand wiens toestand bedekt of verborgen is.

[2] Mushabbih: vergelijker; *at-tashbih*: vergelijking. Dit zijn termen die de Jahmiyyah – en hun subsektes zoals de Ash'ā'irah – gebruiken tegen Ahl as-Sunnah, omdat Ahl as-Sunnah de Eigenschappen bevestigen waarmee Allāh Zichzelf heeft beschreven en waarmee Zijn Profeet ﷺ Hem heeft beschreven, zonder deze te verdraaien.

[3] Nāṣibiyy: vijandige (mv.: nāṣibah, nawāṣib), d.w.z. iemand die vijandig is tegen de familie van de Profeet ﷺ. Dit is een naam die de Rāfiḍah aan Ahl as-Sunnah geven vanuit hun valse bewering dat Ahl as-Sunnah vijandig zijn tegen de familie van de Boodschapper van Allāh ﷺ.

[4] Wat hier bedoeld wordt, is de term *at-tawhīd* zoals deze gebruikt werd door de Mu'tazilah. Eén van hun vijf fundamenteën noemden zij *at-tawhīd*, wat bij hen inhield: het ontkennen van de Eigenschappen van Allāh; het bevestigen van de Eigenschappen van Allāh stond bij hen gelijk aan *ash-shirk* (afgoderij). De term *at-tawhīd* in de zin van de werkelijke, correcte *at-tawhīd* (het uitzonderen van Allāh in de zaken die specifiek voor Hem zijn) werd wel vaak gebruikt door de Salaf. Al-'Imām Ibn Baṭṭāh (387 NH) – student van al-Barbahāriyy – zei in zijn werk al-'Ibānah al-Kubrā (1/300): "De bevestigers, Ahl as-Sunnah, hebben consensus over: het bevestigen van *at-tawhīd* en de Boodschap."

De edele metgezel Jābir ibn 'Abdillāh ﷺ zei, in de lange overlevering waarin hij de Ḥajj van de Profeet ﷺ overleverde, in Ṣaḥīḥ Muslim (1218): "[...] Vervolgens verhief hij (de Profeet ﷺ) zijn stem in het uitspreken van *at-tawhīd* (zeggende): 'Ik verhoor Uw Oproep (*labbayk*), o Allāh, ik verhoor Uw Oproep. Ik verhoor Uw Oproep, U heeft geen deelgenoot, ik verhoor Uw Oproep. Voorwaar, de lofprijzing en de gunst behoren aan U toe, evenals de Heerschappij. U heeft geen deelgenoot.'"

Al-'Imām Qutaybah ibn Sa'īd (240 NH) zei in [5] De Geloofsleer van Qutaybah (14), in deze verzameling: "We spreken niet met zekerheid over iemand van de mensen van *at-tawhīd* een getuigenis uit (dat hij naar het Vuur gaat), zelfs al verricht hij grote zonden." Zie [4] De Fundamenteën van as-Sunnah (13) van al-'Imām al-Ḥumaydiyy voor een soortgelijke uitspraak. En de twee Imāms Abū Ḥātim en Abū Zur'ah zeiden in [9] De Geloofsleer van ar-Rāziyyayn (13): "...en dat een groep mensen van *at-tawhīd* uit het Vuur zullen treden door de Intercessie, is een ware werkelijkheid."

Al-'Imām al-Bukhāriyy (256 NH) gaf een van de hoofdstukken in zijn *Ṣaḥīḥ* de titel: *Kitāb at-Tawhīd* (Het Boek van at-Tawhīd), en meerdere grote Imāms schreven boeken over de Tawhīd van Allāh inzake Zijn Namen en Eigenschappen, waarbij de term in de titel gebruikt werd, zoals *Kitāb at-Tawhīd* van al-'Imām Ibn Khuzaymah (311 NH) en *Kitāb at-Tawhīd* van al-'Imām Ibn Mandah (385 NH).

Of als je iemand hoort zeggen ‘Die-en-die is een Mujbir’ of: ‘Die-en-die spreekt *al-’ijbār* uit’, of hem hoort spreken over *al-’adl*, weet dan dat hij een Qadariyy is.^[1] Deze namen zijn namelijk allemaal uitgevonden door de volgers van begeerten.

‘Abdullāh ibn al-Mubārak^[2] zei: “Neem niets van de mensen van al-Kūfah inzake *ar-rafḍ*,^[3] noch iets van de mensen van ash-Shām (de Levant) inzake het zwaard, noch iets van de mensen van al-Baṣrah inzake de Voorbeschikking, noch iets van de mensen van Makkah inzake geldwisseling, noch iets van de mensen van al-Madinah inzake zang. Neem niets van hen in deze zaken.”^[4]

133. Als je ziet dat een man houdt van Abū Hurayrah,^[5] Anas ibn Mālik^[6] en Usayd ibn Ḥuḍayr,^[7] weet dan dat hij een persoon van de Sunnah is, als Allāh het wil. Zie je dat een man houdt van Ayyūb,^[8] Ibn ‘Awn, Yūnus ibn ‘Ubayd,^[9] ‘Abdullāh ibn Idrīs al-’Awdiyy,^[10] ash-Sha’biyy,^[11] Mālik ibn Mighwal,^[12] Yazīd ibn Zuray’,^[13] Mu’adh

أَوْ يَقُولُ: فَلَانٌ مُجْبِرٌ أَوْ يَتَكَلَّمُ بِالْإِجْبَارِ أَوْ يَتَكَلَّمُ بِالْعَدْلِ، فَاعْلَمْ أَنَّهُ قَدَرِيٌّ، لِأَنَّ هَذِهِ الْأَسْمَاءَ مُحَدَّثَةٌ أَحَدُهَا أَهْلُ الْأُمُورِ.

قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ: لَا تَأْخُذُوا عَنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ فِي الرِّفْضِ شَيْئًا، وَلَا عَنْ أَهْلِ الشَّامِ فِي السَّيْفِ شَيْئًا، وَلَا عَنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ فِي الْقَدَرِ شَيْئًا، وَلَا عَنْ أَهْلِ مَكَّةَ فِي الصَّرَفِ، وَلَا عَنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ فِي الْغِنَاءِ، لَا تَأْخُذُوا عَنْهُمْ فِي هَذِهِ الْأَشْيَاءِ شَيْئًا.

133. وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَبَا هُرَيْرَةَ، وَأَنْسَ بْنَ مَالِكٍ وَأُسَيْدَ بْنَ حُضَيْرٍ فَاعْلَمْ أَنَّهُ صَاحِبُ شَيْءٍ إِنْ شَاءَ اللَّهُ. وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَيُّوبَ وَابْنَ عَوْنٍ وَيُونُسَ بْنَ عُيَيْدٍ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ إِدْرِيسَ الْأَوْدِيَّ وَالشَّعْبِيَّ

[1] Mujbir: compulsionist, d.w.z. iemand die gelooft dat de dienaren door Allāh gedwongen zijn in de daden die ze verrichten; *al-’ijbār*: compulsionisme; *al-’adl*: rechtvaardigheid. De Qadariyyah noemen degene die gelooft in de Voorbeschikking (al-Qadar) een Mujbir of Jabriyy (compulsionist), omdat ze denken dat de Voorbeschikking betekent dat de dienaren gedwongen zijn in hun daden en geen eigen wil hebben. Derhalve zou de Voorbeschikking onrechtvaardig zijn en zou het ontkend moeten worden vanuit rechtvaardigheid (*al-’adl*). Ahl as-Sunnah bevestigen de Voorbeschikking en bevestigen dat de dienaren een eigen wil hebben die ondergeschikt is aan de Wil van Allāh, zonder dat ze gedwongen zijn.

[2] Al-’Imām Abū ‘Abd ar-Raḥmān ‘Abdullāh ibn al-Mubārak al-Ḥanzaliyy at-Tamimiyy al-Marwaziyy (181 NH) ۞, de Imām van Khurāsān (het huidige Afghanistan en omstreken).

[3] *Ar-Rafḍ*: weigering; de dwaling van de Rāfiḍah die de metgezellen lasteren en tot ongelovig verklaren.

[4] Deze uitspraak van Ibn al-Mubārak is enkel in dit werk terug te vinden. Soortgelijke uitspraken zijn overgeleverd van bijvoorbeeld al-’Imām al-’Awzā’iyy (157 NH) in Sunan al-Bayhaqiyy (20919-20920) en al-’Imām Yaḥyā al-Qaṭṭān (198 NH) in Ighāthat al-Lahfān (1/229) van Ibn al-Qayyim.

[5] De edele metgezel al-’Imām Abū Hurayrah ‘Abd ar-Raḥmān ibn Ṣakhr ad-Dawsiyy al-Yamāniyy (57 NH) ۞.

[6] De edele metgezel al-’Imām Anas ibn Mālik ibn an-Naḍr al-’Anṣāriyy al-Khazrajiyy (91 NH) ۞.

[7] De edele metgezel al-’Imām Usayd ibn al-Ḥuḍayr ibn Sammāk al-’Anṣāriyy al-’Awsiiyy (20 NH) ۞.

[8] Al-’Imām Ayyūb ibn Abī Tamīmah as-Sakhtiāniyy (131 NH) ۞, de Imām van al-Baṣrah (Irak).

[9] De twee Imāms ‘Abdullāh ibn ‘Awn (151 NH) en Yūnus ibn ‘Ubayd (140 NH) waren geleerden uit al-Baṣrah (Irak) en studenten van al-’Imām al-Ḥasan al-Baṣriyy (110 NH) ۞.

[10] Al-’Imām Abū Muḥammad ‘Abdullāh ibn Idrīs al-’Awdiyy (192 NH) ۞, een van de Imams van al-Kūfah.

[11] Al-’Imām Abū ‘Amr ‘Āmir ibn Sharāḥīl ash-Sha’biyy (104 NH) ۞, een van de edele Ṭābi’īn.

[12] Al-’Imām Abū ‘Abdillāh Mālik ibn Mighwal al-Bajaliyy (159 NH) ۞, een van de Imams van al-Kūfah.

[13] Al-’Imām Abū Mu’āwiyah Yazīd ibn Zuray’ al-’Ayshiyy (182 NH) ۞, een van de Imams van al-Baṣrah.

ibn Muʿadh,^[1] Wahb ibn Jarīr,^[2] Ḥammād ibn Salamah,^[3] Ḥammād ibn Zayd,^[4] Mālik ibn Anas,^[5] al-ʿAwzāʿiyy^[6] en Zāʿidah ibn Qudāmah,^[7] weet dan dat hij een persoon van de Sunnah is. Zie je dat een man houdt van al-Ḥajjāj ibn al-Minhāl,^[8] Aḥmad ibn Ḥanbal^[9] en Aḥmad ibn Naṣr,^[10] weet dan dat hij – als Allāh het wil – een persoon van de Sunnah is, indien hij hen op positieve wijze vermeldt en dezelfde standpunten draagt als zij.

134. Als je ziet dat een man zit met een van de mensen van begeerten (i.e. innovaties), waarschuw hem dan en informeer hem. Als hij dan, nadat hij het weet, toch met hem zit, pas dan op voor hem, want dan is hij (ook) een persoon van begeerten.

135. Als je een man treft die, wanneer je naar hem toe komt met overleveringen (*āthār*), hij deze niet wil en hij enkel de Qurʾān wil, twijfel er dan niet over dat het een man is die huichelarij (*az-zandaqah*) draagt, dus sta op en verlaat hem.

136. Weet dat alle begeerten (i.e. innovaties) vernietiging zijn en dat ze allemaal oproepen naar het zwaard.^[11] De meest vernietigende

وَمَالِكُ بْنُ مَعْمَرٍ وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ وَمُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ وَوَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَالْأَوْزَاعِيُّ وَزَيْدَةُ بْنُ قُدَامَةَ فَأَعْلَمُ أَنَّهُ صَاحِبُ سُنَّةٍ وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يُحِبُّ الْحَجَّاجَ بْنَ الْمُنْهَالِ وَأَحَدَ بْنَ حَنْبَلٍ وَأَحَدَ بْنَ نَصْرِ، فَأَعْلَمُ أَنَّهُ صَاحِبُ سُنَّةٍ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، إِذَا ذَكَرَهُمْ بِخَيْرٍ، وَقَالَ بِقَوْلِهِمْ.

134. وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ جَالِسًا مَعَ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْأَهْوَاءِ، فَحَذَرُهُ وَعَرَفُهُ، فَإِنْ جَلَسَ مَعَهُ بَعْدَ مَا عَلِمَ فَاتَّقِهِ، فَإِنَّهُ صَاحِبُ هَوًى.

135. وَإِذَا سَمِعْتَ الرَّجُلَ تَأْتِيهِ بِالْأَثَرِ فَلَا يُرِيدُهُ، وَيُرِيدُ الْقُرْآنَ، فَلَا تُشْكُ أَنَّهُ رَجُلٌ قَدْ اخْتَوَى عَلَى الرَّذْوَةِ، فَقُمْ مِنْ عِنْدِهِ وَدَعُهُ.

136. وَأَعْلَمُ أَنَّ الْأَهْوَاءَ كُلَّهَا رَذِيَّةٌ تَدْعُو كُلَّهَا إِلَى السَّيْفِ، وَأَزْدَاها وَأَكْثَرُها:

[1] Al-ʿImām Abūʿl-Muthannā Muʿadh ibn Muʿadh al-ʿAnbariyy (196 NH) ﷺ, een van de Imams van al-Baṣrah.

[2] Al-ʿImām Abūʿl-ʿAbbās Wahb ibn Jarīr al-Jahḍamiyy (206 NH) ﷺ, een van de Imams van al-Baṣrah.

[3] Al-ʿImām Abū Salamah Ḥammād ibn Salamah al-Khiraqiyy (167 NH) ﷺ, een van de Imams van al-Baṣrah.

[4] Al-ʿImām Abū Ismāʿīl Ḥammād ibn Zayd al-Jahḍamiyy (179 NH) ﷺ, een van de Imams van al-Baṣrah.

[5] Al-ʿImām Abū ʿAbdillāh Mālik ibn Anas al-ʿAṣbahīyy (179 NH) ﷺ, de Imām van al-Madinah.

[6] Al-ʿImām Abū ʿAmr ʿAbd ar-Raḥmān ibn ʿAmr al-ʿAwzāʿiyy (157 NH) ﷺ, de Imām van ash-Shām.

[7] Al-ʿImām Abū ʿṢ-Ṣalt Zāʿidah ibn Qudāmah ath-Thaqafiyy (161 NH) ﷺ, een van de Imams van al-Kūfah.

[8] Al-ʿImām Abū Muḥammad al-Ḥajjāj ibn Minhāl al-ʿAnmāṭiyy (217 NH) ﷺ, een van de Imams van al-Baṣrah.

[9] Al-ʿImām Abū ʿAbdillāh Aḥmad ibn Muḥammad ibn Ḥanbal ash-Shaybāniyy (241 NH) ﷺ, de Imam van Ahl as-Sunnah waʿl-Jamāʿah.

[10] Al-ʿImām Abū ʿAbdillāh Aḥmad ibn Naṣr ibn Mālik al-Khuzāʿiyy (231 NH) ﷺ, een van de grote Imams van Ahl as-Sunnah die gevangengenomen werd door de Abbasidische leider al-Wāthiq tijdens de *fitnah* van de Jahmiyyah, standvastig bleef en weigerde om te zeggen dat de Qurʾān geschapen is, waarna hij gedood werd; moge Allāh hem genadig zijn.

[11] In Muṣannaf ʿAbd ar-Razzāq (18660), Ṭabaqāt Ibn Saʿd (7/183), Sunan ad-Dārimiyy (99), al-Qadar (368) van al-Firyābiyy, Ḥilyat al-ʿAwliyāʾ (2/287) van Abū Nuʿaym en ash-Sharīʿah (1/460) van al-ʿĀjurriyy is overgeleverd dat de Ṭabīʿiyy al-ʿImām Abū Qilābah al-Jarmiyy (107 NH) zei: "Er is geen man die een innovatie (*bidʿah*) invoert, behalve dat hij het zwaard tot toegestaan zal verklaren."

(sektes) en ergste qua ongeloof zijn de Rawāfiq, de Mu‘tazilah^[1] en de Jahmiyyah, want zij willen de mensen trekken naar *at-ta‘tīl*^[2] en huichelarij (*az-zandaqah*).

الرَّوَافِقُ، وَالْمُعْتَرِلَةُ، وَالْجَهْمِيَّةُ، فَإِنَّهُمْ يُرِيدُونَ النَّاسَ عَلَى التَّعْطِيلِ وَالزُّنْدَقَةِ.

137. Weet dat degene die een van de metgezellen van Muḥammad ﷺ beschimpt, eigenlijk Muḥammad ﷺ zelf wenst te beschimpen en hem hiermee geschonden heeft terwijl hij (ﷺ) in zijn graf ligt.

137. وَاعْلَمْ أَنَّهُ مَنْ تَنَاوَلَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ ﷺ، فَأَعْلَمَ أَنَّهُ إِنَّمَا أَرَادَ مُحَمَّدًا ﷺ، وَقَدْ أَذَاهُ فِي قَبْرِهِ.

138. Als je iets van innovaties ziet bij een persoon, pas dan op voor hem, want wat hij voor je verbergt is meer dan wat hij vertoont.

138. وَإِذَا ظَهَرَ لَكَ مِنْ إِنْسَانٍ شَيْءٌ مِنَ الْبَدْعِ فَاحْذَرْهُ فَإِنَّ الَّذِي أَخْفَى عَنْكَ أَكْثَرُ مِمَّا أَظْهَرَ.

139. Als je een man van Ahl as-Sunnah ziet met een verachtelijke manier van doen, die een kwaadpleger, verdorvene, zondaar en onrechtpleger is, terwijl hij zich op de Sunnah bevindt, vergezel hem dan en zit met hem, want zijn zonde zal jou niet schaden. Zie je echter een ijverige en ascetische aanbiddier, die toegewijd is aan aanbidding, terwijl hij een persoon van begeerten (innovaties) is, zit dan niet met hem, hoor zijn woorden niet aan en loop niet samen met hem op een pad, want ik vrees dat je zijn wijze aangenaam zult vinden, waarna je samen met hem in vernietiging vervalt.^[3]

139. وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ مِنْ أَهْلِ السُّنَّةِ رَدِيءَ الطَّرِيقِ وَالْمَذْهَبِ فَايْقَظْ فَاجِرًا صَاحِبَ مَعَاصٍ ظَالِمًا، وَهُوَ عَلَى السُّنَّةِ فَاصْحَبْهُ، وَاجْلِسْ مَعَهُ فَإِنَّهُ لَيْسَ تَضُرُّكَ مَعْصِيَتُهُ. وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ عَابِدًا مُجْتَهِدًا مُتَّقِشًا مُخْتَرِفًا بِالْعِبَادَةِ صَاحِبَ هَوًى فَلَا تُجَالِسْهُ، وَلَا تَقْعُدْ مَعَهُ، وَلَا تَسْمَعْ كَلَامَهُ وَلَا تَمْشِ مَعَهُ فِي طَرِيقٍ، فَإِنِّي لَا أَمْنُ أَنْ تَسْتَحِلِّي طَرِيقَتَهُ فَتَهْلِكَ مَعَهُ.

Yūnus ibn ‘Ubayd^[4] zag zijn zoon uit het huis van een volger van begeerten (i.e. innovaties) komen, waarop hij zei: “O mijn zoon, waar kom je vandaan?” Hij zei: “Van ‘Amr ibn ‘Ubayd.”^[5] Hij zei: “O mijn zoon, ik zie je nog liever uit het huis van een verwijfde man komen, dan dat ik je uit het huis van die-en-die zie komen. Ik

وَرَأَى يُؤُسُّ بْنُ عُبَيْدٍ ابْنَهُ وَقَدْ خَرَجَ مِنْ عِنْدِ صَاحِبِ هَوًى، فَقَالَ: يَا بُنَيَّ مِنْ أَيْنَ جِئْتَ؟ قَالَ: مِنْ عِنْدِ عَمْرٍو بْنِ عُبَيْدٍ. قَالَ: يَا بُنَيَّ لَأَنْ أَرَاكَ تَخْرُجُ مِنْ بَيْتِ حُتَيْتٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَرَاكَ تَخْرُجُ مِنْ بَيْتِ فُلَانٍ،

[1] Mu‘tazilah: een sekte die ontstond in de tweede eeuw na de Hijrah. Het werd gesticht door Wāṣil ibn ‘Aṭā’ (131 NH) toen hij zei dat de pleger van een grote zonde zich op een ‘positie tussen de twee posities’ (*manzilah bayn al-manzilatayn*) bevindt, d.w.z.: hij is geen moslim en geen ongelovige, maar ertussenin. Hij was gewend om de kenniskring van al-‘Imām al-Ḥasan al-Baṣriyy bij te wonen, maar als gevolg van deze kwestie zonderte hij zich af (*i’tazala*, in het Arabisch), waardoor ze Mu‘tazilah genoemd werden. Uiteindelijk vormden ze vijf fundamenteen waar ze om bekend kwamen te staan, waaronder *at-tawḥīd* (in hun terminologie: het ontkennen van de Eigenschappen van Allāh), *al-‘adl* (rechtvaardigheid; d.w.z. het ontkennen van de Voorbeschikking) en de ‘positie tussen de twee posities’.

[2] *At-Ta‘tīl*: ontkennen, d.w.z. het ontkennen van de Eigenschappen van Allāh.

[3] De auteur bedoelt hier niet dat het omgaan met een zondaar geen probleem is. Hij bedoelt het echter in de context van een vergelijking: de zondaar erkent dat hij zondigt, dus zijn daad zal niet voor een misvatting zorgen, in tegenstelling tot de innovator, die zijn methodiek beschouwt als deel van de religie. Dit wordt duidelijker in de overlevering van al-‘Imām Yūnus ibn ‘Ubayd die de auteur erna vermeldt.

[4] Zie passage 133, voetnoot 8.

[5] ‘Amr ibn ‘Ubayd at-Taymiyy (144 NH), een van de kopstukken van de Mu‘tazilah.

heb liever, o mijn zoon, dat je Allāh ontmoet als een overspelige, dief, zondaar en bedrieger, dan dat je Hem ontmoet terwijl je het standpunt van die-en-die draagt.”^[1] Zie je dan niet dat Yūnus ibn 'Ubayd wist dat een verwijfde man zijn zoon niet zou laten afdwalen van zijn religie, terwijl een persoon van innovatie hem zal laten afdwalen totdat hij hem in ongelooft doet vervallen?

وَلَا أَنْ تَلْقَى اللَّهَ يَا بُنَيَّ زَانِيًا سَارِقًا فَاسِقًا
خَائِنًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ تَلْقَاهُ يَقُولُ فَلَانٍ
وَفُلَانٍ. أَلَا تَرَى أَنَّ يُؤُسَّ بْنَ عُبَيْدٍ عَلِمَ أَنَّ
الْخُنْثَى لَا يُضِلُّ ابْنَهُ عَنْ دِينِهِ وَأَنَّ صَاحِبَ
الْبِدْعَةِ يُضِلُّهُ حَتَّى يَكْفُرَهُ؟

140. Pas op en kijk uit, specifiek voor de mensen in jouw tijd. Kijk met wie je zit, van wie je zaken aanhoort en wie je vergezelt, want het is alsof de schepping zich op afvalligheid bevindt behalve degene onder hen die door Allāh beschermd is.

140. وَاحْذَرُوا ثُمَّ احْذَرُوا أَهْلَ زَمَانِكُمْ خَاصَّةً
وَأَنْظُرُوا مَنْ تُجَالِسُ وَمَنْ تَسْمَعُ وَمَنْ
تَصْحَبُ، فَإِنَّ الْخَلْقَ كَانَتْهُمْ فِي رِدَّةٍ إِلَّا
مَنْ عَصَمَهُ اللَّهُ مِنْهُمْ.

141. Als je een man positief hoort spreken over Ibn Abī Du'ād,^[2] Bishr al-Marrisiy,^[3] Thumāmah,^[4] Abū'l-Hudhayl,^[5] Hishām al-Fuwaṭiyy^[6] of een van hun volgelingen en helpers, pas dan op voor hem, want het is een persoon van innovatie. Deze personen bevonden zich namelijk op afvalligheid, dus distantieer je van deze man die positief over hen sprak, evenals degenen die hij noemde.

141. وَأَنْظُرُوا إِذَا سَمِعْتَ الرَّجُلَ يَذْكُرُ ابْنَ أَبِي
دُوَادٍ وَيَشْرَأُ الْمَرْيِيَّ وَثُمَامَةَ وَأَبَا الْهَذِيلِ أَوْ
هِشَامًا الْفَوَاطِيَّ أَوْ أَحَدًا مِنْ أَتْبَاعِهِمْ
وَأَشْيَاعِهِمْ فَاحْذَرُوا فَإِنَّهُ صَاحِبُ بِدْعَةٍ فَإِنَّ
هَؤُلَاءِ كَانُوا عَلَى الرِّدَّةِ وَأَتْرَكَ هَذَا الرَّجُلُ
الَّذِي ذَكَرَهُمْ بِخَيْرٍ وَمَنْ ذَكَرَ مِنْهُمْ بِمَنْزِلَتِهِمْ.

142. Het is een innovatie om mensen te testen in hun Islam. Van-daag de dag dient men echter getest te worden met de Sunnah, vanwege zijn (ﷺ) uitspraak: “Voorwaar, deze kennis is religie, dus onderzoek van wie je jouw religie neemt.”^[7]

142. وَالْوَحْشَةُ فِي الْإِسْلَامِ بِدْعَةٌ، وَأَمَّا
الْيَوْمَ فَيَمْتَحَنُ بِالسُّنَّةِ، لِقَوْلِهِ: «إِنَّ هَذَا
الْعِلْمَ دِينٌ فَانْظُرُوا عَمَّنْ تَأْخُذُونَ دِينَكُمْ».

[1] Overgeleverd in Ḥilyat al-'Awliyā' (3/20-21) van Abū Nu'aym, Tārīkh Baghdād (12/172-173) van al-Khaṭīb en al-'Ibānah al-Kubrā (464) van Ibn Baṭṭāh.

[2] Aḥmad ibn al-Faraj ibn Abī Du'ād al-'Ibādiyy (240 NH), de leider van de Mu'tazilah in de tijd van al-'Imām Aḥmad. Hij was degene die Abbasidische leider aanspoorde tot het gevangennemen van de geleerden van Ahl as-Sunnah in de *fitnah* m.b.t. de Qur'an. Veel geleerden werden door zijn inzet gemarteld, zoals al-'Imām Aḥmad, en tevens gedood, zoals al-'Imām Aḥmad ibn Naṣr al-Khuzā'iyy.

[3] Bishr ibn Ghiyāth al-Marrisiyy (217 NH), wetsgeleerde en een van de kopstukken van de Jahmiyyah, die uitvoerig weerlegd werd door al-'Imām ad-Dārimiyy (280 NH) in an-Naqd 'alā'l-Marrisiyy.

[4] Thumāmah ibn Ashras an-Numayriyy (213 NH), een van de kopstukken van de Mu'tazilah.

[5] Muḥammad ibn al-Hudhayl ibn 'Abdillāh al-'Allāf (235 NH), een van de kopstukken van de Mu'tazilah.

[6] Hishām ibn 'Amr al-Fuwaṭiyy (226 NH); zie passage 81 en de bijbehorende voetnoten.

[7] Als uitspraak van de Profeet ﷺ overgeleverd in al-Fawā'id (312) van Tamām en al-Kāmil (1/155) van Ibn 'Adiyy, maar het is niet authentiek. Wel is het authentiek overgeleverd van de edele Ṭābi'iyy al-'Imām Muḥammad ibn Sirīn (110 NH) in o.a. Muqaddimat Ṣaḥīḥ Muslim (1/14), Sunan ad-Dārimiyy (419), Ḥilyat al-'Awliyā' (2/278) van Abū Nu'aym en al-Kifāyah (p. 161) van al-Khaṭīb; tevens overgeleverd van al-'Imām Mālik (179 NH) in Dhamm al-Kalām (874) van al-Harawiyy.

Accepteer een overlevering enkel van degene wiens getuigenis jullie zouden accepteren. Vervolgens kijk je: als het een persoon van de Sunnah is, met kennis, en hij waarachtig (*ṣadūq*) is, dan schrijf je [overleveringen] van hem op. Zo niet, dan laat je hem.

143. Wens je standvastigheid op de waarheid en het pad van Ahl as-Sunnah die je voor zijn gegaan, pas dan op voor *al-kalām*^[1] en voor de mensen van *al-kalām*, discussies, redetwisten, (valse) analogie (*al-qiyās*) en debatten over de religie. Luisteren naar hen, zelfs al accepteer je niets van hen, veroorzaakt twijfel in het hart – wat eigenlijk al een vorm van acceptatie is – waardoor je vernietigd wordt. Er is nog nooit een verschijning van huichelarij (*zandaqah*), innovatie, begeerte of dwaling geweest, behalve dat het afkomstig was van *al-kalām*, discussies, redetwisten en (valse) analogie; het zijn de deuren van innovatie, twijfels en huichelarij.

144. Vrees Allāh inzake jezelf en blijf bij de overleveringen en de volgers van de overleveringen, en bij navolging (*at-taqlid*), want de religie komt enkel tot stand middels navolging, en daarmee wordt bedoeld: het navolgen van de Profeet ﷺ en zijn metgezellen, moge Allāh tevreden over hen zijn. Degenen voor ons hebben ons niet in onduidelijkheid achtergelaten, dus volg hen en kom tot rust. Ga niet voorbij de overleveringen en de volgers van de overleveringen, stop bij de meerduidige teksten (*al-mutashābih*) en gebruik nergens (valse) analogie (*qiyās*) in. Verzin geen truc om daarmee de mensen van innovaties te weerleggen, want je bent bevolen om hen te negeren, en stel jezelf niet open voor hen.

Weet je dan niet dat Muḥammad ibn Sīrīn,^[2] ondanks zijn (wetenschappelijke) uitmuntendheid, nog nooit in ook maar één kwestie ingegaan is op een van de mensen van innovaties, en zelfs geen vers van het Boek van Allāh van hen aanhoorde? Hij werd daarover gevraagd, waarop hij zei: “Ik vrees dat hij het [vers] zal verdraaien, waarna iets in mijn hart terecht zal komen.”^[3]

وَلَا تَقْبَلُوا الْحَدِيثَ إِلَّا مِنْ تَقْبُلُونَ
شَهَادَتَهُ، فَتَنْظُرُ فَإِنْ كَانَ صَاحِبَ سُنَّةٍ لَهُ
مَعْرِفَةٌ، صَدُوقٌ، كَتَبْتَ عَنْهُ وَإِلَّا تَرَكْتَهُ.

143. وَإِذَا أَرَدْتَ الْإِسْتِقَامَةَ عَلَى الْحَقِّ وَطَرِيقِ
أَهْلِ السُّنَّةِ قَبَّلَكَ فَاحْذَرِ الْكَلَامَ وَأَصْحَابَ
الْكَلَامِ وَالْجِدَالَ وَالْمِرَاءَ وَالْقِيَّاسَ وَالْمُنَاطَرَةَ
فِي الدِّينِ، فَإِنَّ اسْتِمَاعَكَ مِنْهُمْ – وَإِنْ لَمْ تَقْبَلْ
مِنْهُمْ – يُدْخِلُ الشَّكَّ فِي الْقَلْبِ، وَكَفَى بِهِ
قَبُولًا فَتَهْلِكُ، وَمَا كَانَتْ زَنْدَقَةٌ قَطُّ وَلَا
بِدْعَةٌ وَلَا هَوًى وَلَا ضَلَالَةٌ إِلَّا مِنَ الْكَلَامِ
وَالْجِدَالِ وَالْمِرَاءِ وَالْقِيَّاسِ وَهِيَ أَبْوَابُ
الْبِدْعَةِ وَالشُّكُوكِ وَالزُّنْدَقَةِ.

144. فَاللَّهُ اللَّهُ فِي نَفْسِكَ وَعَايِكَ
بِالْأَثَرِ، وَأَصْحَابِ الْأَثَرِ، وَالتَّقْلِيدِ،
فَإِنَّ الدِّينَ إِنَّمَا هُوَ بِالتَّقْلِيدِ، يَعْنِي
لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَصْحَابِهِ رِضْوَانُ اللَّهِ
عَلَيْهِمْ، وَمَنْ قَبَّلْنَا لَمْ يَدْعُونَا فِي لَبْسٍ،
فَقَلَدْنَاهُمْ وَاسْتَرْخَ، وَلَا تُجَاوِزِ الْأَثَرَ،
وَأَهْلُ الْأَثَرِ، وَقَفَّ عِنْدَ الْمُتَشَابِهِ، وَلَا
تَقِسْ شَيْئًا، وَلَا تَطْلُبْ مِنْ عِنْدِكَ حِيلَةً
تَرُدُّ بِهَا عَلَى أَهْلِ الْبِدْعِ، فَإِنَّكَ أَمِرْتُ
بِالشُّكُوتِ عَنْهُمْ، وَلَا تُمَكِّنْهُمْ مِنْ نَفْسِكَ.

أَمَّا عَلِمْتُ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ سِيرِينَ فِي
فَضْلِهِ لَمْ يُجِبْ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْبِدْعِ فِي
مَسْأَلَةٍ وَاحِدَةٍ، وَلَا سَمِعَ مِنْهُ آيَةً مِنْ
كِتَابِ اللَّهِ، فَقِيلَ لَهُ: فَقَالَ: أَحَافُ أَنْ
يُجَرِّفَهَا فَيَقَعَ فِي قَلْبِي شَيْءٌ.

[1] *Al-Kalām*: theologische redenering op basis van Griekse filosofie.

[2] Al-ʿImām Abū Bakr Muḥammad ibn Sīrīn ibn Abī ʿAmr al-ʿAnṣārīyy (110 NH) ﷺ, de edele Ṭābiʿīyy.

[3] Overgeleverd in o.a. Sunan ad-Dārimīyy (397), Kitāb as-Sunnah (100) van ʿAbdullāh ibn Aḥmad, al-Qadar (373) van al-Firyābiyy, ash-Sharīʿah (p. 72) van al-ʿAjūriyy en Sharḥ Uṣūl al-ʿItiqād (242) van al-Lālakāʿīyy.

145. Als je een man hoort zeggen, wanneer hij de overleveringen van de Boodschapper van Allāh ﷺ hoort: “Voorwaar, wij verklaren Allāh tot verheven [boven dit],” weet dan dat hij een Jahmiyy is die de overleveringen van de Boodschapper van Allāh ﷺ wenst te verwerpen. Hij wenst met deze uitspraak de overleveringen van de Boodschapper van Allāh ﷺ af te wijzen, terwijl hij beweert dat hij Allāh tot verheven en vrij van gebreken verklaart, zoals wanneer hij de overlevering over het zien (van Allāh),^[1] de overlevering over de Neerdaling^[2] en andere overleveringen hoort – verwerpt hij hiermee dan niet de overlevering van de Boodschapper van Allāh ﷺ? Wanneer hij zegt: “Voorwaar, wij verklaren dat Allāh verheven is boven dat Hij Zich zou verplaatsen van plek naar plek”, dan heeft hij beweerd dat hij Allāh beter kent dan alle andere mensen. Pas dus op voor deze mensen, want dit is de toestand van het merendeel van het lage volk en anderen; waarschuw de mensen voor hen.^[3]

145. وَإِذَا سَمِعْتَ الرَّجُلَ يَقُولُ: إِنَّا نَعْبُدُ
نُعَظِّمُ اللَّهَ – إِذَا سَمِعَ آثَارَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
– فَأَعْلَمَ أَنَّهُ جَاهِمِيٌّ، يُرِيدُ أَنْ يَرُدَّ آثَارَ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَيَذْفَعَ بِهَذِهِ الْكَلِمَةِ آثَارَ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَهُوَ يُزْعِمُ أَنَّهُ يُعَظِّمُ
اللَّهَ وَيَنْزِيهِهُ إِذَا سَمِعَ حَدِيثَ الرَّؤُوفَةِ
وَحَدِيثَ النَّزُولِ وَغَيْرِهِ، أَفَلَيْسَ يَرُدُّ آثَارَ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ؟ وَإِذَا قَالَ: إِنَّا نَعُظِّمُ اللَّهَ أَنَّهُ
يُرِيدُ مِنْ مَوْضِعٍ إِلَى مَوْضِعٍ، فَقَدْ زَعَمَ أَنَّهُ
أَعْلَمُ بِاللَّهِ مِنْ غَيْرِهِ، فَاحْذَرِ هَؤُلَاءِ، فَإِنَّ
جُمْهُورَ النَّاسِ مِنَ السُّوْقَةِ وَغَيْرِهِمْ عَلَى
هَذَا الْحَالِ، وَحَذَرِ النَّاسِ مِنْهُمْ.

[1] Zie passage 14 en de bijbehorende voetnoten.

[2] In Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (1145) en Ṣaḥīḥ Muslim (758) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “Onze Heer ﷻ daalt iedere nacht neer naar de laagste hemel wanneer het laatste derde deel van de nacht nog over is en zegt (vert.): ‘Wie roept Mij aan, zodat Ik hem zal verhoren? Wie vraagt Mij, zodat Ik hem zal geven? Wie vraagt Mij om vergeving, zodat Ik hem zal vergeven?’” Zie passage 42.

[3] De Salaf hebben verduidelijkt dat Allāh’s Neerdaling naar de laagste hemel niet betekent dat Hij dan niet meer op de Troon boven de zevende hemel is; Hij daalt dus neer zonder dat Hij de Troon verlaat. Al-ʿImām Aḥmad zei in Risālat Aḥmad ilā Musaddad, zoals vermeld staat in Majmūʿ al-Fatāwā (5/381) van Ibn Taymiyyah: “Allāh daalt neer naar de laagste hemel en de Troon wordt niet verlaten door Hem.” Al-ʿImām Ibn Taymiyyah zei in Darʾ Taʾarūḍ al-ʿAql waʾn-Naql (7/7): “Daarom was het standpunt van de Salaf en de Imāms dat wanneer Allāh neerdaalt naar de laagste hemel, Hij nog steeds boven de Troon is. Hij bevindt Zich nooit onder de schepselen en de schepselen omvatten Hem nooit. Integendeel, Hij is de Hoge (al-ʿAliyy), de Hoogste (al-ʿAlā): Hoog in Zijn Nabijheid (i.e. Nabijheid met Zijn Kennis), Nabij (met Zijn Kennis) in Zijn Hoogheid.”

Ook zei Ibn Taymiyyah in Majmūʿ al-Fatāwā (5/415): “De derde uitspraak – en dat is de correcte uitspraak die overgeleverd is van de Salaf en de geleerden van deze Ummah – is dat Allāh boven de Troon blijft en dat de Troon niet door Hem verlaten wordt, terwijl Hij dichterbij komt en neerdaalt naar de laagste hemel; de Troon is nooit boven Hem. Hetzelfde geldt op de Dag der Opstanding, zoals in het Boek en de Sunnah gekomen is. Zijn Neerdaling is niet zoals menselijke lichamen neerdalen van een dak naar de grond, waarna het dak boven hen is. Allāh is hier vrij van.” Ook zei Ibn Taymiyyah in Majmūʿ al-Fatāwā (5/396): “Het merendeel van Ahl al-Ḥadīth dragen het standpunt dat de Troon niet door Allāh verlaten wordt, en dat is wat overgeleverd is van de Imāms die bekend staan om de Sunnah. Er is van niemand van hen overgeleverd met een sterke of zelfs zwakke keten dat de Troon door Hem verlaten wordt.”

In Majmūʿ al-Fatāwā (5/376) zei Ibn Taymiyyah: “Al-Khallāl zei in Kitāb as-Sunnah: [...] Bishr ibn as-Surriyy vroeg aan Ḥammād ibn Zayd (179 NH): ‘O Abū Ismāʿīl, de overlevering die gekomen is, waarin

146. Als iemand je vraagt over een kwestie in dit boek en het iemand is die opzoek is naar leiding, spreek dan met hem en leidt hem. Komt hij echter naar je toe om met je te debatteren, pas dan op voor hem, want debatten gaan gepaard met redetwisten, discussiëren, overwinningsdrang, disputeren en woede. Dit werd je allemaal verboden en het haalt je weg van het pad van de waarheid. Het heeft ons nooit van een van onze *fuqahā'* (wetsgeleerden) en geleerden bereikt dat hij debatteerde, discussieerde of disputeerde.

147. Al-Ḥasan^[1] zei: "De wijze persoon redetwist niet, maar praat anderen ook niet naar de mond. Zijn wijsheid verspreid hij: als het geaccepteerd wordt, dan prijst hij Allāh, en als het verworpen wordt, dan prijst hij Allāh."^[2]

Een man kwam naar al-Ḥasan toe en zei tegen hem: "Kan ik met je debatteren over de religie?" Al-Ḥasan zei: "Ik ken mijn religie al. Als die van jou kwijt is, ga er dan naar opzoek."^[3]

De Boodschapper van Allāh ﷺ hoorde een groep mensen buiten de deur van zijn kamer, waarbij een van hen zei: "Heeft Allāh dan niet dit-en-dat gezegd?" De andere zei: "Heeft Allāh dan niet

146. وَإِذَا سَأَلَكَ أَحَدٌ عَنْ مَسْأَلَةٍ فِي هَذَا الْكِتَابِ وَهُوَ مُسْتَرْشِدٌ فَكَلِّمُهُ وَأَرِشِدْهُ، وَإِذَا جَاءَكَ يُنَاطِرُكَ فَاحْذَرُهُ فَإِنَّ فِي الْمُنَاطِرَةِ: الْجِرَاءَ وَالْجِدَالَ وَالْمُغَالَبَةَ وَالْخُصُومَةَ وَالْغَضَبَ، وَقَدْ تَهَيَّتُ عَنْ جَمِيعِ هَذَا، وَهُوَ يُزِيلُ عَنْ طَرِيقِ الْحَقِّ، وَلَمْ يَبْلُغْنَا عَنْ أَحَدٍ مِنْ فُقَهَائِنَا وَعُلَمَائِنَا أَنَّهُ نَاطَرَ أَوْ جَادَلَ أَوْ خَاصَمَ.

147. قَالَ الْحَسَنُ: الْحَكِيمُ لَا يُمَارِي وَلَا يُدَارِي، حِكْمَتُهُ يَنْشُرُهَا، إِنْ قُبِلَتْ حَمِدَ اللَّهَ وَإِنْ رُدَّتْ حَمِدَ اللَّهَ.

وَجَاءَ رَجُلٌ إِلَى الْحَسَنِ فَقَالَ لَهُ: أَنَا طَارِكٌ فِي الدِّينِ؟ فَقَالَ الْحَسَنُ: أَنَا عَرَفْتُ دِينِي، فَإِنْ ضَلَّ دِينَكَ فَادْهَبْ فَاطْلُبْهُ.

وَسَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَوْمًا عَلَى بَابِ حُجْرَتِهِ، يَقُولُ أَحَدُهُمْ: أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ كَذَا؟ وَقَالَ الْآخَرُ: أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ كَذَا؟

staat: 'Onze Heer daalt neer naar de laagste hemel', verandert Hij van plaats naar plaats?' Ḥammād ibn Zayd zweeg en zei vervolgens: 'Hij is op Zijn Plek, en Hij komt dichterbij Zijn schepping zoals Hij wil.'

In Majmū' al-Fatāwā (5/376) zei Ibn Taymiyyah: 'Ibn Baṭṭāh zei: [...] Ishāq ibn Rāhūyah (238 NH) zei: Ik kwam binnen bij 'Abdullāh ibn Ṭāhir (een van de bevelhebbers), waarop hij zei: 'Wat zijn deze overleveringen die jullie overleveren?' Ik zei: 'Welke? Moge Allāh de bevelhebber verbeteren.' Hij zei: 'Jullie leveren over dat Allāh neerdaalt naar de laagste hemel?' Ik zei: 'Ja, dit is overgeleverd door de betrouwbaren die ook de regelgevingen overgeleverd hebben.' Hij zei: 'Daalt Hij neer en verlaat Hij de Troon?' Ishāq zei: 'Ik zei: 'Is Hij ertoe in staat om neer te dalen zonder dat de Troon door Hem verlaten wordt?' Hij zei: 'Ja.' Ik zei: 'Waarom spreek je hier dan over?' Vervolgens zei Ibn Taymiyyah: "Het is ook overgeleverd door al-Lālakā'iyy (in Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād) met een afgebroken keten, en die bewoording wijkt af van deze. Deze voorgenoemde keten (van Ibn Baṭṭāh) is sterker, en zowel deze als die ervoor zijn authentieke overleveringen, die overgeleverd zijn door betrouwbare Imams."

[1] Al-Imām Abū Sa'īd al-Ḥasan ibn Yasār al-Baṣriyy (110 NH) ؓ, de edele Ṭābi'iyy en Imam van al-Baṣrah.

[2] Overgeleverd in az-Zuhd (p. 267) van al-Imām Aḥmad, an-Naqd 'alā l-Marrisiyy (2/658) van ad-Dārimiyy, al-'Ibānah al-Kubrā (611) van Ibn Baṭṭāh, ash-Sharī'ah (71) van al-'Ājurriyy en Ḥilyat al-'Awliya' (1/148) van Abū Nu'aym. In Jāmi' Bayān al-'Ilm (2/936) van Ibn 'Abd al-Barr is overgeleverd: "Haytham ibn Jamil zei: Ik zei tegen Mālik ibn Anas (179 NH): 'O Abū 'Abdillāh, als iemand geleerd is in de Sunnah, mag hij dan discussiëren ter verdediging ervan?' Hij zei: 'Nee. Hij dient echter de Sunnah over te brengen: als het geaccepteerd wordt, dan is dat zo, en zo niet, dan zwijgt hij.'"

[3] Overgeleverd in o.a. ash-Sharī'ah (p. 57) van al-'Ājurriyy, al-'Ibānah al-Kubrā (586) van Ibn Baṭṭāh en Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (215) van al-Lālakā'iyy.

dit-en-dat gezegd?” Hierop kwam hij (ﷺ) boos naar buiten en zei: “Is dit waartoe jullie bevolen werden? Of is dit waarmee ik naar jullie gezonden ben? Dat jullie delen van het Boek van Allāh met elkaar in conflict brengen?”^[1] Hij verbood het dus om te redetwisten.

Ibn 'Umar hekelde het altijd om te debatteren, evenals Mālik ibn Anas^[2] en degenen boven hem en onder hem in rang, tot op de dag van vandaag. En groter dan de uitspraak van schepselen, is de Uitspraak van Allāh; Allāh ﷻ zei: «Niemand redetwist over de verzen van Allāh, behalve degenen die ongelovig zijn.»^[3]

Een man vroeg aan 'Umar: “Wat is: «Bij degenen (de engelen) die (de zielen van de gelovigen) voorzichtig uitnemen. (2)»”^[4] Hierop zei 'Umar: “Als je een geschoren hoofd had, dan had ik je nek geslagen (met het zwaard).”^[5]

De Profeet ﷺ zei: “De gelovige redetwist niet en ik zal op de Dag der Opstanding niet intercederen voor degene die redetwist. Laat het redetwisten dus, want er zit maar weinig goeds in.”^[6]

148. Het is niet toegestaan voor een moslim om te zeggen: ‘Die-en-die is een persoon van de Sunnah,’ totdat hij van hem weet dat hij de kenmerken van de Sunnah bij zich draagt. Er dient dus niet

فَخَرَجَ مُغَضَّبًا فَقَالَ: «أَيُّهَا أُمِّرْتُ؟ أَمْ هَذَا بُعِثَ إِلَيْكُمْ؟ أَنْ تُضَرَّبُوا كِتَابَ اللَّهِ بَعْضُهُ بِبَعْضٍ؟»، فَهَيَّ عَنِ الْجِدَالِ.

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَكْرَهُ الْمُنَاطَرَةَ، وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، وَمَنْ فَوْقَهُ وَمَنْ دُونَهُ إِلَى يَوْمِنَا هَذَا، وَقَوْلُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ قَوْلِ الْخَلْقِ، قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: «مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا» [غافر: 4].

وَسَأَلَ رَجُلٌ عُمَرَ فَقَالَ: مَا «وَالَّذِينَ يُطِيطُ ذُنُوبًا» [النازعات: 2]. فَقَالَ: لَوْ كُنْتُ مَحْلُوقًا لَضَرَبْتُ عُنُقَكَ.

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «الْمُؤْمِنُ لَا يُمَارِي وَلَا أَشْفَعُ لِلْمُمَارِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَدَعُوا الْمَرَاءَ لِقَلْبِهِ خَيْرٌ».

148. وَلَا تَحِلُّ لِرَجُلٍ مُسْلِمٍ أَنْ يَقُولَ: «فُلَانٌ صَاحِبٌ سُنَّةٍ حَتَّى يَعْلَمَ مِنْهُ أَنَّهُ قَدْ اجْتَمَعَتْ فِيهِ خِصَالُ السُّنَّةِ، فَلَا يَقَالُ لَهُ

[1] Overgeleverd in o.a. Musnad Aḥmad (6845) en Sunan Ibn Mājah (85). Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door Shu'ayb al-'Arnā'ūṭ in zijn redactie van al-Musnad (6845), al-Būṣayriyy in Zawā'id Ibn Mājah (1/14) en al-'Albāniyy in Ḥāshiyat Sharḥ aṭ-Ṭaḥāwīyyah (p. 218). Al-Bayhaqiyy leverde het over in al-Qaḍā' wal-Qadar (355, 356) en zei erbij: “De keten is goed (*ḥasan*).”

[2] Zie voetnoot 2 op de vorige pagina.

[3] Sūrat Ghāfir 40:4.

[4] Sūrat an-Nāzi'āt 79:2.

[5] Overgeleverd met deze bewoording in Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (1136) van al-Lalākā'iyy en Tāriḫ Dimashq (23/412) van Ibn 'Asākir; authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door Ibn Taymiyyah in aṣ-Ṣārim al-Maslūl (2/356-357). De desbetreffende man was Ṣabīgh ibn 'Asal. Dit bekende verhaal werd tevens overgeleverd in o.a. Sunan ad-Dārimiyy (1/54, 55-56) en al-'Ibānah al-Kubrā (330) van Ibn Baṭṭāh. Het werd als bewijs aangehaald door al-'Imām Aḥmad voor het tot *makrūh* (gehekeld, afgeraden) verklaren van het kaalscheren van het hoofd, zoals vermeld staat in al-Wara' (193) van zijn student al-'Imām al-Marrūdhīyy.

[6] Overgeleverd in o.a. ash-Sharī'ah (111) van al-'Ajurriyy, al-'Ibānah al-Kubrā (532) van Ibn Baṭṭāh en al-Mu'jam al-Kabir (7659) van aṭ-Ṭabarāniyy, via Kathīr ibn Marwān al-Filistīniyy, die tot leugenaar verklaard werd door al-'Imām Yaḥyā ibn Ma'in, zoals vermeld staat in Tāriḫ Yaḥyā ibn Ma'in (2/495). Al-'Imām Aḥmad zei dan ook over deze overlevering: “Verzonnen (*mawḍū'*); het kent geen basis”, zoals overgeleverd werd in o.a. Aḥkām an-Nisā' (63) door al-'Imām al-Khallāl.

over hem gezegd te worden dat hij een persoon van de Sunnah is, totdat hij de Sunnah volledig bij zich draagt.

‘Abdullāh ibn al-Mubārak zei: “De wortel van de tweeënzeventig begeerten (i.e. innovaties) kent vier begeerten. Uit deze vier begeerten zijn de tweeënzeventig begeerten vertakt: de Qadariyyah, de Murji’ah, de Shī’ah en de Khawārij.^[1]

Als iemand Abū Bakr, ‘Umar, ‘Uthmān en ‘Aliyy (op volgorde) boven alle andere metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ plaatst, terwijl hij over de andere metgezellen enkel het goede zegt en smeekbeden voor hen verricht, dan is hij vrij van *at-tashayyu*,^[2] van begin tot eind.

Als iemand zegt dat al-‘Imān (het geloof) bestaat uit uitspraken en daden en dat het kan toenemen en kan afnemen, dan is hij volledig vrij van *al-‘irjā*,^[3] van begin tot eind.

Als iemand zegt dat het gebed verricht wordt achter iedere vrome en zondige (leider) en al-Jihād gevoerd wordt samen met iedere kalief, terwijl hij gelooft dat het verboden is om met het zwaard in opstand te komen tegen de machthebbers en hij Allāh vraagt om rechtschapenheid voor hen, dan is hij vrij van het standpunt van de Khawārij,^[4] van begin tot eind.

Als iemand zegt dat alles voorbeschikt is door Allāh, zowel het goede als het slechte, en dat Hij doet afdwalen wie Hij wil en leidt wie Hij wil, dan is hij vrij van het standpunt van de Qadariyyah,^[5] van begin tot eind, en is hij een persoon van de Sunnah.

149. Er is een innovatie verschenen die ongeloof inhoudt tegenover Allāh, de Geweldige; wie het aanneemt is een ongelovige over wie geen twijfel is: degene die gelooft in *ar-raġ’ah*^[6] en zegt dat ‘Aliyy ibn

صَاحِبُ سُنَّةٍ حَتَّى تَجْتَمِعَ فِيهِ السُّنَّةُ كُلُّهَا.

وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ: أَصْلُ الثَّانِيَيْنِ وَسَبْعِينَ هُوَ أَرْبَعَةُ أَهْوَاءٍ، فَمِنْ هَذِهِ الْأَرْبَعَةِ الْأَهْوَاءُ تَنْسَعِبُ الْإِثْنَانِ وَسَبْعُونَ هُوَ: الْقَدَرِيَّةُ وَالْمُرْجِيَّةُ وَالشَّيْعَةُ وَالْخَوَارِجُ.

فَمَنْ قَدَّمَ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ وَعَلِيًّا عَلَى جَمِيعِ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَلَمْ يَتَكَلَّمْ فِي الْبَاقِينَ إِلَّا بِخَيْرٍ وَدَعَا لَهُمْ، فَقَدْ خَرَجَ مِنَ الشَّيْعِ أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ.

وَمَنْ قَالَ: الْإِيمَانُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ، فَقَدْ خَرَجَ مِنَ الْإِزْجَاءِ كُلِّهِ، أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ.

وَمَنْ قَالَ: الصَّلَاةُ خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ، وَالْجِهَادُ مَعَ كُلِّ خَلِيفَةٍ، وَلَمْ يَرِ الْخُرُوجَ عَلَى السُّلْطَانِ بِالسَّيْفِ، وَدَعَا لَهُمْ بِالصَّلَاحِ، فَقَدْ خَرَجَ مِنْ قَوْلِ الْخَوَارِجِ أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ.

وَمَنْ قَالَ: الْمَقَادِيرُ كُلُّهَا مِنَ اللَّهِ خَيْرُهَا وَشَرُّهَا، يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ، فَقَدْ خَرَجَ مِنْ قَوْلِ الْقَدَرِيَّةِ، أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ، وَهُوَ صَاحِبُ سُنَّةٍ.

149. وَبَدَعَةٌ ظَهَرَتْ هِيَ كُفْرٌ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ، وَمَنْ قَالَ بِسَهَائِهِمْ كَافِرٌ لَا شَكَّ فِيهِ: مَنْ يُؤْمِنُ بِالرَّجْعَةِ وَيَقُولُ: عَلَيَّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ

[1] Overgeleverd in al-‘Ibānah al-Kubrā (278) van Ibn Baṭṭah.

[2] *At-Tashayyu*: de innovatie en dwaling van de Shī’ah (Sjiieten).

[3] *Al-‘Irjā*: de opvatting dat daden geen onderdeel zijn van het geloof (al-‘Imān).

[4] Khawārij: degenen die de moslims tot ongelovig verklaren vanwege zondes en in opstand komen tegen de moslimleiders en de moslimgemeenschap. (zie het werk al-Khawārij, van Nāṣir al-‘Aql, p. 28)

[5] Qadariyyah: degenen die de Voorbeschikking (al-Qadar) ontkennen.

[6] *Ar-Raġ’ah*: terugkeer, d.w.z. de overtuiging dat ‘Aliyy ibn Abi Ṭālib ﷺ nog leeft en terug zal keren naar deze wereld. Zie [10] De Geloofsleer van Ḥarb al-Kirmāniyy (passage 102).

Abī Ṭālib nog leeft en dat hij terug zal keren voor de Dag der Opstanding, evenals Muḥammad ibn ʿAliyy,^[1] Jaʿfar ibn Muḥammad^[2] en Mūsā ibn Jaʿfar.^{[3][4]} Ook spreken ze over *al-ʿimāmah*^[5] en dat zij (i.e. 'de Imāms') het verborgene kennen. Pas op voor hen, want ze zijn ongelovigen in Allāh, de Geweldige, evenals eenieder die dit standpunt draagt.

Tu'mah ibn ʿAmr^[6] en Sufyān ibn ʿUyaynah zeiden: "Wie stopt bij ʿUthmān en ʿAliyy, is een Shīʿiyy. Hij mag niet tot betrouwbaar verklaard worden, noch mag er met hem gesproken of gezeten worden. Wie ʿAliyy voor ʿUthmān plaatst, is een Rāfiḍiyy, die het bevel van de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ verworpen heeft. Wie de vier metgezellen (op volgorde) plaatst boven de rest van de groep (metgezellen), genade vraagt voor alle andere metgezellen en zwijgt over hun misstappen, die bevindt zich op het pad van standvastigheid en leiding in dit onderwerp."^[7]

حَيٍّ وَسَرَّ جَعْلَ قَبْلِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمُحَمَّدٌ بْنُ عَلِيٍّ وَجَعَلَ بْنُ مُحَمَّدٍ وَمُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ، وَيَتَكَلَّمُونَ فِي الْإِمَامَةِ وَأَتَمُّهُمْ يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ، فَاخْذَرُوهُمْ، فَإِنَّهُمْ كَفَّارٌ بِإِلَهِ الْعَظِيمِ، وَمَنْ قَالَ بِهَذَا الْقَوْلِ.

قَالَ طُعْمَةُ بْنُ عَمْرٍو وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: مَنْ وَقَفَ عِنْدَ عُثْمَانَ وَعَلِيٍّ فَهُوَ شِيعِيٌّ لَا يُعَدُّ وَلَا يَكَلَّمُ وَلَا يُجَالَسُ وَمَنْ قَدَّمَ عَلِيًّا عَلَى عُثْمَانَ فَهُوَ رَافِضِيٌّ قَدْ رَفَضَ أَمْرَ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ. وَمَنْ قَدَّمَ الْأَرْبَعَةَ عَلَى جَمَاعَتِهِمْ وَتَرَحَّمَ عَلَى الْبَاقِينَ، وَكَفَّ عَنْ زَلَّتْ لَهُمْ فَهُوَ عَلَى طَرِيقِ الْإِسْتِقَامَةِ وَالْهُدَى فِي هَذَا الْبَابِ.

[1] Al-ʿImām Muḥammad ibn ʿAliyy ibn al-Ḥusayn ibn ʿAliyy ibn Abī Ṭālib (114 NH) ﷺ, die bekend staat als al-Bāqir; een van de edele Imāms van Ahl as-Sunnah.

[2] Al-ʿImām Jaʿfar ibn Muḥammad ibn ʿAliyy ibn al-Ḥusayn ibn ʿAliyy ibn Abī Ṭālib (148 NH) ﷺ, die bekend staat als Jaʿfar aṣ-Ṣādiq; een van de edele Imams en grote geleerden van Ahl as-Sunnah.

[3] Al-ʿImām Abū l-Ḥasan Mūsā ibn Jaʿfar ibn Muḥammad (183 NH) ﷺ, die bekend staat als al-Kāzim.

[4] Deze drie – die volgens de Rāfiḍah tot 'de Twaalf Imāms' behoren over wie zij beweren dat ze onfeilbaar waren – waren Imāms van Ahl as-Sunnah, die vrij waren van de Rāfiḍah en hun valse geloofsleer.

[5] *Al-ʿImāmah*: (religieus) leiderschap (hier wordt het concept volgens Sjiitische begrippen bedoeld).

[6] Tu'mah ibn ʿAmr al-Jaʿfariyy al-ʿĀmiriyy al-Kūfiyy (168 NH) ﷺ.

[7] De overlevering is nergens anders terug te vinden. Deze uitspraak vereist een verdere verduidelijking: de methodiek van Ahl as-Sunnah in deze zaak is zoals al-ʿImām Ḥarb zei in [10] De Geloofsleer van Ḥarb (76-78): "De beste van de Ummah na de Profeet ﷺ is Abū Bakr, de beste na Abū Bakr is ʿUmar en de beste na ʿUmar is ʿUthmān. Een groep onder de mensen van kennis en Ahl as-Sunnah zei: 'En de beste na ʿUthmān is ʿAliyy.' En een groep stopte bij ʿUthmān."

Wat betreft het zeggen: 'Abū Bakr en dan ʿUmar', en vervolgens stoppen: in Kitāb as-Sunnah (559) van al-Khallāl is overgeleverd: "Iṣḥāq zei: Abū ʿAbdillāh (Aḥmad) werd gevraagd over een man die ʿUthmān niet plaatst boven ʿAliyy. Hij zei: 'We dienen ʿUthmān boven ʿAliyy te plaatsen. Er was geen meningsverschil onder de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ dat ʿUthmān beter was dan ʿAliyy ﷺ.' Vervolgens zei hij: 'We zeggen: Abū Bakr, dan ʿUmar en dan ʿUthmān, en vervolgens zwijgen we. Dit als het gaat om wie beter is. Inzake het leiderschap over het kalifaat zeggen we: Abū Bakr, dan ʿUmar, dan ʿUthmān en dan ʿAliyy; dit als het gaat om de kaliefen. Dit is het correcte pad en dit is waar de metgezellen van de Profeet ﷺ zich op bevonden.'"

In Kitāb as-Sunnah (499) van al-Khallāl is overgeleverd: "Abū Jaʿfar zei: 'Ik zei: 'O Abū ʿAbdillāh (Aḥmad), degene die zegt: 'Abū Bakr en dan ʿUmar' (en dan stopt), behoort hij volgens jou tot Ahl as-Sunnah?' Hij

antwoordde: "Zet me niet zo voor het blok. Wat moeten we dan doen met de mensen van al-Kūfah (die dit deden)?" Abū Ja'far zei: 'Abū's-Surriyy 'Abdūs ibn 'Abd al-Wāhid leverde over aan mij van hem dat hij (Aḥmad) zei: 'Mensen buiten de Sunnah plaatsen is een zware zaak.'" In Kitāb as-Sunnah (496) van al-Khallāl is overgeleverd: "Abd al-Malik ibn 'Abd al-Ḥamīd berichtte ons dat hij zei tegen Abū 'Abdillāh (Aḥmad): 'Wie zegt: 'Abū Bakr en dan 'Umar', en vervolgens zwijgt en niet 'Uthmān (als derde) noemt, is deze persoon compleet op de Sunnah?' Hij begon verbazing te uiten en antwoordde: 'Of hij compleet op de Sunnah is?!' Hij bedoelde daarmee dat hij niet compleet op de Sunnah is."

Wat betreft degene die zegt: 'Abū Bakr, dan 'Umar, dan 'Aliyy (en dan 'Uthmān): in Kitāb as-Sunnah (513) van al-Khallāl is overgeleverd: "Aḥmad ibn al-Ḥasan al-Warrāq schreef naar mij vanuit Mosul, hij zei: Bakr ibn Muḥammad leverde over aan ons, van zijn vader, van Abū 'Abdillāh (Aḥmad), en dat hij hem vroeg over degene die zegt: 'Abū Bakr, dan 'Umar, dan 'Aliyy en dan 'Uthmān.' Hij (Aḥmad) antwoordde: 'Deze uitspraak bevalt me niet.' Ik zei: 'Dient er gezegd te worden dat hij een innovator is?' Hij zei: 'Ik hekel het om hem tot innovator te verklaren. Innovatie (*al-bid'ah*) is een ernstige zaak.' [...]"

In Kitāb as-Sunnah (531) van al-Khallāl is overgeleverd: "Ḥanbal zei: Ik hoorde Abū 'Abdillāh (Aḥmad), toen hij gevraagd werd over degene die 'Aliyy boven 'Uthmān plaatst (en gevraagd werd): 'Is diegene een innovator is volgens jou?' Hij (i.e. Aḥmad) zei: 'Deze verdient het om tot innovator verklaard te worden. De metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ gaven 'Uthmān voorrang.'"

Tevens in Kitāb as-Sunnah (603) van al-Khallāl: "Hārūn ibn Sufyān zei: 'Ik zei tegen Aḥmad ibn Ḥanbal: 'O Abū 'Abdillāh, wat zeg je over degene die zegt: 'Abū Bakr, dan 'Umar en dan 'Uthmān?' Hij zei: 'Dit is de uitspraak van Ibn 'Umar en tevens ons standpunt.' Ik zei: 'En wie zegt: 'Abū Bakr, dan 'Umar, dan 'Uthmān en dan 'Aliyy?' Hij zei: 'Dat is een persoon van de Sunnah.' Ik zei: 'En wie zegt: 'Abū Bakr en dan 'Umar?' Hij zei: 'Dit werd gezegd door Sufyān (ath-Thawriyy), Shu'bah en Mālik.' Ik zei: 'En wie zegt: 'Abū Bakr, dan 'Umar en dan 'Aliyy?' Hij zei: 'Vandaag de dag is dit erg. Vandaag de dag is dit erg.'"

Concluderend zei al-'Imām al-Khallāl (311 NH) in Kitāb as-Sunnah (522): "Het standpunt van Abū 'Abdillāh (Aḥmad) raakte uiteindelijk gevestigd op het standpunt dat hij deze uitspraak (d.w.z. het plaatsen van 'Aliyy boven 'Uthmān) hekelte, maar hij was niet resoluut in het tot innovator verklaren van degene die het zegt. Als iemand hem wel tot innovator verklaarde, dan keurde hij dat niet af."

Al-'Imām Ibn Taymiyyah zei in [16] Al-'Aqīdah al-Wāṣiṭiyyah (passage 62; Majmū' al-Fatāwā [3/153]): "Ahl as-Sunnah bevestigen wat middels *tawātur* (massale overlevering in iedere fase van de keten) overgeleverd is van de Bevelhebber van de Gelovigen 'Aliyy ibn Abī Ṭālib ؑ en anderen, namelijk: 'De beste van deze Ummah, na haar Profeet, is Abū Bakr en vervolgens 'Umar.' (o.a. Musnad Aḥmad 833) Als derde noemen ze 'Uthmān en als vierde 'Aliyy, zoals de overleveringen hierop duiden en zoals de metgezellen consensus hadden over het geven van voorrang aan 'Uthmān bij de eed van trouw. Wel is het zo dat sommigen van Ahl as-Sunnah – nadat ze het eens waren over het geven van voorrang aan Abū Bakr en (vervolgens) 'Umar – een meningsverschil hadden over wie beter was: 'Uthmān of 'Aliyy? Een groep gaf voorrang aan 'Uthmān en zweeg vervolgens, óf ze noemden 'Aliyy als vierde; een andere groep gaf voorrang aan 'Aliyy; en een andere groep stopte (en nam geen standpunt in). Het standpunt van Ahl as-Sunnah raakte uiteindelijk echter gevestigd op het geven van voorrang aan 'Uthmān en vervolgens 'Aliyy.

"Wel is het zo dat deze kwestie – de kwestie van 'Uthmān en 'Aliyy – niet behoort tot de fundamenteën waarin degene die afwijkt tot dwalende verklaard wordt, volgens de meeste geleerden van Ahl as-Sunnah. De kwestie waarin degene die afwijkt wél tot dwalend verklaard wordt, is de kwestie van (het leiderschap over) het kalifaat. Ahl as-Sunnah geloven namelijk dat de kalief na de Boodschapper van Allāh ﷺ Abū Bakr was, vervolgens 'Umar, daarna 'Uthmān en vervolgens 'Aliyy. Wie het leiderschap over het kalifaat van een van deze vier Imāms betwijfelt, is nog verder afgedwaald dan de ezel van zijn familie (Arabisch gezegde)." Einde citaat van Shaykh al-'Islām Ibn Taymiyyah.

150. De Sunnah als het gaat om de tien [metgezellen] voor wie de Boodschapper van Allāh ﷺ getuigde dat ze naar het Paradijs gaan, is dat je getuigt dat ze naar het Paradijs gaan, zonder twijfel.^[1]
151. Kies geen specifiek persoon uit om de *ṣalāh* over hem uit te spreken,^[2] behalve de Boodschapper van Allāh ﷺ en zijn familie.^[3]
152. Dat je weet dat ‘Uthmān ibn ‘Affān ten onrechte gedood werd en dat degene die hem doodde een onrechtpleger was.
153. Wie bevestigt wat in dit boek staat, erin gelooft en het als leidraad neemt, zonder aan een letter ervan te twijfelen of een letter ervan te ontkennen, die is een vervolmaakt persoon van de Sunnah en de Jamā‘ah, bij wie de Sunnah compleet tot stand gekomen is. Wie een letter ontkent van wat er in dit boek staat, erover twijfelt of geen standpunt erover inneemt, die is een persoon van begeerte.^[4] Wie een letter van de Qur‘ān of iets wat gekomen is van de Boodschapper van Allāh ﷺ ontkent of erover twijfelt, die zal Allāh ontmoeten als een loochenaar. Dus vrees Allāh, pas op en zorg goed voor je geloof (Īmān).
154. Tot de Sunnah behoort dat je niemand helpt in ongehoorzaamheid aan Allāh, zelfs niet wanneer het een persoon van goedheid is, of welk schepsel dan ook.^[5] Er is geen gehoorzaamheid aan een mens in ongehoorzaamheid aan Allāh. Houd niet van iemand omwille ervan,^[6] maar haat het allemaal omwille van Allāh ﷺ.
150. وَالسُّنَّةُ أَنْ تَشْهَدَ أَنَّ الْعَسْرَةَ الَّذِينَ شَهِدَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ بِالْجَنَّةِ ﷺ أَنَّهُمْ فِي الْجَنَّةِ لَا شَكَّ.
151. وَلَا تُفْرِدْ بِالصَّلَاةِ عَلَى أَحَدٍ إِلَّا لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَإِلَيْهِ فَقَطَّ.
152. وَتَعْلَمُ أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ قُتِلَ مَظْلُومًا، وَمَنْ قَتَلَهُ كَانَ ظَالِمًا.
153. فَمَنْ أَقْرَبَنَا فِي هَذَا الْكِتَابِ وَأَمَنَ بِهِ وَاتَّخَذَهُ إِمَامًا وَلَمْ يَشْكُ فِي حَرْفٍ مِنْهُ وَلَمْ يَنْحَدِ حَرْفًا وَاحِدًا فَهُوَ صَاحِبُ سُنَّةٍ وَجَمَاعَةٍ كَامِلٍ قَدْ كَمُلَتْ فِيهِ السُّنَّةُ وَمَنْ جَحَدَ حَرْفًا مِنْهَا فِي هَذَا الْكِتَابِ أَوْ شَكَّ أَوْ وَقَفَ فَهُوَ صَاحِبُ هَوَى وَمَنْ جَحَدَ أَوْ شَكَّ فِي حَرْفٍ مِنَ الْقُرْآنِ أَوْ فِي شَيْءٍ جَاءَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَقِيَ اللَّهَ تَعَالَى مُكْذِبًا، فَأَتَى اللَّهَ وَاحْدًا وَتَعَاهَدَ بِإِيمَانِكَ.
154. وَمِنَ السُّنَّةِ أَنْ لَا تُعِينَ أَحَدًا عَلَى مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَلَا أَوْلَى الْخَيْرِ وَلَا الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ، لَا طَاعَةَ لِبَشَرٍ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَلَا حُبَّ عَلَيْهِ أَحَدًا، وَأَكْرَهَ ذَلِكَ كُلَّهُ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى.

[1] Namelijk Abū Bakr, ‘Umar, ‘Uthmān, ‘Aliyy, az-Zubayr, Ṭalḥah, ‘Abd ar-Raḥmān ibn ‘Awf, Abū ‘Ubaydah, Sa’d ibn Abi Waqqāṣ en Sa’id ibn Zayd, zoals overgeleverd werd in o.a. Jāmi‘ at-Tirmidhiyy (3748). Zie [9] De Geloofsleer van ar-Rāziyyayn (passage 5, incl. voetnoot). Ash-Shaykh Muqbil al-Wādi‘iyy zei in Aḥādith Mu‘allāh (p. 293, nr. 316): “De overlevering over de tien (metgezellen) is authentiek (*ṣaḥīḥ*) door het geheel aan overleveringsketens, vanuit de overlevering van Sa’id ibn Zayd Abū l-‘A‘war, die zelf één van hen is.”

[2] D.w.z. Allāh vragen om iemand te prijzen bij de engelen.

[3] Zoals gezegd wordt inzake de Profeet ﷺ: *ṣallallāhu ‘alayhi wa ‘alā ālihi wa sallam* (moge Allāh hem en zijn familie prijzen [bij de Engelen] en hen beveiligen). Het kan ook uitgesproken worden over andere Profeten. Er is een meningsverschil over het uitspreken ervan over anderen buiten de Profeten en de familie van de Profeet ﷺ. Zie Jalā’ al-‘Afhām (p. 627) van Ibn al-Qayyim.

[4] Zie passage 101 en bijbehorende voetnoot waarin uitgelegd wordt dat de auteur hiermee de fundamenteën van Ahl as-Sunnah bedoelt die hij in dit werk vermeld heeft, en niet letterlijk iedere letter of detail.

[5] In de versie in Ṭabaqāt al-Ḥanābilah en al-Manhaj al-‘Aḥmad staat: “Tot de Sunnah behoort dat je niemand gehoorzaamt in het ongehoorzaam zijn aan Allāh; ook niet de ouders of welk schepsel dan ook.”

[6] D.w.z. omwille van ongehoorzaamheid.

155. Geloven dat berouw verplicht is voor de dienaren: dat ze berouw tonen aan Allāh ﷻ van zowel grote als kleine zonden.

155. وَالْإِيمَانُ بَأَنَّ التَّوْبَةَ فَرِيضَةٌ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ مِنْ كَبِيرِ الْمَعَاصِي وَصَغِيرِهَا.

156. Als iemand niet getuigt voor degene voor wie de Boodschapper van Allāh ﷻ getuigd heeft dat hij naar het Paradijs zal gaan, dan is hij een persoon van innovatie en dwaling en verkeerd hij in twijfel over wat de Boodschapper van Allāh ﷻ gezegd heeft.

156. وَمَنْ لَمْ يَشْهَدْ لِمَنْ شَهِدَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْجَنَّةِ فَهُوَ صَاحِبُ بِدْعَةٍ وَضَلَالَةٍ، شَاكَ فِيمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ.

Mālik ibn Anas zei: “Als iemand zich vasthoudt aan de Sunnah en de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷻ veilig zijn voor zijn tong, en hij vervolgens overlijdt, dan zal hij met de Profeten, de waarachtigen, de martelaren en de rechtschapenen zijn (in het Paradijs), zelfs al schiet hij tekort qua daden.”^[1]

وَقَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: مَنْ لَزِمَ السُّنَّةَ وَتَابَعَ مِنْهُ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ مَاتَ، كَانَ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ، وَإِنْ كَانَ لَهُ تَقْصِيرٌ فِي الْعَمَلِ.

Bishr ibn al-Hārith zei: “De Islam is de Sunnah en de Sunnah is de Islam.”^[2] Fuḍayl ibn ‘Iyāḍ zei: “Als ik iemand van Ahl as-Sunnah zie, dan is het alsof ik een van de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷻ zie. En als ik iemand van de mensen van innovaties zie, dan is het alsof ik een van de huichelaren (*munāfiqīn*) zie.”^[3]

وَقَالَ بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ: الْإِسْلَامُ هُوَ السُّنَّةُ وَالسُّنَّةُ هِيَ الْإِسْلَامُ. وَقَالَ فَضَيْلُ بْنُ عِيَّاضٍ: إِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ مِنْ أَهْلِ السُّنَّةِ فَكَأَنَّمَا أَرَى رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَإِذَا رَأَيْتَ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْبِدْعِ فَكَأَنَّمَا أَرَى رَجُلًا مِنَ الْمُنَافِقِينَ.

Yūnus ibn ‘Ubayd zei: “Verbazingwekkend is degene die in deze tijd oproept naar de Sunnah, maar nog verbazingwekkender is degene die de oproep naar de Sunnah verhoort en accepteert.”^[4]

وَقَالَ يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ: الْعَجَبُ بِمَنْ يَدْعُو الْيَوْمَ إِلَى السُّنَّةِ وَأَعْجَبُ مِنْهُ مَنْ يُجِيبُ إِلَى السُّنَّةِ فَيَقْبَلُ.

[1] In Dhamm al-Kalām (5/76) van al-Harawiyy en Jam‘ al-Juyūsh wa'd-Dasākīr (34) van Ibn al-Mibrad is overgeleverd dat al-‘Imām Mālik (179 NH) zei: “Als een dienaar de grote zondes zou begaan, terwijl hij geen deelgenoot toekent aan Allāh, en hij vervolgens ontkomt aan deze begeerten, innovaties en het bekritisieren van de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷻ, dan hoop ik dat hij in de hoogste graad van Paradijs zal zijn, samen met de Profeten, de waarachtigen, de martelaren en de rechtschapenen, en wat een uitstekende metgezellen zijn zij. Dit omdat er bij iedere grote zonde tussen de dienaar en Allāh, sprake is van hoop (dat hij berouw zal tonen), terwijl er bij iedere begeerte (innovatie) geen sprake is van hoop (op berouw, omdat een innovator zijn innovatie als correct ziet): het zal enkel een oorzaak zijn dat de pleger ervan geworpen wordt in het Hellevuur. Wie sterft op de Sunnah, laat hem de verheugende tijding ontvangen; wie sterft op de Sunnah, laat hem de verheugende tijding ontvangen; wie sterft op de Sunnah, laat hem de verheugende tijding ontvangen!”

[2] De auteur vermeldde deze uitspraak reeds in passage 1 van dit werk, zonder al-‘Imām Bishr al-Ḥāfi (227 NH) te citeren. Zie passage 1 en de bijbehorende voetnoten.

[3] Deze uitspraak van al-‘Imām al-Fuḍayl ibn ‘Iyāḍ (187 NH) ﷺ is enkel in dit werk terug te vinden. In Sharaf Aṣḥāb al-Ḥadīth (p. 46) van al-Khaṭīb al-Baghdaḍiyy, al-‘Arba‘īn (p. 149) van aṭ-Ṭā‘iyy en al-Buldāniyyāt (p. 184) van as-Sakhāwiyy is overgeleverd dat al-‘Imām ash-Shāfi‘iyy zei: “Iedere keer wanneer ik een van de mensen van de overleveringen (Aṣḥāb al-Ḥadīth) gezien heb, dan is het alsof ik een van de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷻ gezien heb.”

[4] Overgeleverd in Ḥilyat al-‘Awliya’ (3/21) van Abū Nu‘aym, al-‘Ibānah al-Kubrā (20) van Ibn Baṭṭah en Sharḥ Uṣūl al-‘Itiqād (21) van al-Lālaka‘iyy. Zie passage 133, voetnoot 9.

Toen Ibn ʿAwn op zijn sterfbed lag, bleef hij zeggen: “De Sunnah, de Sunnah! En pas op voor innovaties,” tot hij overleed.^[1]

Aḥmad ibn Ḥanbal zei: “Een man van mijn metgezellen overleed, waarna hij in een droom gezien werd. Hij zei: ‘Zeg tegen Abū ʿAbdillāh (Aḥmad): houd je vast aan de Sunnah, want het eerste waar Allāh mij over vroeg, was de Sunnah.’”^[2]

Abūʿl-ʿĀliyah zei: “Wie sterft op de Sunnah terwijl er niks (negatiefs) over hem bekend is, is een waarachtige.”^[3] En zoals men zei: “Zich vastklampen aan de Sunnah is redding.”^{[4][5]}

Sufyān ath-Thawriyy zei: “Wie het oor leent aan een persoon van innovatie, zal buiten de Bescherming van Allāh vallen en zal eraan overgelaten worden.”^[6] Dat wil zeggen: aan de innovaties.

Dāwūd ibn Abī Hind zei: “Allāh ﷻ openbaarde aan Mūsā ibn ʿImrān (عليه السلام): ‘Zit niet met de mensen van innovaties, want als je met hen zou zitten en iets van hetgeen zij zeggen gevestigd zou raken in je hart, dan zou Ik je in het Hellevuur werpen.’”^[7]

Al-Fuḍayl ibn ʿIyād zei: “Wie zit met een persoon van innovatie, heeft geen wijsheid gekregen.”^[8] Ook zei al-Fuḍayl ibn ʿIyād: “Zit niet met een persoon van innovatie, want ik vrees dat een vloek op je zal neerdalen.”^[9]

وَكَانَ ابْنُ عَوْنٍ يَقُولُ عِنْدَ الْمَوْتِ: السُّنَّةُ، السُّنَّةُ، وَإِيَّاكُمْ وَالْبِدْعَ حَتَّى مَاتَ.

وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ: وَمَاتَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِي فَرَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ فَقَالَ: قُولُوا لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ: عَلَيْكَ بِالسُّنَّةِ فَإِنَّ أَوَّلَ مَا سَأَلَنِي اللَّهُ عَنْ السُّنَّةِ.

وَقَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ: مَنْ مَاتَ عَلَى السُّنَّةِ مَسْتُورًا فَهُوَ صِدِّيقٌ. وَيُقَالُ: الْإِعْتَصَامُ بِالسُّنَّةِ نَجَاةٌ.

وَقَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: مَنْ أَصْغَى إِلَى صَاحِبِ بِدْعَةٍ، خَرَجَ مِنْ عِصْمَةِ اللَّهِ، وَوَكَّلَ إِلَيْهَا. يَعْنِي: إِلَى الْبِدْعِ.

وَقَالَ دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ: أَوْحَى اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ: لَا تَجْلِسْ أَهْلَ الْبِدْعِ، فَإِنْ جَالَسْتَهُمْ فَحَاكَ فِي صَدْرِكَ شَيْءٌ مِمَّا يَقُولُونَ، أَكْبَبْتُكَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ.

وَقَالَ الْفَضْلُ بْنُ عِيَاضٍ: مَنْ جَالَسَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ لَمْ يُعْطَ الْحِكْمَةَ. وَقَالَ الْفَضْلُ بْنُ عِيَاضٍ: لَا تَجْلِسْ مَعَ صَاحِبِ بِدْعَةٍ فَإِنَّي أَخَافُ أَنْ تَنْزِلَ عَلَيْكَ اللَّعْنَةُ.

[1] Deze uitspraak van al-ʿImām ʿAbdullāh ibn ʿAwn (151 NH) ﷺ is enkel in dit werk terug te vinden.

[2] Deze uitspraak van al-ʿImām Aḥmad ibn Ḥanbal (241 NH) ﷺ is enkel in dit werk terug te vinden.

[3] Deze uitspraak van de edele Ṭābiʿiyy al-ʿImām Abūʿl-ʿĀliyah Rafīʿ ibn Mihrān ar-Riyāhiyy (93 NH) ﷺ is enkel in dit werk terug te vinden.

[4] Overgeleverd in o.a. Sunan ad-Dārimiyy (96) en Sharḥ Uṣūl al-ʿItiqād (136-137) van al-Lālakaʿiyy dat de edele Ṭābiʿiyy al-ʿImām Muḥammad ibn Shihāb az-Zuhriyy (124 NH) ﷺ zei: “Onze geleerden die ons voorgingen zeiden altijd: ‘Zich vastklampen aan de Sunnah is redding.’” In o.a. Sirat wa Manāqib ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz (p. 88-89) van Ibn al-Jawziyy is overgeleverd dat al-ʿImām ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz (101 NH) zei: “Jullie weten reeds dat de mensen van de Sunnah altijd zeiden: ‘Zich vastklampen aan de Sunnah is redding. En kennis zal snel afnemen.’” Zie het laatste gedeelte van passage 1, voetnoot 1.

[5] Hier eindigt het manuscript; de rest is afkomstig uit de versie in Ṭabaqāt al-Ḥanābilah en deels uit al-Manhaj al-ʿAḥmad.

[6] Overgeleverd in Ḥilyat al-ʿAwliyāʾ (7/26) van Abū Nuʿaym en al-ʿIbānah al-Kubrā (444) van Ibn Baṭṭāh.

[7] Deze uitspraak van al-ʿImām Dāwūd ibn Abī Hind al-Baṣriyy (140 NH) ﷺ is enkel in dit werk terug te vinden. Wel is dezelfde uitspraak met een iets andere bewoording overgeleverd van o.a. al-ʿImām ʿAṭāʾ ibn Abī Rabāḥ (115 NH) in Dhamm al-Kalām (795) van al-Harawiyy en al-ʿIbānah al-Kubrā (385) van Ibn Baṭṭāh.

[8] Overgeleverd in o.a. Sharḥ Uṣūl al-ʿItiqād (1149) van al-Lālakaʿiyy, Shuʿab al-ʿImān (9482) van al-Bayhaqiyy en Ḥilyat al-ʿAwliyāʾ (8/103) van Abū Nuʿaym.

[9] Vermeld in o.a. Sharḥ Uṣūl al-ʿItiqād (262) van al-Lālakaʿiyy en al-ʿIbānah al-Kubrā (441) van Ibn Baṭṭāh.

Al-Fuḍayl ibn 'Iyād zei: "Als iemand houdt van een persoon van innovatie, dan laat Allāh zijn daden verloren gaan en haalt Hij het licht van de Islam uit zijn hart."^[1] Ook zei al-Fuḍayl ibn 'Iyād: "Wie zit met een persoon van innovatie, zal blindheid van hem overerven."^[2] En al-Fuḍayl ibn 'Iyād zei: "Als je een persoon van innovatie op een weg ziet, neem dan een andere weg."^[3]

Al-Fuḍayl ibn 'Iyād zei: "Wie een persoon van innovatie verheerlijkt, heeft geholpen aan het vernietigen van de Islam."^[4] Wie glimlacht in het gezicht van een innovator, heeft zich lichtzinnig opgesteld tegenover datgene wat Allāh ﷻ neergezonden heeft aan Muḥammad ﷺ. Wie zijn dochter huwt aan een innovator, heeft haar familiebanden afgebroken.^[5] En wie de begrafenis (*janāzah*) van een innovator volgt, zal zich onder de Woede van Allāh begeven tot hij terugkeert."^[6]

Al-Fuḍayl ibn 'Iyād zei: "Ik eet nog liever met een jood en een christen, dan dat ik eet met een innovator. Het liefst heb ik dat er tussen mij en een persoon van innovatie een ijzeren fort is."^[7] Ook zei al-Fuḍayl ibn 'Iyād: "Als Allāh van een man weet dat hij een persoon van innovatie haat, dan vergeeft Hij hem, zelfs al heeft hij weinig daden."^[8] Een persoon van de Sunnah zou een persoon van innovatie nooit helpen, behalve als er sprake is van huichelarij (*nifāq*).^[9] Wie zijn gezicht afwendt van een persoon van innovatie, zijn hart

وَقَالَ الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَّاضٍ: مَنْ أَحَبَّ صَاحِبَ
بِدْعَةٍ أَحَبَّ اللَّهُ عَمَلَهُ، وَأُخْرِجَ نُورُ الْإِسْلَامِ
مِنْ قَلْبِهِ. وَقَالَ الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَّاضٍ: مَنْ
جَلَسَ مَعَ صَاحِبِ بِدْعَةٍ، وَزَنَّهُ الْعَمَى.
وَقَالَ الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَّاضٍ: إِذَا رَأَيْتَ صَاحِبَ
بِدْعَةٍ فِي طَرِيقٍ فَجُزْ فِي طَرِيقٍ غَيْرِهِ.

وَقَالَ الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَّاضٍ: مَنْ
عَظَّمَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ فَقَدْ أَعَانَ عَلَى
هَذَا الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَبَسَّمَ فِي وَجْهِهِ
مُبْتَدِعٍ فَقَدْ اسْتَحَفَّ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ
عَزَّجَلَّ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ، وَمَنْ زَوَّجَ
كَرِيمَتَهُ مِنْ مُبْتَدِعٍ فَقَدْ قَطَعَ رَحِمَهَا،
وَمَنْ تَبِعَ جَنَازَةَ مُبْتَدِعٍ لَمْ يَزَلْ فِي
سَخَطِ اللَّهِ حَتَّى يَرْجَعَ.

وَقَالَ الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَّاضٍ: أَكَلْتُ مَعَ
يَهُودِيٍّ وَنَصْرَانِيٍّ وَلَا أَكُلُ مَعَ مُبْتَدِعٍ،
وَأُحِبُّ أَنْ يَكُونَ بَيْنِي وَبَيْنَ صَاحِبِ بِدْعَةٍ
حِصْنٌ مِنْ حَدِيدٍ. وَقَالَ الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَّاضٍ:
إِذَا عَلِمَ اللَّهُ مِنَ الرَّجُلِ أَنَّهُ مُبْغِضٌ لِصَاحِبِ
بِدْعَةٍ، غَفَرَ لَهُ، وَإِنْ قَلَّ عَمَلُهُ. وَلَا يَكُنْ
صَاحِبُ شَيْءٍ يُسَالِمُ صَاحِبَ بِدْعَةٍ إِلَّا نِفَاقًا.
وَمَنْ أَعْرَضَ يَوْجِهَهُ عَنْ صَاحِبِ بِدْعَةٍ

[1] O.a. in Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (262) van al-Lālakā'iyy en al-'Ibānah al-Kubrā (440) van Ibn Baṭṭāh.

[2] O.a. in Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (264) van al-Lālakā'iyy en al-'Ibānah al-Kubrā (437) van Ibn Baṭṭāh.

[3] O.a. in Ḥilyat al-'Awliyā' (8/103) van Abū Nu'aym en al-'Ibānah al-Kubrā (493) van Ibn Baṭṭāh.

[4] Overgeleverd in Ḥilyat al-'Awliyā' (8/103) van Abū Nu'aym. Tevens overgeleverd van vele andere geleerden, zoals o.a. van al-'Imām al-'Awzā'iyy (157 NH) in Dhamm al-Kalām (5/131) van al-Harawiyy, en van al-'Imām Aḥmad in o.a. Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (1/53). Ook is het overgeleverd van de Profeet ﷺ, met de bevoording: "Wie een persoon van innovatie respecteert, heeft meegeholpen aan het vernietigen van de Islam." De overlevering is echter niet authentiek. (zie as-Silsilah aḍ-Ḍa'īfah [1862] van al-'Albāniyy)

[5] Overgeleverd in o.a. Ḥilyat al-'Awliyā' (8/103) van Abū Nu'aym en Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (1358) van al-Lālakā'iyy. In at-Tārikh al-Kabir (3/199) van al-Bukhāriyy, aḍ-Ḍu'afā' (3/264) van al-Uqayliyy en Ḥilyat al-'Awliyā' (4/314) van Abū Nu'aym is overgeleverd dat al-'Imām 'Amir ash-Sha'biyy (104 NH) zei: "Wie zijn dochter aan een zondaar (*fāsiq*) huwt, heeft de familieband met haar verbroken."

[6] Dhamm al-Kalām (953) van al-Harawiyy en ar-Radd 'alā'l-Mubtadi'ah (39) van Ibn al-Bannā'.

[7] O.a. in Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (1149) van al-Lālakā'iyy en Ḥilyat al-'Awliyā' (8/103) van Abū Nu'aym.

[8] O.a. in Ḥilyat al-'Awliyā' (8/103-104) van Abū Nu'aym en Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (272) van al-Lālakā'iyy.

[9] O.a. in al-'Ibānah al-Kubrā (429) van Ibn Baṭṭāh en Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (266) van al-Lālakā'iyy.

zal door Allāh gevuld worden met Īmān (geloof). Wie een persoon van innovatie afschrikt, zal door Allāh veiliggesteld worden op de Dag van de Grootste Angst. En wie een persoon van innovatie vernedert, zal door Allāh met honderd gradaties verheven worden in het Paradijs. Wees dus nooit iemand die van een persoon van innovatie houdt omwille van Allāh.^{”[1][2]} ■

مَاكَ اللَّهُ قَلْبُهُ إِيْمَانًا، وَمَنْ انْتَهَرَ صَاحِبَ
بِدْعَةٍ آمَنَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقَرَعِ الْأَكْبَرِ، وَمَنْ
أَهَانَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ رَفَعَهُ اللَّهُ فِي
الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ. فَلَا تَكُنْ مُحِبُّ
صَاحِبِ بِدْعَةٍ فِي اللَّهِ أَبَدًا.

- [1] Deze overlevering van al-Fuḍayl is nergens anders terug te vinden. Wel is er een zwakke overlevering van de Profeet ﷺ, dat hij zei: “Wie een persoon van innovatie afschrikt, zijn hart zal door Allāh gevuld worden met veiligheid en Īmān (geloof). Wie een persoon van innovatie vernedert, zal door Allāh veiliggesteld worden op de Dag van de Grootste Angst. [...]” Overgeleverd in o.a. Ḥilyat al-ʿAwliyaʾ (8/200) van Abū Nuʿaym en Tārikh Baghdād (54//199) van al-Khaṭīb al-Baghdādiyy, en tevens overgeleverd door as-Sijziyy in al-ʿIbānah zoals vermeld staat in al-Laʿālī (1/251-252). Al-ʿIrāqīyy zei in Takhrij al-ʿIḥyāʾ (2/211): “De keten is zwak.” Ibn al-Jawziyy zei in al-Mawḍūʿāt (1/443): “Vals; verzonnen.”
- [2] Direct na het citeren van het werk Sharḥ as-Sunnah, vermeldde Ibn Abī Yaʿlā in Ṭabaqāt al-Ḥanābilah nog een aantal interessante uitspraken van al-ʿImām al-Barbahāriyy. Zo zei Ibn Abī Yaʿlā in Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (3/76): “ʿAliyy leverde over aan ons van Ibn Baṭṭāh, hij zei: Ik hoorde al-Barbahāriyy zeggen: “Zitten om met elkaar te discussiëren, sluit de deur tot profijt.” Al-ʿUlaymiyy vermeldde – na zijn citering van de samengevatte versie van Sharḥ as-Sunnah – de voorgenoemde uitspraak uitgebreider, in al-Manhaj al-ʿAḥmad (p. 236): “Al-Barbahāriyy zei: ‘Zitten om elkaar te adviseren, opent de deur tot profijt, en zitten om met elkaar te discussiëren, sluit de deur tot profijt.’”

Ibn Abī Yaʿlā vermeldde vervolgens in Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (3/77) en al-ʿUlaymiyy in al-Manhaj al-ʿAḥmad (p. 237): “Al-Barbahāriyy zei: ‘De mensen van innovaties zijn zoals schorpioenen: ze begraven hun koppen en lichamen in de aarde en laten hun staarten uitsteken, en wanneer ze de kans krijgen, steken ze. Zo ook de mensen van innovaties: ze verbergen zich tussen de mensen, en wanneer ze de kans krijgen, brengen ze hun plannen tot uitvoer.’”

Ook zei Ibn Abī Yaʿlā in zijn werk Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (3/76): “Ik hoorde mijn broer, Abūʿl-Qāsim, zeggen: ‘Al-Barbahāriyy hield nooit een zitting, behalve dat hij tijdens deze zitting vermeldde dat Allāh ﷻ Muḥammad ﷺ met Hem zal laten zitten op de Troon (op de Dag der Opstanding).’”

Verhandelingen in 'De Geloofsleer van Ahl as-Sunnah: Een selectie authentieke verhandelingen van de Salaf & de klassieke Imams (tot 400 NH)':

1. *De Geloofsleer van Sufyān ath-Thawriyy*, door al-'Imām Sufyān ath-Thawriyy (161 NH).
2. *Een Korte Geloofsleer van al-'Imām Mālik*, door al-'Imām Mālik ibn Anas (179 NH).
3. *De Inleiding van ar-Risālah*, door al-'Imām ash-Shāfi'yy (204 NH).
4. *De Fundamenten van de Sunnah*, door al-'Imām al-Ḥumaydiyy (219 NH).
5. *De Geloofsleer van Qutaybah ibn Sa'īd*, door al-'Imām Qutaybah ibn Sa'īd (240 NH).
6. *De Fundamenten van de Sunnah*, door al-'Imām Aḥmad ibn Ḥanbal (241 NH).
7. *De Geloofsleer van al-Bukhāriyy*, door al-'Imām al-Bukhāriyy (256 NH).
8. *De Uitleg van de Sunnah*, door al-'Imām al-Muzaniyy (264 NH).
9. *Het Fundament van de Sunnah & de Geloofsleer van de Religie (De Geloofsleer van ar-Rāziyyayn)*, door al-'Imām Abū Zur'ah ar-Rāziyy (264 NH) & al-'Imām Abū Ḥātim ar-Rāziyy (277 NH).
10. *De Geloofsleer van Ḥarb al-Kirmāniyy (Het Standpunt in de Geloofsleer)*, door al-'Imām Ḥarb ibn Ismā'īl al-Kirmāniyy (280 NH).
11. *De Duidelijke Sunnah*, door al-'Imām Ibn Jarīr at-Ṭabariyy (310 NH).
12. *Het Ḥā'iyah-gedicht over de Sunnah*, door al-'Imām Ibn Abī Dāwūd (316 NH).
13. *De Uitleg van de Sunnah*, door al-'Imām al-Barbahāriyy (329 NH).
14. *De Inleiding van al-Jāmi'* (*De Geloofsleer van Mālik*), door al-'Imām Ibn Abī Zayd al-Qayrawāniyy al-Mālikiyy (386 NH).
15. *De Inleiding van ar-Risālah*, door al-'Imām Ibn Abī Zayd al-Qayrawāniyy al-Mālikiyy (386 NH).

Appendix:

16. *Al-'Aqidah al-Wāsiṭiyyah (De Wāsiṭische Geloofsleer)*, door al-'Imām Ibn Taymiyyah (728 NH).
17. *De Geloofsleer van Ibn 'Abd al-Wahhāb (De brief aan de inwoners van al-Qaṣīm)*, door al-'Imām Muḥammad ibn 'Abd al-Wahhāb (1206 NH).